3 1761 05606711 9

33 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 33

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

ВИТЕШКИ ЕП У 46 ПЈЕСАМА

СПЈЕВАО
ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО СРПСКИ
ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

СВЕСКА ДРУГА

PQ
4583
S8A36
sv.2

Srpska Književna Zadruga
[Redovna izdanja]

33 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 33

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

ВИТЕШКИ ЕП У 46 ПЈЕСАМА

СПЈЕВАО

ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО СРПСКИ

ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

СВЕСКА ДРУГА

UNIVERSITY OF TORONTO

У БИОГРАДУ

ШТАМПАНО У ДРЖ. ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1896

584794
2.7.54

PQ
4583
S8A36
v. 2

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ТРИНАЕСТА

Сретни бјеху борци из времена дрêвна,
Који по шумама вољаху да блу́дê,
Јер мјесто звјерења дивљега и гњêвна,
Они често оно налажаху ту́де,
Што данас истрага савјесна и рêвна,
Што вјештаци прави залуд наћи жу́дê
У дворима сјајним сред мекане свѝлê:
То су жене љепше од бијеле вѝлê.

1030 (2). Да Ро̀ла̂ндо цуру у пећини скȍбѝ,
Веће вам, господо, казах тамо гȍре.
Ви се зачудисте јамачно, јер кȍ би
Мислио да дјеве туна бити мȍрê!
На питање своје он одговор дȍбѝ,
Чу причу ка̀кову до данашње ȍрê
Човјечије ухо јоште није чу̏ло,
И срце јунаку од бола се ду̏ло.

1031 (3). Ма да ја, витеже, унапријед зна́дêм
Да ћу (реча цура) љуто се опѐћи,
Ако ти одговор на питање да́дêм,
Јер све ће ономе баба ова рѐћи,
Коме што сам овдје захвалит' има́дêм;
Ипак од истине ја нећу утѐћи.
Не бојим се; онај, што у овај па̀кô
Баци ме, мисли ме убит' и она̀кô.

1032 (4). Амор, што убодом стријеле дȕшмâнскê
Ојади толике у најбољем цвéтку
Шћери без разлике сељачке и бâнскê,
Уби ме, ласкавши лажов у почéтку.
Бијах ћерка краља Галиције шпâнскê,
Велим бијах, јêра пошто тако рéтку
Несрећу доживјех, као што је мòја,
Ја сам данас, тȕго, само шћерца твòја.

1033 (5). Ја, коју на земљи зваху Изабѐлôм,
Прије но под земљом западох у бéду
Са пунијем срцем и ведријем чѐлом
Живљах задовољна у сваком погле́ду.
Узроке с којих ме мрак својим паћѐлом
Сакри овдје хоћу испричат' по рéду.
Кад спâсти не можеш из муке ме òвê,
Твој сажаљај прича бар нек изазòвê.

1034 (6). Објави јуначке игре у Бајóни
Мој несретни отац прије триста дáнâ.
Из цијела света кнêзи и барóни
Поврвјеше к нама дијелит' мегдáна.
Би се допануо и самој Белóни
Цербин, кад појаше коњица ваљáна:
Скоције краљевић допаде с' и мѐни.
Сви борци од њега бише надбијѐни.

1035 (7). Ја ево искрено признајем тебѝка
Да љубављу бијах скоро опијѐна,
Гледајући славног овога војнѝка.
Не чуди се томе, јер слаба сам жѐна,
Ах да љуби срце дано је менѝка;
Због њега сам данас овдје сакривѐна.
Ако ће, јер сам га баш ономе дáла,
Што је вјерна слика мојег идеáла.

1036 (8). Цербин, који својом мишком и љепòтôм
Славно побиједи витезове ѝнê,
Који моје срце свог срца дивòтôм
Озари, извуче на свјетлост из тмѝнê,
Клео ми се својим млађаним живòтом,
Да и он за мнóме исто тако гѝнê,
Јер Амор нам пружи начине и срѐства
За састанке, чинећ' у томе чудѐства.

1037 (9). Када окончаше светковину кȉтну,
Мој се мили Цербин у Скоцију врȑнȕ.
Одлазак ме његов са небе́са̂ хȉтнȕ
На ледену земљу, а у тугу црȑнȕ.
Растанак (то видјех чатеѣ' књигу сȉтну
Што ми посла) јаде на̑ дȕшу му згрȑнȕ.
Вељаше: без тебе мени се не жи́вȉ;
Ходи! Жудњи ми се, душо, не проти́ви!

1038 (10). Докле у брак са мном Амор њега тјѐра̑,
Мене њему дати за оца је хȕла,
Јер брак забрањује неједнака вјѐра:
Цербин је хришћанин, ја маварска бȕла.
Мени, пошто Цербин отети ме смјѐра̑,
Срце рече: иди! То сам добро чȕла.
Имадијах дворе баш на мору сла́но̑м
Са цвјетнијем вȑтом и мермер-алта́ном.

1039 (11). Знав да вртом ноћу слушам птице га̑јскѐ,
За отмицу мјесто свидје му се згȍдно;
Отле ме требаше једне ноћи ма̑јскѐ,
Молбама његовим пријатељским схȍдно,
Друг му Одорико од земље би́ска̑јскѐ
Да отме, напавши мјесто моје рȍдно;
Кришом стигав с лађом Одорико тȕ би
Отео дјевојку, коју Цербин љȕбȉ.

1040 (12). Љубавни болесник да себе лȉјечȉ
Лијѐкове кашто мора и да ха̀ра̑;
Да то са̑м учини Цербина спрȉјечȉ
Строга заповијест од оца му ста̀ра
(Ког мораде слушат' без једне рȉјечи),
Да мачем помогне франачкога ца̀ра.
Дрȕгу, каваљеру пуноме врли́на̑,
Повјерит' се, то је нагнало Церби́на.

1041 (13). Пȍвјерȉ се јер је много добра њѐму
Учинио био речима и дјѐлом.
Ја извијештена бијадох о свѐму,
И кад једног дана пȍмрчина вѐлом
Покри лице зѐмљи и мору голѐму,
Одорик из лађе са дружином смјѐло̑м
Искрца се у врт, у којем се шѐтах,
И са дворском дамом пријатно ћерѐтах.

*

1042 (14). Одорик ѝмаде поуздане дрȳге,
Који с мојом стражом љуто се скȍбише.
Одмах савладаше одане ми слȳге,
Многе од њих туна на мјесту пȍбише,
Неки утекоше у зелене лȳге,
А неке за̀једно са мном зарȍбише.
Примих врло радо ланце ропства зла́тна.
Отпловисмо пошто раза̀више пла́тна.

1043 (15). Видјех среће своје обрашчиће пȳнê,
Ал' убрзо њихна пуноћа се збȍнца;
Сад заједно са мном срећа моја трȳнê.
Прије но по гра́ду поче да се лȍнца̂
О том, умакосмо. Олуј ће да грȳнê
Баш када нам оста за леђима Мȍнца.
Приморка сам, али нигда така бêса
Не видјех, и не чух таког ȳрнебêса.

1044 (16). Титраше се лађом као љуском ла̀кȍм
Вјетар; замишљах је веће разбијѐну;
Да олуја нама пријећаше сма̀ком,
Ја тврдо вјеровах у једноме трѐну,
И мишљах да ће нас почастити ра̀кȍм,
Тамо крај Рошѐлê на оштру гребѐну,
Јер да нас избаве из самртних гро́за̂
Немоћни бијаху напори матро́за̂.

1045 (17). Тад Одорик пра̂вô учини чудѐство,
И нê преварѝ се у своме рачу́ну:
Ја, он и још двоје имадосмо срѐство
Очајно: у трошном спасават' се чу́ну.
Пошто мачем одби морнара силѐство,
Који с нама шћаху избјећи вртȳну,
Ми се отиснусмо, и послије мнȍгê
Муке, на земљу су стале наше нȍге.

1046 (18). Боже, што ми помоћ пружи са висѝна̂,
Благодарим теби, јер живот ми трêба̂
(Тако тада рекох) да љубим Церби́на,
Крај ког и на земљи ја сам усред нêба.
Море, разјапљено до крајњих дуби́на̂,
Страховита слика отворена грêба,
Прȍгута и лађу и јадне лађа́ре,
И све рухо моје и све адића́ре.

1047 (19). Лако их прегорјех као жртву мо̏ру,
А слабо и волим кинђурење тѐла.
Наш чамац уз неку пристао је го̏ру,
Гдје не беше трага од људскијех дјѐлâ,
Гдје не видјех људе да копају, о̏рȳ,
Нити у близини икаквијех сѐлâ;
Брег видјех, чији се краци мору на̀гли,
Докле му је глава стајала у ма̀гли.

1048 (20). Ту ће јади већи мени да се де̏сѐ,
Јер сплетака својих пакосни је Љѐља
Разапео био ту читаве ље̏се:
Засув Одорика блатом ниских жѐљâ,
Одријеши њега од задане бе̏сѐ,
И посија раздор између' пријатѐљâ.
Да другу Одорик осрамоти жѐну
Реши се, јер за мном бјеше у пламѐну.

1049 (21). Не знам да л' још прије (и то може би̏ти)
Објешењак Амор на ухо му ша̏нȳ,
Да младошћу мојом страст опаку си̏тȋ,
Или тек у шуми похота му пла̏нȳ,
Гдје му згодно бјеше подло дјело скри̏ти.
Али да ми ча̏сти смртну зада ра̏ну,
Свали на се гријех од хиљаду о́кâ,
Сметаше присуство двојице свједо́кâ.

1050 (22). Нарочито једног. Номал овај зва̀ се,
Пријатељ Цербинов, из Скоције ро̏дом,
Плѐменитѐ душе, к'о што је и ра̏сѐ.
Рече му: нећемо цуру морит' хо̏дом,
Који до Рошѐлѐ траје дуге ча̏се,
Већ виђи нећеш ли наћи којом зго̏до̏м
У близини овдје каква добра ко̀ња;
Може кише бити, над гором је то̀ња. —

1051 (23). Номал одмах оде, нити човјек слу̏ти
Шта се тијем хтједе, и ка̀ково дјѐло
Срамно Одорику по души се му̏ти.
Оде, јер нѐ знаде шта се мени прѐло.
За другог мишљаше неће да се љу̏тȋ
Ако ли умишљај повјери му смјѐло.
Јер да га уклони не зна начин зго̏дан,
И јер му је човјек овај био о̏дâн.

1052 (24). Ко̀рêв зва се овај. У истоме до̀му
Одорик одрасте с њиме (вели дје́ва),
Па зато, радећи на мојему сло̀му,
Мишљаше придобит' рђа и Коре́ва.
Ах да Бог да свако подлегао гро̀му,
Ком није светиња другара му не́ва!
Ну чим је Одорик показао це̏вер,
Корев ме заштити као прави дје̏вêр.

1053 (25). Корев, који бјеше човјек од поште́ња,
И ова̀пуђена честитост и вје̏ра,
Назвав га звијером, достојним презре́ња,
Мач у груди рече да ће да му стје̏ра̂
Да мене избави од осрамоће́ња,
И спријечи учин поганога смје̏ра.
Чим зграбише сабље да се љуто ко̀љу̑,
Ја бјежати почех по гори и по̀љу.

1054 (26). За моју несрећу оста лаво̀рика
Подлацу, што тебе не треба да чу̑ди,
Јер вјешт је и снажан, голем ка' бо̀рика,
И Корев, обрањен, подлег'о је љу̑ди.
Брзином обдари Амор Одо̀рика,
Те ме стиже одмах да ми љубав ну̑ди;
Из уста му чу се слатких речи пра̂ска,
Амор га научи како да ми ла̂ска̂.

1055 (27). Ма сва му је молба била бадава́де,
Јер бијах се прије ријешила мри̑јет'
Него ли му гадне испунити на́де,
И жртвовати му дјевојачки цви̑јет.
Видећ' е не може да ми га укра́дê,
И да не помаже ни молба, ни при̑јет,
Смисли отети га, и кидиса да̀ ме
Обори, зграбивши за бело ме ра̂ме.

1056 (28). Страшан бјеше срамном кад при̑сту̑пи ра̂ду,
Дршћем сјећајућ' се ужасне му сли̑кê.
Видећи да по̀нос клони ми се па̂ду,
Рукама га шчепах за уши и ки̑ке,
Ноктима га гребох и чупах му бра̂ду,
И потресох го̀ру силом своје ви̑кê.
Моје очајање у̑већа ми сна̂гу,
Те се одупирах похотљиву вра̂гу.

1057 (29). Гинут' хоћах али звијѐзду вòдиљу
Злу имам: не даде; гори јад ме чѐка.
Ваљда с тога што се за читаву миљу
У òколу чула писка ми и дрѐка,
Зби се што спријечи звијера у сиљу,
Јер на брду љу́ди̂ гомила се нѐка̂
Појави, и к нама низ брдо се спу̏сти̂.
Уплашен одо тог Одорик ме пу̏сти̂.

1058 (30). Заждивши бјежати по зеленој лу́ци
Утече, видећи да ће бити кла́ња.
Ти су људи били опаки хајду́ци,
И ма да из грозна спасоше ме ста́ња,
Видјех, чим се нађох у њиховој ру́ци,
Да у жеравицу падох из тига́ња.
Моју чедност они поштедјеше, јѐр је
Продати ме хтјело то грамзиво звѐрје.

1059 (31). Зле судби̏нѐ гòни̂ рука ме и злòба,
И скòро ће бити три стотине да́на̂,
Како трулим овдје кано у дну грòба.
Више видјет' нећу милога јара́на,
Јер су ме продали веће као рòба,
Трговцима неким за харем султа́на.
Ах веће су од њих примили и нòвце,
И ја сваког часа изгледам трго̂вце.

1060 (32). Не надам се добру; на јаде сам сви̏кла;
То је повест мојих претрпљених за́ла̂. —
Јецајући то је испричала ди̏кла,
Љепша но лијепа ружица и ла́ла:
Оку се чињаше у ра̀ју је ни̏кла,
Уста би је радо анђѐлицо̂м зва́ла.
Баш кад задња ријеч паде јој из гру́ди̂
У пећину груну двaестину љу́ди̂.

1061 (33). Одмах је настала голема гунгу́ла.
У руци је била некијема кòса,
Некијема мотка, ражањ или ћу́ла,
А сва руља беше дроњава и бòса.
Њу је предводио некакав грому́ла
Без једнога ока, образа и нòса,
И рече јој чудне правећи ми́гове:
Дивна ли ми птица у́ђе у ви́гове!

1062 (34). Затијем Роланду: е хвала ти, бра̂ле,
Што ми ка' поручен у пећину до́ђе,
Да ми задовољиш потребице ма̂ле̂,
Јер такога руха ми немамо во́ђе,
Нити у нас такво оружије ка̂ле̂,
Које ћеш, надам се, дати нам тако́ђе. —
Вођи руље ове с конопца и ко́ца
Одговори јунак, уставши са сто́ца:

1063 (35). Купујеш оружје? На том предузе́ћу
Честитам, тргујућ' њиме по зана́ту.
Продаћу га теби, поклонити не́ћу,
Па зато најприје положи ми пла́ту. —
Угарком измахну и ока му све́ћу
Угаси, и још га до̏хвати̂ по вра́ту.
Не хтје мач потрзат'; у̀гарак из ва̀трê
Мњаше довољан је да лупежа са̀трê.

1064 (36). Страховит' је био ударац у̀га̂рком,
Јер пањем га право међ' повије кљу̏чи̂,
Те никада више он сунцу се ја̂ркôм
Обрадоват' неће: скљока се и згу̏чи̂,
И за час дух му се у језеру жа̂ркôм
Створи, гдјено Хирон силеције му̏чи̂,
Гдје у врелој крви вјечито их ва̂ри̂,
За њихове грозне злочине и ства̂ри.

1065 (37). Грдан сто је храстов у пећини би̏о,
Даске му дебеле неколико ша̂ка̂,
На једнојзи нози стајао је ци̏о,
Која дебља бјеше од слонова кра̂ка;
С друштвом лупеж вино на њему је пи̏о.
Роландо га зграби и завитла, па̂ка
Баци га на руљу тамо гдје је гу̏шће̂,
И она заглави од пећине у̏шће.

1066 (38). Храстовина руљу по средини ско̏би̂.
Да силна ударца! Да грозна русва́ја!
Сав се сто у ситне комадиће здро̏би̂!
Многог из гомиле пожељеће ма́ја.
Неком главу смрви, груд некоме про̏би̂,
Многи бјеху као полупана ја́ја.
Деси се што бива степу кад олу́ја
Скотрља с бријега на гу̏жву од гу́ја̂.

1067 (39). Стена змиј̏ље љуте гњечи, кида, цêпâ,
Крѐшево читаво нàчинӣ се тàдâ,
И ту све зависи од случаја слêпа:
Некој змијурини самрт она зàдâ,
Нека тад остане без главе и рêпа,
Нека се рањена вије и обàдâ,
Нека травом бјежи. Тако витез лу̏пӣ
Стòлом храстовијем по лупешкој гру̏пи.

1068 (40). Хитренијем скòком приступи им блӣжê.
Седморица (тако пише у Турпи́ну)
Осташе читави; Роландо их стӣже
Кад стадоше бјежат' право недођи́ну.
Ту се једно уже деси; он га дӣже:
Бјеше их повезат' лако паладѝну.
Везане истјера из подземна ждре́ла,
Пред уласком чијим бјеше вита је́ла.

1069 (41). Тад окреса мачем јели седам гра́нâ,
Те на њој нàчинӣ седам оштрих ку̏кâ:
Свих седам лупежа ту птицама хра́на
Биће, умријеће од грознијех му̏кâ;
Неће више људма чинити зија́на,
Ни тјерати занат крволока ву̏ка.
Једнога по једног за рамѐна згрàбӣ,
Па на куке оне вилице им нàбӣ.

1070 (42). Само није оне сјетио се бàбê,
Што се с цуром као с мишем мачка лôвка
Играше, те живот остаде јој цàбê.
Он се љути, псује; залуд му је псôвка,
Јер макар да ноге имала је слàбе,
И да брза бјеше таман као плôвка,
Побјегла је баба без икакве штѐтê,
И на реци једној коњаника срѐте.

1071 (43). Казаћу касније ко коњаник бјѐше.
Већ и помрчина није тако гу́ста,
Јер зорине зрàке са истока спјѐшê.
Благе речи зборе Роландова у́ста
Изабели, коју кушају да тјѐшê.
Одоше заједно преко поља пу́ста,
Пошто је на коња иза себе бâци.
У томе синуше и су̏нчеви зрâци.

1072 (44). Неколико дана, а можда и јачê,
Јежђаху и ништа не случи се њима;
Изабèла само уздише и плачê.
Сретоше јунака, опкољена псима,
Једном кад на брдо шћаху да се качê:
То не била пашчад, веће људма злима
Опкољен је био. У окову бјеше.
Мислиш из очију ватра њему крешê.

1073 (45). Ал' о том касније. К Брадаманти јако,
Која се Руђеру непрестано пâдâ.
Изостанак његов цвијели је такô,
Да јој душа поче озбиљно да страдâ,
А цио свијет јој постајаше пакô,
Док се сјети најзад и Марсеља грâда,
Који, к'о што знате, у помоћ је звâше,
Јер му Мавар земље мачем òтимâше.

1074 (46). Чудеса храбрости починила тŷ је,
Одликујући се од осталих жéнâ;
Африканска пâсма запамтила њŷ је,
Јер много потуче љутих Сарацéнâ.
Ипак цуру јади пише као гŷје
Нит' ратом нâстŷпи у срцу јој мéна.
Једног дана кад је горке сузе лила,
Дође јој Мелиса, чаробница милâ.

1075 (47). Чим опази ову без Руђера лâва,
Цело јој тијело подиђоше мрâви;
Посрте, јер грозна обузе је стрâва,
Мислећ' његову ће смрт она да јâвŷ.
Али жена она, поштена и прâва,
Видећи да слутња немила је дâвŷ,
Пусти да осмеси образе јој крâсê,
Ка' вјеснику, који добре носи глâсе.

1076 (48). Рече: твоје очи зашто тако слŷзê?
Жив и здрав је Руђер, и љуби тебéка,
Ма опет га вежу Атлазове ŷзе.
Преко многих гора и многијех рéкâ
Јездит' нама ваља, а не лити сŷзе;
Зато коња седлај и прати менéка:
Одвешћу те к њему, научићу кâко
Нове га мађије опростићеш лâко.

1077 (49). И затијем све јој испри́ча по ре́ду
У лавиринт Атлаз борце како ма̂мӣ,
Како пријѐваро̀м баца их у бе́ду,
Мјесто да се таке лагарије сра̂мӣ.
Ту је (рече) Руђер у велику је́ду,
Тражећи те ту се за̀рӣ и ȍса̂ми,
Јер је цин дјевојком, што је твога лӣка,
Домамио тамо славнога ра̀тнӣка.

1078 (50). Ту Атлаз узима на се слике ȍнê,
Што борцима, које мађија је сплѐла,
Миле су, и сузе за којима ро̀нê,
Те за њима јуре ознојена чѐла;
Ту од свуд Руђеру гласи твоји звȍнê,
Јер лажна га твоја прилика завѐла.
С тога, ма да досад много веће стра́да,
За тај лавиринат везује га на́да.

1079 (51). Под Руђеровом ће јавити се слӣко̂м,
Чим ти стигла будеш до чаробна ста̂на,
Атлаз, и у помоћ клицаће те вӣко̂м;
Опсјену ће теби старац тога да̂на
Спремити, ка̀ковê досад није нӣко̂м;
Чиниће се теби да Руђера ба̂на
На мегдану видиш савладана: са̀мо
Помогнеш ли њему, и ти оде та̀мо.

1080 (52). Добро пази да те Атлазова хӣла
Не обмане тада, као много љу́дӣ;
Ма колико слика изгледала мӣла,
Знај да твој Руђеро неће бити ту́ди,
Па лажног Руђера, колико ти сӣла
До̀сêжê, ударај мачем посред гру́дӣ;
Знај да удар неће срце голу̀бијê
Руђерово, но ће вје́шца да ȳбијê.

1081 (53). Питање је сада да л' ће рука хтјѐти
Убити онога, што је сличан дра̂го̂м,
Ал' у томе ча̀су ти се само сјѐти,
Да стојиш пред својим најгоријем вра̂гом.
Још сада се реши, кажи да л' ћеш смјѐти,
Иначе мојијем немој ићи тра̂гом,
Јер ако са сумње Атлаза поште́дӣш,
Не надај се драгог опета да гле́дӣш. —

1082 (54). Пошто Брадàмâнта жени вјеру дàде
У одсудну часу да клонути нêће,
Добру коњу своме на рамена пàде,
Па са Мелисом се к лавиринту крêћê.
Хитале су оне и биле су рàде
Сломити мађију што Руђеру смêћê.
Чаробница, цури да олакша јàде,
Причала јој путем и брала јој цвêће.

1083 (55). Пошто Брадаманту развесели шáлôм,
О потомцима јој повијест пòнâвљâ,
Што богати биће и славом и мáлом.
Бог ће вама дати живота и здрâвља,
Те ћете (вељаше), вођени морáлом,
Испунити оно, што пророк ти јâвљâ,
Оно што си, дјево, кито од врлúнâ,
Дознала од мене на гробу Мерлúна. —

1084 (56). На то ће Мелúси Брадàмâнта рèћи:
Прорекла си мени славне моје сúне,
Вјерујем да нећу прије у гроб лèћи,
Него што ме жеља материнска мúнê;
Ал' нê рече да ли и шћери ћу стèћи,
Чијено ће свијет прослављати чúне.
Хоће ли их бити на великој цéни?
Ако ће их бити, ти ми их спомéни. —

1085 (57). Жена одговори: у будућој ѐри
Одјекнуће слава прѐко света бêла,
Коју ће пожњети поносне ти шћѐри
Величином својих племенитих дјêлâ,
Услугама што ће учинити вјѐри,
И чистотом срца, и љепотом тêла.
Силним царевима биће оне мâјке,
О њима ће славне причати се бâјке.

1086 (58). Када бих о свакој казала ти кȍ је,
Много дана моје трајале би прúче,
Јер имаћеш ћѐрú ти читаве рȍје,
Којијема ће се потомци да дúчê.
Испричаћу сада најглавније штȍ је,
Хитати нам ваља, Руђеро нас вúчê.
Могла би видјети и лица им блáга,
Да смо у пећини украј саркофáга. —

1087 (59). И тад јој је ово Мелиса навѐла:
Највећма ће твоје прославити плѐме
Херкулова шћерка, дична Изабѐла:
Мантовскога дȍма поносито шљѐме
Обасјаће зраци са њезина чѐла;
Мужу свом Гонцагу олакшаће брѐме
Државно, савјете мудре ће му дȁти;
Чедношћу, памећу, љепотом ће сјȁти.

1088 (60). Из њена ће дома напредак да свѝћê,
Његоваће она вјештине и Му́зе;
Међу њом и мужем надметања бѝће
У добру; душма́ни пред њом ће да пу́зê.
Рекне ли Гонцаго: ја грабљиве тѝће
Галске прогнао сам, тукући Францу́зе,
Она ће: да чедно живеђ' Пенело́па
Улису се равна, свједочи Јеврóпа.

1089 (61). У пећини што сам, живеђ' у самȍћи,
Дивóтâ о њојзи чула од Мерли́на,
Сада теби нећу испричати мȍћи;
У кратко ти велим: Историје би́на
Од њених подвига, светих по каквȍћи,
Од њене доброте и њених врли́нâ,
Од њене љепóте као сунце сјȁће,
Те цело човјештво име њено знȁће.

1090 (62). Прва, што се сада треба да спȍмêнê,
То је Беатрица чувена од Есте,
Изабели сестра; подвиге ће њêне
Историје листи у себе да смјѐстê;
Али чим јој душа на небо се крêнê,
Мужу јој, што срећан дотле био јѐсте,
Мужу, ком је била пȍдупȍрањ глȁвнȋ,
Звијезда ће среће намах да потȁвнȋ.

1091 (63). Јер мужу јој Сфорци, дуци од Мила́на,
Голѐму јунаку, застава ће чȉјâ
За жића јој бити Италији бра́на,
А по смрти њеној престати да сȉјâ,
Мужу, велим, њеном ода свију стра́нâ
Пропаст и бездан ће почети да зȉјâ,
Јер њених савјета неће бити дȁ га
Спасу, и њега ће обасу́ти љȁга.

1092 (64). С именом ће њеним још више их бити,
Прије ње рођених на стотине љетâ.
Круна Панонија једну ће да кити;
Једна у манастир, јер ће да јој смêтâ
Свијет молитвама, себека ће скрити,
А кад замијени јад овога свêта
Рајскијем насељем, њојзи ће се свити
Светитељски венац вјечитога цвêта.

1093 (65). Рекох да не могу дивне твоје лéјê
Спомињати сада све лијепе цвâте,
Ни све побројити матере и сéје,
Што ће историју италску да злâтê;
Штоно ће вијенце своје и трофéје
Блиставијем својим дјелима да плâтê;
Што ће оснажити владарске дòмове,
Рађајући вазда јунаке грòмове.

1094 (66). Неће оне бити мраком завијѐне,
Намењена слава свакој ти је шћéри;
У племену твоме славне су и жѐне,
А нијесу славни само каваљéри.
Сјем тога још нешто дознаћеш од мѐнê.
Потомци ће твоји крај светијех двéрî
Са женама славним спојити се брâком,
Што ће пяеме твоје обасјати зрâком.

1095 (67). Снахе твоје. шћери првих великáшâ
И владара, народ мајкама ће звàти.
Ричàрда ће бити она твоја снáша,
Што Херкулу Првом биће некад мàти.
Прогнана од силних, злијех богатáшâ,
С дјецом ће по свéту много да се пàтî,
Али у невољи умријети нêће,
Јер пријѐстол очин Херкул заўзêће.

1096 (68). Херкулову жену што ў Арагóну
Рођена ће бити, Леонору блâгŷ,
Имаће Ферара на својему трóну.
Никад није жена још моралну снâгу
У Атини, Риму, ни у Вавилóну
Показала, каква твоју снаху дрâгŷ
Красиће, и народ много ће је вòлит'.
Дјеца њена биће Алфонсо, Хипòлит.

1097 (69). Изабелу, ону узвишену мо̏му,
Срцем својим сличну анђелу не̏вйну,
Коју већ споменух, још родиће к то̏му.
Лукреција Борџа Алфонсу јој сйну
Биће жена, украс твоме биће до̏му,
Вољеће је народ ка' дијете стрйну.
Озариће земљу ка' јарко про̀љеће,
И прослављаће се кроз много сто̀љеће.

1098 (70). Од прилике како према сребру сто̀јй
Ко̀ситер, а бакар према злату: йли
Стакло, које вјештак умјетнички бо̀јй,
Према дијаманту и његовој сйли;
Ил' блиједа врба према лавру, ко̀јй
Вјечно зеленило благодари жйли;
Ил' ма̏к према ружи, према њој ће жѐна
Свака стајат'; биће славом обливѐна.

1099 (71). Слава, за живота што ће да је кйтй,
И што јој на гробу цва̀шће, још ће тйјем,
Упамти што велим, умножена бйти,
Што ће синовима својијема свйјем
Тежњу к Вишем улит', терно ће се збйти
Оно, што још сада прорицати смйјем:
У ра̀ту и миру синове ће ње̏не
Историја као славне да спо̀ме̏не.

1100 (72). И снаху ће њену народи да штўјў,
А снаха јој биће лијепа Рена́та.
То ће бити ћерка Дванаестом Лўју,
За Херкула Другог удаће је та́та.
Негда ће врлине њене да се чўјў
Од дворова царских до селских вајáтâ;
У звијѐзде ће је пјесници да кўјў,
Отвориће јој се историје вра́та.

1101 (73). Алда и Марија и лијепа Лйпа
Биће снахе твоје и другијех сйла;
Свака од њих сјај ће на дом ти да сйпâ. —
Ту је уђутала чаробница мйла.
У тај мах зачу се не̏какова шкрйпа
И праска у даљи, ал' шума је крйла
Узрок окршају. Веће близу бје̏ху
Лавиринту; цура угледа му стре̏ху.

1102 (74). Пошто Брадаманти потомства јој дјѐла
Испри́ча, Мели̏са застала је ту́на;
Ближе замку оном ићи није хтјѐла,
Да је не опази стара она блу́на.
Понови јој мудра да буде и смјѐла,
Те да историји не кочи теку́на.
Ту се разтадоше; Мелиса се вр̂нӯ,
А дјевојка оде к лавиринту цр̂ну.

1103 (75). Није дуго ишла и брзо је зна̏ла
Откуда је била мало прије лу̏па:
Два ди̏ва, којима шти́та су се сја̏ла,
Којима је гла̂ве покривала чу̏па.
Који јачи бјеху него што̀ је ха̀ла,
Њенога Руђера нападаху ску̏па.
Мишљаше, видећи како бјеше ско̀љен,
Тек што није глава панула му до̀љен.

1104 (76). Све бјешња биваху оба ова пу̏шта,
Све ближе стизаху њихова оштри́ца
До борца, што ј' слика Руђерова су̏шта̂.
Њој пријѐђе облак тмасти преко ли́ца,
Свакојаких сумња спопаде је ту̏шта;
Побо̀ја се биће Руђеров уби́ца,
Ако ли послуша Мели̏су и мња̂ше,
Да ова Руђера усмртити шћа̂ше.

1105 (77). Такво увјерење о Мелиси стѐче,
Свладана мађијом чаробника ста̀ра.
Оно Руђер јесте (тад у себи рѐче),
Јер није могуће да ме око ва̀ра̂.
Зар тврђење жене да ми буде прѐче̂,
Која просто хоће благо да ми ха̀ра̂?
Да је Руђер оно срце мени ка̂же̂,
А то осјећање с очима се сла̂же̂. —

1106 (78). Баш када је мисли премишљала о̀ве̂,
Руђера одбранит' пуна јаке во̀ље̂,
Зачу глас којим је он у помоћ зо̀ве̂,
И видје га како низа равно по̀ље
Бјежи к лавиринту. Цинови га ло̀ве̂.
За њим коња шину што је могла бо̀ље̂.
Кроз капију замка оног он ума̀че.
И она. Мађија одмах и њу та̀че.

1107 (79). У истини ту је и Руђеро бйо,
Ма га опчиниле Атлазове гнóме,
А сада је старац и њу туна скрйо.
Руђеро се чешће сретао са њóме
Такође је тражећ', ал' Атлаз је хтйо
Да помрачен буде разум њима двóме.
Не знаху се ма да сретаху се чêсто;
На свијест им паде тмина као тêсто.

1108 (80). Господине, мојој не замјери Мýзи
Што их сад оставља код маторе лўдê,
Да чамују туна подуже у тýзи,
Јер спашће их када затребало бўдê,
И допусти мени, понизном ти слýзи,
Да монотòније, које спјеву ўдê,
Избјегавам тијем што мијењам чѐшћê
Приче, не бих ли те забављао жѐшћê.

1109 (81). Од намјере моје ништа невѝнијê:
Разне пређе треба за спјева ми ткйво,
Да би моје платно испало фѝнијê.
Даље мним ни теби неће бити крйво
Једућ' јела разна са моје сѝнијê,
Јер огади исто печење и пйво.
Да добијеш разна пића и чѝније,
К'о што дакле видиш, настојавам жйво.

1110 (82). Вратимо се сада краљу Аграмáну,
Који пред Паризом смотре држи сјâјнê,
И, пројахујући на коњицу врáну,
Прегледа ордију, раздаје кòлâјне.
Много му је војске пало на мегдáну,
Тер он, усљед слутње нѐкаковê тâјнê,
Хита уклонити и најмању мáну
Из војске, поправке заводећи трâјнê.

1111 (83). Стигли су му нови борци као лâви.
Да ратују против хришћанскога свêта,
Па треба распоред о њима да прâвй;
Без вођа својијех оста много чêтâ,
Сад нове им треба на чело да стâвй,
Да не би још већих претрпио штêтâ.
О том читај пјесму што сада слијѐдй, —
Ако мниш да и њу читати вријѐдй.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ЧЕТРНАЕСТА

У крвавијема оним бо̏јевима
Хришћанства с Африком толико је глава̂
Пало, да лежаху мр̀ци сло̏јевима,
Те се од лешева не виђаше трава,
А вук и гаврани све у ро̏јевима
Крвожедна своја уживаху права.
Но ма да су били потучени Фра̀нци,
Већма бјеху смрћу покошени стра̀нци.

1113 (2). Побједа ме њихна на бој код Равѐнѐ
Подсјећа, Алфонсо, гдје ви први бјѐсте;
Гдје храброшћу, која задивљује мѐнѐ,
Продријесте кроза дубраве и чѐсте,
Опалисте хитро топове скривѐне,
Те побједа нама останула јѐсте,
Побједа, која је стала много жр̀твӣ,
Јер су небројени били наши мр̀твӣ.

1114 (3). Видећ' да нам пораз грози страхо̀витӣ,
Видећи у бјегству поносне Норма̀нце,
Које крвник поче по пољу ло̀вити,
А с њима Пика̀ре још и Аквита̀нце,
Витешко вам срце и дух плахо̀витӣ
Већ побједоносне по̏биједӣ Шпа̀нце,
Јер на њих јурнувши с омладином чи̏ло̏м,
Ви их поразисте хра̀брошћу и си̏ло̏м.

1115 (4). Против нас папа се са Шпанцима здрȕжи,
Ви нас одбранисте од овијех псйнâ;
Показасте како отаџбини слȕжй
Храброст и умјешност оданога сйна.
Ваши чили мо̀мци и челични мȕжи
Одбранише стйјег бијелога крйна,
Стијег савезника, француског влада́ра,
Од папских и шпанских љутих измеђа́рâ.

1116 (5). Тада заробисте вођу папске чȅтê
Коло̀ну, што бјеше допануо рâнâ.
Чак ће се некада потомци да сјȅтê
Племенитости вам, коју тога дâна
Заробљен очајник и рањеник срȅте
Добив у Ферари лијека и стâна,
А када ȍздравй и слободу јȍште,
Јêра га вратисте Риму с пуно пȍштê.

1117 (6). Радост од побједе страховите вȁшê
Зȁмȕти се крвљу силном која плйнȕ;
Небројене сузе у очима сјȁше
Посвећене врлом француској сйну,
Војводи врховном, који земље нȁше
Бранит' преко Алпа овамо се вйнȕ.
С њиме је Француза пало тако мнȍго,
Да би им од крви поток тећи мȍгô.

1118 (7). Та ваша побједа напретка нам дȁде,
Мину борба измеђ' завађених рâсâ,
Ал' због силне крви која онда пȁде,
Крви савезничке, ради нашег спâса,
Нијесмо, штујући сусједове јȁде,
Срећи својој дали израза и глâса.
Ћутасмо, јêра се чак овамо зȁчу
Како удовице у Франциј плȁчȕ.

1119 (8). Француска је војска скоро без глава́рâ
Била, толико је пало их у бȍју.
То је принудило француског влада́ра
Узет' нове вође за армију свȍју,
Новом стȅгом сузбит' изгреде беђа́рâ,
Који пустошише отаџбину мȍју,
Јера му је војска разуздана бйла,
И стаде нас много штете и резйла.

1120 (9). Њено понашање прљаво и блàтно
И грозно и срамно достојно је жи̂га;
Њега је Равѐна осјетила знàтно,
Његов опис више изнио би књи̂гâ.
Тривулца, да пра́во узакони рàтнô,
Да нâс ослободи самртнијех бри̂гâ,
Да стѐгу заведе у војсци ти свôјски,
Пошљи нам што прије, о краљу хѐрôјскѝ!

1121 (10). Као ваш савезник, поглавар Францу́зâ,
Што изгуби тада цвијет од вôјвôдâ,
Тако и Аграман. Много пролив су́зâ,
Он с Марсилом краљем по ордији хôдâ,
Вôљан, к'о што моја опјеваће Му́за,
Опростити војску многијех нѐзгôдâ,
Које пред Паризом претрпје од ла́не,
И поставит' нове војводе ваља́не.

1122 (11). Напријед ступаху Марсилове чѐте,
Док афричка војска стајаше на стра́ни.
Први с којима се краљ Аграман срѐте
Бјеху с Дорифебом храбри Катала́ни.
Други су Наварци, што големе штѐте
Од љута Риналда претрпјеше ла́ни,
Јер краља им уби. Марсил Изоли́ра
За вођа им даде, дичног офици́ра.

1123 (12). Балуган предводи војску од Лео́на;
Пред борцима љутим Кастилије Мâлê
Видим Марсилова брата Фалсиро́на,
Чије мрке очи као ва̀тра пâлê;
Алгарби за вођу имају Грандо́на,
Чију храброст радо мејданције хвâлê;
Мадарас је главар војске витезо́вâ,
Коју је Севи̂ља дала и Кордо́ва.

1124 (13). Пред лизбонском војском Тесир коња јâшê,
Јер смрћу Ларбина припаде му вла́да;
Серпентин, ког муњом противници звâше,
Галисије славне господар и на́да,
За њим иде с војском. И заставе вâше,
Храбри борци, које породи Грана́да,
И које предводи Стордила́но, зна́мо;
Уз вас Барико́на с Мајорком има́мо.

1125 (14). Тако се ређаху војске без прѐстâнка,
Јер сада јурнуше исто као ла́ва
Силовити борци тадашњега дâнка,
Којима Бланса̀рдин бјеше вођ и гла́ва,
Које, сјем За̀морê, даде Сала̀мâнка.
С Маталистом војска ј' коју Калатра́ва
Са Толедом посла из онијех стра́нâ,
Гдје протиче бистра река Гвадија́на.

1126 (15). За војскама тијем низ пространо по̀ље,
По зеленој трави, пуној чисте ро̀сê,
Поносно ступаху, силазећи до̀ље
С брежуљка једнога и његове ко̀сê,
Људи пуни снаге и витешке во̀ље,
Гласовити борци града Сараго̀сê.
Фераго, којега краљ Ма̀рсило ро̀дӣ,
Убојнике ове у бојеве во̀дӣ.

1127 (16). Личаху на лаве и на леопâрде,
Јер он прима само бирана јупа́ке
У редове бојне Марсилове гâрдê;
Само њихне мишке, големе и ја́ке,
Могаху носити тешке халѐбâрде,
Њихне ноге стизат' коњице брзâке;
Ту су Морган, Сагун, Лангиран и Ба̀вâр,
Аргàлиф, Малса̀рис и Фо̀лико гла̀вâр.

1128 (17). Пошто шпанска војска сваколика ми̑нӯ
И прође зди испред краља Аграма́на,
Са четама својим сав у срми сӣнӯ,
Ступивши напријед, владар од Ора́на.
За њиме се пољем широкијем вӣнӯ
Невесела војска љутих Гарама́пâ,
Јер краља својега Мартазина згӯбӣ,
Кога на мегдану Брадаманта ӯбӣ.

1129 (18). Од Мармонде војска по реду је трѐћâ;
И она остаде без свога глава́ра,
Као и четврта, јер зла хтједе срѐћа
Да изгуби дичног Аргоста серда́ра,
Ал' храброшћу поста рад освете вѐћâ.
На празна су мјеста до три барјакта́ра:
Бурал, Ормид, Арган, пуни бојна ћѐфа,
Постављени били од врховног шѐфа.

1130 (19). Избор бјеше добар; сваки који гȍђе
Чу да Арган доби храбре Либика́не
Вељаше: војници достојни су вȍђê.
И Брунѐла ето; води Тинцита́не;
Грижа њему савјест непрестано глȍђê,
Што му оте прстен Брадаманта ла́не.
Био је покуњен тај пакосник зȁо,
Јер с тог у немилост код краља је пȁо.

1131 (20). Људи к'о Аграман љути су ка' рȉси,
И чувши да Брунел прстен онај згȕбȉ,
Одмах осуди га да објешен вȉсȉ,
Ма поклони живот овој људској гȕби,
Јер Изолир, братац Ферагов по сȉси,
Свједочаше како врло добро тȕбȉ,
Да Брунела нађе изнемогла јȁко,
С рукама везаним њему нȁопȁко.

1132 (21). И тако Брунѐло паде са висȉна̑
Краљевске милости, и сад је у бе́ди.
За њим иде војска што је Маурȉна
Даде Фарура́ну, који много вре́дȉ.
Војска, коју у бој посла Константȉна
Са краљем Либа́ном оној сада сле́дȉ;
Мјесто Пинадо́ра Аграман Либа́на
Закраљи да буде покрајини бра́на.

1132 (22). Дорилон има́дê војнике од Сȅтê,
Соридан Хесперце; ето Назама́на̑;
Предводи Агрикал амониске чȅте;
Малабȕфер води буљуке Феца́на̑;
Финадур, што Карлу многе чини штȅте,
На челу својијех оштрих Канарја́на̑
Ступа пољем главу држећи висȍко;
Под њим је и војска што посла Марȍко.

1134 (23). Сада Корин иде са много војнȉка̑,
Аграман га Мулзи постави глава́рем;
Каик алмансилских вођа је бојнȉка̑,
Ал' он чешће слави претпоставља ха́рем;
Војска од Арсиле, мавританска ди́ка,
Ступа са својијем силним господа́рем;
Аграман Гетулце даде Римедо́ну;
Љута Кȍска следи љутом Балинфро́ну.

1135 (24). Кла̀рӣндо Бо̏лгине убојнике во̏дӣ;
Ено Баливѐрса: таквога нитко̀ва
Тешко да икоја икад мајка ро̏дӣ,
Јер много слетака он до сада ско̀ва;
Сва та војска што се пред Паризом зго̏дӣ,
Не има од њега већега лажо̀ва.
Мудрога Собри́на краља сила бо̄јна̂
Сад иде; чила је, смјела и бѐзбро̄јна.

1136 (25). Силази с бријега испод густих лӣпа̂
Убојита војска у сја́ју панци́ра̂;
Њу предводи човјек страховита тӣпа,
Поносно јашући ватреног ајги́ра,
Што под њим помамно пјенуши и ђӣпа̂:
То Родо̀мо̂н бјеше, владар од Алги́ра.
Амо стиже прије неколико да́на̂,
Да новим четама снажи Аграма́на.

1137 (26). Њега је Аграман нарочито сла̀о
Да во̄јсци доведе нова појача́ња;
По нарави варвар страховито за̀о,
Вазда је желио борења и кла́ња;
Јачега човјека нико није зна̀о,
Мишице му бјеху гвозденога тка́ња,
О чему је досад и доказе да̀о,
Париз доводећи чак до очаја́ња.

1138 (27). Дардѝнел зумарске води чете но̀ве;
За Прузијем језде Алва̀раси љу̏тӣ.
Да ли су им ноћас зло слутиле со̀ве,
Чија писка свагда по̏гибију слу̏тӣ
Газди, на чије су попадале кро̀ве,
Не знам, ал' ми душа тако нешто му̏тӣ.
Јер кад оба сјутра на париске ро̀ве
Јурну, удес ће их ударити кру̏тӣ.

1139 (28). Сва је војска тада на окупу била,
Осим Норицијe још и Тремизе́нѐ.
Краљ Аграман рече: да грдна рези́ла!
Манилар и Алцир, борци прве це́нѐ,
Које досад у бој носила су кри́ла,
Данас постадоше кукавице ле́не.
(Вођ врховни тада јоште знао ни̏је,
Да су жртва били Дуриндане зми̏јѐ.)

1140 (29). Жиг са чела њихна ни смрт не би стр̏ла;
Што досад ваљаху, мало ме се ти̑чê. —
Тада преда њ ступи момче срца вр̏ла,
Сеиз Маниларов; од његове при̑чê
Дах застаде краљу сред гојнога гр̏ла.
Погинуше оба, тако сеиз ви̑чê;
Војска, која бјеше од лава смјѐлијâ,
Изгибе, згуби је незнани дѐлија. —

1141 (30). На те црне гласе заплака се сва̀тко,
На душу се краљу камен јада сва́ља.
Сви ћуте. Вријеме минуло је кра̀тко,
Како је у табор маварскога кра́ља
Краљ Мандрикар, коме Агрикан је та̀тко,
Дошао из својих татарских зема́ља̂,
Готов Аграману да помогне сна̂жно,
И ако устреба да гине о̏двâжно.

1142 (31). Необична снага убојице то̏га,
Спојена с храброшћу и суровом ћу̏ди,
И са лажном вјером у лажнога бо̏га,
Чињаше те њега бојаху се љу̏ди,
А прославише га не толико мно̏га̂
Дјела, колик' оклоп што му кити гру̏ди,
Јер Хекторов оклоп из времена ве̏гда
Мандрикар упљачка у Сирији не̏гда.

1143 (32). Шта је сеиз онај краљу тога трѐма
Испричао својим ухом он је чу̏о,
И у души му се одлука и спрѐма
Створи да се свети; гњѐв је њега ду̏о
Да је сав дрхтао од бијеса; прѐма
Томе он запи́та какво носи ру̏о
Незнани делија, ма намјеру скри̑ва̂,
Ваљда мазду желећ' он сам да у̏жи̑ва̂.

1144 (33). Рече сеиз: јунак што славу нам чѐтну̏
Помрачи; делија који као стре́ла
Борце сијекући кроз редове лѐтну̏,
Сав је црнио се од црног оде́ла. —
Знате да Роландо црно рухо мѐтну̏,
Јер црна бијаше и душа му це́ла,
С несретне љубави из Париза ка̀дно
Јурну за дјевојком што га вара га̀дно.

1145 (34). На коњица кога од Марсила добй
(То је био један плаховити врáнац)
Ускочи Мандрикар, кроз војску се прòбй,
И закле се многи пројездити клáнац
Борца црног тражеħ', и када га скòбй
Или око врата да му баци лáнац,
Или да му кости топузином здрòбй, —
Закле се заклетвом тврђом него стáнац.

1146 (35). Планове је разне смишљао и плѐо
Путујући (о том имадем подáтке),
И много је путем бјегунаца срѐо,
Храбрене је војске видио остáтке,
Чуо како многи витеза је клѐо
Који разби Мавре као кòбац пáтке.
Престављени борци, из големе пòштê
Према Дуриндани, бјежали су јòште.

1147 (36). Брзо је стигао на пòље ширòко,
Гдје су мало прије окршаји бйли,
Гдје лежаше мртав скоро цијел òкô,
Гдје лаки рањеник по земљици мйлй,
Гдје рањеник тешки, пређе сйвй сòкô,
Изнемогло јечи и жалосно цвйлй
Гледајући ранам' у дно им дубòко,
Жив осјећајући да трули и гньйлй.

1148 (37). Још одлучнији му постадоше смјѐри
Да одмазди Франку, што Мауре лѐмâ,
Кад борце, рођене у његовој вјѐри,
Угледа у јаду, коме равна нѐмâ.
Својом руком ране лешевима мјѐрй,
Исту мјеру црном хришћанину спрѐмâ,
Горке сузе лије, и неће се лàсно
Утјешити што је тамо стиг'о кàсно.

1149 (38). Да Франка пронађе преко поља хйтâ,
Пошто је подоста измјерио рâнâ,
А да ће га наћи надама се пйтâ.
На ливаду неку стиже другог дâна
Коју опкољава као змија вйтâ
Река, те је само за стотину длâнâ
Слободан пролазак. Исто Тибар чйнй
С мјестом, Отрйколи што је у близйни.

1150 (39). На отвору куда к ливади се слàзи̂,
Дакле на уласку, подоста момáка̂
Баш као на стражи тај Татарин спàзи̂,
Видје како сваки јахаше омáка,
Па он правце к њима преко поља гàзи̂,
Главе загријане вином са стомáка,
И учини му се на њега се плàзи̂
Стража, што у јáрост доведе дивљáка.

1151 (40). Вођ ове четице уљудно му рѐче,
Јер он их запи́та шта ли туна рâдѐ,
И у каквом смјѐру та се руља стѐче:
Чувари смо краља алгирскога млâдѐ
Будуће, која ће до пред само вѐчѐ,
Кад вјетрићи почну природу да хлâдѐ,
На ливади оној под јеликом вѝтôм
Проспавати, својом окружена свѝтôм.

1152 (41). Нико своју ћерку не воли онàкô,
Као њезин бабо, владар од Гранáдê. —
Сурови Мандрикар одговори 'вàкô:
Очи цуре ове, лијѐпê и млáдê,
Данас цио свијет похваљује тàкô,
Да ја овуд нећу проћи бадавáде,
Но ћу их видјети, јес, тако ми брáдê;
Зато је доведи одмах, без парáдê! —

1153 (42). На то њему четник: ти си нека лу̑да:
Још никад не видјех тàковôга брâва!
Ма даље не мòже, јер да видиш чу̑да,
Разјарен Татарин као хала прâва̂
(Мандрикар је био горостасна лу̑да)
Посла њега тамо гдје се вјечно спâва̂.
Миздрак бачен хватат' опета се спрêма̂,
Јер Татарин другог оружија нêма̂.

1154 (43). Цела она чета с њим се тада пôбѝ.
Отурено копље он опета згрâбѝ.
Јер кад оно пусат он Хекторов дôбѝ
Заклетвом ужасном срце своје пâбѝ,
Рекав, Роланда ће гледати да скôбѝ
Хекторову от'о Дуриндану дà би,
Коју Роланд има, и да сабље брѝткê
Дотле јунак неће носити у бѝтке.

1155 (44). Љут (умало није од љутине пр̏ско̑),
Ма да нема другог оружија о̏сим
Копља, он подвикну онијема др̏ско:
Ма да сабље немам да вам главе ко̏си̑м
На шиљку ћу овом срце ваше мр̏ско.
Пржибабе једне сад одмах да но̏си̑м. —
Тако је и било; жића многе ли̑ши
Када, као ко̀бац, међу њих ју̏ри̑ши.

1156 (45). Одмах је навала смањила се бро̑јно:
Многи изгибоше, а многи ће хро̏ми
На свагда остати; када копље бо̑јно̑
Од грухања му се најпослије сло̏ми̑,
Што снагу и бијес појача му дво̑јно,
Он копља патр̏љак на гомилу ско̏ми̑:
Бије (гдје удари не требује хѐћим)
Као вилицама Самсон магарѐћи̑м.

1157 (46). Просто цјепаницом пребија им гњâте,
Изјављујући им псовкама презре́ње!
Тако људи гује и гуштере млâте̂,
За храбре војнике какво пониже́ње!
Чуде се и желе зајам да му врâте̂,
И непрестано им расте огорче́ње.
Зато чета она неће да се сти̏шâ,
Већ на Татарина једнако ју̏ри̑шâ.

1158 (47). Усљед ове звјерске и стравичне ту̏че̂
Трава се црвеним млазевима скр̏ви̑,
Многијема глава у комађе пу̏че,
Јер дивљи се Татар све кивније стр̏ви̑.
Најзад пренеражен натраг многи сту̏че,
Који у почетку удараше пр̏ви̑;
Сло̏м настаде такав да свак само сѐбе̂
Избавити гледа, зато пољем грѐбе̂.

1159 (48). Жалосни остаци дјевојчине стра̂же̂
Пудљиво бјежећи од самртна вâја
Само већма бјегством Татарина дра̂же̂,
Јер он, који снагу огњенијех змâјâ
(Тако Турпчн у свом љетопису ка̂же̂)
Са̀ брзином бр̏зе̂ ластавице спâјâ,
Пропусти читавих Грана́ђâна̂ ма̀ло,
А све је остало од па̏тр̏ља па̏ло.

1160 (49). Пошто посла чету к царству смрти тâвнê
Звијер, коме таки окршаји гòдê,
Поврати се преко просторије рâвнê,
И немајућ' више никога да бòдê,
Дојезди опета до ливаде трâвнê,
Опасане пасом валовите вòдê,
Гдје је ћерка краља од Гранаде слâвнê:
За улазак сада бијаше слобòдê.

1161 (50). На ливаду хита што је мог'о јâчê,
Крв бришући с руку, што од боја бри́дê.
Видје из далека цуру како плâчê
На грм наслоњена, и ближе јој при́де.
Заљуби се одмах просто као мâче
Чим угледа очи красне Дорали́дê.
Ђердан јој је злато, свила сукње бòрнê,
Низ леђа јој висе оплетѐне тòрне.

1162 (51). Опкољена свитом, коју злато злâтӣ,
Цвили и образе сузицама пòјӣ.
С ливаде је могла тучу опу глâти,
Па се сада за се и за пратњу бòјӣ,
Мислећи и њих ће делија да смлâтӣ,
Који нијем пред њом и задивљен стòјӣ.
У свити су старци, госпе дворске првê,
Мисли, сад и њих ће згазит' као црве.

1163 (52). Не видје Мандрикар цуре таке прӣје,
Јер збиља јој нема у Шпанији пâра.
Ја каква л' је (мисли) кад се љупко смӣјê,
Кад може и плачем овако да чâрâ! —
Види Татар шта је, нит' од себе крӣјê:
Постао је жртва љубавнога жâра,
Пакосни му Амор доскочио злòбòм,
Заробљеници га направио рòбом.

1164 (53). Најешћу се (мисли) слађанога плòда
Од малопређашњег умора и трýда.
Слободу јој дати! То би било шкòда,
Та свако би мене смâтрао за лýда.
Да је к себи узмем сад је дивна згòда;
Не бојим се краља ни његова сýда. —
На једног је белца баци као пéрце,
И оде у друштву те краљеве шћéрцê.

1165 (54). Полазећи рече преплашеној свйти:
Што плачете? Вашу не поимам ту́гу.
Цура ће код мене задовољна бйти,
Имаће у мени покорнога слу́гу,
Што је за њу готов крвцу своју лйти, —
Па с краљевом ћерком неста га у лу́гу.
Кад су се дворани наплакали сйти,
Одоше да јаве краљу ову ру́гу.

1166 (55). Међ' собом збораху путујући ку̂ћи:
Од јада ће оцу, краљу Стордила́ну,
Помрчати разум, срце ће му пу̂ћи;
Ко смије казати алгирскоме ба́ну
Родомону, који од риса је љу̂ћй,
Да му заручницу отеше ваља́ну!
Да је овдје он би оног осјѐтљиво
Казнио, јер срце има освѐтљиво.

1167 (56). Црни витез, који Африканце ту̂че,
Ни на ум не пада краљу Мандрика́ру,
Јер му плам пожуде из очију су̂чê,
А срце се пече на љубавну жа́ру.
Цура кука, њему чини се да гу̂чê,
И да би ужив'о у своме шићáру,
Тражи мјесто какво, скровито и зго̑дно,
Куда би дјевојку на рукама о̑днô.

1168 (57). Зачудићете се кад вам кажем нѐшто:
Тај Татарин знâде да се умйљâвâ!
У природи има изнимака гдјѐшто.
Да га чежња за њом, истинита, прâвâ,
Већ одавно мори лагаше је вјѐшто,
И још је овако о том увјѐрâвâ:
Ја сам оставио силно царство своје,
Да бих видјет' мог'о красно лице твòје.

1169 (58). Слушајући много о љепоти, кòјâ
Сваког очарава, летнух амо лѐтом,
И сам се увјерих да красота твòја
Заслужује хвалу, што се ори свѐтом.
Хоћеш ли храбрости? Велика је мòја.
Хоћеш соја царског? Агрикану Пѐто̑м
Син сам. У богаству нема мени пâра.
Хоћеш срце вјерно? Моје за те згâрâ.

1170 (59). Часном те ријечи увјерити смијем,
Да од тебе јунак немам ништа дражê. —
Лукави Татарин ријечима тијем
Безазлену дјеву препредено лажê,
Те мало помало, нећу да вам кријêм,
Усахнуше сузе, што јој лице влажê.
Ах да ли ће вољу њезину сломити?
Можда ће је јоште и припитомити!

1171 (60). Лед јој око срца отпоче да мекнê,
Не само да мекне, већ и да се кравî;
По кашто, уздишућ', и реч коју рекнê,
Кашто и осмијех на лицу се јавî,
Који чак у срце Татарина текнê,
А кад га погледа подиђу га мрави.
Зналац овај женâ тврду вјеру стече,
Да ће је грлити јоште исто вечê.

1172 (61). Помисао на то много га веселî,
Ал' намјеру своју засад јоште тајî.
У колибу какву са њом стићи желî,
Јер сунце већ зађе и запад се сјајî.
Чини ми се чујем пјесму (њојзи велî);
Хајдмо тамо гдје се попева и грајî.
Ти си ми се данас намучила зôрно,
Одморити ваља тијело ўмôрно. —

1173 (62). Пастирске колибе ту бијаху близу
У красноме једном шумскоме бујаку.
Одјахаше тамо гдје читаву низу
Веселих ватара спазише у мраку.
Засташе пастире гдје печење гризў.
Домаћин се смјерно поклони јуначку.
И пошто је своје почастио гôсте,
Даде им постеље добре али прôсте.

1174 (63). Између онога татарскога ђидê.
Што суровост уме с лукавством да спôјî,
И краљеве шћери, дивне Доралидê,
Шта се деси, не знам; нек читатељ скрôјî
Причу какву хоће, они се не стидê,
Јер — у њихној изби бјеху ôдри двôји.
Знам само толико да спаваше дўго, —
Спаваше, дабогме, шта су могли дрўгô!

1175 (64). Сјутрадан уставши Доралида мила
Весела је била и пјесму је пјела,
И осјећала се необично чила,
И са великим је апетитом јела,
И рујно је винце у гроце лила.
Та су два путника одјездивши срела,
Након више дана, у горскоме хладу
Два борца и с њима једну цуру младу.

1176 (65). Ал' о том касније, јер немирна машта
Не да ми да идем све по једном путу,
Са чега о мени зборише се свашта.
Краљ Аграман гњевни, вас у злату жуту,
Ког у бој не тјера само слава таште,
Већ и мазду хоће страховиту, љуту.
Кроз војску јашући пријети Паризу,
Велећи да пропаст његова је близу.

1177 (66). Да ће с лица земље град Париз да збрише
И Родомон силни свакоме се хвали.
Аграман и други поглавари мнише,
Дознав е Инглезе пренесоше вали,
Да велики јуриш не одлажу више,
И да Париз треба прије да се спали
Но што стигне помоћ, јер послије тешко
Биће им освојит' гнијездо витешко.

1178 (67). Што то досад не би већ многи се једе.
За јуриш потребне готове су грађе:
Ту су небројене љествице и греде,
Мостови, и мале и велике лађе.
Журе се претходне послове да среде,
Свак хита на своме мјесту да се нађе.
Све је већ готово. Крену своје војске
Аграман противу вароши херојске.

1179 (68). Док Аграман тако креће своје рисе
Да пошаљу Франке у вјечиту таму,
Ово у Паризу опкољеном збиси се:
Карло заповједи да у сваком храму
На дан прије тога одслуже се мисе;
Причешће се пружи прво њему саму,
Да му даде више разума и свести,
За тијем цијелу посаду причести.

1180 (69). Словом Духа Светог дух се његов ȍпȋ
(Постио је дотле но икада стрȍжê),
Те са створитељем душа му се стȍпȋ.
И рече: преблаги, смилуј нам се, Бȍже
(Пошто смјерно руке на прсима склȍпȋ),
Јер моћ твоја само Франке спȁсти мȍжê.
Заштита им буди к'о што био јѐси,
Макар да су моји голѐми гријѐси.

1181 (70). Ако л' је одлука вишње твоје вȍљê,
Да с гријѐха мога царство моје страдȁ,
То ја грјешник мислим да ће бити бȍљê
Одложити казну несретнога грȁда,
Јер било би зȁзор да хришћане кȍљê
Безбожник, што неће теби да се нȁдȁ.
Он би онда рек'о: силе су ти мȁлê
Да заштите царства, која Тебе хвȁлê.

1182 (71). То би изгледало ка' истина нȁга,
И многима што су сад у светом лȍну
Твоје цркве тада клонула би снȁга,
Задрхт'о би папа на својему трȍну,
И лажна би вјера хришћанскијех врȁгȁ
Почела се ширит' ка' у Вавилȍну.
С тог отклȍни напаст од народа мȍга,
Који негда гину ради гроба твȍга.

1183 (72). Учини, Господе, да душмански мȅци
Не сруше најбољи град који имȁмо.
Да смо много и ми а и наши прȅци
По слабости људској гријешили, знȁмо,
Ал' буди милостив према својој дјȅци,
Јер за те смо живот готови да дȁмо,
И обећавамо да праведне пȕте
Слијѐдит' хоћемо с тврдом вјером ȕ те. —

1184 (73). Да би земљу спас'о из очајна стȁња
Тако је молио император Бȍга,
И том је приликом света завјештȁња
Чинио, црквама права дао мнȍгȁ,
И поклонио им пола од имȁња.
Анђео хранитељ светлог цара тȍга
Одлетје да творцу достави до знȁња
Молбу душе ове близу очајȁња.

1185 (74). Анђели истога понијеше ча̑са,
Уз јасно брујање хришћанскијех зво́на̑,
Молитве, што посла добрих људи ма̑са
(Молитава бјеше више милио́на̑).
Кад рој од а̑нђе̑ла̑ пред Господа ста̑са,
Тамо гдје вјечите свјетлости је зо́на,
Пред Божијим лицем подигоше гла̑са,
Да подари вјерним хришћанима спа̑са.

1186 (75). Вишњи, који вазда, кад праведник мо̏лӣ,
Чује, Архангела Михаила зо̀ве̑:
Спашћу (рече) народ који мене во̏лӣ,
И добријем својим дјелима ми го̀ве̑.
Хришћанима, које непријатељ ско̏лӣ,
У помоћ потѐци са висине о̀ве̑;
Инглезе спроведи до Париза кри̑шом,
Да не спазе Маври, што грозе ју̏ри̑шом.

1187 (76) Чуј што сад ћу рећи, јер то много ва́жӣ:
Полетјев одавде опамо обр́ни
Гдје Тишина живи; од мене јој ка́жи
Да са тобом пође; па одатле свр́ни
Ка Нѐслози клетој, тер и њу потра́жи;
К људма, чији смјери грозни су и цр́ни,
К Маврима нек иде, и нека их сме́те̑,
Како не би своје постигнули ме́те̑.

1188 (77). Нек потпали раздор огњем своје зу̏бље̑,
Нека сплетке разне међу њима мно̀жӣ,
Нек им у срцима, што гођ може ду̏бље̑,
Ватру свађе, злости и пакости ло̀жӣ,
Те пле̑мена, што је од звӣјерја гру̏бље̑,
Да се воћа с воћом завади и гло̀жӣ. —
Уђута. Анђео прну к земљи до̀ље
Да тачно изврши налог Божје во̏ље̑.

1189 (78). Куд му силна крила кроз облаке лѐте̑,
Сипље свјетлост пуна тајанствене дра̑жи.
Оде Африканце безбожне да сплѐте̑,
Побожне хришћане да храбри и сна̑жӣ
У одбрани вјере истинске и свѐте̑,
И да им несрећу и невољу бла̑жӣ.
По паме́ти му се стан Тишинин мѐте̑,
Ипак се не сјећа гдје ће да га тра̑жӣ.

1190 (79). Док летећи тако етером се ни̏шê,
Су̏ми̏ потражит' је код светих пасти̏ра̂,
По црквама гдјено све тихошћу ди̏шê,
По ма̀настирима, становима ми̏ра,
Гдјено на вратима ћелискијем пи̏шê:
М и р! јер калуђери читају псалти̏ра.
Још мишљаше ту ће, и то ћу вам рѐћи,
Побожност и Милост и Љубав затѐћи.

1191 (80). И пошто о томе расуди зрѐлијê,
Убрза крилима и на земљу си̏ђе,
И у манасти̏рскê у̏ђезе ћѐлије.
Калуђере младе, старе, мрке, ри̏ђе,
Затече гдје живе много весѐлијê
Но људи у граду, и један му при̏ђе
Шанув: пише свуда: М и р! то знамо са̀ми,
Ал' у ствари овдје мјесто је Гала̀ми. —

1192 (81). Збиља, ту Тишине не бијаше ни̏ђе,
Нити осталијех хришћанских врли̏на̂;
Њих је отјерала, јер бјеше их при̏ђе,
Прождрљивост, љуба печења и ви̏на.
Гњѐв, Злобу, Суровост, Љеност јоште ви̏ђе,
Са пратњом разнијех Јада и Горчи̏на̂.
Загледавши боље међу њима спа̀зи̏
И Нѐслогу, што се безобразно пла̀зи̏.

1193 (82). Мишљаше, мораће чак ићи до па̀кла
Да Неслогу нађе, јер вазда је мни̏о,
Да је од срамоте чак тамо ума̀кла,
И анђео здраво зачуђен је би̏о;
Њезина присутност у срце га та̀кла,
Присутност у мјесту, што је неба ди̏о,
У мјесту гдје мњаше да се Слога ши̏ри̏,
У мјесту гдје човјек са Богом се ми̏ри̏.

1194 (83). Познаде Арахангел одмах по одѐлу,
По коси, по кра̀ку, којијем кора̀ча̂,
По језику што јој гунђаше у ждрѐлу,
Неслогу, што свуда плеће се и па̀ча̂,
И када је добро загледао цѐлу
На жалост опази да тијелом ја̀ча̂.
Рухо јој бијаше крпљено, ха̀баво,
И стајаше на њој одвратно ла̀баво.

1195 (84). Руке су јој пуне судскога пртљáга:
Молбе, жалбе, акта, од тамнице кључе,
Парнице и тужбе завађених врáгâ,
Рјешења, пресуде, све то она вýчê;
Мацке и окови вире јој из шпáга
И наредбе да се стријеља и тýчê.
У пòводу води судије и ћáте,
Али у њедрима носи адвокáте.

1196 (85). Њој, што ретко иде по гори и шȳми,
А често у дворце, Архангео рȇче
Какову одлуку Бог на небу сȳмȋ;
Каза да не смије ништ' имати прȇчê
Но да, слична грозној морији и чȳми,
Међу Мавре стигне јоште исто вȇчê;
Да с' увуче вјешто испод њихне чȁпрê,
И у намјерама злијема их сȁпрê.

1197 (86). Још пита да л' она, која свуда крȳжȋ,
Зна гдје је Тишина. Не знам, вели, мȁ се
С њоме Пријѐвара врло много дрȳжȋ,
А она је овдје међу нама, пȁ се
Надам да ће моћи тијем да те слȳжȋ.
Ево је гдје иде. — И баш у те чȁсе
Пријѐвара, коју сваки од нас рȳжȋ
Али воли, ступи напријед из мȁсê.

1198 (87). Пријевара, која тиха бјеше згȍља,
Које се поштени и образни стрȁвê,
Част и достојанство коју кити спȍља,
Која носи облик честитости прȁвê,
Од свију врлина изгледаше бȍљȁ,
Налик на Гȁврила кад говори ȁве.
Дуго рухо крије гадну је у ствáри,
Испод којег вире отров и ханцáри.

1199 (88). Анђео запита Пријевару кȳдȁ
Ваља њему ићи да дође к Тишѝни.
Она рече: људма, кад по земљи свȳдȁ
Добри људи јоште бјеху у вишѝни,
Ишла је у куће, тумȁрала тȳдȁ,
И они вељаху да им добра чѝнȋ.
Бјеше је по црквам' гдје се Богу мȍлȋ;
У Питȁгоринȍј бијаше је шкȍли.

1200 (89). Од тад је већ више хиљада мјесе́ци̂.
Престала је ходит' по пра̑во̑ме пу́ту,
Откада мудра̀ци несташе и све́ци.
Ноћу поче блуд је носити у ску́ту,
Ал' то бјеху само невини поче́ци.
Сада с Крађом често иде к злату жу́ту;
Такође почешће с Издајом се ви̑ђа̂,
И с Убиством када ћуд јој дође ри̑ђа̂.

1201 (90). Посјећује радо јатаке-тр̀го̑вце,
И к онијема је жеља вуче и̑ста̂,
Што по подрумима праве лажне но̑вце,
Од проста метала мјесто злата чи̑ста;
Походи̑ и оне, што коње и о̑вце
Краду; знанаца јој дугачка је ли̑ста.
К дому Сна дрјемљива само се потру́ди
Око пола ноћи; она спава ту́ди. —

1202 (91). Ма да Пријѐвара по свом обича́ју
Много лаже, ипак казивању њѐну
Околности неке вјероватност да́ју̂,
Те свјерова Анђел и на пут се крѐну̂
На крилима која трептаху у сја́ју,
Да потражи Санак, сањалицу лѐну̂.
У по ноћи тачно долетје му та̑јно,
Јер гдје му је ста́нак знао је слу̂ча̂јно.

1203 (92). У дну Аравије, преко света бѐла,
Сан се скрио бјеше у до́лицу нѐку̂,
Далеко од људских градова и сѐла̂,
Гдје никад не чујеш никакову јѐку
Људскога говора и људскијех дјѐла̂,
Нит' рикање крава, нит' оваца блѐку.
Око до́лѐ брда; на њој мрачна го̀ра;
Никад не допиру тамо дан и зо̀ра.

1204 (93). У тој до́ли има хри́да једна чи̑ја̂
Дубока пећина личи на ждријѐло:
Туна Санак лежи. Украј њега зи̑ја̂
Немар, на коме је блатно одијѐло;
С друге стране Љеност, којој брлог при̑ја̂,
Којој у сланини тело је цијѐло,
Која не зна шта је времену цијѐна,
Нит' ходити може, тако је лијѐна.

1205 (94). Пред оном пећином и Заборав чечи.
Који никог не зна, нит' се ичег сјећа,
А најмање важних порука и речи.
Ту је и Тишина, од Ћутања већа,
Јер све забрањује што праска и звечи,
А не само говор; у том јој је срећа.
Огртало мрко има преко тела;
У чарапама је, не носи ципела.

1206 (95). Ходећи нечујно туд је она бдила
Да се не би чула никакова лупа.
Њој анђео шану: Божја хоће сила
Да водиш Риналда с Инглезима скупа
Пред Париз, гдје војска маварска се свила;
Ал' не смије бити опажена трупа
Од Мавара, тако да кад сколе града,
С леђа на њих јурне сасвим изненада.

1207 (96). Безбожницима ћеш овијема злима
Пропаст, а хришћаном донијети спаса. —
И Тишина главом послушно му клима,
Што значи покорност, ал' не пусти гласа.
У трену су били код Инглеза; с њима
Стигоше пред Париз за некол'ко часа,
Доносећ' Маврима пораз и уморство:
Анђео изврши ово чудотворство.

1208 (97). Тихо се Тишина око војске нија,
Она, што мукломе Ћутању је љуба,
И чак се бојаше да слободно дија.
Да се не би чула лупа каква груба,
Непробојну маглу око војске свија,
Која не пропушта јек убојних труба.
Пут затијем себи кроз Мауре буши,
Па их, не знам чиме, слијепи и глуши.

1209 (98). Међутијем војска гњевног Аграмана
Бјеше у подграђа стигнула Паризу,
И опасала га ода свију страна,
Тако да је била бедемима близу.
Дочекаше Маври након много дана
Јуриша киселу јабуку да гризу,
Одсудног јуриша на париску стражу,
И да свог јунаштва врхунац покажу.

1210 (99). Притисла је поље силна војска мнòгâ,
Притиснула поље, равно као та́бла.
Ко би данас Мавре пребројити мòгâ,
Тај на Апени́ну преброј'о би ста́бла;
Ја бих очекив'о од бројача тòга,
Да преброји капље дажда ка' из ка́бла.
Тај би знао небо са колико òчӣ
Гледа ноћу драгог сласт драгој кад тòчӣ.

1211 (100). Кад угледа ову стравичну пара́ду
Од африканскијех љутих легио́нâ,
Препаде се народ у скољену гра́ду,
И зачу се јека великијех зво́нâ,
Која вјерне зову да грехе призна́дȳ,
И утјехе чују са светог амво́на.
Не бијаху цркве од старих време́нâ
Пуне као сада стараца и же́нâ.

1212 (101). Многи старац, који сина има мӣла
У војсци, сада се што га рòдӣ вâјкâ,
Ал' страх не познаје омладина чӣла,
Нит' мари што плачу и отац и мâјка;
На бедеме јури, куд афричка сӣла
Спрема се да грухне, и диже се хâјка.
Под заставе борац лети као птӣче,
И један другога поздравља и клӣчê.

1213 (102). Краљеви, грофови, барони, марки и
Ту су, а за њима војска од јуна́кâ:
Све то као ла́ва к бедемима клӣзӣ.
Спуштај, царе, мосте, ми смо сила ја́ка,
Не држи нас овдје, нити нас понӣзи
(Веле), и отвòри борцима сока́ка. —
Што су тако храбри цару је пò вољи,
Ма не може засад да их задòвољӣ.

1214 (103). Цар налоге даје да се чини спрêма
За отпор, и пун је убојнога жâра.
Рàзмјештâње војске удешава прêма
Потреби, како би мање било квâра.
Хита, не губећи ни једнога трêма,
Да поре́дак мудрим наредбама ствâрâ.
Нàмјештâ гдје треба и мàхине рâтне,
Од којих користи очекује знâтне.

1215 (104). Имам од Турпи́на поуздане вѐсти
Да бјеше у ра́вни Париз тих време́на̂,
И да Парижани бјеху пуни свѐсти.
По средини тече ријека му Се́на,
И на три повеће дијели га чѐсти,
Јер прави острво, стамено ка' сте́на
Којему при̏ступа због ријеке нѐма̂;
Друге краје што̏тӣ појас од бѐдѐма̂.

1216 (105). Тачака, наравно, ту је било ви̏шѐ,
Што згодан положај за напад има́дӯ,
Али сви се Маври на западу збӣше,
Одакле ће јуриш тврђави да да́дӯ,
Јер Аграман кивни и главари мнӣше,
Да док они стоје лицем према гра́ду,
За леђима треба земље да су, ко̀јѐ
Под влашћу њиховом непосредно сто̀јѐ.

1217 (106). Дубоке је Карло казамате ди̏га̂
Свуд около према великоме зи́ду;
Утврдит' обалу била му је бри̏га,
Тако, да је сада личила на хри́ду
(Бар тако нам прича Турпинова књи̏га);
Са Сене опасност им'о је у ви́ду:
Спут'о је ланцима оба краја њѐна;
Набавио хране, и зоби, и сѐна.

1218 (107). Карло, к'о да има Аргусове о̏чи,
Прозире смјерове маварскога пла̂на:
Куд Аграман само ногом својом кро̏чӣ,
Известе уходе хришћанскога ба̂на.
Марсил и његови поглавари про̏чӣ
Стајаху готови тог истога да̂на,
Аграмановој се наредби и вла́ди
Покоравајући, Маврима поза́ди.

1219 (108). Крај Сене је Собрин с краљем од Ора́на,
Што је голем као прави голи̏јати;
Ту јаше Дарди̏нел добра коња вра́на,
Жудан при јуришу храброшћу си̏јати;
Ту Родомон диже тешког буздова́на,
Гдје њим лупи трава неће проклӣјати.
Као што се њиме тај Алгирац ти̏тра̂
Ни пером не може рука моја хи̏тра̂.

1220 (109). Све су то хра́брости прави чудотво́рци,
Сви су вјерне слике правијех јуна́ка̂.
Ка' мухе на млеко, на гроздове чво́рци
Што лете и врве усред љета мла́ка,
Тако јуришају сад афрички бо́рци
На бедеме града велика̀ и ја́ка,
Да га заспу блатом пораза и сра̂ма.
Од њихова крѝка небо се прòла̂ма̂.

1221 (110). Храбри су, вриједни, уз љестве се пѐњӯ,
Ма на бедемима скобили нијѐсу
Посаду нимало од себека љѐњӯ,
Јер врли хришћани у грозну бијѐсу,
Не хотећ' у ропству њихову да стѐњӯ,
Ка' лавови прави борили се јѐсу.
Потежући копља, маче и стрѝјеле
Самртне ударце Маврима дѝјеле̂.

1222 (111). Ал' не само гвожђе, још и вода врѐла
Пљушти озго с тучом тешкога ка̀ме̂ња,
Те многи нападач као крушка зрѐла
У ровове пада с високога стѐња.
Франак и Арапин, два лава се срѐла,
Те се ратна срећа сваког часа мѐња̂.
Кам куд падне прави све маснице мѐдре;
Врела вода слепи кад кроз клòбӯк прѐдре̂.

1223 (112). Час нагрну Маври, час је стена гòла,
Кад загребу путем оним, што је прѐчѝ.
Смрт убиће многог афричког сокòла
У стравичној овој јурњави и сјѐчи;
Спржиће га сумпор и зејтин и смòла
И креч мокар што му мрко лице крѐчѝ;
Огањ у очи ће њему да се срӯчѝ,
Јер с бедема лете пламени ѐбрӯчи.

1224 (113). Све то коси горе од морије кӯгѐ.
И јуриш почиње помало да сла̀бѝ.
Тад Родомон чете довео је дрӯгѐ
Халакање бојно појачао да̀ би.
За њиме редове видим врло дӯге,
И одморна војска унапријед гра̀бѝ.
Ту видим Бура́ла, Орми́да, Арга́на,
Храброг Дорилона, силног Сорида́на.

1225 (114). Црвену заставу Родомон има́дê
С лавом, што је пасме африканских ла̂ва̂:
Лав ỳзду примивши од госпође мла́дê,
Укроћен пред њеним ножицама спа̂ва̂.
Витез тијем хтједе израза да да́дê
Томе, како њега срцем обỳздâва̂
Доралида дивна, о којојзи зна́дê
Читалац да бјеше љепотица пра̂ва̂.

1226 (115). Њу он више љуби него своје жи́ће,
Но рајско на́сêље више цуру љỳби̂,
И мишљаше са њом светковати ни́ће.
Да зна шта учини Татарин му грỳби̂,
Смјеста би махнуо то крвопроли́ће,
Да му русу главу са рамена срỳби̂,
Да звијера казни, који се не сти́ди
Невиност узети дивној Дорали́ди.

1227 (116). Хиљаде љестава уз бедем се ди̂жу,
И ма да пријети озго смрт и ра̀ка,
По њима јунаци у висину гми̂жỳ;
Двојицу пречага носила је сва̀ка̂;
Доњи гоне горње, те на бедем сти̂жỳ,
Гдјено их ра̀бота не чекаше ла̀ка.
Ко застане мало томе смрси ко̂нце
Родомон, ломећи главе као ло̂нце.

1228 (117). Зато богме сваки труди се и ста̀ра̂,
Да се у вис пење, ма да о̧туд ље̂ва̂
Гвожђе, камен, огањ, сумпор, смола, па̀ра;
Ипак, сваки бира гдје је мања вре̂ва,
Док Родомон, ког је обузела ја̀ра
И право бјеснило витешкога ће̂ва,
Тамо лети гдје је најстрашнија бỳра,
Сијекући мачем и вичући: ỳра̂!

1229 (118). Од крељушти змајске оклоп му и шти́то
Начињени бјеху; за њих, да их спра̀ви̂,
У паклу Сото̀на примио је ми́то.
Нимрод, што у Божјој не живљаше стра̀ви,
Што је лов ловећи по шумама ски́то̂,
Што зидаше кулу да Божијој сла̀ви
И небу досади, Родомонов пре̂дак,
Њих ношаше негда, бијѐсан и је̂дак.

1230 (119). Родомон, који је личио на прѐтка
И тијелом својим и својствима ду́шê;
Коме је Горго́на стрина или тѐтка,
Који је кидао слоновима ћу́ше,
Није се бојао душманскога мѐтка,
Сматрао је Франке као мале пу́ше.
Кроз јендеке пуне водурине блàтнê
Јурну, да ћефове задовоље ра̀тнê.

1231 (120). Пливаше по води пуно пустих кâпâ,
А пливаху богме и маварске глâве.
По кашто се над њим водурина склâпâ,
Ал' му ништа није, док други се дâвê.
Као дивљи вепар када преко лâпа
Гази, чупа трску и водене трâве,
Тако се Родомон по тој бари цâпâ,
Страшан, да и Маври од њега се стрâвê.

1232 (121). Воду прешав скочи на простране скѐле,
Што бјеху изнутра дуж цијела зи̂да;
Туд јураху Франци ка' у ро̀ју пчѐле;
Мед њих трупив грди без икаква сти̂да
Поганим језиком витезове смјѐле,
Велеђ', чисти свијет од гаднијех гњи̂дâ.
Ту дође до туче необично врѐлê.
Како кога зграби с бедема га ски̂дâ.

1233 (122). Трчаше кроз руљу што је мог'о бр̏жê,
И невоља дође хришћанима крâјна.
Објѐма рукама тешка мача тр̏же,
Не тражећи заклон ода шти́та сјâјна.
Посјекав Арнолфа у шапац га вр̏же;
Он до́ђе отуда гдје утиче Рâјна,
Коју реку више видјет' неће ка̀нда.
Још Анселма згуби, Спинѐлока, Пра̀нда.

1234 (123). Војводу, што води поносне Норма́нце,
Пресијече гвожђем право по сријѐди;
Амбалду на глави избио је да́нце,
Јер зна̀де колико тај витез вријѐди̂;
Напао је у кут збијене Фламáнце,
И свак од њих јадан дршће и блијѐди̂;
Многи просе милост, ал' слаба им на́да.
Оргета из Мајнца уби, и Олдра́да.

1235 (124). Тулуског Арнолда смртна деси ра̀на.
Антропона, пуна хришћанских врли́на̂,
Ком света књижевност није била стра̀на,
Уби, ал' онога љубитеља ви́на,
Вјечито мамурна и вјечито пја̀на,
Далеко чувену бекрију Моски́на,
Он у јендек баци, не хтје да га бо̀де̂,
Те да би једанпут напио се во̀де̂.

1236 (125). Хуга, перјаницом окићена ре̂сно,
Удари помамно по лијепој ћу̏би;
Сатала и Ода искасапи бе̂сно,
Обера, Гвалтера од једанпут у̏би̂:
Крчи пут јер му је на скелама те̂сно;
И још многе поби, ко ће да их ту̏би̂.
Док под ударцима тијем Франци сте̂ну̂,
Охрабрени Маври уз љестве се пе̂ну̂.

1237 (126). Јавити вам морам сад у овој ста̀нци,
Да су, макар да их анђео соко̀ли̂,
Први бедем најзад напустили Фра̀нци,
Што императора баш тако не бо̀ли̂,
Који зна, и ако силни бјеху стра̀нци,
Да ће Париз бесу њихну да одо̀ли̂,
Јер за бедемима првим други сто̀је̂,
Што се међ' најтврђе у свијету бро̀је̂.

1238 (127). Између првијех и других бе̂де̂ма̂
Бијаху дубоки јендеци и ру̏пе.
Војска, којој равне у свијету не̂ма̂,
Под бедемом другим мрке чека ту̏пе,
Док се на бедему нови отпор спре̂ма̂,
И на њему журно свјежи борци ку̏пе̂.
У опкопе друге као ла́ва тѐку̂
Маври с првог зида, да Франке сијѐку̂.

1239 (128). Ту храброст не даје безбожничка вје̂ра
Борцима, на које Бог и свеци мр́зе̂,
Него их Родомон на̀приједа тје̂ра̂,
И зато их данас видим тако бр́зе:
Насјекав се глава тамо амо звје̂ра̂
По Маврима, међу којима се вр́зе̂,
И спази ли само да стану ил' бјѐже̂,
Срце њима гвожђем оштријем прожѐже̂.

1240 (129). Зато се у други јендек војска сȕљâ,
Или боље рећи стрмоглавце скâчê.
Озго туча пада, крв потоком кȕљâ
Тако, да се њоме дно јендеку плâчê.
Ко стигне, отуда уз љестве баȕљâ,
С којијех ударци у рупу га свлâчê.
Стрела, камен, огањ, сипају од свȕдâ.
Родомон не хтједе пролазити тȕдâ.

1241 (130). Док се они доље стијешњени стȉсли
Један уз другога; док од врелог ȕља
И кључале воде у јами су кȉсли,
Он, ког оклоп мало ил' нимало жȕљâ,
Јендек под оружјем прескочити смȉслȉ,
И — прескочи! Земља поче да се љȕљâ
Гдје паде; јендек је широк триест сто́пâ;
Скока таквог дотле не видје Евро́па.

1242 (131). Ту снова настави да боде и се́чê.
Ал' да видиш јада: у јендеку о̀нȉ
На један мах грозно стадоше да дре́чê,
Док с бедема другог отпоче да зво̀нȉ.
Зашто л' пиште борци, зашто л' звона је́чê?
Да се бедем на њих не руши и ро̀нȉ?
На знак звонки, што се са висине о̀рȉ,
Сав јендек пун људи започе да го̀рȉ.

1243 (132). Пун је јарак био смолавих фашȉнâ,
Сумпора, салитре пуни бјеху сȕди
Скрити у дну рупа и плиткијех мȉнâ,
Које нарочити запалише љȕди,
Те посукља страшан пламен из дубȉнâ,
И дим врео који загушује грȕди,
Дим кроз који ватра млазевима брȉзгâ,
И зачу се лелек, ломљава и звȉзга.

1244 (133). И сијева, грми, крши се и пȕшȉ.
И створи се морѐ од огњена бêса,
И сакри се сунце у стравичној тмȕши,
И земља у јарку љуља се и стрêсâ,
Грозећ' да у бездан с борцима се срȕшȉ.
И смрад се осјети од људскога мêса,
Јер бијесни пожар, од олује бр̏жȉ,
Оружије топи, а јунаке пр̏жȉ.

1245 (134). Пуцају стијене, које пламен лйскâ,
Од прштања њихна урнебес је прâвй,
А с тутњавом меша с' од јунака пйска.
Да избјегне ватру један другог гњâвй,
Гази један другог и у огањ тйскâ,
А мени се душа од тог јада страâвй.
Зато доста засад, господине. Осим
Тога ја промукох, и одмора прȍсйм.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ПЕТНАЕСТА

Свакоја побједа треба да се хвâлӣ,
Било да је случај добије, ил' зна́ње;
Ал' ако читаве легионе свâлӣ
У гроб, упропасти народу има́ње,
Села и градове поруши и спâлӣ,
Онда богме такво рушење и кла́ње
Слаби вођи славу; ако ли су мâлӣ
Губици, слави се док траје сазда́ње.

1247 (2). Кадно продријеше чак до Франколи́на
Мљечићи ријеком, и ти такву слâву
Стече у очима благодарних си́нâ,
Хиполите; тада мљетачкоме лâву
Мрче свест од твојих војничких врли́нâ,
И ја од рике му не осјетих стрâву,
Јер ти га победи, ма да наших мâло
Тада од шапа је његовијех пâло.

1248 (3). Родомона краља, звијера бијѐсна,
Таква није слава, јер у јендек сâбӣ,
Ма да рупа бјеше веома тијѐсна,
Силну војску. Огањ витезове згрâбӣ.
Пепео начини од меса пријѐсна,
Пепелом претвори храбру војску дâ би
Више мјеста дао руљи ових дӣвâ:
И ту сад пепео комотно по̀чӣвâ.

1249 (4). Једанест хиљада двадесет и сѐдам
Изгорје Мавара у јендеку ра́вно
(Тај број у Турпину забиљежен глѐда̂м,
И знам тачно шта је било тако да́вно,
Нити од исправке икакове прѐда̂м),
И постаде њима пред очима та́вно:
Код толиког сјаја јадници се га̂се!
Творац те несреће једини се спа̂се.

1250 (5). Причах да је преко дубокијех ја̂ма̂
Смјелим и чудесним прескочио скȍком.
У срцу осјети љутине и сра̂ма,
Кад несрећу видје рођенијем ȍком;
Ма ни таква гроза не може да сла̂ма̂
Алгирскога лава, већ пȍтече тȍком
Међ' Франке да им се страховито свѐти̂,
Док му поган језик небесима прѐти̂.

1251 (6). Међутим Аграман, војник од зана́та,
Видећи да Франци збунили се ту́ди,
Удаљена нека напао је вра́та,
И рачуна ту ће мало бити љу́ди̂,
Који тешко да ће добити инда́та,
Те ће постигнути што му срце жу́ди̂.
Баливерса, чије неваљалство зна̂ се,
Јер о томе причах, ѝмаде ȳза̂ се.

1252 (7). Осим њега има још и Бамбира́га,
И Прȳзија, краља од ȍстрва̂, кȍје̂
Усрећава клима непрестано бла́га;
И Малабȳфера, под којимно стȍје̂
Фицани, чувѐни с дебелих бура́га̂,
Што не смета да их дȳшмани се бȍје̂.
Још других јунака и разнијех пти̂ца̂
Бијаше уз њега, па и кȳкави̂ца̂.

1253 (8). Али се превари, и можда ће пјѐго̂м
Упрљат' се слава тога велика́на,
Јер баш под високом управом и стѐго̂м
Карла Великога бјеше ова стра́на.
Цар ту с Ганелоном и Авином бѐгом,
Са Уђером, вођом храбренијех Да́на̂,
Са баварским дуком и са Берленђе́ром,
Бјеше, и још с многим славним каваље́ром.

1254 (9). Око цара пуно Герма́на̂ и Га̂ла̂,
Којено про̀жима̂ ратоборна стру́ја
Противу маварског плаховитог ва̂ла,
Те много весео Роландов је у́ја.
Господо! Асто̀лфу неправда је ма̂ла̂
Учињена, терно пишти као гу́ја,
Врти се ка' ђаво црн у путијѐру,
Молећ' да га више не држим у пѐру.

1255 (10). Да се с њега вео заборава сни̂ми̂,
Морам оставити Мавра и Францу́за,
Што се, мислим, неће за зло да ми при̂ми̂.
К острву ће сада полетјети Му́за,
Гдје цвијећа има и љети и зи̂ми,
Па чак и увијек зрелих кукуру́за̂.
Повратит' Асто̀лфа кући ријеч да̀де
Лоћи̂стила пређе. О том пјевам са̀де.

1256 (11). Противу Алчине, тог женскога ско̀та,
Лоћи̂стила му је заштита и бра́на,
И зато нареди да га прати фло̀та,
Те да морем прође без зла и зија́на.
Лађе, на којима бораца је ро̀та,
Андроника води, та друга Дија́на.
Тих лађа велика пратиће га сво̀та
До залива морског даљних Персија́на̂.

1257 (12). Под вјештом управом храбре ове цу̂рѐ
Он ће дуж о̀ба̂ла̂, гдје никад не хо́да,
Стићи без икакве незгоде и бу̂рѐ
У повољном здрављу до персиских во́да̂.
Лоћи̂стила рече да у лађе ту̂рѐ
(Њу води у свему памет и мето́да)
Што им уз пут може бити од тријѐбѐ,
А Астолфу каза да пази да сѐбѐ.

1258 (13). Нарочито рече да се добро чу̂ва̂
Да не падне опет у мађиске мрѐже,
Јер мађија (вели) испод разних ру̂ва̂
Може ти се опет појавити, бѐже!
Узми књигу ову; она ће да зду̂ва̂
Све мађије с тебе, и ста̂ре, и свјѐже;
И препоручујем пријатељски тѐби,
Астолфе, да свакад имаш је при сѐби.

1259 (14). Желим да те моја опомена трȍнê.
У истој се књизи све лијепо кâжê,
Како се кидају чаролиске спȍне,
А сресторва за то се по регистру трâжê.
Звуци овог Рȍга сваког ће да склȍнê
Да бјежи, јер они на бјежање дрâжê.
И Рог ти поклањам, ал' добро га чȳвâј,
И кад гоћ устреба ти у њега дȳвâј.

1260 (15). Поред њега немаш бојати се чѐгâ,
Он ће те избавит' од највећих зáлâ,
Рâт можеш ходити без оружја свѐгâ. —
Пошто му је оба та поклона дáла,
До саме је лађе испратила њѐгâ,
И он се опрости рекавши јој: хвáла!
И збиља страшни су тога Рога звȳци;
Од њих бјеже људи, лавови и вȳци.

1261 (16). Оставише лађе тиху ову лȳку.
Вјетрови над њима једрила им шпрê,
По мору дебелу послушно их вȳкȳ,
И чисто хитају да их даље сппрê.
Таласи под њима у шали се тȳкȳ,
Па затијем опет љубе се и мпрê.
Минуше, пловећи преко света бêла,
Крај многих острва, градóвâ и сêлâ.

1262 (17). Андроника вазда бјеше на опрéзу.
Веће са Инђиског слазе Океáна,
Крај града Кохúна низ пучину вéзȳ.
Остаде за њима земље она стрáна,
Гдје се људи диве златном Херсонéзу;
Остаде и Кори, оста Тапробáна,
Остаде и свето Гангесово ȳшће
С пјенама, које су од другијех гȳшћê.

1263 (18). Видећи Астȍлфо да не има грȍжњê
Од бȳрê, на мисли чудновате пâдâ,
И рад је путујућ' искуство да пȍжњê.
Андронику пита, мисли л' да л' ће кâда
Отле у Француску морем бити вȍжњê.
Задовољити га бјеше она рâда,
И рече: не видим никакове смéтњê
Да некада буде те дугачке шéтњê.

1264 (19). Од ко̏пна је веће површије те̏чно,
Свуд около земљу океан обру̏ча̂,
Море је од краја, гдје се леди вје̏чно,
До краја, гдјено му површина кљу̏ча̂,
Макар да земљиште африканско кре̏чно
Чини се да хоће пролаз да закљу̏ча̂.
На југу Африке има океа́на,
Ма то се не до̀зна до овијех да́на̂.

1265 (20). Полазећ' одовуд, од су̂нчевӣх две́рӣ,
Не могу се надат' морепловци на̀ши
На југу афричком никаковој де́ри,
А такође мисле и бродари ва̀ши
Да Африка стиже к другој хемисфе́ри.
Осим тог и ватра сунча̀на̂ их пла̀шӣ,
Боје се огњено спржиће их ље̏то.
Што се туд не плови сада знадеш е̏то.

1266 (21). До сад више пута случај згоду пру́жа
Да се онуд прође. Ка' у некој сјѐнци
Видим на западу више умних му́жа̂,
Којима ће плести некада се вѐнци
Од благодарности, од најљепших ру́жа̂,
Ма да ће лајати завидљиви штѐнци:
Видим њих и они задивљују мѐнѐ,
Јер откриће нове путове водѐнѐ.

1267 (22). Једни ће, пловећи непрестано к ју̏гу
Дуж Африке најзад наћи јој сврше́тка,
И по путовању опасну и ду̏гу
У Инђију срећа довешће их ре́тка.
Ини путању ће изабрати дру̏гу̏,
К западу ће пловит', и све од поче́тка
Па до краја сињу пребродивши во̏ду,
Нов свијет откриће човјеча̀нско̂м ро̏ду.

1268 (23). Да тај нови свијет освоје дома́ји,
Летнуће бораца рojеви и ле̏ти.
Видим, јер Будућност ништа ми не та́јӣ,
Гдје на Новој Земљи водица се све̏тӣ,
А крст ода злата блиста се и сја́јӣ
У добу, кад влада славни Карло Пе̏тӣ;
Видим како вјера Исусова свѐта̂
По Свијѐту Новом шири се и цвјѐта̂.

1269 (24). Прије но што дођу та времѐна бо̏ља̂
Од љѐта̂ стотина минуће и шѐста̂
Са седмом, јер ово Божија је во̏ља:
Докле на највише од високих мјѐста̂
Муж не сједне онај, чију душу спо̏ља
Красиће тијело од онога тѐста
Од ког Август бјеше, дотле чак ни сно̏ви
Људски неће слутит' овај Свијет Но̏ви̂.

1270 (25). Крв ће с' арагонска с аустриском сли̂ти
У Карлу на левим обалама Ра̂јнѐ.
Тај цар нада царством очински ће бди̂ти,
Оставиће себи споменике тра̂јнѐ
У дичним дјелима, којим ће да ки̂ти̂
Сретно доба своје владавине сја̂јнѐ,
Он ће дозват' опет на земљу Астре́ју,
А с њом и Врлину, рођену јој се́ју.

1271 (26). За та дјела, којих тма биће на бро̀ју,
Која ће се славит' кроз вјечито вре́ме,
Која таким чаром пуне душу мо̀ју,
Да ми хоће уста чисто да зане́мѐ,
Вишњи ће на њега милост излит' сво̀ју,
Те ће му се испод царске дијаде́мѐ
Вољно сакупити растурено ста̀до,
И за свјетског цара признати га ра̀до.

1272 (27). Да би Карло Пети успио да стр̏си̂
Намијењене му Провиђењем чи̂не,
Помагаће негда великој му свр̏си
Мужи, чија слава земљом ће да си̂нѐ.
Кортес храбри своје излажући пр̏си
На даљни ће Исток амо да се ви̂нѐ;
Земље и градове освојиће њѐму,
Прошириће простор царству му голѐму.

1273 (28). Крсту ће подлећи многа стара ка̀ста,
Све мање разлога имаће Сото̀на
Да се недјелима својијема хва̀ста̂,
И светом хришћанска забрујаће зво̀на.
Ка' војводу видим и младога Ва̀ста;
Ту су и Пескара и Проспер Коло̀на.
Њих ће наткрилити врли младић о̀ни̂;
Слава ће његова јасније да зво̀ни̂.

1274 (29). Сјајна биће дјела овога младића,
Ком истом ће бити двеаст и шест љета
Кад се рату ода свом силином бића,
Али младост ова неће да му смета,
Да много земаља, градова, градића,
Освоји на челу витешкијех чета.
Пред њим, који цару крилник биће десни,
Укроћени крвник престаће да бјесни.

1275 (30). Сухоземске ове цареве јунаке
Хоће забиљежит' некад историја
Да гаји витештву питомце и ђаке.
Али и на мору нова ће глорија
Обасјати цара: афричке дивљаке
С мора ће одагнат' Андрија Дорија.
Од Мале Азије до херкулских врата
Очистиће сиње море од пирата.

1276 (31). Силено је било римљанско ћесарство,
За Помпеја бјеше играчка и шала
Гусарима морско преотети царство,
Али Дорија ће од пиратских зала
Ослободит' море, сломити гусарство,
С мало војске, с мало лађа и весала,
Јер мудрост и знање овога главара
Биће главно сресто противу корсара.

1277 (32). Карлове душмане ка' метлом ће мести
Кад се гоћ усуде на цара да груну;
У Италију ће Карола довести,
Гдје ће император задобити круну;
Ђеновесци њему вијенце ће плести
Јер награду своју уступиће пуну
Отаџбини, молећ' великога цара
Да се о слободи Ђеновс му стара.

1278 (33). Да извуче народ из ропства и тмине,
Да прошири њему слободе и права,
Дању ће и ноћу мудро да се брине
Његова високо просвећена глава;
С тог историја ће лаврове да скине
Негда с Антонија, Јула и Октава
Да их њему даде, јер ови смлатише
Земаљске злотворе, па се наплатише.

1279 (34). Римљани ће ови, и сви они љу̑ди,
Који права своје отаџбине тла̑чê,
Пред њим црвењети. Потомство нек су̑дӣ
Свјѐма, који сунце слободино мра̑чê,
Свјѐма, чије грозне, курјачије ћу̑ди
За народе њихне тиранију зна̑чê.
Андрију Дорију, тако ми се слу̑тӣ,
Цар ће поклонима негда оба̀су̑ти.

1280 (35). Ал' не само њега, и све своје слу̑ге,
Сјајно јато својих храбријех глава́ра̑,
Цар, одужујући небројене ду̑ге,
Обасуће даждом драгоцјених да́ра̑:
Дијелиће замке, градове и лу̑ге
Да награди жртве онијех серда́ра̑,
Који ће показат' у вјерности ста́лнôст,
Јер Карла ће красит' правда и захва́лнôст. —

1281 (36). Тако Андроника причаше лӣјепа̑,
Удешавајући ваздухове стру̑је,
Моћ окивајући случаја слӣјепа,
Вјетрове блажећи кад почну да ху̑јê:
Зна да их мијеша, збира и цӣјепа̑,
Како када треба; зна тишат' олу̑је.
Свему том наука њена се до̀вила,
И флота је мирно низ море пло̀вила.

1282 (37). Ведрина небеске красила је сво̑де,
Пјесма је пратила путе карава́на.
Најзад упловише у персиске во̑де,
У залив затијем на некол'ко да́на̑.
Ту Астолфа више не могу да зго̑дê
Ударци Алчи́нê, његова душма́на,
Нит' има се бојат' нове какве па̀тњê,
Тер одјезди сухим без ичије пра̀тњê.

1283 (38). Вукла га је кући жудњица и бо́ља,
И цура, за којом срдашце му зга̑ра̑.
Прешао је преко небројених по́ља̑
И преко планина, ријека и ба̑ра̑.
Тигар, лав и змија и отровна зо́ља
Не нанијеше му никакова ква̑ра.
Бјежаху звјерови и горски хајду́ци
Од Рога, што свагда бјеше му при ру́ци.

1284 (39). Прешавши дубраве и пустаре ȍвê,
Стиже гдје је доста тамњана, ѝзмѝрнê,
К Аравији стиже што се Сретна зȍвê,
Гдје све замѝришê чим лахорић пѝрнê,
Гдје људи ријеком задовољства плȍвê.
Затијем до воде стиже оне мѝрнê,
Што Јевреје спâсе из ђавољег лóна,
Прогутавши војску силног Фараóна.

1285 (40). Затијем дуж оног јахаше канáла.
Којим Трајан вéза море с водом Нѝла,
Јахаше на коњу, чијано је хвáла
По свему свијету раширена бѝла.
Сухом ногом ићи преко морских вáлâ,
По готову летјет' макар и без крѝлâ,
Бјеше за коњица Астолфова шáла,
За коњица бржег него што је вѝла.

1286 (41). Њега Аргал јаха вазда без резѝла,
Њега је Азија Рабикáном звáла,
Њему ватра с вјетром, а не земља гњѝла,
Постање и биће и живот је дáла;
Њему грива бјеше финија но свѝла,
Њему кости бјеху тврђе од оцáла,
Ма да само ваздух храна му је цѝла, —
За коју хâрчити не требаше мáла.

1287 (42). Астолфо на њему журећи се кâсâ.
И к мјесту, гдје канал са Нилом се стѝчê,
У близину чио најпослије стâса.
Ту спази гдје водом чун се један мѝчê
С пустиником неким, и истога чâса
Тај старац из чуна овако му клѝче:
Хајде да те амо превезем, дѝјете,
Јер ту опасности многе ти прѝјетê.

1288 (43). Узјездиш ли туда јоште двије мѝље,
Силног ција једног дојездићеш кȕћи,
Чије путницима већ дȍјадѝ сѝље,
Јер ког буџом лупи усмрћен се прȕћѝ,
Нити му помаже љековито бѝље.
Тај голијат, који од риса је љȕћѝ,
Од ока чијег се најхрабрији слȅдê,
Ухваћене људе живе одмах јȅдê.

1289 (44). Са суровошћу се у овога злйцê,
Сине мој, лукавство нечувено спâри:
К'о што човјек хвата звјерове и птйце,
Тако хвата људе харамија стâрî,
Хвата их у мрежу од гвоздене жйцê,
Да желуцем слатко послије их вâрî.
Пошто у пијѐску мрежу своју скрйјê,
Урликом путнике плахе у њу збйјê.

1290 (45). Сватко би се досад од вике прѐпао.
И натрàпао би на његове мрѐже;
Он би га тад одмах зà гушу шчѐпао.
С њега жива месо глодао би свјѐжê, —
Једном од ждерања мал' није крѐпао.
Не би њему било ни сà тобом тѐжê,
С тог да би његове избегао ôмче
На другу обалу превѐзи се, мôмче! —

1291 (46). Частан израз лица и косе сијѐдê
Свједочаху да је намјера поштѐна,
И Астолфо рече: много ми вријѐдê
Опомене твоје, ма нијесам жѐна
Да с' одмах уплашим од зла и бијѐдê,
И волим да крв ми буде прољевѐна,
Но да се од страха с пута коме склòнйм.
Одох да сад одмах људождера гòнйм.

1292 (47). Бјежећи, наравно, живот могу спâсти,
Али смрт је боља од таквога спâса
За сваког јунака који има чâсти,
И коме је стало до доброга глâса.
Ко зна, може бити и не морам пâсти
Од те људе што је џиновскога стâса,
А смакне ли главу њему моја ру́ка,
Свијет опростићу грознога хајду́ка.

1293 (48). Малена је цена моје главе јѐднê
Према опћем спáсу, добри свети ѐче! —
Благосиљам људе који тако жѐднê
(Рече старац онај) да избаве прòчê.
Желим да ударац руке ти вријѐднê
Убије звијера, што крвцу нам лòчê. —
Благословен јунак путем даље пóђе,
Сјем сабље у Рог се уздајућ' такóђе.

1294 (49). Између ријеке и некакве бâрê
Узак а дугачак друм један има́дê,
У дну ког је кућа од јапије ста̀рê,
Гдје станује лопов, који људе кра́дê.
Страшне црне слике зидове јој га̀рê;
Из ње смрад отрован и загушљив кла́дê.
Крупнијем словима на њој пише: ко̀љêм.
Свуд око ње кости, разбацане по̀љем.

1295 (50). Људском крвљу туд је попрскана тра́ва,
А на кући пуно венаца и гро̂ња̂
Од људских костију и људскијех гла́ва̂.
Баш сада пред кућом Калиго̀ра̂н ц̂о̂ња̂,
Чисто сумња да ли јесте ово ја́ва,
И чудно заигра вилица му до̂ња̂,
Кад Астолфа спази, јер одавно ве̂ће
Ухватити кога не и̇маде сре̂ће.

1296 (51). Без мало ће бити два пуна мје̂се̂ца
Како туд не про̂ђе од господе ни̇ко,
Тер он не улови госпоскога зе̂ца,
А простачко месо јести није сви̇ко̂.
Мисли ка' јабуку најприје да ме̂ца̂
Витеза, који је доласком га чи̇ко̂,
Па послије у сласт месо да му гри̇ска̂,
Не знајућ' да му је по̀гибија бли̇ска̂.

1297 (52). Ц̂ин се облапорно поглади по бра́ди,
И гоњен жаоком гнусног апети́та,
Који заситити бијаше у на́ди,
Устрми се преко поменутог ри́та
Да би искрснуо Астолфу поза́ди,
И да би, јурнувши тако испод жи́та̂,
Преплашена момка натјерао пра̀вцê
Там', гдје би у мрежу пао стрмогла̀вцê.

1298 (53). То стра̂шило, меса човјекова гла́дно,
Чим Астолф са коња, ког задржа, спа̀зи̇,
Њему богме поста о̀ко срца хла́дно,
И мишљаше сад ће у мрежу да зга̂зи̇,
Ал' тад и ц̂иново срце до у за́дно
Дубока му ту̂ра започе да сла̀зи̇
Од голема страха, јер засви̇ра ро̀гом
Астолф, и људо̀ждер за̀гребе без с Бо̀гом.

1299 (54). Под Астолфом коњиц непо̀мичан сто̀ји̂,
А он у рог онај непрестано свира̂;
Људождер, бјежећи, те свирке се бо̀ји̂
Толико, да стазе нема кад да бира̂,
Нити зна куд јури, и грозно се зно̀ји̂,
Громки звук срце му про̀жима̂ и дира̂,
И збуњен дојури к мрежи, страшној спра̀ви,
И згази је те се над њим она са̀ви̂.

1300 (55). Мрежа, која бјеше у пра̀шини скри̂та,
Штоно је од земље и пијеска смје̏са,
Около тијела бијаше му свита,
Тер он, сав упетљан, паде као ље̏са.
Видећ' Астолф како цин од страха ли̂та̂,
Пробости му трбух, што је као ке̏са
Висио, пун крви и људскога ме̂са,
Не хтје, већ обузда витешкога бе̂са.

1301 (56). Гледајући како мрежа стеже ло̀ва,
Везаног убити биће подло, мња̂ше.
Та је мрежа била Вулканова ко̀ва:
Залуд је голијат искидати шћа̂ше.
Биће вам познато (прича није но̀ва)
Да Вулкан, ком срце љубомором вра̂ше,
Кога Венерини занеше зу̏лови,
Мрежом том Венеру и Марса у̏лови̂.

1302 (57). На̂несе им бруку у толико те̏жу̂,
Што их у постељи затече, у сти̂ду.
Меркур од Вулкана украо је мре̏жу,
Да њоме ухвати богињу Хлори̂ду,
Нимфу, која прати Аурору свје̏жу̂
Сипљући цвијеће по до̀лу и хри̂ду.
Он упетља мрежом њу баш изнад Ни̂ла,
Куда је, бјежећи, долетјела би̂ла.

1303 (58). Знајте и причајте сваки својој дје̏ци,
Да тад у Африку до̀ђе из Евро́пе̂
Мрежа, којој наши дивљаху се пре̏ци,
Израђена вјешто од Вулкана ћо́пе̂.
Вијековима су чували је жре̏ци
У Анупском храму вароши Кано́пе̂,
Гдје је цин упљачка, кад огњу и ма̀чу
Град предаде, људе оставив у пла̀чу.

1304 (59). Калигòрâн стаде слинит' као стрйна,
Обузе га дрхат и страва и јéза,
Бјеше сав умељан од сýзâ и слйнâ.
Астолфо му руке наопако вéза,
Мајсторски упетља пакленога сйна,
И снажне мишице све дотле му стéза,
Док не видје да је немоћан да шкòдй.
Ноге му ȍтпетља. За собом га вòдй.

1305 (60). Рад веће јасности речено вам бȳди.
Да је био један откачио лáнац
Од мреже, и руке њим везао љȳди,
А објесио му мрежу као рáнац.
Водиће га светом нек се свако чȳдй,
Нек за њим остане од бруке трака́нац,
И нека замкови, градови и сȇла
Виде халу што је месо људско јȇла.

1306 (61). Поведе га дакле пољем и чàиром,
И право к древноме Мемфису отйде.
Јежђаше једнако нилскијем бàиром
По равноме путу без брда и хрйдê,
И најзад искрсну пред градом Кàиром
Прошавши кроз Мемфис, видјех пирамйде.
Да дйва зȁробй свуда сваком јâвљâ,
С тог свак му пожеље живота и здрâвља.

1307 (62). Дйв му на леђима штйт и друге ствâри
Ношаше понизно као исти слýга.
Радује се народ, јер му крвник стâрй,
Од којега пређе свак низ поље стрýга,
Сад више не може спокојство да квâрй,
И свак му се смија и пакосно рýга.
Витеза што ц̑ина зароби свак жйви
Слави и јунаштву његову се дйвй.

1308 (63). Каиро је тада било много мȁњê
Него што је данас, јер сада се зна́дê,
Да макар да има небројене стрȁње
И куће високе, макар да има́дê
Тисуће улица, многи склапа кȁње,
Немајући дома, сред цареве ц̑а́дê,
Јер ту сви домови препуни су љȳдй.
И замак султанов налази се тȳди.

1309 (64). Тај замак имаде на хиљаде са́ла̂,
У којима живи о султанској пла́ти
Петнаест хиљада царевих васа́ла̂,
Који су хришћанске вјере ренега́ти.
Даље Астолф оде, јер чисто га зва́ла
Варош Дамијѐта, на чијихно вра́ти
Тад бјешњаше зулум опака Орила,
Наказе гадније од сама го̀рила.

1310 (65). Орил има кулу од челика тврђу
На обали гдје се Нил ў море сли̂ва̂,
А у срцу пакост од ђавоље грђу,
Јер убија, хара јурећ' преко њи̂ва̂.
Још нико не мо̀же смаћи ову рђу,
Нит' од мача њему зло икакво би̂ва̂:
Сто хиљада досад добио је ра̂на̂,
Па ипак здравији свакога је да̂на.

1311 (66). Ал' то чудо ћете ви да разуме́те,
Чудо, којем свако чудио се здра̀во,
Кад кажем да Орил вјештичко је де́те,
Јер он, којега је зачедио ђа̀во,
Од вјештице једне, пакоснице те́тѐ,
Би рођен. Пред кулу стиже витез пра̀во
С одлуком да јунак свакојако глѐда̂
Курталисат' људе пакленога чѐда.

1312 (67). На по̀љу пред кулом Астолфо Орила
Видје и затече таман у трену́ћу
Када су са њиме два брата бо̀рила
(Грифон и Аквилан) борбу врло вру́ћу,
И залуд витешке мишице мо̀рила,
Напрежући снагу своју сву могу́ћу.
Оливијерови то су били си̂ни,
Чувени јунаци, каваљери фи̂ни.

1313 (68). Гријеши ко хоће њима да се ру̂га̂,
Мислећ' е су борбу двојица во̀дила
Противу једнога, јер Орило дру̂га
У борби и̂маде, грозна кроко̀дила,
Што сад веће лежи мртав насред лу̂га,
Пошто су га браћа самртно зго̀дила,
И свет опростила стравичне бѐштијѐ,
Борећи се данас но игда вјѐштијѐ.

1314 (69). Залуду се, рекох, море ови кнêзи.
Орилова глава, ка' голема плȍска,
На њих се једнако безобразно кêзȋ,
Нит' Орило мари што му пуца кȍска,
Куд пану од мача ударци и рêзи:
Он је залијепи к'о да је од вȍска.
Осјечену руку он одмах зàлемȋ;
Ногу одрезану смјеста накàлемȋ.

1315 (70). Силно ударају браћа сокòлови,
Могли би убити највећега дȋва,
Од тих удараца пали би вȍлови,
Али је Орило био као жȋва,
Јер и када мач му главу распȍловȋ,
Тер у својој крви тако рећи плȋвâ,
И када га здроби у ситно кȍмâђе,
Све се опет споји, једно друго нâђê.

1316 (71). Тог чуда не видје нико у вијѐку,
Јер баш и када га од главурде гàднê
Раставе, пошто је мачем осијѐкȳ,
Он за главȍм одмах са коњица пàднê,
Нађе је и споји; та чак у ријѐку
Кад је они баце, за њоме се дàднê,
Гњурне се у воду ка' крокодил прâвȋ,
Па с њом на рамену жив се опет јâвȋ.

1317 (72). Пред кулом, крај Нила, усред панора́мê
Дивне, док падаху ударци и мѐци,
Посматраху мегдан овај двије да́ме,
Што бјеху дадиље тој витешкој дјѐци,
И што борбу ову подстакоше са́ме.
Негда су у канце страховитој тјѐци
Браћа запанула; њих су још малѐне
Од те птице ове избавиле жѐне.

1318 (73). И тако су оне успјеле да спа́сȳ
Браћу док бијаху још мали деча́ци.
Као чаробнице биле су на гла́су,
Јер су (неки веле) Мерлинови ђа́ци.
Научише дјецу мач носит' о па́су,
И она посташе велики јуна́ци,
Посташе мајстори на мàчу и лу́ку.
По жељи се њихној са Орилом ту́кȳ.

1319 (74). Далеко од њихне лијепе домáјê
Одгајише момке, што се боре тýна.
Престаше сȳнчеви зраци да се сјáјê,
Веће се помоли и блиједа лýна,
И све живо миру ноћноме се дáјê.
Орил још се туђи немаде рачýна,
И оде у кулу. То и браћи гòдȋ.
Одложише борбу док се сунце рòдȋ.

1320 (75). Чим поглед Астолфо на витезе бâци
Познаде их одмах чак и под клобýком,
Јер му знани бјеху војводски им знâци,
И поздрави браћу и гласом и рýкôм.
К њима се његови управише крâци,
И прѝђе им ближе с везаним хајдýком.
Обрадоваше се видјевши га вóђе,
Јер и они њега познаше такóђе.

1321 (76). Сви скупа одоше до градѝћа бêла,
Који су имале госпе туна блѝзу,
Да борци одморе заморена тêла,
Вина се напију и сити нагрѝзȳ
Најслађега вођа, најфинијих јêлâ.
Слугу и дјевица читаву су нѝзу
Срели, који су им прихватили ȍмâ
Коње и оружје и стигоше дȍма.

1322 (77). Свак сједе без мача, стријеле и тȳла
У бајној градини крај пунога стȍла.
На вино врућина мјесеца их јȳла,
А на печење их зȃмора подбȍла:
Једу уза свирку тананијех фрȳлâ.
Калигорана су везали ка' вȍла
За стабло од грма дебела и јáка,
И метнули стражу код тога дивљáка.

1323 (78). Говор поче прије, но што бјеху сѝти,
Около Орила живо да се крêћê,
Кога сјећи можеш и крвцу му лѝти
Баш колико хоћеш, то га убит' нêће,
И сви се питају каква може бѝти
Сила, која оштрим ударцима смêћê.
Сви виде да од њих науком вѝшȋ је.
Кад зна осјечену руку да прѝшијê.

1324 (79). Говорећ' о вјéшцу и његовој штѐти
Умало их говор нѐ оставѝ гла́дне.
Астолфо се књиге просвјетнице сјѐтѝ,
Што му Лођѝстила даде онома́дне.
Књига вели: треба и моћи и смјѐти
Орилу из главе, ка' стијѐна хла́дне̂,
Ишчупати само неку тајну длѐку,
Па ни он не може избјегнути рѐку.

1325 (80). Но та је поука пуна била мра̂ка:
Ишчупати длаку! Коју? То не вѐлѝ.
Како ћеш је наћи сред толиких дла̂ка̂!
Ал' тај упут ипак Астòлфа весѐлѝ,
Јер мни и тој тами наћи ће се зра̂ка,
Па рече с Орилом да се бити жѐлѝ,
И од оба брата допуштење прѐсѝ,
Да он сам се сјутра с оном халом нѐсѝ.

1326 (81). Брат старији рече: ми ти драге вѐљѐ
Уступамо борбу ову, али тѝ ми
Допусти да сумњам да ћеш проћи бѐљѐ. —
И тако Астолфо мегдана се прѝми.
Када сјутра Орил на пространо пѐље
Сиђе, преда ђ ступи да му главу снѝмѝ.
И поче се борба пред тананом ку́лѐм;
Витез бије мачем, а Орило ћу́лѐм.

1327 (82). Народа се пуно искупило ту́ка
Да посматра ко је јачи од њих дво́га.
Орилу одлѐтѝ час десница ру́ка,
Час нос или ухо или која ро́га,
А час видјет' можеш овога хајду́ка
Гдје за трен остане без ру̀кѝ̂ и но́га̂.
Често на комаде исјецкан је био,
Ал' они се споје; он је опет цио!

1328 (83). Витез га мрцвари и тѝца̂ и мѐсѝ,
Не би ли му дао заслужену пла́ту,
А он се једнако безобразно кѐсѝ,
И смије његову зорту и ина́ту.
Астолфа од муке спопадоше бѐси,
И згодно га најзад удари по вра́ту.
Глава паде; скочи с коња витез дѐље;
Зграби је; одјаха низа равно пѐље.

1329 (84). Он лећаше брже од муње и гро̀ма,
Док Орил, тражећи главу бадава́де,
По топоту најзад познаде сиро̀ма,
Да с' онај присјети да му је укра́дê.
Он, који ѝмаде уста ка' у со̀ма,
Сад не може гласа од себе да да́дê,
Јер хтједе викати: разбојниче, ста̀ни!
Ал' уста му с главом јунак узе стра̀нӣ.

1330 (85). Да спријечи сљества јоште веће збр̏кê
Он узјаха коња и јурну за њи́ме.
Тајну длаку Астолф усред ове тр̏кê
Тражи на тјемену те љуте це̏ри́мê;
Не нашав је, јер су све сличне и мр̏ке,
Све их хтједе бријат', ал немаде чи́ме.
Бријач му требаше ка' једино срѐство,
Да чаробне длаке сузбије чудѐство.

1331 (86). Нѐ изневјерӣ га ни ту добра срѐћа.
Оштроуман бјеше, досјетака ва̀зда
Ума његовога препуна је врѐћа,
Те зликовца оног достигнуће ма̀зда,
Јер Астолфо мача својега се сјѐћâ
(Такав бријач нема ни берберски га̀зда),
И, док му осмијех лебђаше на бр̏ку,
Стаде бријат' главу јурећи у тр̏ку.

1332 (87). За њим Орил хита и коњица бӣјê,
Не би л' убрзао кораке му ла̀ке.
За нос држи главу Астолфо и брӣјê,
И чим смаче косу до пошљедње дла̀кê,
Намах живот главу престаде да грӣјê,
И угасише се у очима зра̀ке.
Тад Орило с коња паде ка' мјѐшина,
Престаде да живи, постаде лѐшина.

1333 (88). Пошто тако живот разбојнику стра̀ћӣ,
И по заслузи му за недјела пла̂ти,
Астолфо госпама и оној се бра̀ћи
Са главом у руци задовољан вра̂ти.
Њима, леш видјевши за главурду кра̀ћӣ,
Бјеше л' право што га баш Астолфо скра̂ти?
Не знам. Читаоче, то ти сам ријѐши.
Свак се од њих ипак љубазно смијѐшӣ.

1334 (89). Али мислим да се преварити нéћу
Велеђ' да то бјеше госпођама крйво:
Браћа у Карловом буду л' предузéћу,
Судбйна им грози сатрт' их у млйво;
А да она њима не угаси свéћу,
Добре чаробнице стараху се жйво:
Задржат' их туна среством борбе ȍнê
Хтјеше, док опасни часи не одзвȍнê.

1335 (90). Чим су дамијетском јавили везйру
Да је глава страшног разбојника пàла,
Те да ће путници путоват' на мйру,
О том су се писма разносити стàла
Преко голубóвâ по свему Мисйру,
И сва земља вијест ускоро је знàла,
И свуда је било пјесме и весéља,
Што Астолфу стече много пријатéљâ.

1336 (91). Сит да по туђини лопове девѐтâ,
Он опйса браћи опасност и стрàве,
Којима је црква угрожена свѐтâ,
И зла, која Маври по Францији прàвê.
Венац лавров (рече) за вас тамо цвјѐтâ,
Тамо ћете доћи до велике слàвê. —
Храбра браћа бјеху пуна исте жѐљê,
Сити по свијету да јоште пендѐљê.

1337 (92). Госпама рекоше да је крајње дȍба
Да се милој својој домовини врàтê,
И једва пустише оне брата ȍба.
Би решено мјесту светоме да сврàтê
Гдје Бог бјеше рођен из људскога дрȍба,
Прије но што оду да Мауре млàтê.
С Астолфом одоше пут Јерусалйма,
Одакле ће к цару силенога Рйма.

1338 (93). Жудња стићи брзо витезове гàњâ.
Те десно пођоше сва три паладйна
Кроз пусту гдје нема никакових стрàњâ,
Ни вруућа печења, ни хлађана вйна,
О ком често путник уморени сàњâ,
Јер за два три дана света Палестйна
Указаће им се тијем путем прйје,
Но обалом коју сиње море бйјê.

1339 (94). Зато још док бјеху код госпа на ста́ну
Спремише у торбе све што успут трѐба̂;
Понесоше силно и пиће и хра́ну,
И доста колача и белога хљѐба;
Дадоше да носи то Калигора́ну,
Који би таране дохватио с нѐба.
Дојездише у град у ком Христа Спа̀са
Убише да људска откупи се ра̀са.

1340 (95). Баш улазећ' у град случајно су срѐли
Сансо̀нета, хра́бра и врла младѝћа:
С њим соли и хљеба некада су јѐли.
Роландо је тога покрстио кѝћа,
За добро и правду дух његов је врѐлѝ
Напојио чашом Христовога пѝћа.
Често с њим се бише Египћани смјѐлѝ;
Он их сузбијаше из свога градѝћа.

1341 (96). У беле му дворе с њиме они спјѐшѐ.
Бра̀нич наше вјере, заштитник сиро́та̂,
Ма да Мека њему постојбина бјѐше,
Сада је побожан као неки про́та.
Надгледаше како стијена се тѐшѐ
Да се њом огради Христова Голго́та.
Осим тога нову зидаше тврђаву
Да сузбије сваку намјеру рђаву.

1342 (97). Он хришћане брани од љутих душма́на̂,
Хришћане, што живе у светоме гра́ду;
Вољом цара Карла та цијела стра́на
Признаје његове законе и вла́ду.
Поклони му мрежу и Калигора́на
Астолф, да му снагом користи при ра́ду
И зидању града, од којег се на̂да̂
Да ће непријатељ ускоро да стра̂да̂.

1343 (98). Сансо̀нет не бјеше захвалности трѐмѐ,
Већ одмах му појас подари свѝленѝ
Светога Ђорђија и остругe к тѐме,
Штоно их ношаше светитељ сѝленѝ,
Кад краљеву ћерку змају оном злѐме
Оте, и живот јој избави мѝленѝ.
Те свете утвари Сансонето дѐбѝ
У Ја̀фи, кадно се с војском у њу прѐбѝ.

1344 (99). Гријеха се својих опростише гȍсти
Молитвама топлим ту у манастѝру,
Гдје владаху свети обичаји прȍсти,
Јер оци следише у свему пастѝру
Чије негда туна бјеху свете кȍсти,
Добра дјела чинеђ' и живеђ' у мѝру.
Затијем су они кроз град их вȍдили,
Те су разна света мјеста похȍдили.

1345 (100). Док су они тако Божје Свето Слȍво
Слушали по црквам' и побожни бѝли,
Грифону је ђаво замке своје кȍвȏ,
Јер Грк један стигав тамо ка' на крѝли
Јави њему нешто непријатно нȍво,
Те рањено срце поче му да цвѝлȉ,
А на дух му паде помрчина прȃвȃ,
И махну се јадан светих мȍлитȃвȃ.

1346 (101). Срце је у тога несретнога кнȇза
Вршком пуно било љубавна огњѝца,
И спетљано мрежом Аморових вȇзȃ:
Орѝђила, цура, са чијег се лѝца
Блисташе љепота класичнога рȇза,
Цура, што је цвȁла као љубичѝца,
Зароби га, али бјеше невȁљала,
Јер многу је љубав дотле отȁљала.

1347 (102). Таква гада нема на два милиȍна
Жȇнȃ; недȍстȏјна бјеше паладѝна;
Останула бјеше, од грознице бȏна,
У вароши што се зове Константѝна,
Да причека туна војводу Грифȏна,
Ком ето пресједе Света Палестѝна!
Оздравивши нађе једно момче млȃдо, —
Љубазник је нови старога надвлȃдȏ.

1348 (103). Не маређи што ће да јој пуца брȕка,
И радосна што је нову љубав стȅкла,
Којом срце своје жуђаше да кљȕкȃ,
У Антијȍхију с њиме је утȅкла.
Грифона љубавна спопала је мȕка,
Вијест ова црна душу му је пȅкла.
Бјежећи од друштва све плаче и кȕкȃ,
Јер вјечиту љубав бјеше му обрȅкла.

1349 (104). Тужеħ' јури ноћу по гори и хри́ди,
Жали жену, које паметни се гѐдê.
Па и није било лако нашем ħи́ди,
Јер од брата крити морао је јѐде.
Признат' Аквилану шта је, он се сти́дӣ,
Који с тог му досад многи укор дѐде,
Да му образ јоште од срамоте бри́дӣ,
Јер и сам увиђа како ниско пѐде.

1350 (105). Сан и мир од њега несретника бјѐжê,
Лудила је било већ више симптóмâ:
Мни види их како загрљени лѐжê.
Од брата се кријуħ' оде к њима двóма,
Отмичару оном срце да прожѐжê,
Њу отме, јер важи за њ к'о аксиóма,
Да га она љуби покрај тога свѐгâ.
Причаћу касније шта је снашло њѐгâ.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ШЕСНАЕСТА

Од љубавна јада нема већег бо̑ла;
То запамти, јер ти зборим из иску́ства.
Код Амора учих свих тринаест шко̑ла̑,
Код објешка тога (и његова дру́ства),
Што се по срцима људскијема ло̑ла̑:
Зато за љубавне муке имам чу́ства.
Кад ја дакле кажем: ово боли мно̏го,
Ово мало, мени повјерујте стро̏го.

1352 (2). Кажем, казах прије и свагда ћу ре̏ћи:
Ко поклони срце узвишеној же̏ни,
Ма не мог'о у њој љубазницу сте̏ћи,
Образи му нису од стида црве̏ни:
Он од јада може и у̏ раку ле̏ћи,
Али смрт његова, то вјерујте ме̏ни,
Вјерујте ми људи, и ста̏ри и мла́ди,
Не убија душу, но чисто јој сла́ди̑.

1353 (3). Али несретника, што постане ро̀бом
Умилних очију и слађаних у́ста̑,
И невјерна срца, испуњена зло̀бо̑м,
Гдје станује душа порочна и пу́ста,
Све докле га судба не избави гро̀бом,
Гришће јад и чемер, крије тмина гу́ста,
Срам ће њему лице ноктима да гре̏бе̑,
Робујућ' блудници стидјеће се се̏бе̑.

1354 (4). То су јади прави, то је мука вêљâ!
И Грифóну исте испрела је мрêже
Судба, страховита и бездушна прêља.
Потамње му лице млађано и свјêжê;
Плаче, а очима чудновато стрêљâ,
И свакога дана биваше му тêжê.
Сам о себи мисли да није при свéсти,
Кад не зна гадне се љубави отрéсти.

1355 (5). Причах вама веће да остави брâта
(Тога се сјећате јамачно и сáми)
Кришом, јер не хтједе с њим имати рâта,
И оде из града по нòћи и тáми.
Понајкраћим путем у лијево хвâтâ,
И пошто дојезди варошици Рáми,
Близу Дамаска је одморио хâта,
Гдје у шуми зачу људе у галáми.

1356 (6). Он погледа тамо опрезно и бȳдно,
Оног отмичара спази међу њȳма,
Који с Орићилом сада живи блȳдно,
Познав га по цури и знацима злȳма.
Тад ȳ срцу нешто он осјети стȳдно,
А душу јарости поплави му плȳма.
Тако је витеза бољело невјéрство,
Да му срце нàду освете безмјéрство.

1357 (7). Блудник онај бјеше кицош по изглéду, —
Орићила воли такве кавалȳре.
Ласка збором као мачке када прéдȳ,
А пакост и хила ȳз ока му вȳрê;
Бјелоћом је лица надмашао крéду,
Имао је фине и вјеште манȳре.
Осим Орићиле њега јоште прâтê
Два сеиза. Јашу сви четворо хâте.

1358 (8). Од Дамаска краља, силна Норандȳна,
Шћаше походити, који у том грáду
На витешке игре и на чашу вȳна
Позвао бијаше момчадију млáду.
Страх проже од пете па чак до перчȳна,
Кад Грифона спази, Орићилу јáду;
Мишљаше да су јој избројени дâни,
Јер зна да милосник слаб је да је брâнȳ.

1359 (9). Стрепи од онога ком ȳ срцу ра̏ну
Отвори, ал' одмах досјети се ка̏ко
Спасти се, и нешто љубазнику ша̏нȳ,
Па при́ђе Грифону радосно и ла̏ко,
Те рукама њему око врата па̏нȳ
Да би, невина је, помислио сва̏ко.
Пољупцима врелим стаде момка пе̏ћи,
И вучица облик узеде јагњѐћȋ.

1360 (10). Радост у свакој се огледа јој цр̏ти,
Што наравно чудно бијаше Грифо́ну.
Док се јадна борих да одолим смр̏ти
(Кроз плач проговори у жалосну то́ну,
И ру́пцем бијелим стаде сузе тр̏ти),
Ти мене остави немоћну и бо́ну,
И у свијет оде; ја те чеках дȳго
Па те тражит' пођох, шта са̏м могла дрȳго̂!

1361 (11). Да из Никозије у краткоме ро̀ку
Вратиш ми се, душо, подуже се на́дах,
Али су́за̂ пролих за читаву о̀ку,
И од вељег јада безгранично стра́дах,
Кад вијест увећа рану ми дубо̀ку
(Прохтјев убити се једва тада свла́дах),
Вијест у Сирију да оде, и та̀ко̂
Да остави мене да венем она̀ко̂.

1362 (12). Док је тако туга срдашце ми је̏ла,
А душу мучила црних мисли ја̏та,
Срећа није мене оставити хтје̏ла
Но је рад одбране послала ми бра̏та
Рођенога мога, борца овог смје̏ла,
Што за оштро гвожђе на мегдану хва̏та̂,
Побједе односи јунацима вр̏лȋм;
Посла ми и тебе, јер ево те гр̏лȋм. —

1363 (13). Тим лажима дотле уши му наби́ја,
Да је омађијан Грифон био ньо́ме.
Препреденија је но лукава ли́ја,
Та стекла би вјере у невјерног То́ме̂,
А отровнија је од најљућих зми́ја̂.
Не само свјерова витез ньима дво́ме,
Но слушајућ' збор јој све слађи и жȋвљȋ,
Сам себи с' учини од ђавола крȋвљȋ.

1364 (14). Да спријечен бјеше кроз толике дâне
Вратити се њојзи муцајући тврдй.
Наравно освете мора да се мâнê,
И мјесто блудницу да псује и грдй,
Коју лажи њене тако вјешто брâнê,
Жаљаше на њега што се она срдй.
Доказе љубави пољупцем јој дâвâ,
А милоснику се њеном умйљâвâ.

1365 (15). Затијем Дамаску одјахаше чйло,
Откле се чујаше да музика свйрâ.
Од њих разабрати бијаше му мйло
Да краљ туна киту витезова збйрâ
На игре витешке; да се у град збйло
Силèство јунака различитих вйрâ,
Јер вољом самога краља господáра
Свак има приступа за време игáрâ.

1366 (16). Нећу задовољство борцима да квâрйм,
Нека се играју, ал' од оне жèнê,
Чије лажи слабо ја пјевати мâрйм,
Сад идем (и молим да пратите мèнê)
К Паризу, знанцима својијема стâрйм,
Гдје од крви људске бедеми црвèнê,
А до неба стижу пламен и вáрнице.
Пегазу, повуци, седох у тáрнице!

1367 (17). Причао сам да је, пун ратног инáта,
Аграман са војском великом и јáкôм
На једна париска ударио врáта,
Гдјено је отпору надао се млáкôм,
И ту да се скоби с борцем од занáта,
Са самијем царем, великим јунáком,
Који, командујућ' по бедему хôдâ,
Праћен од својијех првијех вôјвôдâ.

1368 (18). Пред очима самим цара обадвóга
Обје војске своје показују бêсе.
Јуришају Маври лаганијех нóгâ,
Сузбијају Франци, који бедем рêсê;
Од силна топота тих коњскијех цóгâ
И трке јуначке земљица се трêсе;
Читаве су чете попадале нйчкê,
Усмрћене гвожђем из руке вôјнйчкê.

1369 (19). Као гра̑д лећаху с бедема стр̏јеле,
До неба се диже оружија звѐка,
Топузи грухају зидове бȉјелê,
А ваздух пролама рањеничка дрѐка.
Нек сад они туна мегдане дȉјелê
Без мене и без вас, јер Родомон чѐка̑
Да пјевамо како јураше по гра́ду,
Желећи да Франци добро га позна́ду̑.

1370 (20). Читаоцима је храбрости му це́на
Позната, надам се, јер свако се сјѐћа̑
Суровог и страшног оног Сараце́на,
Чијано је снага од ђавоље вѐћа̑,
Који гнаше Франке као руљу же́на̑,
Пошто га је била послужила срѐћа
Прескочити јендек у једноме трѐну,
Гдјено сагорјеше Маври у пламѐну.

1371 (21). Познаде га народ по једноме зна́ку,
По кожи што носи од аждахе пра̑вê.
Јурнувши у варош на сваком кора́ку
Ударцима хитрим одсијеца гла̑ве.
Све живо се склања грозноме дивља́ку,
Бјежећ' у гунгули слабији се да̑вê.
Дјеца, жене пиште, у храмове лѐтê,
Ту се затварају, поју псалме свѐтê.

1372 (22). Мало кога срећа по̏слу̏жи лȉјепа̑,
Да се до склоништа ка̀ковôга прȍбȉ.
Родомона јарост обузе слȉјепа̑,
Десно и лијево бије кога скȍбȉ.
Палошином људе ка' дрво цȉјепа̑,
Без глава остају многи вратни зглȍби;
Крвца поји земљу окорелу, су́ху,
Полијећу руке, ноге по ваздȕху.

1373 (23). Што се на обалам' Ганга или Нȉгра
Дешава јаднијем стадима ова́ца̑
У канџама оштрим крволока тȉгра,
Или мишевима, кад лукава ма́ца
Кољући их зубма са њима се ȉгра̑,
То се, по причању нашијех ота́ца̑,
Деси тад у граду, којим тече Се́на,
Францима од оног љутог Сараце́на.

1374 (24). Чим на очи крвца насједе целáту,
Бесу му нéмаде никакијех мéђâ;
Вјешт ужасно бјеше касапском занáту,
Лешину за лешем по улици рéђа;
Свјетина се мачу, опаком алáту,
Склањаше, ал' мач је удараше с лéђâ;
Родомон је њиме витлао у крýгу,
Сјек'о старо, младо, и газду, и слýгу.

1375 (25). Такав лом не праве данас ни тòпови,
Ка' мач му што коси као чума йстâ.
Старци, жене, дјеца, богаљи, пòпови,
Невина одојчад, анђеоски чйста,
Падаху; лешева лежаху снòпови:
Крв плављаше путе и та јавна мйста.
Не витез, но звијер алгирски је крâљу,
Сијекући главе жени и бòгâљу.

1376 (26). (Надам се, нитковà, што се крвљу гâлй,
У своје вријеме казнити ће свéци).
Ти потоци крви сувише су мâлй
Да би му опакој одољели жéци,
Зато свете цркве и домове пâлй,
Који су на Сени, на лијепој рéци,
Како нам причају све књиге стàријê,
Тàдâ махом били од дрвенàријê.

1377 (27). Том се варварину није само клâло,
Гледат' му се хтјело град како се пýшй.
Ал' и то, господо, било му је мâло,
Јер док му у писци уживаху ýши,
А очи гледећи шта је људи пâло,
Сјети се рукама домове да рýшй,
Што, надам се, чудно читаоцу нйје,
Јер зна колика је снага у те змйјê.

1378 (28). Док тако варварин, од Сотòнê рòђен,
Унутра сијече и пали и жâрй,
Коначном пропашћу град би био згòђен,
Да се тај нападај са спољашњим спâри,
Ал' тада Риналдо, од Анђела вòђен
И Тишине, стиже и поче да квâрй
Краљу Аграману умишљаје дрске,
С војском свјежом грунув на душмане мрске.

1379 (29). Да баш тада стигне хтједе Божја во̏ља,
Тад кад битка бјеше у највећем јéку,
Кад град нападаху изнутра и спо̏ља
Душмани ка' дотле никада у вéку.
Да би за нападај згода била бо̏ља̂
Изнад је Париза пребродио рéку,
С лијева заиш'о предводећи Ско̏те,
Инглезе и друге убојите ро̏те.

1380 (30). На франачку земљу још чим стави но̏ге,
Стријелаца посла шест хиљад' момáка̂,
И са њима посла коњанике мно̏гê,
И захи́рê разне на тисуће ца́ка̂,
И заповијести издаде им стро̏ге,
Да журно к Паризу, гнијезду јунáка̂,
Опкољеном тесно ода свијех стрáна̂,
Хитају под вођством кнеза Аримáна.

1381 (31). И све што и̇маде уза се пртљáга
Посла, да би мог'о без икакве смéтњê
Грунути на чете хришћанскијех врáга̂.
Путем зáходнијем након дуже шéтњê
Пред Париз је стигла остала му снáга,
Пуна ратоборног прохтјева и прéтњê.
Преко ријеке је савезничке го̏сте
Превез'о, јер чамце и̇маде и мо̏сте.

1382 (32). На вис један догна добра коња врáна
Прије него што се с душманима срâзи,
И пратњи првијех ратних капетáна̂
Рече: крви ваше пролиће се млâзи
У борби противу љутог Аграмáна,
Али од вас биће побеђени врâзи.
С тога захвалите за ту славу мно̏гу̂
Прије свега другог милостивом Бо̏гу.

1383 (33). Африканца, који крв хришћанску ли̇̏јê,
Ваља вама данас потући до пéтê,
Да би спасли главе крунисане дви̇̏је,
А Бог ће помоћи да у том успéте.
За вашега краља, који јоште при̇̏је
У град се затвори, ваља вам да мрéте,
И за цара Карла, чијено се бáнство
Простире готово на цело хришћáнство.

1384 (34). Спашћете још многе краље и баро́не,
Владике, вјештаке, пјеснике и пи́сце,
И цркве што вреде силне милио́не,
А не само просте грађане Пари́сце,
Ако потучете мрке легио́не,
Мавре, тигре љуте и лукаве ли́сце;
И не само Париз, но хришћанство це́ло
За вјеру палима држаће опе́ло.

1385 (35). Јер знајте у Париз, у домове на̏ше,
Из цијела света грађанин се ста̑ни;
Имаде их много и из земље ва̏шê,
Нас бранећи и њих сабља ваша бра̑нӣ;
Све хришћанске земље помоћи нам сла̏ше,
У граду су многи инострани ба̑ни;
Зато вам и велим да хришћанство свѐ ће
Славит' вас, у бо̀ју имаднете л' срѣ̏ѣê.

1386 (36). Причају нам ово старинска преда́ња:
Ко човјеку живот спасе томе кру̏ну
Даваху Римљани као знак призна́ња.
Цијелу націју, великана пу̏ну,
Гинући спасете л' ви из очаја́ња
Вама венци, који не могу да стру̏нӯ,
Красиће гробове, а ваша имѐна
Помињаће славно вјечита времѐна.

1387 (37). Ако, не дај Боже, славни Париз па̀днê,
И сурва се влада хришћанског влада́ра,
И ви ћете дане доживјети ја̀дне,
Јер када могоше чак са Хибралта́ра,
И пређе Маури, те хијене га̀дне,
Напљачкати много вашијех доба́ра̑,
Шта ли ће чинити ти грабљиви стра̑нци
Од вас, ако буду побеђени Фра̑нци?

1388 (38). Баш и равно̀душни да сте према сла̏ви,
Ви одушѐвљени будите и вру́ћи
За рат, који црква у дужност вам ста̏вӣ,
Јер пред Богом ћете одговорност ву́ћи,
Ако за Христову вјеру као ла̏ви
С безбожницима се не хтједнете ту́ћи,
Који у осталом (ово велим да̀ би
Знали унапријед) јунаци су сла̏би.

1389 (39). Ју̏наци! Сада је наступила о̏ра
(За̏врши Ри̏налдо громовитим гла̂сом),
Да баците Мавра преко сињег мо̏ра,
А обрадујте хришћанина спа̂сом. —
Послије овога витешкога збо̏ра
На челу је војске појурио ка̂сом,
Која се за њиме на Мауре крѐну,
Пошто се прекрсти и Бога спо̏мѐну.

1390 (40). Сам се Архангео са Тишином ста̏ра̂
Да неопажени могу ићи по̏љем, —
Тако прича Турпин, који ретко ва̏ра̂.
Рече Цербин: желим први да их ко̏љѐм. —
Риналдо: дајући сину си̏лна ца̏ра
Ту почаст, не могу дат' је борцу бо̏љѐм. —
Скот иде дуж реке; пред њим гајдаш сви̏рац;
Инглез држи среду; десно крило Ирац.

1391 (41). Прелазећи преко равнијех поља́на̂,
Пријѐђоше више маленијех сѐла̂,
И сретоше најзад краља од Ора́на.
Тад Риналдо, жељан витешкијех дјѐла̂,
Напријед ободе коњица ваља́на
Да се насијече маварскијех тѐла̂.
Ту на пола са̂та од шпанскијех ја̂та̂
Стражарише Маври са добријех ха̂та̂

1392 (42). Ту гаврани гачу, жељни свјежа мѐса,
Сја̏ју̏ се оклопи као злато жу́ти,
А коњици вриште од силнога бѐса.
И хришћанска војска не може да ћу́ти̂,
Веће Мир са себе и Тишину стрѐса,
И кличе војнички неколико пу́ти̂.
Убојнијех труба зајечаше зву̂ци
Ненадно; афрички задрхташе ву̂ци.

1393 (43). Риналдо се по̏гну̂ напријед и згу̏ри̂,
Ошину Бајарда, присојкињу гу́ју,
А под мишку копље убојито ту̏ри̂.
Ако сте гледали кадгођ пред олу́ју,
Када муња грози земљу да нам спу̏ри̂,
Вихор, ту опасну вјетровиту стру́ју,
Знаћете Риналдо какав бјеше та̀да̂,
Када ћеф му до́ђе да се раскома̀да̂.

1394 (44). Мавре, зачуђене појавом Инглéзâ,
Када угледаше јуначину лýду,
Све, осим Пуљана, обузеде јéза,
Осјетише дрхат у свакоме ýду.
Пуљан, који никад копља не потéза
Без победе, сад се превари у сýду,
Јер полетје главу Риналду да смр̑скâ,
Ђарнув коња да му крв из ребра пр̑скâ.

1395 (45). Ка' гуја у крýгу на коњу се скȳпӣ,
Убојито копље грчевито стéже,
И докле се спрема да Риналда лȳпӣ,
Псовком и чикањем уста њему рéжê.
С коњем преда њ Франак страховити трȳпӣ,
И гађајући га жѐљезо потéже.
Витешки је изглед Риналда ди́чио;
На самога Марса тада је ли́чио.

1396 (46). Управо у главу гађала су ȍба,
И један и други једно исто смјѐрâ,
И копљем грухнули у исто су дȍба,
Ма среће им није била иста мјѐра:
Један оде даље, пошто усред дрȍба
Убојито копље противнику стјѐра;
Други мртав оста, јер без среће тѐшко
Добија мегдане и срце вȉтѐшкȏ.

1397 (47). Тад Риналдо јȳрнȳ (помози му Бȍже!)
На краља оранског, љубитеља ви́на,
Који цела вола пождерати мȍжê;
На ćина, којино око шѐст арши́нâ
Костију и меса, дрȍбинê и кȍжê,
Оздо у висину мјери до перчи́на;
На коме је главно сла̀нина и са̀ло,
Те духа и срца имађаше ма̀ло.

1398 (48). Ма да му је тело гломазно и гȏјно,
Знатна му је ипак окретност и сна́га;
Снажији је био од Риналда двȏјно,
Стрп'о би га у дно од својега шпа́га;
Али овај зграбив опет копље бȏјнȏ
Кроза штит га боćну баш посред бура́га,
Мали дух му оде из вѐљê мѐсинê,
И коњ се опрости тешке тјелѐсинê.

1399 (49). Ал' ни то не може бијес да му стѝшкâ,
Но с коњем у гужву најгушћу се бâци.
Из очију гњевних сијева му жѝшка
Као што муњини сијевају зрâци,
А сабљом Фузбертом сијече му мѝшка
Да све лете главе и руке и крâци,
Јер копље се преби, док ништа пòвити
Ни пребит' не може мач му страхòвитѝ.

1400 (50). Ретко се Фузберта с мачевима срѐтâ,
Јер све од ње бјежи, у гужви се гу̂шѝ,
И већ прва бјеше растјерана чѐта.
Но не само она мушка прса бу̂шѝ,
Но и од Бајарда стиже Мавре штѐта,
Јер коњ многе од њих копитима скру̂ши.
Коси сабља главе као коса вла́тке;
Промаши л', Бајардо погази оста́тке.

1401 (51). Баш када Фу̀збѐрта ону главу дѝже,
Која је на брòју била равно стôтâ,
И Цербино тада силовити стѝже,
Са љутом предстражом поноснијех Скôтâ,
И напријед јурну Маурима блѝжѐ,
Праћен узастопце од својијех рôтâ.
Изгледаху Маври ка' овнови бѐднѝ,
А хришћани храбри као вуци жѐднѝ.

1402 (52). У истом тренутку свак ободе кòња,
Направи се пољем од праха вр̀тѐшка,
И покри га нека неòбична тòња;
Посукташе сабље и та копља тѐшкâ,
Свјеже крви намах осјети се вòња,
Крви, коју прса бљунуше вѝтѐшкâ.
Љуто се сијеку војске оне ȍбље,
Али много више Смрт Мауре зȍбљѐ.

1403 (53). Безбожне јунаке, Сотòнина чѐда,
Тако су хришћани млатили и бѝли,
Да Маври личише на комађе лѐда,
Што подлеже њихном пламену и сѝли.
Собрин, који бруку из даљине глѐда,
Заплака се, нити живјет' му се мѝлѝ,
Па са војском, бољом него што је пр̀вâ,
Полетје тражити мегдана и р̂ва.

1404 (54). За њиме јураше главара му кйта,
И сви желијаху да се крсту свêтê.
Дардйнел такође са својима хйтâ,
Да и он удари на хришћане клêтê,
Ма војска му лоша, те заман се пйтâ
Надом на побједу, залуд очи прêтê:
Слабо ко се плаши намрштених цр̏тâ.
С Изолиром иде и војска чѐтвр̏тâ.

1405 (55). Желећи што прије душмана да млâтнê,
Жури се, а за њим и храбра Нава̏ра.
Тразон, који дјела и заслуге знâтне
Има, и који је војвода од Ма̏ра,
Мрзећ' Изолира са славе му рâтнê,
Хита да нападне овога серда̏ра.
Нов албански дука, Ариодан, хо̑рду
Своју тад поведе, исукавши ђо̑рду.

1406 (56). Тај по̀кољ бораца из разних зема̏ља̂,
Та јека бу̏бњêва̂, и рого̏ва̂ зву̏чнйх,
Та треска то̑пу̏за̂, витешкијех ма̏ља̂,
Та лупа камења из махина ту̏чнйх,
Тај судар о̀кло̑па̂, мачева, копа̏ља̂,
Вриска ко̀ња̂, писка рањеника му̏чнйх,
Којих тма и тушта по земљици гмйза, —
Сав тај лом одјеком до неба се дйза.

1407 (57). Од стријела што их борци, пуни ја̀рê,
Хитро одапињу, од магле и пра̀ха,
Од ба̀рја̂ка̂ силних, и од коњске па̀рê,
И од јуначкога огњенога да̀ха,
Небески се своди помрчином га̀рê,
Над покољем небо лебди пуно стра̀ха.
Преко поља поток од крви се ва̂ља̂;
На све стране пршти парчад од са̀ба̂ља̂.

1408 (58). Час гомиле пр̏сну̏, час опет се згр̏ћу̏,
Те многи згажени буду као цр̏ви;
Час напријед јуре, час натраг се вр̏ћу̏.
Неко бјежи, неко хоће да је пр̏вй,
Свак хита крвника да дарује смр̏ћу,
И да, кољући га, над њиме се стр̏вй.
Многи, баш у трѐну кад душмана у̏бй,
Свој рођени живот изненада згу̏бй.

1409 (59). Ма да је опкољен ода свијех стра́на̂
Цербин, и ма да је у раној младо̀сти,
По̀те̂же̂ љевицом тешка буздова́на,
А десницом хитром не престаје бо̀сти.
Од албанског дукę, од Ариода́на,
Проплакаће многа мајка у жало̀сти;
Он својим јунаштвом зачуди глава́ре
Наварске, сијекућ' војску од Нава́ре̂.

1410 (60). Келиндо и Моско, Калбрунови си̂нци,
Са Каламидо́ром тако пољем ју̂ре̂,
Да им коњма лете из копита кли̂нци;
Сможди̂ти Цербина сви се троје жу̂ре̂,
Јер његове славе лаворови ви̂нци,
Већ одавно завист у срцу им бу̂ре̂;
Да те венце отму к њему сад о̀доше.
Коњица му ено веће пробо̀доше.

1411 (61). Ако је вјероват' Турпинову спи̂су
Коњ Цербинов мртав на земљицу па̀де;
А и како не би, јер срце му три̂ су
Копља просвирала; ал' на ноге ста̀де
Цербино, и пошто мач управи к ви̂су
Моску смртан убод у слабину да̀де,
И гвожђе му телом проју̂ривши скро̂за
Принуди га да се мртав с коња сро̂за̂.

1412 (62). Келинду, кад видје усмрћена бра̀та,
Зажедњеше уста крви од крвни̂ка,
И на овога је натјерао ха̀та.
Ал' Цербин, хришћанства цијелога ди̂ка,
Бијесног ајгира за ди̂згине хва̀та̂,
Па о земљу тресну коња и војни̂ка.
Обадво́ма топуз, та витешка ро̀зга,
Питије направи од главе и мо̀зга.

1413 (63). Каламидор, видјев шта се туна зби̂ло.
Да бјежи ободе добра коња вра́на,
Јер њему гинути не бијаше ми̂ло,
Ма да бјегство гледа много славних ба́на̂.
Цербин, коме гњѐвом срдашце је ври̂ло,
Пусти за бјегунцем тешка буздова́на:
У ребра је њега погодио пра̀вце̂,
Из седла бацио на тле стрмогла̀вце̂.

1414 (64). Ипак жив остаде; пјешке даље грàбӣ,
Ма прегажен бјеше од Ариода́на.
Можда би Цербино почео да слàбӣ,
Опкољен будући ода свију стра́нâ,
Ал' његови друзи прискочише дà би
Ослободили га. Ено и Лурка́на
Са храбрим Тразоном. Нова коња свӣ су
Старали се младом набавитӣ рӣсу.

1415 (65). Није богме лако већи јунак бӣти,
Ни вјештије сјећи од Ариода́на,
Који сабљу месом јуначкијем сӣтӣ,
Ранив Артàлиха грозног и Марга́на,
Убив Кажимира, ког љепота кӣтӣ.
Упоредо с њиме ено и Лурка́на,
Који око себе сече, боде, лòмӣ,
Ка' кукуруз глâве са раме́нâ кòмӣ.

1416 (66). Клета Смрт не само крај вòдê брзӣцê
Хита да за борце вјенча се и ỳдâ,
Но се покољ шири преко све равнӣцê,
Сјеча је, окршај и ограшје свỳдâ.
Ленкестар, да не би с његове кривӣцê
Поражени били, Шпанце гони тỳдâ.
Обје војске храброст не престаје кра́сит',
И обје их коси Смрт, љути нена́сит.

1417 (67). Ту с Ленкестром видим Глосестра, Олдра́да,
Кларенса, Рикарда, Јорка, Фарамо́на,
На које Маталист, Алмерије на́да,
Јуриша уз помоћ храброг Фолико́на,
Ком се покорава поносна Грана́да.
Ено с њима јоште дична Барико́на,
Под киме је била војска прекòмôрка,
Коју је послало острво Мàјôрка.

1418 (68). Јер се обје војске подједнако бӣше,
Борба је с почетка нерешена би́ла:
Час грозно узàврӣ, час је мало тӣшê;
Час јуре, час бјеже у пратњи рези́ла.
Најпослије Мавар, не могући вӣшê
Сузбијати центар и обадва кри́ла,
Нит' одоле́вати сили бритских лâвâ,
Поче да узмиче и да малàксâвâ.

1419 (69). Фарамон, пришавши кри̂шом, испод жи̂та̂,
Силном Фоликону, зароби га ла̏сно;
Глостер Маталиста; јер гвоздена шти̂та,
И оклопи тешки, и борење ча̏сно,
Не помогоше им спасти се од Бри̂та̂,
А за бјежање је веће било ка̏сно.
Од витешке руке Кларенса баро̀на
Угаси се живот краља Барико̀на.

1420 (70). Са те три несреће једнијем се ма̏хом
Произвѐла била у борби мијѐна,
Јер Маври и Шпанци, испуњени стра̏хом,
Ма да дотле бјеху стамена стијѐна,
Почеше се бјегству одавати пла̏хо̂м,
И Бри̂ту б' остала побједе цијѐна,
Да им тад Фераго не помо̀же сво̂јски,
Доведав у помоћ легион хѐро̂јски̂.

1421 (71). Он стајаше покрај Марсила влада̀ра,
Оца рођенога, ком свуда слијѐди̂,
Ал' смотривши јаде онијех серда̀ра̂,
И цијелу војску у грозној бијѐди,
Он одмах остави оца господа̀ра,
Да покаже Бри̂ту шта Шпанац врије̂ди̂,
Па дојури насред крвавога лу̂га,
Баш кад му убише Олимпија дру̂га.

1422 (72). Олимпије, кога смрт у̂лови̂ хи̂тра̂,
Бјеше красан младић, и зна̏де да пје̂ва̂
Милим гласом ком се одзиваше ци̂тра;
Зна̏де пјесмом љубав у̂ срца да ље̂ва̂,
Да се ка' јабуком стиховима ти̂тра̂,
И да блажи звуком прса пуна гље̂ва.
Штета што задатак свој није схва̏тио,
Но се копља бојног и мача ла̏тио.

1423 (73). Кад Фераго видје самртничке ро̀пце,
С којима дијѐте бораше се хр̂ло,
На Британце јурну ка' соко па ко̀пце,
И жудан освете и разјарен вр̂ло,
Убицу другара погна узасто̀пце̂,
Па када га стиже ишчупа му гр̂ло;
Једну мачу даде крвникове кр̂ви,
А тијело коњским копитима смр̂ви̂.

1424 (74). Побјешњелу тигру и то бјеше мàло,
Већ и на другијем излијева ѝјед,
И много је Брѝтâ од мача му пàло.
Звизне неког остраг, а некога спрѝјед,
Неком оштро гвожђе сатјера у жвàло,
И нàнесе голем душманима врѝјед.
У бој своје кличе. Његове рѝјечи
Охрабрише Мавре. Бјегство се спрѝјечѝ.

1425 (75). Кад извијѐстише краља Аграма́на
Да би на том крају без храброг Фера́га
Проваљена била африканска бра́на,
Њему од ја́рости сва уздрхта сна́га,
Па узев Прузија и још Ферура́на,
Мрског Баливѐрса, дичног Бамбира́га,
И још неке друге, па и Сорида́на,
Јурну у бој против хришћанскијех вра́гâ.

1426 (76). Од париског зида многу војску мо́ра
Одвојит' и послат' под бегом од Фêца
На Ирце, што близу маварских чадо́рâ
Допријеше, бржи од брзога зêца.
Зàповједѝ њему да потјера до́ра,
И да ирску војску прегњави и смêцâ,
И рече му да ће, не спасе ли о̀кô,
На вјешала њега издићи висо̀ко.

1427 (77). Оде бег од Феца што је мог'о бр̏жê,
Јури као да га олујина шо̏рâ.
И осталу војску од бедема тр̏же
Краљ, пошто к рѝјеци похитати мо̏рâ,
И у хитром трку на Скоте је вр̏же,
Палош исукавши из златнијех ко̏рâ.
Њега (тако прича стари један пјѐснѝк)
Зва у помоћ тамо од Собрина вјѐснѝк.

1428 (78). Маври, признаћу вам, храбри тада бѝсте,
Грунусте на Скоте ка' прави јуна́ци,
Док су они били кукавице ѝстê,
Плаху зецу слични или старој ба́ци.
Од хришћана Маври поље бојно чѝстê,
Испред њих коњици бјеже и пјеша́ци.
Луркан, Ариодан боре се, ал' дàшêе
Од умора Цербин, можда скоро пàшће.

1429 (79). Он већ много крви африканске прòлӣ,
Ал' пјешке се бори и тешко је њѐму,
Јер од свијех страна душманин га скòлӣ.
Разабрав Риналдо храбри о том свѐму,
Јурну дрȳгу, кога као себе вòлӣ,
Да му спас донѐсê у јàду голѐму.
Он је био другдје и кад видје Скòте
Како бјеже, 'вако храбри њихне рòте:

1430 (80). Куда бјежиш тако, охрабри се, стàни,
Војско састављена од самијех цȳнâ?
Боље сваколика на мегдану пàни,
Но да изневјериш краљевога сȳна.
Зар те поплашили ти Маури пјàни,
Што живе ка' марва без вјере и дȳна?
Зар, јàднȳци, није јасно вам и вȳдно
Да је боље мријет' но живјети стȳдно? —

1431 (81). И да би се ова срамота и љàга
Колико толико са Скоције спрàла,
Копље једно зграби од сеиза, пà га
Забоде у груди јадног Агрикàла.
То видећи грозна африканска трàга,
Грознија од вука, тигра и шакàла,
Јурну да га сможди, али њена врѐва
Нѐ спâсе Прузија од његова гњѐва.

1432 (82). Гледајући лава усред боја врѐла,
Маври се почеше од страха да мр̏знȳ.
Бамбирага уби, а витеза Стѐла
Из седла избаци; Соридана кр̏знȳ,
Јер се копље преби; Карànока смјѐла
Мачем лупи јер се напасти га др̏знȳ,
И доприје тако до Цербина, кòјӣ
Узјахавши стаде пàлоша да пòјӣ.

1433 (83). Срећа је што коња дограби да јàшê,
Јер томе је било већ вријеме крâјнô,
Пошто тад удари на хришћане нàше,
Који се онако показаше вâјно,
Аграман са војском, и Маури стàше
Пољем продирати тукући се сјâјно.
На њих Цербин сипље удараца слòту,
Ширећ' око себе покољ и страхòту.

1434 (84). Ри̏нâлдо, од Марса у витештву вѐћӣ,
Бори се јуначки са најездом стра̀но̂м,
Фузбертом големом не престаје сјѐћи,
А кашто, од беса, удари и дла̀ном.
Скобив Аграмана његове је плѐћи
Окрзнуо сабљом, окитио ра̀но̂м;
Коњ о коња лупи, и Аграман дѐсно
Од Риналда на тле угрухан је трѐсно̂.

1435 (85). Док тако његови ударци и хи̏ци
Старају се бјегства срамоту да спѐру̂;
Док тако пред градом у стравичној би̏ци
Јунаци се боре за цара и вјѐру,
И у халакању, ломљави и ви̏ци,
Вијенце лаврове и бесмртност бѐру̂,
Париз бива жртва Родомо́ну зли̏ци,
Домове његове пламенови ждѐру̂.

1436 (86). Не зна за тај пожар дрвене ја̀пијѐ,
Ни за покољ Карло, јер од тијех стра́на̂
Подаље бијаше код оне ка̀пијѐ,
Гдје с британском војском прими Арима́на.
Ту га деси вјесник и 'вако ва̀пијѐ:
О свијетли царе! Овакијех да́на̂
(Злу овом јамачно сам Сото̀на кри̏в је)
Досада никада Париз нѐ дожи̏вје.

1437 (87). Париз, твоје земље најславнија гру̂да,
Пропада, плаве га огњевити ва̂ли:
Незнани делија, страховита љу̂да,
Уљезе у варош па сече и па̂ли̏;
Од овога слома, покора и чу̂да
Престављени бјеже велики и ма̂ли̏,
Јер нико не смије с алом се бо̀чити, —
Пламен онај тамо доказ је о̀чити̏.

1438 (88). Као газда, који још спава и сни̏ва̂
Док му кућа гори, а пренув се ви̏чѐ
У помоћ, и цару исто тако би̏ва̂
Послије овако страховите при̏чѐ.
Крв му лицем сукну као ватра жи̏ва̂,
А загрмје гласом ка' лав када ри̏чѐ,
И подиже одмах понајбољу во̀јску,
Да спасе тврђаву и варош хѐро̂јску̂.

1439 (89). Писку којом пиште господа и рȉта,
И женско и мушко, већ му чују ȕши.
Тамо, гдје Родомон као хала чȉтâ
Сијече, пробада, пали, коље, рȕшȉ,
Цар Карло са војском одабраном хȉтâ,
Примиче се мјесту што се грозно пȕшȉ. —
Доста. Сјутра дођи коме чути прȉјâ
Шта је даље било. Ту ћу бити ȉ јâ. —

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА СЕДАМНАЕСТА

Ма да Божја милост, увјеравам Ва̂шу,
И преко мѐђê се Правичности стѐрê,
Бог Правде, кад пакост он опази на̂шу
Веће прешлу преко Опроштаја мјѐрê,
Осуди нас често да Страдања ча̂шу
Испијемо ради Поправке и Вјѐрê.
Да, како господу, тако и па̂рије,
Казни, шаље тада Ка́је и Ма̂рије.

1441 (2). Шаље Максими́на, овога проста́ка,
Ког из блата диже на пријѐсто бу́па,
И Нерона, чија крвождност ја́ка
Стаде жића људских преко милију́на;
Италији посла рајеве дивља́ка̂,
Посла јој најезду од Го́та̂ и Ху́на̂;
Агили Мецѐнца, а Ти́ви Креона,
Да кољу и бјесне са златнијех тро́на̂.

1442 (3). Јоште много других бјесомучних ца̂ра̂
Посла у крајеве и у земље па̂знê,
Који људству много учинише ква̂ра
Као вршиоци божанствене ка̂знê.
Па и сад, не само у времѐна ста̂ра̂,
Шаље те нас кољу, и кесе нам па̂знê.
Нас, грозне грјешнике гњêвнӣ Господ ба̂ци
Од себе, тер ови ждеру нас ку̏рја̂ци.

1443 (4). Не само домаћи звјерови нас ѝјӯ,
Но видећи да је меса нашег до̀ста,
И прекоалписке к нама звати смѝјӯ
На гозбу, и многог почастише го̀ста;
Код Ка̀не̂, Трѐбије̂ крвцу нашу лѝјӯ
Као да је вода, не била им про̀ста!
Ал' још много више крви наше па̀де
На обали Ро̀нка, Та̀ра, Ме̑ле̂, Аде̂.

1444 (5). Тврдећи што иде мним истину збо̀рѝм:
Повољно је засад праведноме Бо̀гу
Да нас народима казни од нас го̀рѝм,
Ал' кад издржимо казну ову стро̀гу,
И поправимо се, што ће бити ско̀рѝм,
Напла́тићемо им крвцу ову мно̀гӯ:
Бог ће за гријѐхе њих и њихне кра́ље
Казнит', а ми ћемо бити му бича́ље.

1445 (6). Још и онда грехе страховите њѝне
Бог је запазио. зато сад им да́је̂
Турке и Арапе, крвожедне псѝне,
Да пусто̀ше њихне земље и дома́је,
Да их ногом газе ка' говеда трѝне,
И зову именом покорене ра́је̂.
За старе им грехе још онда је бѝо
Казна им Родомон. Бог је тако хтѝо.

1446 (7). Рекох да је Карло, к мјесту оном стѝга̂в,
Угледо срамоте и јада врху́нце.
Пут под ногом бјеше сав од крви љѝгав,
Јер дѝв коље људе као касап ју́нце.
Цар, тијем поражен, руке к небу дѝга̂в,
Овако ослови плашљиве бјегу́нце:
Зар вама толиким једно псето стр̄вно̀
Да забада у груд рѝло своје кр̄вно̀?

1447 (8). Изгубите л' варош и тврђаву о̀вӯ,
Нећете утећи од ропског синцѝра;
Данас подлегнете л' овоме крвно̀ву,
Нигдје не нађосте заштите ни мѝра.
На отпор вас кости прадједовске зо̀вӯ,
Не бојте се Смрти, ни њена косѝра,
Јер много је боље предати се смр̄ти,
Него бреме ропства вјечно да се пр̄тѝ. —

1448 (9). Тада бјеше сјеча на ово се свѐла:
У палату царску свјетина се зо̏ила,
Иза капије се и зида дебѐла
Од бјесомучнога Родомо́на скри̏ла.
Док он пред палатом, намрштена чѐла,
На којем се дула пуна крви жи̏ла,
Јури тамо амо кораком ста̏менѝм,
Витлајућ' угарком и мачем пла̏менѝм.

1449 (10). Људи, којино се у палату скри̏ше,
Под заклоном будућ', Мавра много јѐдѐ.
Тма их се попело на катове-ви̏шѐ,
Па озго на њега врело уље цѐдѐ.
На њ усред овако необичне ки̏шѐ
Да̀ждѐ отуд јоште стијене и грѐде.
Како би се радо уз зидове пу̏зо̂,
Ма не може, с тог је врата дрмат' у̏зо̂.

1450 (11). Да страховит ли је, погледајте са̏мо!
Пред капијом стоји, у висину зи̏ја̂,
Удове и главу, прса му и ра̏мо,
Све му крије гвожђе, којено се си̏ја̂:
Мислиш љута гуја довукла се та̏мо,
Којој ту лешкање и сунчање при̏ја̂,
Чија нова кожа сјај од себе ба̀ца̂,
А троструки језик стравично пала̀ца̂.

1451 (12). Колико каквоме побједнику цвѐће,
Које на њ бацају, толико и њѐму
Киша од камења са палате смѐћѐ,
Што пада по тешком оклопу и шљѐму.
Да врата разлупа топуз ено крѐћѐ,
И рупу на̏чини̂ на њима голѐму;
Кроз њу се виђаше од људи го̀мила,
Које грозна страва бијаше сло̀мила.

1452 (13). Сад, након толиких зло̀чи̏на̂ и штѐта̂,
Нова згода цину за сјечу се да́ла.
Из дворане ове, дупке пуне свѐта,
Из ходника, с крова, и из свијех са́ла̂,
Чу се писка жѐна̂, када Мавра клѐта
Опет угледаше. творца њихних за́ла̂.
Баш у томе трѐну на коњу а̀лату
Стиже Карло с војском пред своју па̀лату.

1453 (14). Ви, који силнога надбисте Троја́на
(Тако цар ослови киту од војни́ка̂),
Који царству бисте заштита и бра́на,
Мени, цару својем уздање и ди́ка,
Зар ћете бјежати испред буздова́на
Онога онамо побјешњела би́ка;
Ви, који храброшћу у својим срцима
Стојите високо над старим Грцима?

1454 (15). Зар ћете се страшит' овог једног псета,
Сто хиљада чијих разбисте земља́ка̂?
Зар то не би била срамота и штета
За царство и киту такијех јуна́ка̂?
И зар није често једна ваша чета
Гонила тисуће овијех дивља́ка̂?
Нек се на тле мртав звијер онај ба̂ци!
У име Божије напријед, ју̏на̂ци!

1455 (16). Нека сада за мном на Маура хи̏та̂
Ком су јоште мили мегдани и р̂ви. —
То рекав остругом коњу ребра ви̏та̂
Царну цар и јурну на̀приједа пр̂ви̏.
За њиме полетје витезо́ва̂ ки̏та,
Жељна огњевите мачеве да скр̂ви̏,
И лупи оружје по тешку панци́ру
Голијата, који влада у Алги́ру.

1456 (17). Перо моје зову сад послови прѐчи̏,
И зато, господо, ако Бога зна́те,
Нек је доста за сад о смрти и сјѐчи,
Та о том већ много стихова има́те.
О гуји, Грифона што онако пѐчи̏,
Пјећу опет ако по̀зора ми да́те.
Ори̏ђилу с момком и Грифона бјѐсмо
Послали у Дамаск: о том пјевај пјѐсмо!

1457 (18). Многа чуда кажу о богаству то̀га
Јако насељена и лијепа гра̂да.
Ту снијега нема ни сјеверца зло̀га,
Вјечито прољеће у том крају вла̂да̂,
А мед људма љубав царује и сло̀га,
Који часно живе од својега ра̂да;
Дамаско је усред једне плодне ни́зе̂;
Кроз њега ријеке двије бистре кли́зе̂.

1458 (19). Туна тако много рађају пѐрâнце,
Да би им од сока млин мог`о да рâдӣ;
Ту је сваког пића, свакојаке мâнце,
Вјечито цвијеће о̀колину кâдӣ;
Ту Амору падаш у мекане кâнце,
У ропство, које ти живот овај слâдӣ.
Ако ми покажеш игдје таке бâшче,
Хоћу ти на пиће дати а̀лдумâшче.

1459 (20). Да ће ту игáрâ јуначкијех бӣти
Ја сам веће вама ставио до знáња.
Цвијеће и трава све улице кӣтӣ,
Ћилимови красе домове и здáња,
А највише госпе, чији стâси вӣтӣ
Чарају у руху од финога ткáња,
Чија дуга коса и љепота чӣјâ
Од украса свијех више оку прӣјâ.

1460 (21). Витезови свуда пројахују хо̀ло
Под украсом својих сјајнијех панцӣрâ;
На све стране видиш како игра ко̀ло,
Чујеш како с пјесмом одјекује лӣра,
И чујеш бубњева ударање тмо̀ло,
И звизгу свирале и звеку дахӣрâ.
Краља ено прате господа дво̀рани,
Са којих се сјаје китни копо̀рани.

1461 (22). Грифон и његови очарани бје̏ху,
И миљаше им се свијет овај глâти,
Што се одаваше шалама и сме̏ху.
Тада витез један учтиво их сврâти
У палату своју и под своју стре̏ху,
У дом, гдје богаство све кутове злâтӣ,
И пошто из бање изиђоше млáкê,
Позва на вечеру госпу и јунáке.

1462 (23). Ту им је домаћин испричао ка̀ко
У близӣни двора и његова трêма
Мегданџиска игра, којој смије сва̀ко
Учесником бити, за сјутра се спрêмâ.
Да се прославите (рече) биће ла̀ко
Вама, јер јунака таких много нêмâ;
Поран'те ако вам срце славе жѐлӣ,
Сјутра чим истоком зора забијѐлӣ. —

1463 (24). Грифон, ком је мила војничка вјештина,
С ра́скидê, наравно, није тада би̏о,
Да његова хра́бро̂ст, хитрост и јачи̏на
Пожњу при тој игри заслужени ди̏о,
Јер кад год је згоде да му се врли̏на
Покаже, радо је показати хти̏о.
Пита, је ли турнир тај нека нови̏на,
Ил' обичај неки, од старине ми̏о.

1464 (25). Домаћин је овај одговор му да̀о:
Радо извјештавам тебе кавали́ра
Да је негда краљ нам у невољу па̀о,
Четири мјесеца не имао ми́ра,
Који случај жића мал' га није ста̀о,
Те за̀веде празник овога турни́ра,
Што светкује спас му живота и здра̂вља,
И сваке четврте луне се по̀на̂вља̂.

1465 (26). Ово је почетак; прва игра са̀д је.
Како краљ Норадин западе у бе́ду
То је страшна прича, и тај његов ја̀д је
Вријѐдан да вам га испричам по ре́ду.
Шћер краља од Кипра Норандино ка̀д је
Узео за жену, вилу на погле́ду,
И враћ'о се морем са њом и са пра̀тњо̂м,
Зла га је судби̏на обасула па̀тњо̂м.

1466 (27). Ту сам и ја био, зато знадем шта̀ се
Деси. Путо̀васмо најприје на ми́ру,
Ма затијем страшне доживјесмо ча̂се.
Јер кад мору бјесмо на најдубљем ви́ру,
Бу̏ра се подиже, и лађа нам сва̂ се
Распасти грожаше на морскоме ши́ру.
Против олујине немајући мо̀ћи,
Смрт очекивасмо три дана и но̀ћи.

1467 (28). Мнисмо да жића нам Смрт се веће ма̀ша̂,
И силном умору већ подлећи хтјѐсмо,
Када се смилова худа судба на̀ша,
И ми на обалу избачени бјѐсмо,
Гдје беше за коње врло добра па̀ша,
Али ми јадници не знадосмо гдјѐ смо.
Тупа, у близини мрачне једне го̀ре̂
Разапесмо одмах свилене чадо̀ре.

1468 (29). Краљ, поведав собом два вјерна му ро̀ба,
Оде у ту шуму да зечеве ло̀вӣ.
Ми кухасмо ручак (нешто мало бо̀ба)
Када псоглав један посао нам о̀вӣ
Поквари, јурнувши к'о авет из гро̀ба
Да месом нашијем трбушину то̀вӣ.
То бјеше голијат необично стра́шан,
Сав крвав и блатав и прљав и пра́шан.

1469 (30). Страховит је изглед био тога ру́гла:
Дугачак је био неколико хва́та̂,
Прса му ка' брдо, широка, окру́гла,
Уста можда већа но гдјекоја вра́та,
А мјесто очију по једна му ку́гла
Ко̏штана; прсти му дугијех нока́та̂;
Зуби ка' у вепра, уши као зво̀на,
Балава носина дужа но у сло̀на.

1470 (31). То брдо од меса јурну к нама пра̏во,
Земља поче под њим чисто да се љу̏шка̂.
Није чудо што се препадосмо здра̏во,
Јер ту залуд бјеше храброст наша му̏шка̂.
Опазисмо да је слијеп овај ђа̏во,
Ал' да тако вјешто су̏рло̂м својом њу̏шка̂,
Да она очију вршаше му слу̏жбу.
Њушкајући тако јурну ми на дру̏жбу.

1471 (32). То је за нас био гром из неба ве̏дра,
Немасмо се када сакрит' у шипра́гу.
У торбу, коју су носила му бе̏дра,
Баци нас, попуни празнину у шпа́гу,
Напуни људима и голема ње̏дра,
Те набави меса својему бура́гу;
И мене у торбу баци као пра̂се.
Од нас триест једва седморо се спа̂се.

1472 (33). Ду̏ж обале оде хитајући с ма̏ма,
Зној ме хладан проби тад из свију по́ра̂.
С мора у стијени грдна бјеше ја̏ма:
Та му је пећина била мјесто дво́ра.
Ту од намјештаја бјеше само сла̏ма,
И ту с једном женом живоваше ћо́ра.
Жена бјеше цр̏та̂ жалосних и ме̏кӣх;
Поред ње бијаше пуно цура не̏кӣх.

1473 (34). Близу те пећине још једна је зјàла,
У којој голѐма допашћемо јàда;
Она му је била као нека штàла,
Склониште његова небројена стàда.
Та људа крај њеног уласка је стàла,
Који затвараху стијена и клàда
Стадо је држао управ ради бêса,
Јер није љубитељ овчијега мêса.

1474 (35). Да радије месо човјечије ѝјê
Још путем дознасмо на несрећу нàшу,
Јер тројицу од нас он претвори, прѝје
Но што стиже тамо, жваћући у кàшу;
Изгриска им ситно удове и шѝје.
Камен с врата дигав на зелену пàшу
Погна стадо, а нас, које је мòрио
Ужас, у пећину ту је затвòрио.

1475 (36). И тако постасмо робови нитковòву.
К чадорима нашим међутијем стѝже
Норандино, који бијаше у лòву.
Нашавши их празне к мору оде блѝжê,
И спази бродаре галији на крòву;
Зачуди се видећ' да се сѝдро дѝжê.
Наравно, то њему не бијаше мѝло;
Слућаше да нам се зло кàково збѝло.

1476 (37). Чим су га смотрили вјерни му бродáри,
Похиташе да га избаве у чýну,
Ал' он, чим дознаде шта бјеше у ствáри,
Осјети у срцу бјеснило и бýну,
И рече: ђаволу, рѣо, благодáри,
Што не бијах овдје, јер бих те по кљýну,
Нити би Лучѝна, мила моја љýба,
Страховала сада од твојијех зýбâ. —

1477 (38). Зàвитла топузом јуначка му мѝшка,
Пак онуд одјури гдје џинове стòпе
У пијѐску трага оставише фрѝшка,
Да халу дарује даром своје сòпê.
Стиже там' гдје наде пошљедња мц жѝшка
Гасну, те пожељех да се степе склòпê
Нада мном, да не бих дочекао дà ме
Џин исјецка зубма на сићане дрàме.

1478 (39). Ја страхòвах тада како никад прӣђе,
Ти су ми ужаси још у души свјѐжи.
Псоглављева жена, чим краља нам вӣђе,
Рече: зар не видиш да си већ у мрѐжи?
Знај да нема мјеста опаснијег нӣђе;
Сад ће псоглав доћи, зато јадан бјѐжи! —
На то краљ: за своју жену хоћу мрӣјет';
Без ње ми је празан и несносан свӣјет. —

1479 (40). И све јој испри́ча и запи́та да̀ ли
Зна шта је са нама и његовом мӣлôм,
И да веће нисмо као жртве па̀ли.
Она рече: спасти не можеш је сӣлôм,
Јер је затворена с осталим у шта̀ли,
А не можеш исту избавит' ни хӣлôм.
Но за њу не страхуј, јер тако ми вјѐрê,
Женско месо псоглав не мари да ждѐрê.

1480 (41). Он женама крвце никада не тòчӣ,
Можда с' и он боји срамоте и ру́гê.
Нек околност и та за то ти свједòчӣ,
Што смо јоште живе ја и моје дру́ге.
Не свјетујем никог да се с њиме бòчӣ
(Продужи, уздишућ' од велике ту́гê),
Јер од њега бјеже бикови и ла̀ви,
Он једним ударцем елефанта смла̀вӣ.

1481 (42). Кад на реку иде да нам воду цр̏па̄,
Крокòдиле хвата ка' жабе шипа́рци.
Гледећ' данас како твојих људи р̏па
Из торбе му паде, мене јадну жма́рци
Подиђоше, бијах бледа као кр̏па.
У штали су засад жене и мушка́рци,
Али ти за своју љубу се не скр̏би,
Јер за месом женским непце га не свр̏бӣ.

1482 (43). Макар да је слијеп, он носином њу̏шка̂,
И распозна свашта цигло по мири́су;
Чим оњуши знаде ко је глава му̏шка̂,
Те још никад жене пострадале ни́су;
Свагда их одваја и на страну ћу̏шка̂.
Скоро ће искрснут' на ономе ви́су,
С тог òдавдê бјежи безобзирце, бра̂јко,
Да не буде посље: јао моја ма̂јко!

1483 (44). Што се твоје љубе вјеренице ка̀са̂,
Мораће на своју судбѝну се свѝћи
Ка' и ми, што нисмо ни једнога ча̀са
Слободне, јер ми смо заробљени тѝћи.
Чим голијат амо са овцама ста̀са̂,
Он ће камен онај са пећине дѝћи,
И̧ пустит' је к нама. — Њој Норандин вѐлѝ,
Да без драге своје живјети не жѐлѝ.

1484 (45). Замисли се жена, шта не мисли, Бо̀же!
Сјетивши се да је пуна њена со̀ба
Јареће, овчије и остале ко̀жê,
И од јарца сала, цријѐва̂ и дро̀ба,
Рече краљу: теби помоћи се мо̀жê,
Али похитајмо, јер крајње је до̀ба, —
Па јарчевим салом поче да га ма̀жê
Од главе до пете, да псоглава сла̀жê.

1485 (46). Та женско лукавство најјачега ци̇ѝна
Савлада, отупи најоштрије ма̀че!
Затијем са једног у дува́ру кли̇ѝна
Највећу јареће кожетину сма̀че
(Коју ту објеси она љута пси̇ѝна),
Па је Норандину на леђа ната̀че,
И тако начини од краља нам ја̂рца,
Да га од цинова заштити у̀да̂рца.

1486 (47). Из голема свога у стени вајáта
Ка пећини нашој краља је довѐла;
Он четвороношке стао је пред врáта.
Већ и вече до́ђе, и ведрога чѐла
Враћао се псоглав, лопов од занáта,
Са стадом и пљачком из оближњег сѐла;
Јоште из даљине његова се фру̀ла
У нашој ужасној рупетини чу̀ла.

1487 (48). Како краљу бјеше лако вам је зна̀ти
Кад у̀гледа лице тога пангало́за,
Ал' ријешен живот за женицу да̀ти
Није се плашио никаквијех гро́за̂.
На уласку зна̀де тако згодно ста̀ти,
Да мо̀гаде измеђ' оваца и ко́за̂
Шмукнути се хитро у пећину, ка̀да
Би дигнута она стијена и кла̀да.

1488 (49). За стадом и псоглав уну́тра уни́ђе,
Пошто камен онај на улазак ста̀ви̑.
Још се сјећам браде гадне му и ри́ђе̑,
И мислећи на њу и сад сам у стра̀ви.
Двојицу изабра (пошто к нама при́ђе)
За вечеру, па их у махраму за̀ви̑,
И тај ди̑в, од кога мањи су ци̑клопи,
Оде, пошто отвор стијеном при̑клопи̑.

1489 (50). Краљ женици својој у наручја па̀де,
Збацив кожѐтину ону са себе́ка,
Но тад у очају сузе лити ста̀де
Кореће га 'вако јадна ова се́ка:
Драги, зашто моје увелича ја̀де,
Јер ја се радовах што судба тебе́ка
Поштедје од смрти страховите, а̀ли
Овако обоје у беду смо па̀ли.

1490 (51). Ах што јурну, болан, у пропаст, ах штȍ је
Требало ти ово? Јао! Јад ме свла́да!
Сад ће с мојим твоји јади да се спȍјê,
Јер да ћеш ме спасти не постоји на́да.
Ја у срцу имам сада јаде двȍје,
Јер не само ја ћу умријети мла́да,
Него и ти, драги! Ох што до́ђе а̂мо!
Тешко мени јадној! Јао моја ма̂мо! —

1491 (52). Краљ јој рече: душо, ти ми се не ср̑ди,
Ја дођох избавит' и тебе и дру̑гê,
Ма да су пећини дуварови тврди,
И знај да још дане живјећемо ду̑ге.
Осјећаш да с мене прчевина смр̑ди̑
Можда горе него смрад од саме ву̑гê,
Али се не чуди, јер у томе смра́ду
Спас је наш; у њега ја полажем на́ду. —

1492 (53). Ми се, радознали, око њега сви̑смо,
И он нам је одмах испричао чѐму
Научи га жена цинова, и би̑смо
На томе веома благодарни њѐму.
Ми, који до тада само сузе ли̑смо,
Сада рад и журбу развисмо голѐму,
И да би се спасли мрачне оне ло́жê
Да кољемо јарце повадисмо но́же.

1493 (54). Онолико одмах одрасмо кома́да̂
Колико нас бјеше; извадисмо са̀ло
И намазасмо се; та чудна пома́да
Спа̂се нас; што смрди не бјеше нам ста̀ло.
Натукосмо коже; никоме ни бра́да
Није се видјела; живахнусмо ма̀ло.
Сјутрадан, чим зраком свод се осу пла̂ви̂
Дође псоглав стадо на пашу да ја̂ви̂.

1494 (55). Среће је и наде им'о душу пу̏ну
Сваки од нас, јер нас покриваше чу̏па.
Кад подиже камен цело стадо гру̏ну̂
К изласку и поче празнити се ру̏па.
Он сваког о̏пипа; чим о̏сјети̂ ву̏ну,
Про̏пусти̂ га; с марвом изиђосмо ску̏па.
Ал' краљево злато, кад је ци̏ну сти̏гло,
Задржано бјеше од нас свију ци̏гло.

1495 (56). Док се ми остали провукосмо кра̂дом,
Сваки под обликом јарца или бра̂ва,
Несрећа се деси са краљевом мла̂до̂м.
Гадећи се јарца као лу̏да пра̂ва̂,
Добро се онијем не намаза смра̂дом,
А можда је дала од се̏бе и ја̂ва.
Псоглав је осјети, и кожу јој ски̏ну̂,
Па је натраг опет у пећину ри̏ну̂.

1496 (57). Затијем стије̏пу на излазак ме̏тну̂.
Претешко је било краљу Норанди́ну,
Који се надаше избављењу сре̏тну,
Кад видје да псоглав затвори Лучи́ну.
Нас отјера овај на ливаду цвје̏тну,
Мислећ е нас има у свом магаци́ну.
Међ' стадом идосмо под кожама на̀ши̂м,
И ја већ престадох за се да се пла̀ши̂м.

1497 (58). И овце и козе бјеху врло гла́дне,
И стадо је одмах почело да па́се̂.
На извору воде написмо се хла́дне̂,
Вребајући сваки згоду да се спа́се̂.
Кад ожеже сунце и наступи пла́дне̂,
Ди̏в срку млијека из велике ћа́се̂,
Па заспа и стаде грозно да се зно̀ји̂.
Сјем краља ми тада прснусмо куд ко̀ји̂.

1498 (59). Сам оста Норандин и сузе је лйо,
Јер збиља судба га страховито скȳчи.
Он јадник још јуче гинути је хтйо,
Кад видје шта му се са женицом слȳчи,
И јоште је тада рад и готов бйо
Да у чељуст оном страшилу се срȳчȋ.
Уздржа се ипак, тјешећи се нâдом,
Да ће се са својом избавити млâдȏм.

1499 (60). Мислећи да јаду дочекаће ко́нца,
У вече са стадом к пећини се врнȳ.
Лучи́на задрхта када зачу зво́нца
На овцама. Стадо у рупу се згрнȳ.
Ти си ми вечеру просула из ло́нца,
Казнићу те грозно за ту радњу црнȳ, —
Дйв јој рече када запрепашћен вйђе,
Да нас у пећини не бијаше пйђе.

1500 (61). Запамтићеш (рече), пакоснице, мѐнê. —
Та је хȳла била увјерење стѐкла,
Да су наговором те лијепе жѐнê
Њиме заробљена господа утѐкла.
У близини, наврх високе стијѐнê,
Којуно је ваздан врела зрака пѐкла
(Стијена је била баш пећини спрȍћу),
Везану је држ'о и дању и нȍћу.

1501 (62). Ту, пржену сунцем, а тучену грâдом,
Четири мјесеца њу је онај ћо́ра
Држао на ланцу, ојађену јâдом.
Сиромах Норандин сваког дана мо́ра
Пролазити крај ње, идући са стâдом.
Ал' једном сиђоше с оближњијех го́рâ
Градас и Манд икар: ноћу, када спâвâ
Псоглав, би спасена вила ова прâвâ.

1502 (63). Искрснувши они из једнога кла́нца
Изненада, слични брзином стријѐли,
Пошто су је тешког опростили ла́нца,
К њеном су је оцу на лађу снијѐли
Са стијене оне, проклетога ста́нца,
И срећом осташе живи и цијѐли.
Краљ, који о томе није ни сни́вао,
Са стадом у рупи тад је прежи́вао.

1503 (64). Када чу од жене грозног пастијѐра
Сјутрадан како је избављена ви́ла,
Радост му ни пјесник најњежнијег пѐра
Не би опјевао, толика је би́ла.
Смрт замоли да је врхом косијѐра
Не крзне, а Бога да јој даде кри́ла,
Да избјегне муке и страдање сва̀ко̂,
А он већ послије нађи ће је ла̀ко.

1504 (65). Тог дана радостан он по̀ходи̂ па̀шу
Са стадом осталим ка' по обича́ју,
Знајућ' да већ једа задњу испи ча̀шу.
Кад бијаше сунце у највећем сја́ју
Џин заспа. У главном радозналост ва̀шу
Веће задовољих, јер да у дома́ју
Своју краљ утече, мјесто ту да ча́ми̂.
Том се, увјерен сам, досјећате са́ми.

1505 (66). Мислим да је свуда, а не само во́ђе
Много досјетљива војничка нам ка̀ста.
Четир је мјесеца краљ како нам до́ђе,
Чије жртве жени цела земља хва̀ста̂.
Свуд ју је тражио, по Кипру тако́ђе,
Заман, док прекјуче од својега та̀ста
Доби глас да с њом се, залутав на̀ мору,
Спа̂се, и Норандин за̀хва̂ли Амору.

1506 (67). И тако до краја све сам од поче́тка
Испричао вама чудне ове ства̂ри;
Тако жарка љубав доиста је ре́тка.
Усрећен вијешћу, што му посла ста̂рѝ,
Краљ нареди да се пошљедњега пе́тка
Мјесеца четвртог сваког овде спа̂рѝ
Све, што је у земљи најбољих серда́ра̂,
Ради светковања витешкихига́ра̂.

1507 (68). На четирмјесечно и — четворонѐжно
Ропство и на ропства срећан заврше́так,
На па̀шу краљеву и одело ко̀жно,
И јер краљ слободу стече баш у пе́так,
То је успомена. Витезови сло̀жно
Прославиће вијест да лијепи цве́так
Живи још, чим сјутра сунце гране ја̂рко̂.
Чусте Норандино како љуби жа̂рко. —

1508 (69). Дивећи се Грифон том пожртвовању
Уздахну уздахом од некол'ко ри́фи̂.
Данас тако љубит' ми нисмо у ста́њу,
Данас, кад се љубав плаћа по тари́фи.
Најљепше одаје у својему зда́њу,
Гдје је све у свили, злату и кади́фи,
Даде им дома̀ћин и поспаше сла̀тко.
Сјутра прије сунца пробуди се сва̀тко.

1509 (70). Заори се свуда звук убојних тру́ба̂,
Сав је град јечао одо тијех зву́ка̂.
Пред краљевим дворцем, крај мраморних сту́ба̂,
Кипћаше од сјајних штита и клобу́ка̂.
Гриф се наоружа оружјем до зу́ба̂,
Које је сковала вјешта једна ру́ка.
Његову дадиљу чаробницу зна́те:
Она му сакова те смртне ала́те.

1510 (71). Љубазник његове љубазнице, ко̀ји̂
Имађаше име: страшљиви Марта́на,
Такође оружан покрај њега сто̀ји̂.
Слуге и оружје, коње од мегда́на,
Даде им домаћин, којино се бро̀ји̂
У прве витезе и борце без ма́на̂.
Са гостима здружи многе своје ро́ђе.
И пред краљев дворац он са њима до́ђе.

1511 (72). Пред дворима тијем Норандина кра́ља
Главни трг је био, пошироко по̏ље,
На које се свијет небројени сва́ља.
Стадоше на̀ стра̂ну да би могли бо̏ље̂
Посматрати борце из разних зема́ља̂,
Јер се истицати немађаху во̏ље̂.
Калдрмом, гдје бјеше расуто цвијеће,
Испред њих сад многи коњаник ли̏јеће̂.

1512 (73). Витезове ове, штоно јашу ха̀те,
Гомиле свијета, пијѐвци и сви́рци,
Дочекују, славе, кликују и пра̀те̂.
У то доба бјеху оружани Си́рци
По нашем адету, јер бјеху им, бра̀те,
Близу тада Франци, Талијани, Ирци,
Који стражарише над Божијим гро̀бом,
Што је сад под турском сабљом и гнусо̀бо̂м,

1513 (74). Мјесто да хришћани свету вјеру шӣрê,
Данаске се они међу собом ту́кӯ;
Нијѐмци, умјесто с нама да се мӣрê,
Сад у Италију чете своје ву́кӯ;
Мјесто с лица земље ал-коран да спӣрê,
Отму Јерусалим турскоме хајду́ку,
Инглези и Франци, Швајцарци и Шпа́нци
Трпе да гроб свети скрнаве пога́нци.

1514 (75). За вјеру се туђи спори и тӣјани,
Сами себи груди раздирете ја̀дне;
Од пљачке и крви хришћанске пӣјани,
Ви заборависте безбожнике га̀дне,
И ви допустисте, вајни христӣјани,
Турчину Цариград у руке да па̀днê,
Нит' марите шта се на Истоку збӣва̂,
И како газдује сабљѐтина крӣва̂.

1515 (76). Шпанијо! Африка зар ти није блӣжê,
Од којено прије тако љуто стра́да?
Зашто, сестро, на нас војску своју дӣже?
Италијо! Негда ти свијетом вла́да,
А сада по теби туђин свуда гмӣжê,
Поста тркалиште војскама и ца́да.
По теби је сјеча, пољевина, гро̂бље,
Робујеш онима, што ти бјеху ро̂бље.

1516 (77). Бјежећи од леда и сурове кли́мê
Свога отачаства, бојећи се гла̂ди,
Швајцарче долазиш к нама из те зи́мê,
Као туђ најамник во̂јштӣш хљеба ра̂ди.
У Турској ћеш наћи доста оног, чи́ме
Земаљска се срећа смртнијема гра̂дӣ:
Иди, прогнај Турке, па ће бити ћа́ра
Од упљачканијех њихових тима́ра̂.

1517 (78). Што сам рек'о теби, рећи ћу и сви́ма
Нијѐмцима. Тамо наћи ћете бла̂га,
Која је Константин пренио из Ри́ма,
И Пактол, ријеку злаћенога тра̂га.
Тамо ви идите; из Јерусали́ма
Хришћанскога опћег истјерајте вра̂га.
Не с браћом, но с турским борите се ца̀рем;
Паднете л' у бој у, славно пасте ба̂рем.

1518 (79). Од Лава Десетог, светога нам па́пê,
Који на леђима носи неба кљу́че,
Од тог лава иштем да подигне ша́пе
Да њима крвнике гроба светог ту́чê,
И да Италију, чије ране зја́пê,
Чија дјеца јоште спавају и му́чê,
Пробуди из грозне летаргије о̀вê,
И да је на дјела витешка позо̀вê.

1519 (80). Ја, ријеч по ријеч, па видјесте ку̀да̂
Одох. Нек сад о том уста ми нијѐмê.
Рекох, оружије по Сирији сву̀да̂
Ка' и ми ношаху у оно вријѐме;
Рекох, у Дамаску по том тр̑гу ту̀да̂
Киптијаше свијет сред ти̇̏шмê голѐмê,
И да бјеше много коњаника ту́ка,
Свак испод оклопа, шти́та и клобу́ка.

1520 (81). Многа дивна госпа цвијеће с алта́на̂
На ове лијепе витезове хи̇̏тну̂;
Многи коњик свога коњица ваља́на
Окуша на тр̑ку или ка́су си̇̏тну;
Многи коњ, кад трубе јекну са свих стра́на̂
Ненадно, уплашен пропе се и ри̇̏тну̂.
Вјештоме јахачу вијенци се ви̇̏ју̂;
Невјештом се богме хоће и да сми̇̏ју̂.

1521 (82). Нѐкакав трговац, којино се лу́ња
По Јерменској, нашав пусат од мегда́на,
Радостан долетје отуд као му́ња,
И даде га краљу прије мало да́на̂.
Један од најскупљих везенијех гу́ња̂,
И један од својих дивних цемада́на̂
Одреди, и пусат, изложен у дво̑рцу,
Краљ као награду најбо̏љему бо̑рцу.

1522 (83). Ни за које благо султан не би да̀о
То оружје, што се као сунце си̇̏ја̂,
Но би га чувао, да је само зна̀о
Ко га је носио, и својина чи̇̏ја̂
Бјеше. Сад не мо̀гу, ма да ми је жа̀о,
И ма да сам јако нестрпљѐљив и̇̏ ја̂,
О томе причати. Казаћу вам са̀мо,
Да га је на друму наш'о онај та̀мо.

1523 (84). О томе касније. Поче борба вѐће.
Осморица младих и отмјених љу́ди̂.
Који жељни бјеху на мегдану срѐће̂,
Да угòвȳ краљу борише се ту́ди.
Многи од њих сломи већ и копље трѐће̂
Ударајући' оклоп супарничких гру́ди̂.
Боре се и мачем, па и буздоха́ном,
И чикају сваког јуначким мегда́ном.

1524 (85). Задивише својом војничком вјешти̏но̂м
Храброга Грифона, незванога го̀ста.
Јер су се борили р̂сом и сили̏но̂м,
Нити борба бјеше само шала про̀ста.
Краљ гледаше борце с великом мили̏но̂м,
А кад се уморе, викнуо би: до̀ста!
Веће многи оклоп у комађе пр̏ште,
А побијеђени стиде се и мр̏штѐ̂.

1525 (86). Срам осјети многи на срцу ка' сте́ну.
Тад Мартан мислећи, што се с Грифом здрȳжи
Да тијем задоби врлину и це́ну,
Стаде тамо амо на коњу да крȳжи̂,
Па улетје најзад у бојну аре́ну,
И хтједе оружјем и он да се слȳжи̂.
Надари га ђаво! Јоште само чѐка̂
Да борбу доврше два витеза нѐка̂.

1526 (87). Он, будући један од оних буда́ла̂,
Што грамзећ' остану без својега ру́на,
Мњаше витешка је игра само ша́ла.
Један од двојице, што се бише ту́на,
Паде. Смрт његова Марта́ну је да́ла
Страву. Сви жалише честитог Омбру́на.
Њега уби један од онијех, што̀ сам
Означио као витезо́ва̂ о̀сам.

1527 (88). Гледећ' Омбрун како у крви се ба̏ња̂,
Мартан опет доби прваш̏ну нату́ру,
Од макова зрна беше рђа ма̏ња̂,
И да не би и он добио по ту́ру,
Хтједе с бојног поља веће да се скла̏ња̂,
И таман да шине бедевију су́ру,
Гриф па борца једног показа му пр̀стом,
Те задрхта као Сото̀на пред кр̀стом.

1528 (89). Када к њему борац отпоче да стȳпâ,
Он трже коњица на лијеву страну,
И у хладну знòју стаде да се кȳпâ.
Гриф му заман руком више пута мâнȳ,
Заман по рамену стаде да га лȳпâ,
Од борбе се Мартан поплаши и згрâнȳ,
Зграну као псина бијесна од вòдê,
Пред очима, болан, толике госпòдê.

1529 (90). Ваљда мни да му је оклоп од папи́ра,
А не од челика, кад тако блиjѐдȋ!
Борац онај, жѐљан убојна турни́ра,
Копљем нȁнишанȋ њега по сриjѐди,
Ал' он тад утече пут свога кварти́ра,
И јасно пока́за колико вриjѐдȋ.
Мjесто да зȁслȳжи да га кити лѐнта,
Доживjе да за њим jури булȳмѐнта.

1530 (91). Подиже се грȁjа, смиjех и гала́ма
На витеза тога, кои не зна рѐда,
Кои у бjежању налази рака́ма.
Међ' господом jедан на другог се зглѐдâ,
И ори се кикот лиjепиjех да́мâ.
Само Грифон бjеше пун jада и jѐда,
Као да срамота стиже њега са́ма,
Као част његова да задоби врѐда!

1531 (92). У срцу му огањ од бjеснила зга́ра,
Срамоте му пламен ли́за преко ли́ца,
Стиђаше се свиjу, највише влада́ра.
Природно jе што се то и њега ти́ца,
Jер свако помисли: каквога друга́ра
Имаш, онакав си; његовог оштри́ца
Најмању грȋjешку Мартанова тво́рња
Увеличала би до висине то́рња.

1532 (93). Маши се топуза, страховита ма́ља,
Царну коња, jурну к витезу Сидо́ну,
И jедним ударцем с кобиле га сва́ља.
Запљеска рукама господар на тро́ну,
Jер дjело jе ово задивило кра́ља,
И сви, зачуђени, пљескаше Грифо́ну.
То им бjеше ново! Нечему нòвиjем
Чудиће се они одмах за òвиjем.

1533 (94). Грифоне! С правом се дјелом оним ди́чи!
Напријед хришћа́нства цијелога сла̏во!
Славити се таком јунаку и ли́чи̑!
Он ошину коња и кидиса пра̏во
Као лав разјарен к витезу Лоди́чи,
И тако је њега ударио здра̏во,
Њега, што бораца најбоља је вр́ста,
Да га је пружио коњу преко кр́ста̑.

1534 (95). Сви мислише да ће с коња пасти до̀ље,
Ал' он се усправи и силе напре́же,
Па готов у збиљи с Грифом да се ко̀ље̑,
Зграби мач, ногама бедевију сте́же.
Грифон, пун витешке смјелости и во̀ље̑,
Бацив топуз мача пламена поте́же,
И тако га лупи по шљѐму и гла́ви,
Да се на̀мах нађе сиромах на тра́ви.

1535 (96). Тирсис и Коримбо, два рођена бра̏та,
Два с храбрости своје чувѐна јуна́ка,
На Грифа погнаше сваки свога ха̏та
Да онѐсвјешћено̑г освете земља́ка.
Првога големом ручетином хва̏та̑,
И на земљу баца јуначина ја́ка;
Мачем сруши другог. Сви што ту би̑ја̑ху
Да награду Грифон за̏слу̑жи, мни̑ја̑ху.

1536 (97). Добије л' ју странац, да грдна рези́ла!
Та је помисао краљеву вези́ру
Салинтѐрну врло непријатна би́ла,
И мјесто несретник да сједи на ми́ру,
Полетје Грифону к'о да има кри́ла,
Циљајући њега право по визи́ру,
Док ријечима га погрднијем ру̑жи̑.
Гриф похита копљем да му се о̀ду̑жи̑.

1537 (98). Тад је о везиру помислио сва̏тко
Да поступи лудо, што с Грифом се ско̀би̑.
И ова је борба потрајала кра̏тко,
Јер му оклоп копље Грифоново здро̀би̑
У парчад, а гвожђе шиљасто и гла̏тко
Груди по сриједи погоди и про̀би̑.
Јер је зао био свак запљеска, а̏ли
Краљ својега првог доглавника жа̏ли̑.

1538 (99). Кармон и Ермо̀фил, мјѐштâни у гра́ду,
Нападоше Грифа, уздајући с' ỳ се,
Ал' се показаше слабачки на ра́ду,
И бијаху среће, с опроштењем, ку́сê.
Првом Гриф обори на земљу кура́ду,
Те га је тијелом притиснуло кљу́се,
А други, ударен, пошто јадан јêкнỳ,
Из седла главачке наниже стр̏мêкну.

1539 (100). Јављам теби ово, Музо мајсто̀рице,
И мним да ћеш бити задовољна ти́ме:
Тако би се Грифон био до зо̀рицê,
Ал' ако ћеш право не ѝмаде с ки́ме,
Јер остаде само још од осмо̀рицê
Супарник Селевча. Поче борба с њи́ме.
Копља поло̀мише како се по̀бише,
Па се мачевима оштријем ско̀бише.

1540 (101). Бојна игра, то је када добри до̀сти
Боре се ма штеде, што видиш по хи́ту;
Ал' та обојица пуна бјеху зло̀сти,
Гриф тек при најбољем ратном апети́ту.
Он умал' ономе не поломи ко̀сти,
Када га удари по двоструку шти́ту,
И тај би се мртав на то поље рâвнô,
Пружио, да шти́то бјеше једно̀стâвно.

1541 (102). Мач се заустави пребив прву по̀лу.
Пламен стида оног у образе ли̏знỳ,
И бјеснилом душу напуни му хо̀лу,
Те Грифа по шљѐму тако мачем зви̏знỳ
(Удар освједочи виши војну шко̀лу),
Да с' овом ỳчинѝ е из седла кли̏знỳ.
Да му кло̀бỳк она чаробница мла́да
Не оча́ра, прште у стотин' кома́дâ.

1542 (103). Ма да умал' није пао коњу с кр̏стâ,
Ипак би Селевча морао подлѐћи,
Јер Грифова рука сувише је чвр̏ста.
Краљ, ово видећи, најзада ће рѐћи
Да престану. Гарде дворске прва вр̏ста
Да развади борце тада ће притѐћи.
И развадише их. Борцима ти̏јема
Краљ сјечу забранив, угоди сви̏јема.

1543 (104). Од осморице су седам у живòту,
Који, постиђени, одоше лага́но.
Други, видеђ' борбе Грифове дивòту,
Мњаху, сувише је папрено и сла́но
Са Грифом кушати мишице јакòту,
Те добит' по леђих уздарје ваља́но.
Показати данас храброст и врлòту
Не иде, и мудро свак се тога ма́нô.

1544 (105). Борба траја само четири врта́ља,
А трајат' ваљаше док сунце сѝјâше,
И то је дирнуло непријатно кра́ља.
Празник продужити свакако хтѝјâше,
Па сиђе с балкона. Из разних земâљâ
Борце у две чете ставити мнѝјâше,
Које ће послије борити се дѝчно.
Куд ће који сам је одређив'о лѝчно.

1545 (106). Грифон срдит оде да пита Марта́ну
Односно његове кукавичке ра́ђê.
С Орићилом њега у њихову ста́ну
За пунијем столом изваљена на́ђе.
Он се вјешто правда што, леђа мегда́ну
Обрнувши, срамно са боришта са́ђе.
Она жена, ла̀жѝ напричавши двјѐста,
Рече да ту срдњи не бијаше мјѐста.

1546 (107). Грифон, врли јунак, али срце чѝјê
Безàзлено бјеше, повјерова њѝма, —
Да, вјеровао је (а можда и нѝје),
Јер штеђаше брата драгинога мнѝма,
И праћен од њега и од оне змѝјê,
Одјури из града са ћудима злѝма,
Бојећи се, оног напашће свјѐтина,
Те ће му страдати јадна кожѐтина.

1547 (108). Док за борбу, што ће трајат' више са́тâ,
Витезове своје Норандино ре́ђа,
Потајно на градска изиђоше вра́та,
И заждише они пољем преко ме́ђâ.
Гриф, будућ' уморних удова и гња́тâ,
Жељаше у крчми опружити ле́ђа,
Зато, прејездивши пред градом пољàну
С друштвом својим у́ђе у једну мехàну.

1548 (109). Чим ýђе у собу те сеоске стра̏ње̂
Оружије скиде, одијело свýче,
У постељу лѐже и заклопи ка̏ње,
Пак, уморан љуто, јер дуго се тýче,
И много ѝједѝ, заспа као ја̏ње.
Оно двоје узе да преде и сýче̂
Конце нове сплетке, и од оне жѐне̂
Гриф ће доживјети јаде нечувѐне.

1549 (110). Њој се покорава као парип ђѐму
Мартан, и усвоји пријѐдлоге њѐне:
Оружје Грифово и осталу спрѐму,
Шљем, убојне знаке, што се много цѐне̂,
Штит, оклоп и коња, једном речи, свѐ му
Узе, ка Дамаску решен да се крѐне̂.
Опреми се. Ко га на коњу бијѐлу
Видје, мњаше Гриф је у свом одијѐлу.

1550 (111). Под Грифовом спремом, ка' снијег цијѐлац
Бијелом, Марта́на к мјесту коња тјѐра̂,
Водећ' Ориђилу тај лажни стријѐлац,
К мјесту, гдје топузу ломише се пѐра.
У очи је пао коњиц му бијѐлац,
Да то бјеше Грифон, постојаше вјѐра.
Стиже тамо када заврши се бо̀рба,
И када султану чињаше се дво̀рба.

1551 (112). Чујте даље речи чудне ове прѝче̂.
Загрмје гласина грлата тела́ла,
Који краљу борца бијелога виче̂.
К њему прѝђе Мартан, бијел као ла́ла,
И краљ рече: хра̂брѝ, врлине те дѝче̂,
Данашњег турнира припада ти хва́ла;
Витешку ти радњу поштујем и цѐнѝм,
Клањам се храбрости и дјелима њѐнѝм.

1552 (113). Славу данас нико не заслужи вѐћу̂,
Свак се диви твојој вјештѝни и сна́зи;
Све душмане своје, ту ти желим срѐћу,
Ка' данас у игри, у бо̀ју пора́зи! —
На главу лаврове вијенце му мѐћу̂
А телали вичу: Мартана је га́зи!
О неправдо црна, шта учини? За̀р се
Пристоји да рђе славе као Ма̀рсе?

1553 (114). Одлику, ка' борци из старијих до̂ба̂,
Ето дакле доби тај лажљиви вра̂же!
Њој и њему даде неколико со̂ба̂
Краљ у саму дворцу, и почасне стра̂же;
Најстарија вина даде му да про̂ба̂,
Орићили дворске дјевице и па̂же.
Док се они шире у славину ло́ну,
Вратимо се ча́ском несретном Грифо́ну.

1554 (115). Гриф, кога је малко забољела гла́ва,
И јер је заморен од мегдана би̂о,
До пред вече тврдо као заклан спа́ва.
Ни стравични санак, што је тада сни̂о,
Не бјеше језовит као она ја́ва,
Коју ће претрпјет' овај соко сми̂о.
Устав, када видје оружије ту́ђе
Мјесто свога, сумња у душу му у́ђе.

1555 (116). Да му љубазница поодавно ша́ра
Свједочаху они несташлуци че̂сти̂,
Којима му срце заљубљено па́ра,
Ал' он истом сада поче да се све̂сти̂,
Када је добио од свога крчма́ра
О бјегству у варош непријатне ве̂сти.
Гњѐв у њему стаде све јаче да ђи̂ка̂,
Када то потврди још и меха̀нци̂ка.

1556 (117). Умал' онѐсвјешћен на тле се не спла́за,
Чув оно, што ља̀гу на чело му ба̂ци.
На мегдану јунак, у љубави ма́за,
О лажноме браству повјерова га̂ци,
И ма да му пра̂во путник она̀ ка́за,
Истом сад истине синуше му зра̂ци.
Јако га по̂трѐсе њено лицемје́рство,
И казнит' одлучи толико невје́рство.

1557 (118). Међу њима сада дубока је ја̀ма,
И за измирење нема више на́дѐ.
Није хтио туна ни часа да ча̀ма̂,
Већ оде за лолом што оружје кра́дѐ.
Његов пусат узе и коња, што ва̀ма
Можда се и лудо чини, ал' шта знадѐ?
У његову руху, оклопу и шљѐму
К Дамаску је стиг'о у гњѐву голѐму.

1558 (119). Близу градских врата, куд он прође мо́ра,
Лијево до сама бедема и зи̂да,
Налази се један од краљевих дво́ра̂,
Одакле је било на далѐко ви̂да.
Ту јечаху пјесма, цитра и пандо́ра,
Ту је краљ Марта́на, човјека без сти̂да,
Частио; ту бјеху највећа госпо̀да,
А винце је текло као да је во̀да.

1559 (120). Славе пашче гадно, већ упола пјѐно.
Грифон, на коме су Мартанови зна̂ци,
Који носи оклоп и ношиво стра̀но,
Приступаше граду. Још су̂нчеви зра̂ци
Не бијаху зашли, још бијаше ра̀но.
Краљ случајно поглед кроз прозоре ба̂ци,
И пољем угледа онога гдје јѐзди̂,
Чија част подлѐже несретној звијѐзди.

1560 (121). На њ обрати па̀жњу краљ гостију сви̂јех,
И сви погледаше низа поље ра̂вно̂,
И тада презриви заори се сми̂јех.
Рече краљ Марта́ну: ти се бо̀ри̂ сла̂вно,
Али ти учини према себи гри̂јех,
Што борца, који се осрамоти ја̂вно
Јутрос пред очима толиких серда́ра̂.
И пред мојијема, при̂ми за друга́ра.

1561 (122). Теби, ког бих, жењен да нијѐси са̂мо,
Дајући ти сестру, узео за зѐта,
Он достојан није стајат' уза ра̀мо,
Јер већег пудљивца цијелога љѐта
Не видјех од оног, што се види та̀мо.
Најпослије можда и то није штѐта,
Ако ли си њега и повео с пла̂ном
Да ти храброст уза њ јаче сине да̂ном.

1562 (123). Што је с тобом дош'о нека хвали Бо̀га,
Иначе би одмах, тако ми кора́на
(Краљ додаде гњѐвно), мегданџију то̀га,
Који тако срамно бјежи са мегда́на,
Постигнула казна праведна и стро̀га,
За примјер другима, од мене султа́на.
Да тебе не прати то па̀шче гу̂баво,
Почастио бих га данаске ху̂баво. —

1563 (124). На то краљу Мартан, коме она дро́ца
Намигну, ријечи изговори о̀вê,
Пошто се поклони уставши са сто́ца:
Ја не знам управо ни како се зо̀вê
Објешењак онај с конопца и ко́ца,
Нити хуљу таку бранити ми го̀вê.
Никаково с њиме пријатељство тра̂јно
Не веже ме; путем сретох га слу̑ча̂јно.

1564 (125). Када видјех како бјежи са брани́ка,
Те се диже за њим подсмијех и врêва,
Ја умало тога не смождих јадни́ка,
Али се уздржах од праведна гњêва,
Јер пред лицем твојим, и твојих војни́ка̂,
Не жељех да лом се направи и цêва.
Нек дакле нимало краљевском ти ба́нству
Не смета што бјеше са мном у позна́нству.

1565 (126). То је лупеж, који по свијѐту шврља̂,
И који начини неприлику мѐни,
Јер подлост његова чак и мене прља̂,
А много ѝједа задаје ми жѐни.
Мним, жиг ми са чела неће да се стрља̂,
Докле за поступак његов нечувѐни̂,
Којијем саблазни војску твоју му̑шку̑,
Не буде објешен там' о ону кру̑шку. —

1566 (127). Мислим (краљ ће рећи) сувише би стро̀го
Било, да срамоту главом својом пла̂ти̂;
То бих ја друкчије удесити мо̀го̂.
У нас је обичај да се само мла̂ти̂,
Коме до по̀носа није стало мно̀го.
Добро ми је дошло што се натраг вра̂ти.
Ено га! Во̀јни̂ци! Станите му на̀ пу̑т! —
Одобравања се тада чуо ша̀пу̑т.

1567 (128). Тој за̀повијести султановој сви̂ се
Радоваху. Владар једном офици́ру
Шану шта да ради, и најљуће ри̂се
Овај узев оде к нашем гранати́ру
У су̑срет, ал' кра̂дом, јер са четом скри̂ се.
Наскоро је Грифон био у синци́ру:
Шчепаше га када, оставив пољ̀ану
У град у̑ђе. Бјеше бачен у хапсо̀ну.

1568 (129). Грифон у тамници, гдјено јадан зло̏ се
Намучи, остаде до сутрашњег да̂на.
Ујутру, чим сунце пусти своје ко̏се,
Мартан и жена му у свијетлог ба̂на
За хитан одлазак одобрење про̏се̂,
Видећи да ту им више није ста̂на,
Јер су̏жањ открити тајну лако мо̏же̂,
И онда на пазар одоше им ко̏же.

1569 (130). Не знајући султан за њихову та̂јну
Отпусти их, пошто Мартан од влада́ра
Пусат онај доби за побједу сја̂јну̂,
И још пуно других скупоцјених да́ра̂,
Нарочито једну злаћену ко̀ла̂јну
И почасно звање првога серда́ра.
Одјездише. Мартан нека бјежи, нѐка;
Кад устреба тога стићи ћу човјѐка.

1570 (131). Жалосна Грифона, к'о да је уби́ца,
Ла̀ва од Карлових најхрабријих ла̂ва̂,
Метнувши на једна голѐма коли́ца,
Вучена од више мршавијех кра̂ва̂,
Поведоше преко онога поља́ца,
Гдје се јуче бо̀ри̂ као хала пра̂ва̂.
Около ко̀ла̂ се тамо амо ву́ла
Најгорег варошког о̀лоша гунгу́ла.

1571 (132). Туна тих ма̀нгу̂па̂ бјеше као мра́ви̂;
Та се булу̂ме̂нта за колима ва̂ља̂.
Гриф пајачку капу ношаше на гла́ви,
А на телу нешто дроњавијех тра̂ља̂,
Од којих до земље падаху рука́ви.
Шљем, штит, пусат, оклоп у пра̀ху се ка̂ља̂,
Јер та је опрема, узрок му рези́ла,
За колица она прикачена би́ла.

1572 (133). Видећ' да се мицат' не може од кврга̂,
Руља му је много удараца да́ла.
Кола застадоше сред онога тр̂га,
И ту од некаква грозна трибуна́ла
Доби натпис: „подлац“ на врх једног ср̂га,
И руља, што га је тим именом зва́ла,
С тим натписом о врат окачи му чу̂лта̂н.
Са дворског алтана пљескао је су̀лта̂н.

1573 (134). Њему, што за казном и осветом дȉшê,
Подругљив осмијех на устима цвјѐтâ.
У оној пресуди јоште и то пȉшê,
Да, пошто га олош добро издевѐтâ,
Протјерају њега и вêзâ га лȉшê,
И та се пресуда изврши ка' свѐтâ.
Изгрѐбен, испљуван, из градскијех врáтâ
Би најзад изведен од својих целáтâ.

1574 (135). Одријешише га, не знајући ткȍ је.
Чим слободну видје десну своју рȳку,
Скочи да наплати препатио штȍ је.
Зграби мач и штȉто, гњѐвом нáлик вȳку,
Па једним ударцем прѐсијецâ двȍје,
И свети се љуто ȍбијесну пȳку. —
Господо! Ја мислим вење је вријѐме,
Да, за данас, гусле моје занијѐмê.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ОСАМНАЕСТА

Врлине ти, кнеже, са разлогом хвâлӣм
Запињући снагом из пе́тнијех жӣлâ,
Ма да чешће можда направих те мâлӣм,
Са немоћи свога пјесништва и стӣла;
Ал' једним ти својством највише се гâлӣм,
Јер је знак великих душевнијех сӣлâ:
Саслушаваш сваког са па̀жњо̂м и ми́ром,
Ал' дух не отвараш веровању ши́ром.

1576 (2). Против одсутнога кад лукави лӣси
С тужбама навале, заштите и бра́не̂
У теби одсутни налази, јер тӣ си
Вазда споро туђе претресао ма́не.
То те својство много уздиже и вӣсӣ,
Оно задивљава и твоје душма́не.
Штитећ' оптужена желиш прије свѐгâ,
И прије осуде, да чујеш и њѐгâ.

1577 (3). Да је и Норандин тог имао сво́јства,
Па о ствари оној расудио тӣшê,
Изазвао не би, о том нема дво́јства,
Грозо̀те, које се пред Дамаском збӣше,
Јер Гриф, увријеђен, пун грозна херо́јства,
Згуби му грађана од тридесет вӣшê,
И јоште их многе погубити прêти
Да за нанесѐну љагу себе свêтӣ.

1578 (4). Једни бјеже пољем, други према гра́ду,
Кога Грифон стигне, томе главу скрѐшê;
Што га у том грозном потпомаже ра́ду,
То је, што гомила без оружја бјѐше;
Не штеди ни оне, који се преда́дȳ;
Највише их натраг, преструављени, спјѐшê;
Стижући капији гурају се, гњâвê,
Падајући с моста у шанцу се дâвê.

1579 (5). Ти, који се даве, пиште као цр̏ви;
Које мач окрзне не пусте ни глâса.
Грифон се над руљом све то више стр̏вȋ,
Расијеца груди до самога пâса.
Једни од онијех, што стигоше пр̏вȋ
К мосту, дигоше га ради свога спâса;
Други у град јуре. Страхом као прѐпêт
За балкон, краљ гледа тај ужас и трѐпêт.

1580 (6). Пољâна крвавом овлажи се ро̀сôм,
По њој попадаше главе као влâти;
Сјекао је витез мачем као ко̀сôм,
Стравично је било по̏гибију глâти.
Једнога, коме се пред самијем но̀сом
Мост у вис подиже, он овако смлâти:
Зграби га за краке, жалосни му крâци,
Па преко бедема чак ȳ грâд га бâци.

1581 (7). У граду се диже ку̏књава и грâја,
Затрубише трубе, направи се бу́на
Од градскога једног до другога крâја;
Не зна се ко пије, ни ко плаћа ту́на.
И тај град и тога огњенога змâја
Оставити сада ја имам рачу́на:
И сâм дршћем пред тим страховитим му̏жем,
Па морам да и ја испред њега стр̏жêм.

1582 (8). Враћам се у Париз Карлу, силну цâру,
Али и ту тешко да вам проћем бо̀ље̏,
Ту, гдје двије војске међ' собом се тâрȳ,
Да од судара им одјекује по̀ље;
Гдје по улицама гледам крви бâру
Од жртава, које краљ Родомон ко̀ље̏.
Рекох, цар на њега јурну, готов мр̏ијет',
И да цара прати јунака му цвȋјет.

1583 (9). За царем јурнуше тад Оливијѐро
И баварски дука, обазриви На́мо,
Кога у почетку спомену ми пѐро:
Чувар Анђеличин бјеше, к'о што зна́мо;
Даље, с њима јурну Данац Огијѐро,
С Ото́ном Ави́на мед њима има́мо;
Да ту јоште бјеху Берлинђер и Авôр
Споменути мора гусала ми ја̀вôр.

1584 (10). Осим тијех јоште при овом јури́шу
Ариман, Едуар, Матија и Мâрко
Грухнуше да Мавру размр̑скајȳ ки́шу;
Још и Ганелона видје сунце јâркô
С Турпином и Гвидом у страшну бињи́шу;
Сви они јурнуше пламено и жâрко,
И оклоп алгирског ужаснога кра́ља
Звекну страховито од њихних копа́ља̂.

1585 (11). И још многи други изостали не́су,
И сви халакнуше и кликнуше: ȳра̂!
Слаб сам да опјевам у каквоме бе́су
Мавар бјеше, каква л' у срцу му бȳра
Загрмје. Од гњѐва ноге му се тре́сȳ,
Снажна му се леђа, ка' у бика гȳра,
Накостријѐшише. Као небо гро̀мом
Загрози Францима пропашћу и сло̀мом.

1586 (12). Знајући му снагу ја сам вам у стра̀ху
За цара и киту франачких јуна́ка̂,
Јер њему, што носи на грудма аждàху,
Досадит' не може хиљаду мома́ка̂.
Ено! Већ Угето ваља се по пра̀ху,
Вјечно онесвјешћен од ударца ја́ка,
Док ударци, што су господа му да́ла,
Бјеху му за оклоп убоди ига́ла̂.

1587 (13). Када борци чуше да са̂м Карло ли̑чно
Нападе Алги́рца, са свих су бѐдêма̂
Похитали к цару, и све што је ви̑чно
Свијетлу оружју поче да се спрêма̂,
Да бранећи цара истакне се ди̑чно;
На бедему војске готово и нêма̂.
Једна жудња бјеше тада свијех срца̂:
Свак жели да Мавру мач у груди спрца̂.

1588 (14). Кад импѐрâтори, који много мâрê
Цирком забављати народ и војни́ка,
У затворен кавез код лавице стâрê,
Вичне борити се, пусте дивљег би́ка,
Чија рика грми, чије очи жâрê,
Лавчад, коју доји још мајчина си́ка,
Страши се рого́вâ, и зато се жу̏рӣ
Да се у буџаке плашљиво шћу̏ћу̏рӣ.

1589 (15). Ал' чим на звијера грухне њихна мâти
Да му кост и месо разнесе на зу̏бу,
Лавићи хитају по̏моћи јој да̀ти,
Уједају бика и чу̏пу му ску́бу̏.
Исто тако свак се оружија ла̀тӣ,
Кад угледа цара на пропасти ру́бу:
Од свију се страна борци тамо згр̏ћу̏,
Гдје Родомон бје̏снӣ, и грозе му смр̏ћу.

1590 (16). Нагрнула бјеше скоро варош це́ла
Да помогне цару и главноме шта́бу,
Али се не боји ма̀чêвâ ни стре́лâ
Џин који у себи Хромог има Да́бу.
Те гомиле људи, те рojеве пче́лâ,
Баш када би сјек'о као келера́бу,
Да све исијече до пошљедњег ре́тка,
Не би готов био ни трећега пе́тка.

1591 (17). Видећи да нема вајде од те сјѐчê,
Јêра гомилама није било кра̀ја,
И не желећ' туна дочекати вѐчê,
На́ђе да окршај веће доста тра̀ја,
И да од одступа ништа није прѐчê.
Пошто већ и снага издаваше зма̀ја,
Те му тешко бјеше оружје да ву́чê,
Ријеши се да се кроз народ проту́чê.

1592 (18). Бацив око себе поглед на̀ све стра̂не,
Видје се опкољен од народа љу́та,
Ал' он треба само па̀лошем да ма̂нê,
Па ће себи одмах прокрчити пу́та.
Јурнув гдје излазак Инглези му бра̂нê,
Мачем, којим ви̏тла̀ десница му кру́та,
Стаде насртати на редове Бри́та̂,
Ломећи њихове оклопе и шти́та.

1593 (19). Ма да већ по дла̀ну скачу му пли̏кови,
Његов мач улицу чисти као мѐтла.
Међ' ноге му трче Брити ка' чи̏кови,
Ал' он, ког ухвати, коље ка' пијѐтла.
Ариман, Едуар, ка' бесни би̏кови,
Витезови вазда образа свијѐтла,
Бојећи се да им не помрча сја̏јнȏст,
Силну своју војску храбре на истра̏јнȏст.

1594 (20). Ал' продире ље̏да крвавог сли̏једа.
Десно и лијево палȍшинȏм лу̏па̂,
Са погледом пуним бијѐснȏг ѝједа.
Многу скиде главу са њезина тру̏па,
Много Британцима на̀несе врѝједа,
Улица у крви њиховој се ку̏па̂.
Оне, којијема не одлѐтѐ гла̂ве,
Нȍжу̏рде његове прегазе и згња̂вѐ.

1595 (21). Опасности нема да се онај сплѐтѐ,
Који чешће та̀ба овакову цѐсту.
И док тако главе и удови лѐтѐ,
Он је, продирући кроз копа̏ља̂ чѐсту, —
Убила га клетва Дјеве наше свѐтѐ, —
Најпослије к оном дојурио мјѐсту,
Гдје испод острва крви пуна Се́на
Тече, истичући из бедемских сте́на̂.

1596 (22). Чињаше се томе грозноме Крвнȍву
Од осталих ова стаза много кра̀ћа̂.
Когоћ на бедему бјеше или крȍву,
Камен и стријѐлу у лице му пра̀ћа̂,
Ал' он, ка' лав исти, што бјеше у лȍву,
Па достоја́нствено у ло́жу се вра̀ћа̂,
Страха не одајућ' ни једнијем зна̂ком
Ступаше к ри̏јеци лаганијем кра̂ком.

1597 (23). Колико износи једна добра ње̏ва,
Толико се веће удали од ље̏ди̂,
Али три́пут натраг вра̀ти бијес ди̏ва,
Те мач трже снова против њихних гру́ди̂.
Најзад јурну к вȍди и поче да пли̏ва̂,
Ма да бјеше тежак бар тридесет пу́ди̂.
Узбурка се река и стаде се пјѐнит',
Кад по њој заплива човјек овај сјѐнит.

1598 (24). Срдити јој вали по̀чêше да ре́жê,
Грозеђ' излити се из корита ȳска.
Штȋт, о̀клоп и пȳсат Африка́нцу те́жê
Управо колико орахова љȳска;
С тим теретом човјек Нимродове вре́жê
Над водом се држи боље него гȳска.
На другу обалу чим ѝсплива змàје,
Поче, што утече, љуто да се кàјê.

1599 (25). Збуњен и једовит на стијѐну сјѐде.
Охолост и гњѐв га стадоше да мо̀рê,
Пакост урођена гризе га и јѐдê,
Мишице му ишту јоште да се бо̀рê,
И већ натраг ȳ грâд запливати хтјѐде,
Кад га жеље ове, што му срце по̀рê,
Минуше, јер нешто појави се по̀љем,
Што му дух упути ка нечему бо̀љêм.

1600 (26). К војсци Аграмана, бијесна и љу́та,
Арханђел Михаил, као што се зна́дê,
Посл'о је из дома калуђерских тру́тâ
Неслогу Маврима да Омразе да́дê.
Ма прије но што се прихватила пу́та
Неслога, док посла на страни има́дê,
Рече Пријѐвари да тȋхо, у ми́ру,
Заступа је у том светом манасти́ру.

1601 (27). Да би лакше Мавре на свађу подбо̀ла,
Створила од људи гȳжву злијех зми́јâ,
Увидје да сама, а још мање го̀ла,
Не смије им при́ћи, па лукава ли́ја
Замоли да к вôјсци прати је Охо̀ла,
Са којом бијаше већ одавно при́ја.
Ова с њоме ићи изјави јој о́рнôст,
Под условом да је заступа Претво́рнôст.

1602 (28). С Охо̀лôм Нѐслога журећи се пу́том
Једног је кепеца с Љубо̀морôм срѐла
Ова, свуд позната по лицу јој жу́тôм,
Јер тело јој Сумња гризла је и јѐла,
Уз пут је кепеца покривала ску́том,
И с њим Родомона походит' је хтјѐла.
Дорали́да ма́њу шаље Мавру, ко̀мê
Јављаше за јаде што јој срце ло̀мê.

1603 (29). Сјећате се ваљда каковој је хали
У канце запала; знате Мандрика́ра,
И памтите да су од овога па̀ли,
Бранећи је, многи од њених чува́ра̂.
На то се драгану Доралида жа̀лӣ,
И шаље му тајно малог аберда́ра,
Увјерена да ће од храброг серда́ра
Татар бити лишен својега шићара.

1604 (30). Још када је кепец Љубо̀мору срѐо,
На судбу дјевојке стаде да се тӯжӣ,
И да му помогне Богом ју је клѐо.
Љубо̀мора, злобном Амору што слӯжӣ,
Чим са оне тајне кепец диже вѐо,
Са њиме се одмах драговољно здрӯжи.
Дознавши Неслога куда кепец по́ђе,
С Охо̀лôм је уз њих пристала тако́ђе.

1605 (31). Руком Љубо̀мору милује и гла̀дӣ,
Јер ће њоме срце Алгирцу да га̂ђа̂,
Па ће с Мандрикаром тако да га сва̀дӣ.
Разне друге сплетке она ће да ра̂ђа̂
За друге главаре, и љути ће ја̀ди
Мавре сналазити од овијех сва̂ђа̂.
Баш када Родо̀мôн са земље се ди̇̄же
Да заплива опет, кепец тамо сти̇̄же.

1606 (32). Мавар, не слутећи Ону, која мра̀зӣ
И најбоље старе до̀сте и друга́ре,
Познаде кепеца, чим га тамо спа̀зӣ,
По руху, пуноме свакојаке ша́ре̂.
К њему одмах пољем започе да сла̀зӣ,
Предав забораву Франке зулумћа́ре,
И умјесто од њих још кога да смѐца̂,
За здравље драгане запи́та кѐпѐца.

1607 (33). Пресрете нас јуче, одговори ма́ња,
Незнани делија, и оте ти жѐну
Послије великог о̀гра̂шја и кла́ња. —
Љубо̀мора Мавру баци, баш у трѐну
Кад опака вијест до̀ђе му до зна́ња,
Око врата руку као лед студѐну.
Затијем исприча кепец му по ре́ду
Како Доралида западе у бе́ду.

1608 (34). Пред очима видје густог дима прâмêн
Слушајући причу јунàчина лŷдâ.
Тад ȍцило крȅснŷ Неслога о кâмêн,
Прѝнесе Охòла комàдиће трŷда:
Најприје варница, а затијем плâмêн
Сȳкнȳ Родомóну из свакога ŷда;
Грудни кȍш за дâх му постаде тијèсан,
Сикће и зипàрâ к'о да је бијèсан.

1609 (35). Груха' се у прса, стреса се и цáпâ,
Из огњеног ока варница му сѝпѝ,
У пакленој ватри срце му се стâпâ,
Бјеснило у пјени из уста му кѝпѝ,
Вилица му доња грчи се и склâпâ,
Зубима од гњȅва и очаја шкрѝпѝ.
Таково бјеснило никад није стéгло
Ни тигрицу, празно кад затече лéгло.

1610 (36). Онај, чија сила градовима шкȍдѝ,
Ето себе сама не може да свлâдâ!
Кепецу подвикну да га одмах вȍдѝ
К мјесту, гдје његова Доралида стрâдâ.
Коња нема, али чим првога згȍдѝ,
Отеће од газде без големих јâдâ.
Мисао му ову Нèслога је чȳла,
Па Охòли рече с осмијехом хȳла:

1611 (37). За добра му коња ја ћу да се брѝнêм,
Те да прије стигне до миле му дáмê;
Да у нове распре и свађе га рѝнêм,
Коњ ће овај бити дивна згода зá ме;
Све ћу коње с дрȳма да склоним и скѝнêм,
Како не би било збрке и галáмê,
Те ће само оног уочити злòћа,
До ког се долази кроз много тешкóћâ. —

1612 (38). Остављам Алгирца за вријеме дȳжê,
И хитати морам да обиђем цàра.
Пламена, који се уз домове пȳжê,
Слабија биваше силина и јàра,
И бјеше пожару све тјешње и ȳжê,
Јер да га савлада сам се Карло стàрâ.
Кад угаси пожар, владар чете бȍјнê
Распореди ради продужења вȍјнê.

1613 (39). Пошто обезбеди, послав нове трȕпе,
Градскијех бедема најслабије тȁчке,
Рече да војводе силну војску скȕпê,
И дигну заставе, те витешке знȁчке,
А борцима рече ка' вуци да рȕпê
На Мавре, и да их побију ка' мȁчке.
На капији, званој по светом Марсѐлу,
Даде знак за јуриш, борцима на чѐлу.

1614 (40). Тад је баш Аграман, узјахав дори́на
(Сјећате се да је с коња био пȁо),
Гњêвно нападао храброга Церби́на;
Луркан је витешке лаворике брȁо
Насрћуђ' одважно на краља Собри́на,
А Риналдо чету читаву је клȁо:
Пȁлошем сијече, копљем се цили̏тȃ,
Радост и побједа с лица му се чи̏тȃ.

1615 (41). Четници стругнуше као праве ло́ле
Послије силнога крви им просу́ђа.
Цар удари с војском преко неке до́лê,
Баш кад опћа борба бјеше врло вру́ђа;
На Марсила груну и храбре Шпањо́ле,
Пун витешког р̂са, ћефа и прегну́ђа.
Марсилови борци, срчани и мла́ди,
Ка' потпора бјеху Маврима поза́ди.

1616 (42). Бојни ред Марсилов руши се и крȕнȋ,
Већ многи лешеви по земљици лѐжê;
Марсилов се војник колѐбȃ и бȕнȋ,
Гле, читаве чете преко поља бјѐжê!
Фера́го трчећи хоће да се стрȕнȋ,
И грози бјегунцу срце да прожѐжê;
Ено Серпентина за њим и Грандо́на
Ено Валугана још и Фалсиро́на.

1617 (43). Тад Фераго кличе: храбра војско, ѐстȁни!
Врати се, не бјежи, душманина ту́ци!
Од тебе зависи да Французи пјȁни
Не победе, битка у твојој је ру́ци.
Боље борећи се као љѐса пȁни,
Но да те посраме Карлови хајду́ци.
Побједа је слава, пораз смрт у бе́ди,
Па зато не клȍни, злотвора побе́ди. —

1618 (44). Бјегству томе војска не бијаше кри́ва,
Веће храброст Ирца, Франка и Енгле́за.
Спазив гдје Берлинђер сече Аргали́ва,
Фераго топузом обори Францéза
Тако, да га земља не дочека жи́ва,
А мачем још осам посијече кнéзâ.
Сјек'о је јѐднâко, ударао јâко,
И још многи борац паде нȁузнâко.

1619 (45). Маварске је војске друга једна стра́на
Од Риналда силног ужасно стра́дала;
Гдјегод виде тога борца од мегда́на.
Одмах би велика страва завла́дала.
Цербино се славно бори крај Лурка́на,
И многом се војска од њега на́дала.
Он уби Баластра, Луркан Финаду́ру
Пробурази мачем бедевију су́ру.

1620 (46). Баластро, ком гавран кости ће да глȍђê,
Од Алзербе војску доби од Тардȍка;
И он и Финадур бјеху добре вȍђе;
Овај од Зȁморê бјеше и Марȍка.
Можда питаш: има л' Мавар који гȍђе
Сјем Ферага да се сред поља ширȍка
Одликује? Има. Заборавит' нéћу
Никога; свакоме припалићу свéћу.

1621 (47). Дардинѐло, који предводи Зума́ру,
Славни синак јоште славнијег Алмóна,
Јурнуши са коњем у највећем жа́ру
На Станфорда, Боска, Дулфина, Рајмóна,
Два срца разнесе на своме ханџа́ру;
Илију, Мирфорда и још Пинамóна
Нагрди ужасно. Четворица свѐгâ
Од њих седморице падоше од њѐга.

1622 (48). Ал' његова храброст није Франке смéла,
Макар да слабији бијаху на брȍју,
Да се од Мавара, а под кишом стрéлâ,
Не покажу бољи јунаци у бȍју.
Он, чија се љутња до бјеснила пéла,
Заман гласом храбри плаху војску свȍју:
Загребоше пољем борци од Зума́рê,
Од љутог Марȍка, Сȅтê и Кана́рê.

1623 (49). Гледајући како ȳ страȑну се збȉше,
Силна бȳра срце поче да му бȳрȉ;
Од Алзербе војска но икоја вȉшê
Уплашена бјеше, и низ поље јȳрȉ;
Он задухан тако да дах једва сȉшê,
Прàвцê бјегунцима на коњу се жȳрȉ.
Кличе: стојте! Спомен на мојега òца
Нека вам отвори славе вратаòца!

1624 (50). Далеко од својих градóвâ и сêлâ,
Ми овдје велики задатак имáмо;
Ми јурнусмо амо преко света бêла,
Да примјер витештва потомцима дáмо;
Да их задивимо сјајем својих дјêлâ,
А не кукавички овдје да скончáмо.
Куда ћете јадни? Бјежати је гȍрê!
Нијесу л' за нама брегови и мȍре?

1625 (51). Чујте мога срца вапаје и звȳке,
Оно сада грца у јаду и срáму.
Вратите се натраг и побите вȳке,
Што лажноме богу моле се у храму.
Кога се плашите? Двије само рȳке
И они имају по моме рака́му. —
То рекав ударац Отȍнлеју дȁде,
Који мртав одмах на земљицу пȁде.

1626 (52). Војска, коју ове охрабрише рêчи,
Увидје да више памети имáдê
Онај, који свога душманина згњêчȉ,
Од онога, који у бјегство се дáдê.
Пошто Дардинèло бјежàнију спрêчи,
Арамóна смртно лупи испод брáдê;
Дугачком Бȳрнику русу главу свлâчȉ,
Да га са људима другим изјѐднâчȉ.

1627 (53). Чим Арамон паде, нашега јунáка
Сколи Сулан, брата да освети свȍга,
Ал' онај од главе па до дна стомáка
Расијече овог, живота ми мȍга!
Још погуби много енглеских момáкâ,
Па и од заклетве ослободи Бȍга,
Који смједе својој жени да обрѐчê
Доћи, чим четири мјесеца протѐчê.

1628 (54). Луркана Дардѝнел спази у близѝни,
Који сто чудеса у једноме са́ту
Створи, благодарећ' великој хитрѝни.
Он Доркина мачем удари по вра́ту;
Га̑рда, што зараст'о бјеше у дебљѝни,
Посијече ружно по дебелу гња́ту;
Алтѐју, Дардинел кога много љу̑бѝ,
Луркан русу главу са рамена сру̑би.

1629 (55). Дардинѐло, дика мојој епопе́ји,
Гњѐван што му Луркан пријатеља сме́ца
Заклевши се светој пророковој се́ји,
И самоме духу великога све́ца,
Да Лурканов пусат поклони моше́ји,
Угаси л' се крвљу освете му же́ца,
Груну на Луркана, прободе га скро̑за,
Те мораде мртав с коња да се сро̑за̑.

1630 (56). Кад вијест о томе до Ариода́на
Стиже, поражен је био тијем гла̑сом.
Да брата освети ца̑рну коња вра́на,
Ал' га не мо̀гаде потјерати ка̑сом,
Јер бјеше опасан ода свију стра́на̑
Ограшја и сјече гвозденијем па̑сом.
То Ариодану бјеше врло крѝво,
И доспјети к мети кушао је жѝво.

1631 (57). Кроз мачеве, стреле, копља, буздова́не
Продирући тражи крвникове гру̑ди.
За жељу му чувши од своје се стра́нѐ
Задовољити га Дардинѐло тру̑дѝ.
Дијелећи успут и друге мегда́не
Хита гдје га десит' од прилике су̑дѝ.
За њих оба бјеше права мусевѐда,
Што им скобити се никако се нѐ да.

1632 (58). Макар да су исту жељу борца о̏ба
Имала, мед њима цијелога да̑на
Не даде судбѝна да дође до ско̏ба,
Већ посла Риналда гласовита ба̑на.
Близу Дардинѐла баш у то су до̏ба
Од мача му Маври допадали ра̑на̑.
Он ће, јер одлука судбѝнѐ је та̀ка̑,
Сада Алмонову сину да до̀ка̑.

1633 (59). Сад нека рашири крила своја вѝтка
Пегаз мој, и нека пра̀вцê тамо пр̑нê,
Гдјено је бјеснила друга једна бѝтка,
Јêра је вријѐме да стих ми се вр̑нê
Гдје сѝјевâ сабља Грифонова брѝтка
Рад освете оне срамоте му цр̑нê.
Видјевши Норандин какав грозан та́лих
Грађане му сна́ђе, не остаде за́лих.

1634 (60). Стидећи се по̀кољ гледат' из буца́ка,
Силну чету одмах око себе скȳпѝ,
Чету од хиљаду најбољих мома́кâ,
Па на градска врата пројури и рȳпѝ,
Да потражи тога дрскога јуна́ка,
Који се противи цијелој му трȳпи,
И град ослободи страховита го̀ста.
По̀ђе с војницима право преко мо̀ста.

1635 (61). Четницима храбрим, штовања вријѐднѝм,
Рече краљ: срамота да нас једна ру́ка
Сијече. Напријед! За осветом жѐднѝм. —
Храм некакав бјеше у близѝни ту́ка,
Опасан опкопом наоколо јѐднѝм.
Обезбедив леђа њим од оних ву́кâ
Стајаше му Грифон на мо̀сту малѐну
Готов да јурѝшâ у свакоме трѐну.

1636 (62). Са градскога моста право према њѐму
Краљ иде са војском, бојна труба бру́јѝ.
Гриф у Мартанову оклопу и шљѐму
Удари на чету сличан горском ву́ји,
И пошто јој штету начини голѐму,
Жив остаде ипак он у тој олу́ји.
Задовољан многе што згуби и смла̂ти,
На мо̂ст онај мали опета се вра̂ти.

1637 (63). Гриф кидиса тако неколико ре́дѝ.
Крви од јунака просу више о́кâ,
Ал' и њега чета витешка не штѐдѝ,
И ма да се многи од мача му скљо́ка,
У каквој се и са̂м налажаше бе́ди
Од ра̂нâ му нема бољијех свједо́кâ
У рамену десном и лијевом бо̀ку
Добио је рану прилично дубо̀ку

1638 (64). Задухан, у да̀ху дави се и гр̏ца̂,
А десница рука готово му кло̏ну̏.
Норандино, човјек праведнога ср̏ца,
Ког толика храброст и врлина тро̏ну̏,
Видећи како му крв из ране вр̏ца̂,
А видећ' и своје гдје у̏ крви то̏ну̏,
По̀каја се одмах што јунаку та̀ко̂м
Учини неправду срамотом она̀ко̂м.

1639 (65). Првашња му срдња као ватра вр̏ела
Сад у̏ступи мјесто размишља̂њу мла̂чѐм.
Гледајућ' мишке му страховита дј̏ела,
Дивљаше се борцу од Хектора ја̂чѐм,
И рече у себи: што Ко̀клеса смј̏ела
Казних, дошло ми је готово да пла̂чѐм,
Од кајања срце хоће да ми пу̏кнѐ, —
Па нареди војсци да назада сту̏кнѐ.

1640 (66). У вис голу руку дигав у знак ми́ра,
Што бјеше обичај у времѐна ста̂ра̂,
Ослови овако дична гранати́ра:
Жалим што нанесох поштењу ти ква̂ра,
И што увриједих таква кавали́ра,
Којему не има у свијету па̂ра.
Обманут сам био, с тог сам у жало̀сти;
Кајем се, и зато молим те опро̀сти.

1641 (67). Желим тебе својим пријатељем зва̀ти,
Јер храброст ме твоја привлачи и ди̏ра̂;
Желим с тебе љагу својеручно спра̀ти,
Ма да крв, што про̀ли̏, довољно је спи̏ра̂;
Задовољење ћу свако теби да̀ти,
Што желиш нек срце слободно ти би̏ра̂;
Хоћеш ли почасти највишега са̂на,
Ил' блага, ил' куле од девет та̀ва̂на̂?

1642 (68). Срећан што учиних са̀ тобом позна́нство,
Доказаћу да те цијенити зна́дѐм.
Даћу ти не само почасти и ба́нство,
Но готов сам пола краљевства да да́дѐм
Под управу твоју и твоје пода́нство,
Јер вјере у твоје поштење има́дѐм. —
Ословивши тако славног тога му̏жа,
Краљ с коња сјахује и руку му пру̏жа̂.

1643 (69). Тијем чином спрâ се љага она клêтâ,
Која часном борцу лице дотле ка́ља,
Нити више ишта измирењу смêтâ.
Грифон диже руку ма̀чу са држа́ља,
Па у сусрет новом пријатељу шêтâ,
И пријатѐљски је загрлио кра́ља,
Који, чим рану му спази на плѐћима,
Дозва да га вȋдâ првога хѐћима.

1644 (70). У краљеву двору добио је стâна,
И ту га остављам нека нам се вȋдâ
Од лажне љубави и истинских рâнâ,
Жртва жене оне без вјере и стȋда.
Потражимо сада Аквилана бâна,
Чијем срцу много он нанесе врȋда,
Јер за женом оном отишав без с Бо̀гом,
Брата свог изложи страховању мно̀го̀м.

1645 (71). Астолф и Аквилан свуда њега тра̂жê,
Ма би им трагање било бадава́де,
Нити би дознали куда оде вра̂же,
Да Грка онога насред једне ца́дê
Не сретоше, који све ће им да ка̂жê, —
То јест онолико, колико и зна́дê:
Не зна ни он гдје је, али мисли да̀ је
За блудницом оном одлетио зма̀је.

1646 (72). Из онога, што им путник овај рѐче,
План за даљу тражњу одмах они скло̀пê.
Братац ојађени увјерење стѐче
Гриф Антијо̀хији да управи сто̀пе,
И одлучи поћи јоште исто вѐчê
За њим у потјеру преко града Јо̀пê,
Гдје ће похитати те најмити ла̂ђу,
Јер крајње је доба да се браћа на̂ђȳ.

1647 (73). Он Астолфу рече: ето сузе ро̀нȋм
За несретним братом, и стидим се љу́дȋ,
И веће се јадан вјеровању кло̀нȋм
Да су за срећу му залуд моји тру́ди.
Сам ћу у потјеру за јадником о̀нȋм,
А ти чекај на ме и остани ту́ди. —
Да избави брата, казни оне свȋње,
У Јопи на море навезе се сȋњê.

1648 (74). Узрока нѐмаде надати се бу̏ри,
И вјетар му лађу тако хитро во́за,
Да је за дан догна ка вароши Су̏ри,
А затим крај Кипра до Ли̏цѐ је сро́за.
До Ли̏цѐ, која се на обали гу̏рѝ,
И пошто позади оста му Тортóза,
Указа се залив од Ла̀јаца ка̂мо
Путоваху; крмар заоши̏ја та̂мо.

1649 (75). Поспјешнијег вјетра никад у вијѐку
Нѐмаде Аквилан. Почеше весла́ри
Веслима сребрне вале да сијѐку̏,
Пјевајући' о некој Аморовој ства́ри.
Најзад упловише у једну ријѐку,
И ту су на̂ земљу ступили брода́ри.
У Антијохију одатле је грѐо,
И ништа значајно путем није срѐо.

1650 (76). Казаше му људи у овоме гра́ду
Да је у Дамаско рад оних игáра̂
Мартан одјездио водећ' жену мла́ду,
Једну од познатих шарених сестáра̂.
Како је Аквилан његовао на́ду
Да је Гриф тражио овога бећáра,
И да је његовим отишао тра̂гом,
Истог дана оде и он за тим вра̂гом.

1651 (77) Није иш'о морем, већ ухвати пру̏гу
Којом је мислио да оде Мартáна.
Бог, који не воли имати на ду̏гу
Неваљала дјела људи пуних мáна̂,
Упути јунака вароши Маму̏гу
Гдје друмом, у шуми, иза густих грáна̂
Зликовца опази и његова слу̏гу,
Што ношаше пусат, награду мегдáна.

1652 (78). Видећ' издалѐка оно одијѐло,
Које Мартан зна̂де Грифу да укрáдѐ;
Добро му познато, ка' снијег бијѐло,
Хтједе радовању израза да дáдѐ,
Мислећи да брата срете зацијѐло,
Ал' одмах увидје да посла имáдѐ
С јунаком незнаним, друкчијим у свѐму,
Чим је овај ближе дојездио к њѐму.

1653 (79). Посумња у жену, са којом у блу́ду
Овај живоваше, и помисли да̏ су
Убили Грифона. Према таком су́ду
Мартана уврстив у хајдучку кла̏су,
Викну му: зликовче, срећу имаш ху́ду,
Ја познадох твоју издајничку ра̏су.
Ти ми брата уби, јер коња му ја̀шêш,
И његово светло оружије па̀шêш.

1654 (80). Како поста госа његовог има́ћа
Казуј, или одмах погубићу тѐбê! —
Видећ' она цура да је стиже пла́ћа
За злочин, јако се побо̀ја за сѐбê,
И оставив' оног пу̏шта и гола́ћа,
Низа поље равно хтједе да загрѐбê,
Ал' Аквилан грмну: да се ниси ма̀кла,
Иначе те одмах шаљем на дно па̀кла. —

1655 (81). Од страха Мартана ка' укопан сто̀јӣ,
И наду на бјегство изгубивши сва̀кӯ,
У мислима нову пријѐвару кро̀јӣ,
Да би разјапљену избјегао ра̀ку.
То не иде ласно, и јадник се зно̀јӣ,
Јер Аквилан руком стежући му ја̀ку,
Шиљак му од мача примакао гу̏ши,
Готов једним махом с коња да га сру̏шӣ.

1656 (82). Најпослије поче овако да ла̀жê:
Ово ми је сестра, господине, зна̀ди,
Од које на свету немам ништа дра̀жê,
Ал' од Грифа њу ми задесише ја̀ди:
Ка' сладак залогај чедност да јој сма̀жê
Мо̀гаде, нити се сам на себе зга̀дӣ.
Она се покаја кад већ бјеше по̀зно,
Јер ја сам једнако корио је гро̀зно.

1657 (83). Увидјевши сама да се влада га̀дно,
Пристаде лукавства моја да је спа́сӯ,
Да̀, моја лукавства, јер прош'о бих ја̀дно,
Да се борих с тијем јунаком на гла́су,
И ми утекосмо једне ноћи, ка̀дно
Гриф заспа, бјежећи у најбржем ка́су.
Узесмо му коња и оружје с то̀га
Да не би гонио, јес', тако ми Бо̀га! —

1658 (84). Да лажи пролазе у свијету гдјѐшто,
Знамо, ал' ова је била среће ху́дê,
Ма да лажовчина ѝдесѝ је вјѐшто:
Измѝшљотине му врло згодно гу́дê,
Ама међу њима имало је нѐшто,
Што му осујети свеколике тру́де.
Аквилан му рече: није ова жѐна
Сестра ти: тајна је мени откривѐна.

1659 (85). Блуднички је а́дет био од стари́нâ,
Рећи: сестра ми је та лијепа сна́ша.
Мени ли продајеш воду мјесто ви́на,
Који знам да тебе, ђавољег пајта́ша,
Ова жена прати као конкуби́на. —
Затијем кидиса на грабанција́ша,
На ту лажовчину, лопова, черке́за,
И конопцем руке на леђа му ве́за.

1660 (86). Орѝђила, негда, краснија од ру́жê,
Сад блудница, која не зна шта је вјѐра,
Ни љубав, такође добила је у́же.
Затијем пред собом стаде да их тјѐрâ,
Не марећ' нимало што плачу и ту́жê,
И с њима у Дамаск одјездити смјѐрâ,
Велећи у себи: брату их прѐдаћу,
Па нека их казни за своју нѐдаћу.

1661 (87). Кад у́ђе у Дамаск ѝмаде се чѐму
Дивит'. Улицама од народа ва̀ли
Љуљаху се, вичућ': слава нек је њѐму!
То Грифу клицаху велики и ма̂лѝ.
Аквилан се нађе у чуду голѐму,
Не знајући зашто свет брата му хва̂лѝ.
Најзад је дознао целу ѝсто̀ри ју,
И храбра Грифона дику и гло̀ри ју.

1662 (88). Гледајући народ нашег Аквила́на
Гдје Мартана води као каква кѐра,
Злурадо подвикну са разнијех стра́нâ:
Гле, везана воде опакога звѐра
Што се кити туђим перјем од мегда́на!
Гле и жене оне, ха сто ли јој вјѐрâ,
Што тако ојади својега јара́на,
Како други не би најгорег душма́на. —

1663 (89). Свјетина се згрће, и јаром се јâрӣ,
Јер за њу је Мартан морална ругòба,
Која хтједе туђом врлином да ћâрӣ.
Неко рече: подлост и пакост и злòба
Ове двије душе неваљале спâри,
Да злочине врше; да краснога зглòба!
Коњма за репове поганију ве́ш'те! —
Од узвика сличних све улице тре́штê.

1664 (90). Разлијегаху се ти узвици чêстӣ
Разјарене руље по цијелу гра́ду,
Те тако до краља допријеше вêсти,
Који у градини сјећаше у хла́ду.
Дознавши зашто се свијет онај жêстӣ,
Сам иде у сусрет Аквилану мла́ду,
И ў двòр га води, и хвали, и слâвӣ,
А заробљенике у тамницу стâвӣ.

1665 (91). Још једнако Грифа бољело је рâмо,
И зато постељу непрестано чу́ва;
Норандин одведе Аквилана тâмо.
Рањеник од стида у прса се гру́ва,
Велеђ': ако, брате, још ме једном сâмо
Видиш према својим савјетима глу́ва,
Казни ме! — Брат рече: твоја шиндиви́ла
Видиш ли колико стаде ме рези́ла?

1666 (92). Но сад, шта је, ту је! У овом бела́ју
Могао си проћи горе него штò си. —
Затијем почеше мишљења да да́јў
О том, какву казну жгадија да снòсӣ.
Ал' гле чуда, Грифон прекиде им гра́ју,
И помиловање за злочинце прòсӣ!
Краљ ипак одлучи да пасјега сӣна
Казни, досудив му стотину бâтӣнâ.

1667 (93). Види се да момче још бијаше пјâно
Од луде љубави и да мозга нêмâ.
Сјутра зором целат пашче оно сâно
Пробуди, и својски стаде да га лêмâ.
Казнит' Орӣђилу сувише је рâно,
Њој казну Норандин за доцније спрêмâ:
Када се Лучина мужу своме врâтӣ,
Нек пресуди како њојзи да се плâтӣ.

1668 (94). Не мòже Аквилан брата у болѐсти
Оставит', и оста ране да му вйда̂,
А и краљ му не би допустио грѐсти.
Жалећи Грифону што нанесе стйда,
Краљ планове разне поче о том плѐсти
(Вѐљан гријех с душе што прије да скйда̂),
Како би и које удесио згѐде.
Те да Гриф од њега задовољан ѐдê.

1669 (95). Да ће му големе утолити јѐде,
И све поправити, он уздање гòјй.
Пусат онај славни, што Марта́ну дѐде
Ка' награду вајну за борбу, и кòјй
Аквилан, кад подлац у руке му пѐде,
Узе, Гриф ће с помпом, која му пристòјй,
Добити о једном великоме све́цу,
Који ће се десит' у томе мјесе́цу.

1670 (96). Разѐсла свијетом грлате гласни́ке,
Да објаве нови турнир тога дâна,
Ради Грифонове прославе и ди́кê,
А и Гриф ће дотле опростит' се рâна̂.
Тај глас обрадова све добре војни́ке,
И до Астолфова зѐорй се стâна.
Сансонет и Астолф (то је мило мѐни)
Турнир походити бијаху контѐни.

1671 (97). И Сансòнету ћу вијенце да сплѐћêм,
О којему чусте веће моје глâсе.
Знате да међ' прве јунаке га мѐћêм,
Знате да врлине велике га крâсê;
А да Карло мужу не мòгаде вѐћêм
Гроб Свети повјерит', то такође зна̂ се.
О турниру оном чувши многу лâрму,
С Астолфом остави војску и кѐсâрму.

1672 (98). Нису путовали низа море сла́но,
Јер тада бијаше необично бу̂рно,
А небо над њиме облачно и вра́но.
Да би чили стигли не иђаху жу̂рно,
Већ ногу пред ногу, тйхо и лага́но,
И једном сретоше момче неко ду̂рнô,
Управ рећи момче само по обли́ку,
Јер цура се крила у томе војни́ку.

1673 (99). Еле, к'о што рекох, једног дана срѐшће
Астолф и Сансонет витешку Марфи́зу.
То славно дјевојче, од лавице жѐшћѐ,
Пȍдвȋгâ читаву имало је ни́зу;
Са Роландом самим борило се чѐшћѐ,
Главу одрубило многоме марки́зу,
И тражило згоде по брду и дȍлу,
Да покаже своју силу и охȍлу.

1674 (100). Жѐљна борбе љу̑тѐ, јер никога нȉђе
Одавно нѐ срете, борити се хтјѐла,
И на њих пȍтјера коња, чим их вȉђе,
Ал' одмах Астолфа познала је смјѐла,
Кога у Кàтају знадијаше прȉђе,
И чије цењаше врлине и дјѐла.
Ма да у оклопу бјеше и клобу́ку,
Познаде га лако по лијепом стру́ку.

1675 (101). Особа његова, пријатна и мȉла,
Својом љубазношћу некада је ча́ра;
С њим дана веселих провела је сȉла,
Ма да јој срдашце за њиме не зга́ра.
Зато диже визир, којијем се крȉла,
И најљубазније поздрави друга́ра.
Кад угледа лице ове женске пе́рлѐ,
Он се обрадова као мало де́рле.

1676 (102). Чим за јуначка се упитаху здра̑вља,
Марфиза куд иду пȍжеље да зна́дѐ,
И њојзи Астофо о турниру ја̑вља̑,
Који у Дамаску султан ће да да́дѐ.
Цура, вазда жељна мегдана и сла̑вља,
У побједу пуна уздања и на́дѐ,
Рече да и она с њима ићи жѐлȉ,
Те да снагу куша и да се весѐлȉ.

1677 (103). И пȍтјера крај њих дебелога до́ра.
Стигоше у Дамаск у очи турни́ра,
И у крчми као усред каква дво́ра
Нађоше вечере, одмора и ми́ра.
Спаваху док није иза даљних го́ра̑
Лице промолила из златна окви́ра
Пробуђена старцем сјајна Ауро́ра,
И тад изиђоше из свога кварти́ра.

1678 (104). Глас веће се чуо грлатих тела̀ла̂
На шареним коњма, у китну зубу̀ну;
Грла су им у бој витезове зва̀ла,
И гра̂дом читаву правила су бу̀ну.
Да види коме ће припаднути хва̀ла,
Краљ се већ испео бјеше на трибу̀ну.
У близину тога честитога кнѐза
Већ ено стигоше три наша вѝтѐза.

1679 (105). Многи витезови, лични по изглѐду,
Што дођоше тамо ода свијех стра̀на̂,
Чекајућ' почѐтак стајаху у рѐду.
Ко данас пожање славу са мегда̀на,
Пјесници ће пјесме њему да испрѐду̂,
На дар ће добити пѐрнôг буздова̀на,
И коња арапског, и мача пла̂мена,
Искићена грôњôм драгога ка̂мена.

1680 (106). Увјерен је тврдо Норанди̇̀но бѝо,
Да ће Гриф и данас остале да свла̂да̂,
Па га је богато наградити хтѝо,
Не знајућ' какав је јунак она мла̂да.
На̂мијенѝ њему пусат онај цѝо,
Што већ једном стече с витешкога ра̂да,
И јоште, због оне чашице пѐлена,
Коња, буздована и мача зѐлена.

1681 (107). Шљем, оклоп, оружје, које оном во̀лу
Аквилан одузе; које неки чи̇̀во
Нађе насред пута у некакву до̀лу;
За које батине Мартан као би̇̀во
Повуче, пред краљем лежаше на сто̀лу
Крај мача, и свак је у њему ужи̇̀во;
А буздован, штоно вријеђаше гра̂да,
Вишаше са коња, кога сеиз ва̂да̂.

1682 (108). Без крчмара краљ је рачунао, чи̇̀ја̂
Лијепа жељица останује пу̀ста,
Јер због тог оружја. што се тако сѝја̂,
Данаске, богами, доћи ће до гу̀ста.
Спазивши оружје зачуђено зѝја̂
Цура; од чуда је отворила у̀ста,
Јер чим око баци на оружје кра̂снô,
Витешка се мо̂ма разјари у̀жа̂сно.

1683 (109). Гњѐв је обузеде, али и милѝна
Што је добра срећа овамо довѐла,
Јер то оружије њена је својѝна:
Баци копље да се не би на њ саплѐла,
А да јој не смета гвожђе и тежѝна,
Баци још и оклоп, и клобук са чѐла
(Може бити ово за вас је новѝна),
Кадно је пјешице јурила Брунѐла.

1684 (110). (Знате тог чòвјека без чȁсти и чо́јства.)
Чим познаде пусат по извјесну зна́ку,
Тако да о њему не бијаше дво́јства
(Та она би могла мислим и у мра́ку
Познати његова драгоцјена сво́јства),
Осјети за њиме жудњу тако ја́ку,
Да рȁстјера свијет око себе, дȁ би
Пут пробила; јурну, и оружје згрȁбӣ.

1685 (111). Ну како мораде веòма да хӣтâ,
Неко узе собом, а испусти нѐкô,
И опет ускочи на коњица вӣта.
Пошто бјеше радња ова њена прѐко
Сваке мјере дрска, свјетина и рӣта,
Којој Норандино јуришат' је рѐкô,
Са свијех се страна око цуре сва́ља,
Те је опкољена била од копа́љâ.

1686 (112). Свак је сљедовао краљеву сигна́лу,
И хита захвалност његову да жȁњê.
Дете на ливади, проводећи ша́лу,
Беруући цвијеће, милујући јȁње;
Кићена дјевојка при игри на ба́лу
Опкољена друштвом, радује се мȁњê
Од Марфизе у том окршају ту́ди,
Јер та челик-цура за мегданом лу́дӣ.

1687 (113). Коња цȁрнӯ, с копљем наприједа јȕрнӯ
Баш међу најчешће мѝздраке и мȁче,
У гужву од људи најгушћу се гȕрнӯ,
Неком русу главу са рамене смȁче,
Неког топузином са коњица тȕрнӯ,
Некога на копље убојно натȁче.
Хат њезин по крви и костима грцâ,
Рањеник се многи умирући' копрцâ.

1688 (114). Чудећи се мало ненадној мијѐни
И олуји што је грунула на ȍкô,
Ни она двојица не бјеху лијѐни,
И један и други као сȉвȋ сȍкô
Брањаху другарà, о чијој цијѐни
Имаху мишљење веȍма висȍко.
Коњицима вита ребарца стѐгоше,
И на риту ону мачe потѐгоше.

1689 (115). Једни од јунáкâ, који к томе крâју
Дојездише ради витешких игáрâ,
Стали су па гледе и од чуда зјâјȳ,
Нити пак побуни онијех бећáрâ
Правога узрока и повода знâјȳ,
Још мање да цура ȳврêди владáра.
Вељаху у себи најбоље је, мнȉмо,
Ако се скандалу невјешти чинȉмо.

1690 (116). Други видећ' ону како нâ све стрâне
Разгони свјетину, расијеца плȅћи,
Одлучише народ одà зла да брâнê,
Док мир повратити стараху се трȅћȋ.
Гриф и Аквилан се међутијем кâнê
Са оном тројицом бити се и сјȅћи;
Отимача, који оружије смȍта,
Жељаху да казни мача им острȍта.

1691 (117). Гриф у краља видјев намрштене вјȅће,
Видјев гдје му огањ у очима згâрâ,
Видјев образе му од самрти бљȅћê,
У толико више осјети му жâра
Ускипјело срце, већ осветом брȅће,
И схвати да чâсти и његовој квâра
Нâнесе отимач оружија, њȅму
Намијењенога у почаст голȅму.

1692 (118). На сȳсрет Астолфо право Грифу грȅдê
(Нису се познали) на свом Рабикáну
Са копљем златнијем, и путо бијȅдê,
Чим га таче њиме као суху грáну
На тле га обори, па преко сријȅдê
Штȉта један удар давши Аквилáну,
Обори и њега. Ово копље смâкнê
Мађијом са коња кога само тâкнê.

1693 (119). Док заман издаје краљ наредбе стрȍге,
Сансонето храбри па својем ајги́ру
Такође обори витезове мнȍгê,
Грухајући куда стигне по панци́ру;
Лећаху ваздухом и руке и нȍге
Свјѐма, што на домах дођу му коси́ру.
Побједивши цура оде низ пољȁну,
Носећ' отет оклоп и шљем у мехȁну.

1694 (120). На градској капији стражари блијѐдê
И бјеже (ван града бијаше јој стрȁња).
Астолф и Сансонет Марфизи слијѐдê,
Испред њих се свијет уплашени склȁњâ.
Гриф и Аквилан се, због оне бијѐдê,
Од које је, мњаху, свака друга мȁњâ,
Стиде, и бјеше их попанула тȍња,
Ал' ипак узјаха сваки свога кȍња.

1695 (121). Пошто се од чуда повратише мȁло,
Јурнуше капији вȍљни да се свêтê,
Гдје је чикајући оно троје стȁло,
Нерадо свјетини окрећући пêте.
Ма да веће бјеше много људи пȁло,
Чу се реч: Освета! из гомиле клêтê.
Краљ одобравајућ' ову срцбу њêну,
И сам с војницима капији се крêнȳ.

1696 (122). Нуто чуда сада! Гриф, мјесто да згȳбȋ
Астолфа, изгуби изглед онај грȳбȋ:
Познао га! Славно оружје му тȳбȋ,
Којим он Орила, чији оштри зȳби
Кољаху путнике, савла́да и ȳбȋ,
Па руке ширећи са њиме се љȳбȋ.
Мало прије гȳжва бијаше, са чѐгâ
У хитњи познати не могаше њѐгâ.

1697 (123). Затијем га пита ко су му друга́ри,
И своме чуђењу израза је дȁо,
Што су се онијех докопали ства́рȋ.
Астолфо изјави да је њему жȁо,
Што су се морали крвити серда́ри,
И да узрок ȍтми ни сам није знȁо,
Ни да л' краљ дугује цури каква дȳга,
И да они само бранили су дрȳга.

1698 (124). Аквилан кад видје како мирно збо̏рӣ
Брат му с оним странцем насред моста ту́ди,
Пришав зачуди се кад се пред њим ство̏рӣ
Астолфо, што њему бијаше по ћу́ди.
Видећи да ту се не замећу спо̏ри,
Но се мири, тихо неколико љу́дӣ
Приђоше, ал' малко осташе на стра́ни
Ра̏ди знати какви воде се дива́ни.

1699 (125). Ријеч је: „Марфиза“ била изречѐна
Од оне тројице у том разгово̀ру.
Чим један из руље разабра да жѐна
Ова присвоји им оружје у спо̀ру,
Жена надалѐко јунаштвом чувѐна,
Краљу, који с војском стајаше на шо̀ру,
Отрча и јави дршћућ' од плахи́ра,
И замоли да би закључио ми́ра.

1700 (126): Краљ, чувши за име на Истоку цѐлу
Којега се витез и најбољи стра̑вӣ,
О којем причају и бабе на прѐлу,
Од којег и дјецу подилазе мра̑ви,
Усвоји приједлог онај у начѐлу,
Будућ' и онако миротворац пра̑вӣ.
Во̏јсци својој рече да љутину сти̏ша̑,
Јер више не мисли с њоме да јури̏ша̑.

1701 (127). С цуром прѐговора Астолфо се ла̏тӣ,
Тврдећи да нема за њу понижѐња,
Ако ли престане туђи се и кла̏ти.
Њој у̏ срцу гњѐва нестаде и врѐња,
Јер и сама она најпослије схва̏тӣ,
Да може са краљем бити измирѐња.
Пришавши му рече: како ли ти у̏ђе
У рачун поклањат' оружије ту́ђе?

1702 (128). Ти на̏несе тијем бруку оној жѐни,
Која паше пусат а не преде ву̏ну.
Оклоп овај правно припадлежи мѐни,
Та виђи на њему Марфизину кру̏ну!
Ови моји знаци, јавно изнесѐни,
Мислим заслужују вјеру твоју пу̏ну.
Да лопова лакше стигнем, ја са сѐбе̑
Пусат овај зба́цих, увјеравам тѐбе̑. —

1703 (129). Рече краљ: никада никога не рòбих:
Од трговца страног једног ономáде
Ту опрему ратну ја нâ поклôн дòбих,
О чему цијела варош ова знáдê,
И тврдим, жалећи што се с тобом скòбих,
Баш да већ је дòбî прист'о би да дáдê
Њу Гриф теби натраг, да си само рѐкла:
Моја је, нити би крв људска потѐкла.

1704 (130). Против тебе, храбрâ, да су знали кò си,
Моји људи не би потрзали кéбê;
За њих владар њихов милост твоју прòсî,
Нит' од доброте ти добити је зéбê.
Твоја ријеч печат од истине нòсî,
Својину оружја ти не имаш трéбê
Доказиват'; оно остануће твòје,
А ја ћу Грифону поклонити свòје. —

1705 (131). Гриф, тиме очаран султану ће рѐћи:
Нећу да жртвујеш ништа мене рâди;
Главно ми је твоје поштовање стѐћи. —
То је се допало и делији млâди,
И да би парница могла једном лѐћи,
Оружја власни́ком Грифа она грâдî.
Он, захвалан много на доброти тôјзи,
Натраг је оружје поклòнио њôјзи.

1706 (132). Тако дакле мину страх, сјѐча и трѐпêт,
И они се натраг вратише у ми́ру.
Звук убојне трубе и клѐпала клѐпêт
Јавише да с' опет прѝстȳпâ турни́ру.
Најзад Норандино, на трибуну прѐпêт,
Досуди награду храбром кавали́ру
Сансонету, добри пријатељи кòмê
За љубав не хтјеше копáљâ да лòмê.

1707 (133). То бјеше витешких игáрâ свршéтак,
И пошто су усред гозбе и весéља
Провели код краља још дáнâ десéтак,
Одоше к Францији за њом пуни жéљâ.
Не хтје се Марфиза, витезóвâ цвéтак,
Растајат' од својих нових пријатéљâ:
К Францији потјера хитру своју кóбу,
Да и тамо мење миши́цу на прóбу.

1708 (134). Сансонет ȍставȋ у Јерусалѝму
Заступника, што ће бити по хеса́пу
Његову пријатно и цару у Ри́му,
А задовољиће, нада се, и па́пу.
Своју власт му даде у пуном оби́му,
Али да управља тачно по ћита́пу.
Дȍ мора дȍјездȋ свак на свом коњи́цу
А ту једну згодну најмише лађи́цу.

1709 (135). Била је својина старог неког ћо́сê,
Родом из вароши талијанске Лу́нê,
И по жѐљи њеног амишнога го́сê
Платише напријед подвозне рачу́не,
Склопивши уговор о свему напо́се,
Па се у брод одмах укрцаше ту́не,
Који поче брзо пȍ мору да јѐдрȋ,
Јер вјетар је диван, а небо се вѐдрȋ.

1710 (136). Судећи витези по тој атмосфе́ри,
Да ће мирно пловит' имали су на̑да.
Стигоше до Кипра, милога Вене́ри,
И до његовога Фама̀густа гра̑да,
Ал' ту не осташе дуго каваље́ри,
Јер ту шкодљив ваздух непрестано вла̑да̑.
Сјем ту Кипар има климу топлу, су́ху
И здраву; уживаш у томе ваздȕху.

1711 (137). Узрок је шкодљивој атмосфе́ри ба̀ра,
Која се налази гра̑ду у близѝни,
И из које бије отрована па̀ра,
Те мед људма, што су у овој низѝни,
Ријетко човјека угледаћеш ста̀ра,
И то са отоком тврдȋм на слезѝни.
У Пафу путници на земљу сту́пише,
Те разнијех ствари потребних ку́пише.

1712 (138). Ту је народ пȉтом, ту никада сȋља
И хајдуштва нема, а на пола са̑та
Од обале пуно мирисного бȋља,
Пуно зеленила и ша̀реноȇ цва̑та;
Ту срце чȍвјеку пунано је мȋља
Слушајући цврку милопојних ја̑та̑.
Тај цвркут и мирис лахорићи пȋрê,
Терно се пȍ мору надалѐко шȋрê.

1713 (139). Из бријега, што се к истоку пòгиньê,
Као кристал бистра ромори ријѐка
Кроз кѐдрове, мйрте, неранце, глòгиње,
И чини се оку сребрна стријѐка.
Ту су цуре прâвê Венере бòгиње,
Коса им је угљен, кожа од млијѐка.
С правом веле људи да у томе гáју
Венера је своју имала домáју.

1714 (140). Као у Дамаску и овдје су чȳли
О несрећи што се деси Норандйну
И његовој младој и лијепој бȳли,
И о псоглављеву страшноме турйну.
Пошто су опета згодни вјетри дȳли,
Раширише јѐдра према сјеверйну
Смијешаном с вјетром источнијем, пâ су
Отпловили, робе понесавши мâсу.

1715 (141). Добар их доручак пòткријепй глáдне;
Бацише рибама што остаде мрвâ.
Време тихо бјеше, али око плáднê
Бȳрê се знамења појавише првâ;
Пред вече бјеснило олујине хлáднê
Потјера их морем без трага и стрва.
Гром грми из многе црне облàчинê,
Муње грозе штету зѐмљи да пàчинê.

1716 (142). Оздо море, озго гњêвно небо рйчê,
Преко кога црна кòпрена се шйрй.
Узалуд ȳ помоћ морнар Бога вйчê,
Олујина расте, мјесто да се смйрй,
И све ужасније на ноздрве шйчê,
Кушајућ' у понор лађу да им спйрй.
Киша на њих пада пуна крупна грâда,
А ноћ придолази још пунија јâда.

1717 (143). Више се за живот него за слобòду
Боре људи, с тога лађари се жȳрê
Одољет' олуји на небеском свòду,
И валима морским, којино се бȳрê.
Робу, раштркану по крòву и пòду,
Склањају; к думену и једрима јȳрê;
Сйдро припремају за спасење бâркê;
Ужад одмрсују; лете уз кàтâрке.

1718 (144). Даље у пучину од обале спјешê,
Јер морске гребене плитка вода скрйвâ.
Сијекући вале надањем се тјешê,
Да ће зором гаснут' она ватра жйвâ,
Ал' муња кроз облак непрестано крешê,
И што дубље у ноћ бура јача бйвâ,
Тако да када је било о расвйћу,
Крај дóђе, мишљаху, њиховоме жйћу.

1719 (145). Сјутрадан се спусти тако црна тмуша.
Да није ни било сјутрашњега днêва.
Већ заповијести слабо кô и слушâ,
Јер настаде очај, забуна и врêва;
Газду већ издаде од викања гуша,
А крмар, савладан од бурина гњêва,
Видје да узалуд борити се кушâ
Противу вјêтрнôг ужаснога ћêва.

1720 (146). Док се они тако насред воде мучê,
Ни оним на земљи није ништа бôљê,
Који пред Паризом, сред ужасне тучê,
Бјеху прекрилили то широко пôље.
Ма да је широко, на њему се гучê,
Јер борац уз борца крвнички се кôљê.
Рекох да Риналдо, брзôм сличан вйтру,
К Дардинèлу јурну на Бајарду хйтру.

1721 (147). Дардинèлу Роланд оца некад убй,
Коме шљем упљачка те се кити њйме.
Те ратне знакове и Риналдо тубй:
Да ј' оно Дардйнел би му јасно тйме.
Успије л' овога витеза да згубй,
Имаће се јунак поносити чйме,
Јер мачем Дардйнел, пун грозе и бêса,
Начини кàмаре од франачког мêса.

1722 (148). Коњиц му у крви ноге своје бâњâ,
Види се да бјеше Алмонтово дéте.
Тим наравно јáрôст не постаде мâњâ,
У Франка, нит' ужас тај ће да га смéтê.
Хришћанин и Мавар с пута му се склâњâ,
И тако на коњу дојурив до мéтê,
Викну: на зло твоје ôставй ти стâрче
То штйто, по ком те познадох, шйпâрче.

1723 (149). Зар носиш знамење црвено-бијело,
Што Роланд оцу ти упљачкао? Зло̀ те
Може с тога снаћи: Он би зацијело,
Кад би знао, смрћу казнио те, ско̀те! —
Свог оца војничко носим одијело
(Рече онај), рђо, вјеру ли му ко̀ те
Окоти, и теби доказаћу ла̀сно,
Да сам дорастао носити га ча̀сно.

1724 (150). Јунаком се правиш, мислећ' моја мла̀до̀ст
Очувати што̀то мени ће да сме̂ће̂!
Уздам се у̂ Бога да ти ова ра̀ло̀ст
Будаласта дуго потрајати не̂ће.
За тај штит умријет' била би ми сла̀до̀ст,
Јер на оца спомен у борбу ме кре̂ће̂. —
То рекавши ово момче од мегда́на
Трже мач на грофа од Монтеалба́на.

1725 (151). Све Мавре околне обузеде стра̀ва,
Јер бијес Риналдов до̀ђе до врху́нца.
Да л' икад видјесте огладњела ла̀ва,
Кад умотри пољем задриглога ју́нца,
Којему је јоште непозната кра̀ва,
Те јурне на тога плахога бјегу́нца?
Такав бјеше творац многијех чи̂но̀ва̂
Славних, кога штити капа Мамбри́нова.

1726 (152). Дардѝнел удари па̀лошем спри̂једа
Силена витеза по томе клобу́ку,
Ал' му не̂ нанесе никаква ври̂једа.
Овај рече: виђи како Франци ту́ку̂, —
Па мачем, бјеснећи од многог ѝједа,
Сокак отвори му на танану стру́ку,
Кроз који му душа из тијела пр̂ну̂,
Те усмрћен паде на земљицу цр̂ну̂.

1727 (153). Добар бјеше јунак, и свакоме дру̂го̂м
Витезу рану би нанио дубо̀ку.
К'о што мре цвијеће пресјечено плу̂гом,
Када га до̀хвати̂ у својему то̀ку;
К'о што ма̀к у вр̂ту, по борењу ду̂го̂м,
Клоне, гушећи се у сувишну со̀ку,
Клону и Дардѝнел, и у своме па́ду
Однесе Маврима и хра́бро̀ст и на́ду.

1728 (154). Сва маварска војска и сва су госпòда
Бојала се тога витеза без мâна.
Као јâзом силна што појури вòда,
Кад буде бујицôм однесѐна бра́на,
Тако и за Мавре настаде слобòда,
Чим Дардинел паде с коњица ваља́на.
У срећи је ратној наступила ми́на,
Чим преста његова крȳтâ дисципли́на.

1729 (155). Бјежи се да коњма испадају плòче!
Риналдо бјегунце пропушта и штéдȋ,
А сијече, који под сабљу му скòчê,
Те им главе лете на стотине пéдȋ.
Виђи цара Карла и војводе прòчê!
Гле како се сваки прославити глéдȋ!
Ариодан, Церби́н, Оли́вјер, Лиòнет,
Гвидо, заслужују вијенац и сòнет.

1730 (156). Противни бијаху Маурима бòзи,
Бадàва им бјеше судбу своју клéти,
Која их управо к пòгибији вòзȋ.
Не само на мàчу, јак и на памéти
Марсило, видјевши да падоше мнòзȋ,
И да неће моћи стићи својој мéти,
На сјечу се ову најпослије згрòзȋ,
И повуче војску, и нѐ хтједе мрéти.

1731 (157). Краљ Андàлузијê тад учини ȋстô,
Још дрȳга у краљу нáђе Португéзу,
И у опкопано вратише се ми̇̏сто.
Аграману књигу на хартији вéзȳ,
И разговијетно пишу му и чȋсто,
Да ће, не буде ли добро на опрéзу,
Бит' опкољен, зато нек се одмах трȳдȋ
Повратком у опкоп заклонити грȳди.

1732 (158). Пошто њему сáму не бијаше згòдно
Пред Паризом, што му душу тако смȳти,
Да Бизерту милу, мјесто своје рòдно,
Не видјети више већ поче да слȳтȋ,
Одобрити нађе за потпуно схòдно
Поступак Марсилов краљ Аграман љȳтȋ.
Заповједи војсци да се боја клòнȋ,
И на одступ одмах труба да зазвòнȋ.

1733 (159). Ма то му нимало не бијаше нȕжно,
Јер највећи дио војске веће бјѐгâ.
Гребу Маври, стравом заражени кȕжно,
Нит' маре што срамом лице им се пјѐгâ.
Бјегунцима поље, од Париза јȕжно,
Напуни се; свака престала је стѐга.
Узалуд Аграман с војводама кȕшâ
Повратит' поредак; слабо кô их слȕшâ.

1734 (160). Барјаку слиједит' и њихову глâсу,
Који послух иште, не хоће ни трѐћĩ:
Нестала ил' мртва на једнога двâ су,
Ма читаве нису ни том једном плѐћи,
Јер војске маварске противи се спâсу
Хришћанин, којино не престаје сјѐћи.
Неко бјеше тешко, неко рањен лȁко,
Али од умора падао је свȁко.

1735 (161). У ȍкол утврђен од војске остáци
Стигоше уморни у ноћ веће сáму.
Ту их оставише хришћански јупáци,
Јер нȍјца их сакри у дебелу тáму,
Која (причају нам писмени подáци)
Крај учини борби, утиша галáму.
Кажу, ноћ ȕскорĩ милостиви твȍрац,
Тер од смрти многи избави се бȍрац.

1736 (162). Вуци из пећина, из оближњих сѐлâ
Сељани бориштем јурише по мрáку;
Они да зубима глођу мртва тѐла
И да пију крвцу рањену јунáку;
Ови, срамнијех се не стидећи дјѐлâ,
Да крваву пљачку понесу у цáку.
Тада се у црно зави много кȕћâ,
Јер бораца паде стотину тȉсȕћâ.

1737 (163). Нѐ врâти се у град император, вѐће
Опколи Мауре и постави стрâже,
И свуд наоколо силне ватре мѐћѐ,
За случај по мраку да умаћи трâжѐ.
Маври не клонуше са зле своје срѐћѐ,
Већ ȍкô новијем опкопима снâжѐ,
И надајући се новој каквој грȍзи,
Сву су ноћ на ратној останули нȍзи.

1738 (164). У исцијепану, пра́шну одијѐлу
Крај ватре згурени у ја̀ду и пла̀чу,
Проведоше но̀јцу Маури цијѐлу,
Пекући погаче у вреломе са̀чу.
Неко у леђима донесе стријѐлу,
Неко рану своју благодари ма̀чу;
Мало ко̀ је читав. За друзима пи́штê
Здрави; рањеници јер их ране ти́штê.

1739 (165). Клори̏да̂н и Мѐдо̂р, до два кавали́ра,
Међ' осталијема у та̂бору би̏ше.
Они сву ноћ драгу без санка и ми́ра
Дардинела жалећ' над околом би̏ше.
Од простога рода бје́ху из Миси́ра,
И љубећ' онога него себе ви̏шê,
Из Африке су га допратили а̂мо,
И јесу достојни да и њих пјѐва̂мо.

1740 (166). Клоридан је слика војника и ло́вца:
Снажан и одважан љубитељ је ра̀та,
Госпоства и славе, богаства и но́вца.
Мѐдо̂р, који њега воли као бра̀та,
Благ је као голуб, миран као о́вца,
Прави је анђео из рајскога ја̀та.
Не би мог'о вјештак насликат' на пла́тну
Љепоту му лица и косицу зла́тну.

1741 (167). У свему се красно њих двојица сла̂жу̂,
И свако се диви браству им и сло̂зи.
Те ноћи и они чували су стра̀жу
Над о̀колом као и остали мно̂зи̏.
Штогођ Медор збори, штогођ уста ка̂жу̂,
Причају колико срце му се згро̂зи̏,
Што леш Дардинѐлу, витешком пу̂пољу
Томе, непогрѐбен остаде у̂ пољу.

1742 (168). Уздишућ' о̂слови̏ овако друга́ра:
Ја чујем злослутне птичурине ћу̂ке,
Што јављају шта нам чека господа́ра;
Видим у мислима гавране и ву̂ке
Гдје прилазе лешу мојега влада́ра
Да му једу главу, утробу и ру̂ке.
Зар ћу допустити да онога ждѐру̂
Вуци, кога служит' задао сам вјѐру?

1743 (169). Ма ноћас морао жртвовати сѐбê
Трпјети не могу ту жалост и ру́гу.
Да његово мртво тијело погрѐбê
Зове света дужност његовога слу́гу.
Ти остани овдје, и прѐклињêм тѐбê,
Ако ли погинем у мрачноме лу́гу,
На ме успомену у грудима хра́ни,
И свêту покушај мој објелода́ни. —

1744 (170). Одвраћајући га Клоридан се чу̏дѝ
Толикој смјелости у једном дечáку.
Мисао му дрску сузбија и ку̏дѝ,
Јер бјеше му одан ка' брату близна́ку.
Рече му: не иди јер увјерен бу̏ди
Да ћеш без успјеха погинут' у мра́ку. —
Другу на савјету веома за̏хвâлан,
Медор у намјери остао је стâлан.

1745 (171). Добро (рече онај), онда идем ѝ ја̀,
Јер за ово твоје узвишено дјѐло
И мени витешки погинути при̏ја̀.
Осјећам, о томе расудивши зрѐло,
Да би сунце моје престало да си̏ја̀
Без тебе, и да би жиће моје свѐло.
Боље је да умрем од оружја, нѐго
Од болова што сам помо̀ћи ти бјѐго̀. —

1746 (172). Пошто их на стражи одмијени смјѐна,
Узеше оружје и још два мошљи́на,
Пак одоше као два поноћна сјѐна.
У миру бијаше сва крвава би́на.
На очи је пала Морфејева тјѐна
Францима, пијаним од силнога ви́на,
Те спавају тврдо насред поља на́га
Између бурадѝ, ко̀лâ и пртља́га.

1747 (173). Клоридан и Медор обазриво хо̀дê
По мраку, јер ватре све се веће гâсê.
Тада рече први: да лијепе зго̀дê
Да многога Франка боцнем као прâсе!
Припази на путе што овамо во̀дê,
Јави чим зачујеш и најмање глâсе.
Господара нашег осветити ва̀ља̀,
Тај посао мој ће па̀лош да ота̀ља̀. —

1748 (174). Алфѐју под чадор уђе чим то рѐче,
Који је спавао ка' заклано јâње.
Знање, што астролог овај себи стѐче,
Ове му је ноћи користило мâњê,
Јер је прорекао да кад дође вѐчê
Живота његова заклопиће кâње
Спокојно и сретно на женину њѐдру,
Те дух ће му бла́жен поћи к небу вѐдру.

1749 (175). То пророштво није Клоридана смéло
Да закоље ножем њега као вра́пца,
Те тако на жалост пропаде начéло
По ком би на њедру умро свога ба́пца.
Мавар пође даље, и на нешто бéло
Нагазив, Пâлида згази као жа́пца,
И још четворицу, пијане од ви́на,
Чијијех имéнâ нема у Турпи́на.

1750 (176). С тог не могу да се у читуљу тȳрê.
Затијем натрапа на пијана Грȳла,
Који је лежао уз велико бȳре,
Чија с' унутрашњост у његову слȳла.
Сањајући вино, весеље и цȳре,
Душа му о мачу ништа није снȳла,
Којино помòже Мауру пога́нцу,
Да чѐпић отвори на трбуху пја́нцу.

1751 (177). Пошав даље Мавар с намјерама злȳма
Два је официра из главнога шта́ба
Близу Грила наш'о на тврдијем тлȳма:
То је Грк Андропон и Конрадо Шва́ба;
Коцкали се, пи́ли, па сан дош'о к њȳма.
Неће више видјет' ни мајке ни ба́ба,
Јер Мавар, на Франке озлојеђен врȳло,
И њима је мачем пресјекао грȳло.

1752 (178). Као лав, изнурен од велике глâди,
Што јурне бијесно међу овце јâдне
Да се месом свјежим њиховијем слâдȋ,
Тако и Клоридан, пун освете гâднê,
Пад успаваним касапницу грâдȋ,
Јер још ће их много од њега да пâднê.
И Медор не хтједе ручице да скрȳстȋ:
И њему се крвљу умазаше прȳсти.

1753 (179). Он фукàру неће, но господу бӣрâ,
И затекав дуку Лабрета гдје спâвâ
С драганом, слабо га призор овај дӣрâ,
Па кидиса на њих као звијер прâвâ,
И русе им главе од првога тӣра
Одруби, те мјеста у рају им дâвâ.
Загрљени бјеху умирући, с тȍга
Дȳше им згрљене угледаће Бȍга.

1754 (180). Ардàлиха уби и Мàлӣнда скȳпа,
Фландрискога грофа витезове сӣне.
Свједок данас бјеше сваколика трȳпа
Када цар војводске дарова им чӣне;
Звук убојних труба и добоша лȳпа
Јавише да круни додаде им крӣне,
Све то за подвиге данашњега днѐва, —
Ал' на жалост Мѐдȍр зà дȳшу им спјѐва.

1755 (181). Њега се одлика она слабо тӣца,
И још многи паде од његова зȍра.
Мачеви овијех мучкијех убӣцâ
Већ стигоше близу царевих чадȍрâ.
Да ту има страже и будниjех лӣцâ
И један и други помислити мȍра.
Зато ријешише да се сјече мâнȳ,
И отуд на другу ударише стрâну.

1756 (182). На пљачку нијесу тада могли мнӣти,
Нити им је било до жутих цекӣнâ.
Кроз табор идоше, сјече веће сӣти,
Та пӣли су крви као други вӣна.
Мислећи гдје може Дардинѐло бӣти,
Сиђоше у дȍлу с брдскијех висӣнâ.
Туна војска међу лешевима спâвâ,
И све је у миру, ни откуда јâва.

1757 (183). Ту скупа кнезови леже и голàћи,
Крај жӣвијех мр̑твӣ размрскана чѐла.
Помрчина бјеше, они ка' стухàћи
Међу лешевима траже Дардинѐла.
До зоре га можда не би могли нàћи,
Јер Луна је испод облачна паћѐла.
Ипак од Медора умољена спȳстӣ
Зраке своје блѐдѐ по стравичној пȳсти.

1758 (184). Овако се био обратио Лу́ни:
Ти, нȁ небу Луна, на земљи Дија́на,
Хека́та у паклу, зрȁке своје су́ни,
Тролична богињо без људскијех ма́нȃ!
Помрчином више јадне нас не бу́ни,
Те да нам очима сине она стра́на,
Гдје нам краља леже самртни оста́ци;
Другару у лȍву поглед један ба́ци! —

1759 (185). Помрчина, дотле густа као смȍла,
Разби се, и светлост над Паризом си̑ну̑.
Ендимио́ну се исто тако гȍла,
Као сада, Луна у загрљај ви̑ну̑,
Да тјеши љубављу овога сокȍла,
Док педесет љета сна тешкога ми̑ну̑.
И тако ишчезну помрчина вра́на
С табора, са Мартра и с Валерија́на.

1760 (186). Тамо, гдје Дардинел опружен је би̑о,
Највише је пало бли̑једо̑га зрȃка.
Медор је од бола задрхтао ци̑о,
Јер црвено-бе́ла познаде му трȃка.
Тепао му слатко, и сузе је ли̑о,
Ал' га не поврати из вјечнога мрȃка.
Вјетрић ожалошћен престао је ду̑ти,
Да би му могао нарицање чу̑ти.

1761 (187). Ах његова туга није била лȁка,
Јера је љубио пријатеља бу̑јно.
С њиме га је срећа сналазила свȁкȃ,
С њим се веселио, пио вино ру̑јно.
Дуго тако над њим нарица и плȁка,
Ал' му нарицање бјеше једва чу̑јно,
Јер уцвијељено бојало се де́те
Да га при погребу когођ не поме́тȇ.

1762 (188). Отле понијеше милога мртвȁца,
И к тȃбору своме управише крȃке.
Већ и зора рујна од истока ба̏ца
На горске врхове позлаћене зрȃке.
Тада на њих двоје случајно нага̏ца
Цербин којино је проходио влȃке:
Цијеле је ноћи морио га нѐсан;
Тражио је Мавре свуд као бијѐсан.

1763 (189). Вођаше ко̏њи̑ка̂ собом нешто ма̀ло,
Који из далѐка угледаше о̀не̂,
Чије понашање у очи им па̀ло,
И њихове трубе по̀чеше да зво̀не̂.
Тад рече Клоридан: живјет' ми је ста̀ло,
Паметни се људи опасности кло̀не̂;
Два жива да падну, мислим није пра̀во,
За једнога мртвог, однио га ђа̀во. —

1764 (190). То рекав упусти тијело и ста̀де
Што брже могаше ни̑з поље да грѐбе̂,
Прескачући мр̀це, камење и кла̀де.
Ме̏до̑р будућ' готов жртвовати сѐбе̂
За онога, кога поштовати зна̀де,
Понесе мртваца сам да га погрѐбе̂.
Клоридан мишљаше, кад бјежати по́ђе,
Да за њим и Медор бјежаше тако́ђе.

1765 (191). Коњаници они посједоше пу́те,
Запеше стријеле за златне тети́ве,
У најскривеније завирише ку́те,
Да их похватају мртве или жи́ве.
Цербин, који тада ђу̑ди бјеше љу̑те̂,
Који вазда сматра Мауре за кри́ве,
Ког увјери бјегство да су они ту́не,
И сам је јурнуо да хвата бјегу́не.

1766 (192). Ту близу бијаше шума једна ста̑ра̂
Чија је звјеро́ва̂ пуна била че̏ста,
Готових путнику да нанесу ква̑ра;
Кроз њу не проходи никакова це̏ста.
То мишљењу оног јуренога па̑ра
Ту и за бјегунце наћи ће се мје̏ста. —
Ко је тако добар да до моје ку̏ће̂
Сјутра се потруди, што долази чу̏ће.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ДЕВЕТНАЕСТА

Док ў срећи живиш, док ўз брдо ко́ба
Иде, не знаш ко су пријатељи пра̂вӣ;
Да ти се угоди читава је мо́ба.
Лажни друг под маском жели да се ја̂вӣ
Под којом и прави, а почне ли про́ба
За њих твојим па̂дом, лажни тебе да̂вӣ,
Док прави и када биједа те ско̀лӣ,
Ка' пређе и тада од срца те во̀лӣ.

1768 (2). Да се може срцу као лицу бо́ра
Свака распознати, многи што се шêћê
Ка' пријатељ одан сред краљева дво́ра,
Са те би висине морао да слêћê.
Многи краљ би тада увидјети мо́ра̂,
Да ласкавац добра његовога нêће.
Но ми о вјерности Медора пое́мо,
Зато к њему опет у шуму хајде́мо.

1769 (3). Увјерен да Франци леш ће да му скврнê
Дограбе л' га, даље носио је кра́ља;
Хитао је честом шуме оне црнê
Преко рупа, клада, корова и чка́ља.
Јер му бреме смета, не може да згрнê
Гране, што га боду ка' шиљци копа́ља̂.
Клоридан, ком ништа не терети ле́ђа,
Бјеше умакао веће преко ме́ђа̂.

1770 (4). Видећи опасност да пријѐђе свàкâ,
Клоридан се свога пријатеља сјѐтѝ,
И знајући да га црна чека рàка,
Рече: ја сам узрок овој грозној штѐти.
Шта ми би? Да ли ми мозак испи сврàка
Када га оставих према оној чѐти!
Да се за мном жури мислио сам јàдан;
Ал' ипак поступак био ми је гàдан. —

1771 (5). То рекав очи му стадоше да плàчȳ,
И он се у трку шуми оној врâти,
Па продирући у њу кроз коров и дрàчу,
Видје друга гдје се тамо амо клâтѝ
По чести с бременом; чету видје јàчȳ
Од стотине људи, вôљну да га смлâтѝ.
Све му ближе стиже та коњица клѐтâ,
Ма да коњма много честа она смѐтâ.

1772 (6). Кроз ту шуму чета право к њему дѐрê,
Јера је Цербино жѐљан био клáња.
Медор се напреже сву снагу да збѐрê,
Да би се опасног избавио стáња.
Између грмова крије се и вѐрê,
Према покојнику пун пожртвовáња,
А када му снага откáза да слȳжѝ,
Спусти леш, ал' ипак око њега крȳжѝ.

1773 (7). Гледећи крај лѐша честитога дѐчка,
На кога насрћу Франци као звêри,
Мени пада па ум нападнута мѐчка,
На коју ловачки јуришају кêри:
Голѐма, дебѐла као нека бѐчка,
Разјарена стала на пећинске двêри,
Бранећи мечиће спрêмна да се тȳчê,
Макар да опасност у бјегство је вȳчê.

1774 (8). Клоридан, видећи шта би Франци хтјѐли,
Успламтје бјеснилом разјарена вȳка.
Ма да му покушај очајни и смјѐлѝ
Не може другара опростити мȳкâ,
Одлучи на свијет онај да се сѐлѝ,
И пусти стријелу из гипкога лȳка,
Те је борцу једном разнијела мôзак,
И он с коња паде као с гране дрôзак.

1775 (9). Том се чета она зачуди цијѐла,
Не знајући откуд из нѐбуха лѐтнȳ
Вјешто одапета проклета стријѐла.
Клоридан и другом на Франке се мѐтнȳ,
Која је са коња онога снијѐла,
Штоно је питао дружиницу чѐтнȳ,
Ко му то другара нȁ ледину срȳшӣ,
И реч му пресече у закланој гȳши.

1776 (10). Цербин тада, бјеснећ' од велика гњѐва,
Коњанике своје осветио дȁ би,
Убити Мѐдо̑ра добио је ћѐва,
И руком за златне витице га згрȁбӣ.
Ал' баш кад помисли крвцу да му љѐвȁ,
Његово бјеснило започе да слȁбӣ,
Јер када угледа лȳјепȏ му лȉце,
Намах заустави мачево оштрȉце.

1777 (11). Очаран љепотом овога младића,
Стаде га слушати, који њему вѐлӣ:
Не бојим се смрти, ни крвопролића.
Јера душу моју ништа не весѐлӣ
Откад паде краљ ми у цвијету жића:
Погрепсти га она још једино жѐлӣ.
Слободно ме уби, нећу да се брȁнӣм,
Ал' допусти да га најприје сȁхрȁнӣм.

1778 (12). Желиш ли грозоте превршити мјѐру
Као негда Креон; желиш ли да врȁни
И вуци добију лешину да ждѐрȳ,
Подај њима моју, подај, ко ти брȁнӣ!
Ал' ако си човјек задај мени вјѐру,
Да ће леш краља ми у гроб да се стȁнӣ. —
Те ријечи што су дȳши из дубȉнȁ
Ишле, потресоше веȍма Цербȉна.

1779 (13). Али у тај мах је јуначина нѐкȁ,
Звијер у облику осталијех љȳдӣ,
Не хотећ' одговор Цербинов да шчѐкȁ
Лупила Медора копљем посред грȳдӣ.
Крвца обли прса пунана и мѐка,
Онѐсвјешћен Медор стропошта се тȳди.
Цербин је мислио да кад овај пȁнȳ
И душу испусти на дубоку рȁну.

1780 (14). Мислећ' копље проби срчане ћелије
И јер га очара младић онај стра̀нӣ,
Цербин тада плану од огња врѐлијê
На Франка што Мавра смртоносно ра̀нӣ,
И мач трже против истога дѐлијê,
Који пољем зажди, вичући му: ста̀ни! —
Клоридан видећи да му другар па̀де,
У бој отворени пред коњике ста̀де.

1781 (15). С мачем голим јурну он из оне тмӣнê,
Нити га толики уплашише вра̂зи,
Јер страх не познаје ко хоће да гӣнê.
Ма да са̂м са четом читавом се сра̂зи,
Он ȳспје да гла́ва̂ неколико скӣнê,
Ал' и њему крвце потекоше мла̂зи.
Мач му пресијече са животом спо̏ну,
И најзад усмрћен крај Медора кло̏нȳ.

1782 (16). На коњу Цербино онога подла̀ца
Јурио је преко равнијех поља́на̂.
За њим оде чета, оставив мртва̀ца
Оборена украј Медора ваља́на,
Који лопте крви из прсију ба̀ца,
Јер сва му је десна разјапљена стра́на.
Да му помоћ брза случајно не до́ђе,
Као Клоридан би умр̏о тако́ђе.

1783 (17). Добра срећа бјеше мука̀јет јадни́ку,
Јер прије но што га љута рана свла́да,
Дошла је ȳ помоћ рањену војни́ку
(Туд је пут на̏несо) цура једна мла́да,
Цура краљевскога соја по обли́ку,
А с њоме Медору и живот и на́да.
Анђѐлика, која од Роланда бјѐжӣ,
То је, и угледа Медора гдје лѐжӣ.

1784 (18). Откад прстен доби, који јој Брунѐло
Сма̀че, за мушкарце препуна је зло̏сти;
Јасно показује охоло јој чѐло,
Да јој не требају јара́ни и до̏сти.
На Роланда мрзи, и би зацијѐло,
Да може, јаднику изломила ко̏сти.
Сад путује сама без икаква дру́ства;
Прстен је чаробни штӣтӣ од хајду́ства.

1785 (19). Груди њене сада нарочито мрзê
Риналда витеза, и то само с тȍга,
Што га завољети бјеше душе брзê.
Толика охолост Амора је бȍга
Који вазда близу дјȅвȉцâ се врзê,
Јако расрдила, и његова стрȍга
Одлука донесе да се она мȍрâ
Заљубити ноћас у младог Мȅдȍра.

1786 (20). Када Анђелика угледа младȉћа,
Кога је красила анђелска љепȍта,
Гдје на земљи лежи готово без жȉћа,
Засјени јој очи љубавна сљепȍта,
Запоји је купом Аморова пȉћа
Медорова лица чаробна дивȍта,
И душом завоље рањеног кȉћа,
Чувши историју његова живȍта.

1787 (21). Што га више гледа љубав све је вȅћâ,
И све јачи огањ срдашце јој грȉјê.
Разних љекарија поче да се сјȅћâ,
Што је у Инђији научила прȉје,
У којој се земљи сматра као срȅћа
Познавати тајне, што природа крȉјê.
Према тој вјештини тамо пошту пȕну
Гаје чак и они, који носе крȕну.

1788 (22). И Анђелика се том вјештином хвȁстâ,
Јер ју је од оца научила дȍма;
Умије лијечит' богаља и кљȁста,
Знаде траву која извидаће хрȍма,
Од које зарашће и најгора крȁста:
Њу случајно нȁђе у близини мȍма.
Улазећ' ȕ шуму спазила ју бȉла;
Те траве дȍнесе два пуна зембȉла.

1789 (23). Ма да нȍјца бјеше, љубав њена врȅла
Очи јој појача при зрацима Лȕнê,
Која је сестрински помȍћи јој хтјȅла.
Пошто је набрала траве оне тȕне,
Хитећи к Медору пастира је срȅла,
Који је тражио залутало јȕне.
На коњу је био, и она га смȍлȉ
Да с њом иде тамо, гдје се крвца прȍлȉ.

1790 (24). Чим опет угледа рањеника ȍком,
И бајно му лице, и ту косу плâвȳ.
Цура с коња скочи лаганијем скȍком
(Чобанин такође), пак истуца трâву,
На длан исциједи, и овијем сȍком
Натопи му рану и прса и глâву.
Крв престаде тећи, одахнуше грȳди;
Снаге придолазак осјетише ȳди.

1791 (25). Пастир је имао и вина и хљȅба,
Те Медор мȍгаде и пити и јȅсти.
Пак онда им рече да погрепсти трȅбâ
Оба она леша, и у мрачној чȅсти
Чим добише мȑци покоја и грȅба,
Чобанин Медора на коњица смјȅстȋ.
К његовој колиби близу једног сȅла
Дјевојка је момка затијем одвȅла.

1792 (26). Крај њега остаде да му даје њȅгу,
Не знајућ' кол'ко је заљубљена би́ла,
Јер ма да у грудма спази неку стȅгу,
Кад га је у шуми угледала ви́ла,
Све је то сматрала за љубавну шȅгу;
Ал' сад смјȅрно сави охолости кри́ла,
Чувши срца свога мумлање и рȅгу,
Које је стругала Аморова пи́ла.

1793 (27). Нека призна пораз; нашто јој да врдâ!
Пастир је са својом дјечицом и жȅнȍм
У шуми између два повећа брда
Живио у дому од прућа плетȅнȍм.
Док он пољем иде иза свога крда,
Жена куха, ради иглом и вретȅном.
Ту при доброј њези, пијући млијȅка,
Медор се кријепи, налази лијȅка.

1794 (28). Његова ће рана ускоро зара́сти,
Ишчезнуће красте и гнојави чȋри;
Али цури, жртви љубавнијех стра́стȋ,
Рана се у срцу непрестано шȋрȋ,
Јер њу извидати није јој у вла́сти,
Тер од болова се не може да смȋрȋ.
Онога, који је без икаква стȋда
Рани, она јадна дању ноћу вȋдâ.

1795 (29). У борби с Амором бијеле је пјѐне
Попадају, јер је пакосно ѝједӣ;
Целе ноћи јадна не може да трѐнѐ,
И све јој се више раница злѝједӣ.
Докле она тако пропада и вѐнѐ,
Док из лица крвцу љубав јој цѝједӣ,
И док у Медора као луда блѐнѐ,
Овоме се пуне образи блѝједӣ.

1796 (30). Баш онда оздрави Медор, Богу хва́ла,
Када је врхунац достигла јој бо́ља.
Видећи јадница да то није ша́ла,
Јер јој просто смрћу грози Амор зо́ља;
Видећи да онај, ком би срце да́ла,
Не почиње ништа као прави шмо́ља,
Смисли спасти себе ни дужну ни кри́ву,
И — сама узеде иницијати́ву.

1797 (31). Ро̀ла̂ндо витеже, Сакрипане ба̂не,
Ви, који услужни Анђелици бѝсте;
Ви, делије хра̂брѐ, на далѐко зна̂не,
Који дању ноћу нада њоме бдѝсте,
Најљепше јој своје жртвујући да̂не
Из велике поште и љубави чѝстѐ,
Кажите ми да ли за услуге та̀кве
Удостојисте се мѝлоштѐ мака̀квѐ?

1798 (32). Ти, кога је њена намучила зло̀ба,
Агрикане, шта би помислио ка̂д би
Устануо данас из хладнога гро̀ба,
И свједоком био чудној њеној сва̀дби?
Фераго, и тебе, њезинога ро̀ба
Понизнога, данас уморио ја̀д би,
Јер она, што бјеше према теби мла́ка,
Сад је у наручју једнога деча́ка.

1799 (33). Јест, од вас ни једног Анђелика нѐће.
У Медору на́ђе она идеала;
Невиности своје нетакнуто цвѐће
Момчету је томе узабрати да́ла,
С којим сад по̀ шуми загрљена шѐћѐ,
И кога је веће мужем својим зва́ла,
Јер прије но стиже завичају, ку̀да̂
Путује, још туна за ње ће да се у̀да̂.

1800 (34). Стидећи се мало тога свога ста́ња,
И да не би пала у очима же́на̂,
Још и ту приреди неки род вјенча́ња.
Она која бјеше хладна као сте́на
Према мужевима високога зва́ња,
И носиоцима славнијех име́на̂,
Од већег а̀ра̂јства топећи се, ту́на
Мјесец дана остат' и̇маде рачу́на.

1801 (35). Журно сада они плод љубави жа̏њу̂,
Јер њу силна ватра обузеде мла́ду,
Те ма да га љуби и ноћу и да̏њу,
И у изби својој, и шуми у хла́ду,
Ипак зато жудњу не осјећа ма̏њу̂,
Нити јој се жеље заситити да́ду̂.
Припече ли подне, сред пећине јѐднѐ
Миљем поји груди, што вјечито жѐднѐ.

1802 (36). Љубе се гдје стигну, у житу, на пла́сту,
И мјесто да огањ отпочне да згра̂ра̂,
Ненаситне жеље непрестано ра́ту̂.
Именом својијем и његовим ша̂ра̂
Дувар изби својој, стабло горском хра́сту,
А стијене ножем и длијѐтом па̂ра̂,
Те по њима реже заљубљена жѐна
Њихова имѐна, вјешто уплетѐна.

1803 (37). Најзад Анђелику, на Роланда ки̂вну,
Чије груди за њом и вену и тру̏ну̂,
Текну жеља ићи завичају ди̂вну,
Те Медору тамо да поклони кру̏ну.
Имала је она скупоцјену гри̂вну
Драгога камења и бисера пу̏ну,
Скупљу од најскупље царске дијаде́мѐ:
Њу Ролан поклони њој у сретно вре́ме.

1804 (38). Њу је Цилија́ну некада Морга́на
Од ње заробљеном поклонила би́ла,
Ал' када Роландо спасе Цилија́на,
И опет слободе поврати му кри́ла,
Поклони је овај витезу без ма́на̂,
Од кога је доби Анђелика ви́ла.
Јер је драгоцјена носила ју ва̏зда,
А не што јој бјеше мио њезин га̏зда.

1805 (39). Овој незахвалној и пакосној ку́ци
Према том витезу, од љубави лу́ду,
Још када је они поморски хајду́ци
Одвукоше негда на острв Ебу́ду,
Бјеше ова гривна на бијелој ру́ци,
И ја сам увјерен да, по вашем су́ду,
Нејасно је како очу́ва је та̑мо.
Казао бих и то, кад бих знао са̑мо.

1806 (40). Гривном, дакле, коју Роландо јој да̑о,
Јамачно јер није њену љубав сла̑бу,
Невјерност и пакост јоште тада зна̑о,
Она, не хотећи од пастира ца̑бу
Примит', ма да њему на то бјеше жа̑о, —
Гривном, велим, истом обдари му ба̑бу,
И једне зорице чим зрака да̀ницê
Сину, с драгим оде пут шпанске гра̀ницê.

1807 (41). Намјерни су ићи до у Барсело́ну,
Гдје, док брод не нађу, мисле да посјѐдê.
Путујући споро пријѐђоше зо́ну
Пирене́ја̑, чији врхови се лѐдê.
Угледаше море стигав' под Хиро́ну,
Откле ће обалом друм да их одвѐдê
Право Барселони, и наравно то̑ би
Било добро, путем зле не буде л' ко̑би.

1808 (42). Али ње је било, јер у својој ке̑си
Судба често носи страховиту ша́лу:
На путу им лудак некакав се де̑сй,
Који се крај мора ваљаше по ка́лу,
Брљајући' рукама по каљавој смје̑си,
Прљав и голи̇шав противно мора́лу.
Ка' пас на њих јурну чим видје их бли́зу, —
Ал' ја сада морам потражит' Марфи́зу.

1809 (43). С Асто̀лфом и Грйфом и са Аквила́ном
И са Сансо̀нетом она морем плу̀та̑
Јоште, не знајући којом иде стра́но̑м.
Бўра им пријети лађу да прогу̀та̑,
Којуно пучином, суморном и вра́но̑м,
Тамо амо баца, шиба и колу̀та̑.
Мјесто да се стиша олујина ја̀ча̑,
И сваком се чини да у смрт кора̀ча̑.

1810 (44). Непрестано муња по небу палàцâ,
Крши се и пада све што је на бро̀ду;
Једак лађар по тој рушевини гàцâ,
Посрћућ' у своме неравноме хо̀ду,
И све што доко̀пâ у пучину бàцâ,
Да би раскрчио крљáнац на по̀ду.
Неко у кајути, неко у дну лâђê
Куша путе њихне на мапи да нâђê.

1811 (45). Страхота је, гроза и забуна свȕдâ.
Господар од лађе нит' лêжê, ни сјêдâ,
Тумàрâ ка' смȕшен и сам не зна кȕдâ,
Пјешчани часовник сваког часа глêдâ,
И што јаче лађа по мору кривȕдâ,
Он све више за њу и за себе прêдâ.
По мапама тражи некакове шáре,
И за савјет пита искусне морнáре.

1812 (46). Близу Саталије у овоме трѐну
Ми смо, један вели, по мојему сȕду,
Гдје некад олуја однесе ми жѐну;
Други: ми срљамо ка' лимиском прȕду;
Трећи: пропашћемо на оштром гребѐну
Триполском, у пркос свему нашем трȕду.
Сваки ка' умије онако и мȉсли,
Ал' свјѐма су душу јад и очај стȉсли.

1813 (47). Зло слутећи срца свјема њима дрмê,
Јер још горе бјеше четвртога днêва.
Тад вјетар однесе крмара са крмê,
У брод поче бура таласе да љêвâ,
И, убијеђени да к бездани стрмê,
Сви се поплашише Божијега гњêва.
И Марфиза, дотле што не знаде стрàха,
Постаде плашљива ка' кошута плàха.

1814 (48). Бојећи се да их сотона не сплѐтê
На хаџилук јадни заричу се грѐсти,
Заричу се цркве подизати свѐтê,
И свашта бунцају као у болѐсти.
Међутим једнако низ пучину лѐтê,
И ко зна куда ће бура их одвѐсти.
Да би олакшали трошну своју бâрку,
Бацише у море још једну кàтâрку.

1815 (49). Још једна остаде. У то страшно до̀ба
Много су олуји платили трибу̏та,
Јер што веже уже или држи ско̀ба,
Све је жртвовано било овог пу̏та.
У море стрмекну скупоцјена ро̀ба,
Која је коштала много злата жу̏та.
Већ се водом пуни скоро свака со̀ба,
Ма да се и̏спо̂лцем баца из кају̏та̂.

1816 (50). Зра̂к, за који веле да га Света Је́ла
Шиље морнарима са онога све̂та,
Зра̀ка у облику пламѐнчића бе́ла,
Што значи да бура престануће кле̂та̂,
На врх од пошљедње катарке се пе́ла,
Кад је зора била настанула пе̂та̂.
У на̂д из очаја она их пре̏селӣ,
Те је поздравише морнари ве̏сели.

1817 (51). Она им о̀за̂ри срце, Богу вјѐрно,
Те им надом очи почеше да зра̂че̂,
И сваки се Вишњем помолио смјѐрно.
Одоше облаци, који небо мра̂че̂,
Вјетрови слабији постадоше, тѐрно
И лађа слабије по таласу ска̂че̂.
Мишљаху скоро се докопати су̂ха.
Јоште само вјетар од Ли̏бије̂ ду̂ха̂.

1818 (52). Он једини ду̂ше̂, ал' ако ћеш пра̀во
Сада је бијѐда настанула но̀ва,
Јер, искрено рећи, духао је здра̀во.
И људи мишљаху здухаће их с кро̀ва.
Јурила је лађа (куда? знаће ђа̀во!)
Брже од соко̀ла, љубитеља ло̀ва.
Продужи ли тако, одјурити мо̀же̂
До на крај свијета. Задржи је, Бо̀же!

1819 (53). Ал' Бог није хтио чинити чудѐство,
И зато су сами морали морна́ри
Употребит' одмах свако оно срѐство,
Које им помоћи могаше у ства́ри,
А срестава тијех има́де̂ силѐство,
И њих добро знају искусни лађа́ри.
Плов успорит' броду бродар се до̀вио,
И брод безбједније сада је пло̀вио.

1820 (54). У некакав залив најзада су стȉгли
Послије голема напора и рâда.
То је плову њихну правац био цȉглȉ,
Према вјетру, који сад нȁ мору влâдâ.
Бродари дрекнуше кад су очи дȉгли
И спазили да су крај онога грâда,
Гдјено су владале дјевојке и жѐне,
Са свога варварства далѐко чувѐне.

1821 (55). Ту несрећа стиже досад лађу мнȍгȕ,
Јер жене у људма противнике глѐдê,
И које ȕхватê на робију стрȍгу
Ил' на смрт осуде, нит' икога штѐдê.
Бродари би натраг ах само да мȍгȕ,
И видећи да ће допанути бѐдê,
Јер су погубили катарке и дȕмен,
Сваки је од гњѐва и срамоте рȕмен.

1822 (56). Господар од лађе у забуни стȍјȉ,
Мислима се разним по глави цилȉтâ,
Сваког часа чека да брод ратни кȍјȉ
(Јер збиља пријети још опасност ȉ тâ)
На њих се залети, и грозно се бȍјȉ.
Гриф који забуну на лицу му чȉтâ,
Пита што у залив слабо му се хȉтâ,
Њему, чија лађа већ је мора сȉта.

1823 (57). Он исприча тада скупљеној госпȍди,
Да жене, којено владају у грâду,
Силноме нȁ сȕху, као и на вȍди,
Кушају мушкарце на чудноме рâду,
И да само оне трпе у слобȍди,
Који десет људи савладати знâдȕ,
Затим узму десет њиховијех дјѐвâ
За жене. Мало је таквијех мужѐвâ.

1824 (58). Ко покуша (вели) грозне после ȍвê,
Па их не изврши, предаје се смр̏ти;
Има ли другара, хамалин се зȍвê,
Док живи дужан је терете да пр̏тȉ;
Ко пак комисији могне да угȍвê,
Жиг ропства са чела другару ће стр̏ти,
Који је слободан опет као шѐва;
Не он, јер постаје муж онијех дјѐвâ.

1825 (59). За те после, теже од посала свйјех
Помало дјетића родила је на́на. —
Послије ријѐчй бродаревих тйјех
Поче се орити ода свију стра́на̂
Познати омирски плаховити смйјех
Из уста присутних оних велика́на̂.
Одговори бродар на њихне хўморе:
Ја у град не смијем; скочићу ў море. —

1826 (60). О томе мнѝјѐње не познајем ва̀ше,
Ал' свих је путника и свих је матро́за̂
Ка' у газде; друкче у господе на̀шѐ.
Они се не боје испричаних гро́за̂,
Ама, то признају, веома се пла̀шѐ
Бијесних таласа мора пангало́за.
Не страше се они ове авантўрѐ,
Ал' не желе с морем играти се жмўрѐ.

1827 (61). Асто̀лфу, што може у сићано млйво
Све сатрти силом, која је у звўку
Чаробнога ро̀га, на газду је крйво,
И рече му да ће одмах да га тўкў,
Ако ли се јадник не постара жйво
Да смјеста уплови у злогласну лўку.
Овај му прймѐти да љуто грйјешй,
Ал' га задовољит' ипак се рйјешй.

1828 (62). Видјевши да витез хоће и да мла̀тнѐ,
Мораде сиромах, ма да му се нѐће.
Ето им у сўсрет лађе једне ра̀тнѐ,
Коју сто весала унапријед крѐћѐ,
Чије силе бојне веома су зна̀тне,
И која ка' стрела право к њима лѐћѐ.
Брод њихов заробит' намјере су њѐне,
Ако се опета на пучину крѐнѐ.

1829 (63). Лађари, којима на челу је тмйна
Љутога мргуда, веслима у рўци
Ударише море и лађа је њйна
Скоро затим била у стравичној лўци.
Тада се на глави сваког нашег цйна
Заблисташе опет гвоздени клобўци;
Сваки мѐће оклоп и оружје па̀шѐ,
Свјема велеђ' да се не треба да пла̀шѐ.

1830 (64). Пристаниште ово било је у ви́ду
Мла́до̂га мјесеца, дуго више са́та̂;
Многе су му куле на камену зи́ду,
Ушће му широко три стотине хва́та̂;
С обадвије стране на високом хри́ду
Градић један што̂то̂ пристаништу вра́та,
А више за́лива, около, на ви́су,
Куће су и ба̂ште у цвјетну мири́су.

1831 (65). Чим у пристаништу лађа им се ја̂ви̂,
Стиже на обалу пет хиљада же́на̂
Под оружјем као витезови пра̂ви̂,
Са што́тима, што им висе са раме́на̂.
Ушће се лађама и ланцима гла̂ви̂,
Којено спустише са улазних сте́на̂,
Да заробљенима бјегство се при̂јечи̂.
Тада са обале чуше се ри̂јечи.

1832 (66). То жена, старија него ли Хеку́ба,
Погурена баба уштављене ко̀же̂,
Сиједијех вла́са̂, потпуно без зу́ба̂,
Којој сто година лако бити мо̀же̂,
Тражи од брода́ра̂ тоном гласа гру́ба
Да одговор даду, и о том се сло̀же̂,
Желе л' смрт ил' ропство, јер бирати мо̀гу̂;
Да га даду одмах, тако рећи с но̀гу̂.

1833 (67). Додуше, ако се међу вама на̂ђе̂
Момак (то су речи бабе оне гну̂сне̂)
Тако храбра срца, тако јаке гра̂ђе̂,
Да десеторици крв из срца пљу̂сне̂;
Даље, ако исти момак с ваше ла̂ђе̂
За љубовце узме најјаче нам дру̂сне,
И то равно десет, те му чеда ро̀де̂,
Њему круну, вама даћемо слобо̀де̂.

1834 (68). Још ће вам се дати по једна меда̀ља.
Но можете и ви код нас остат', а̀ма
Сваком од вас десет жена узет' ва̀ља̂.
Даље, још и ово треба знати ва̀ма:
Ако борац оба посла не ота̀ља̂,
Он тијем уговор кида међу на̀ма;
По нашем закону казниће се смр̀ћу
Нити му другови кућама се вр̀ћу̂. —

1835 (69). То баба говори а све главом клӣма̂,
И телом се тресе, јер тако је ста̏ра.
Мисли да речима својијема злӣма
Храброст јунацима онијема ха̏ра̂,
Ријечима, које смијѐшне су ньӣма,
Ал' видјеђеш одмах да се ба́ба ва̏ра̂.
Ја се само бојим мало за Марфи́зу, —
Тешко да издржи ону другу кри́зу.

1836 (70). Но то мало буни витешку принцѐсу,
Тер и она приста уз друге јуна́ке.
Газда и још двоје извезли се јѐсу
С тачним одговором до сурове ба́ке̂,
Да уговор од ње потписан донѐсӯ.
Кад и то се сврши, жене су дошља́ке
Пустиле у варош. Они коње сво̀је
Појахаше. Свако гледа у херо̀је.

1837 (71). Свуд они сретаху амазонке дӣкле,
Гледаху их како на главноме тр̏гу
Јашу коње канда на њима су нӣкле,
Док мушкарци воду ношаху у вр̏гу.
Жене су мегдане дијелити свӣкле,
А људи — кошуље сушити на ср̏гу.
Још им је слободно да ору и ко̏се̂.
Само оних десет оружије но̏се̂.

1838 (72). Знају плести, шити, па и пилад кла̀ти,
Мајстори су свијех кућевних поса́ла̂;
Дјецу запирају боље него ма̀ти,
Њихова је рука и кошуље пра́ла;
Кухају, рибају, а знају и тка̀ти,
Скоро не пуштају из руку мета́ла̂;
Морају на жалост и судове пра̀ти,
И носити сукње дугачке до та́ла̂.

1839 (73). Ријѐшити коцком настаде тријѐба,
Ко с десеторицом од наше госпо̀де̂
Има се борити, еле да се жрѐба̂:
Ко ће, пошто копљем тих десет прибо̀де̂,
И цурама срца страшћу усколѐба̂,
Друштву свом помоћи доћи до слобо̀де̂.
Мишљаху, Марфизу искључити ва̀ља̂,
Јер не може други пос'о да ота̀ља̂.

1840 (74). Ал' учествовати и она је хтјѐла.
На њу паде коцка. Рече: сад је ȍра
Да престану једном нечовјечна дјѐла
Што их врши баба од вјештице гȍра̑.
Не бојте се за ме. Александра смјѐла
Начин усвојићу при дрешењу чвȍра.
О томе немајте никакове скр̑би;
Посрамит' се неће куће моје гр̑би.

1841 (75). Угледаће ипак миле своје дȍме
Од сада путници који амо пр̑ђȳ. —
Не могући вољу страховите мȍмѐ,
Ћуд јој не могући штоно ријеч р̑ђȳ
Да поколебају, још мање да слȍмѐ,
Присташе, и на њој наду своју з̑ђȳ.
Вјерујући' у успјех она своје ра̏ђѐ,
Одмах оружана на мегдан иза̏ђе.

1842 (76). Праћена од друштва, што за њом слијѐдȋ,
Стиже пред бориште. Ова је аре̏на,
Која је лежала граду по сријѐди,
Веће пуна била ратоборних же̏на̑.
Ограђена зидом, што много вријѐдȋ,
Служи за турнире од старих време̏на̑.
Украшене су јој капије чȳдесно.
Свака жена има сједиште ȳдесно.

1843 (77). На своме бијѐлцу, бијѐсну коњи̏цу,
Чим за̀трȳби, цура на бориште стȳпȋ.
Дивна коња тога, шарена по ли̏цу,
За товаре блага Норандино кȳпи,
И даде Марфизи, која ће оштри̏цу
Врх својему сада на њему да тȳпȋ.
Коњ овај бијаше, тако људи вѐлѐ,
Најбољи од ко̏ња̑ краљеве хергѐлѐ.

1844 (78). Марфиза је ушла на капију с јȳга,
И није морала нимало да чѐка̑,
Јер труба се одмах заорила дрȳга̑,
И чу се оружја са сјевера звѐка.
Отуд се поворка, десет људи дȳга,
Ука̏за и трубе опет поче јѐка.
Четовођа, јашућ' добра коња прȳга,
Са дружином стаде сред пр̑пора мѐка.

1845 (79). Док Марфиза коња бела по̀пу̑т снѐга,
Он јаше коњица необично вра́на,
Изузев бијелих неколико пјѐга̑,
Које коњске главе носи десна стра́на.
Тапше га по врату, и махрамом трѐ га,
Види се, воли га ка' добра јара́на.
И треба, јер коњ је бржи него срна.
Коњик је носилац одијела црна.

1846 (80). Стиже чета гдјено боришту је срида.
За почетак борбе знаци већ су да̑ни.
Спустише врхове девет бојних ци̏да̑
У деветорице. Вођ мирноћу хра̑нӣ.
Непо̀мичан јунак стоји као хри̏да,
Да гледа како ће један да се бра̑нӣ
Од деветорице, јер цијела тру̑па
На храбру дјевојку удариће ску̑па.

1847 (81). Цура, којој пламен из огњених о̀чӣ
Сукну, зграби ци̏ду своју преко сре́дѐ,
И, во̀љна да крвцу витезима то̀чӣ,
Полетје на коњу, и сви у њу гле́дѐ.
Копље, којим ће се са четом да бо̀чӣ,
Вјерујте, теже је од повеће гре́дѐ:
Од катарке једне начини га о̀на,
И би се од њега препао сото̀на.

1848 (82). Баш награ̀исаше јадни кавали̏ри.
Ма да потегоше и копља и ма̀че,
Јер ће ѝспрскати њихови панци̏ри.
Ено веће једног на копље ната̀че,
Тако да му шиљак на леђима ви̏рӣ,
А тијело на тле с коња му се сма̀че.
Забодено копље остави, па ма̑ну̑
Мачем, појуривши и на другу стра̑ну.

1849 (83). О лијепа цуро, пјесме моје сла̀во,
Ти, којојзи пламен тад из ока су̑ну̑,
Тако с оном четом судари се здра̀во,
И тако помамно с коњем у њу му̑ну̑.
Да и сам не знадем, ако хоћеш пра̀во,
Како и кад прије двоје с коња зду̑ну̑.
С пребијеном кичмом, и један и дру̑гӣ,
На тле се пружише колѝки су ду̑ги.

1850 (84). Ни они витези не бијаху трȍми,
И они су цуру имали у ви́ду,
И о њен се оклоп много копље слȍмӣ,
Али је дјевојка личила на хри́ду.
Ти ударци трâга толико на мȍми
Оставише, лопта колико на зи́ду.
С добра коња свога није се ни мàкла,
Јер оклоп је њезин скован у дну пàкла.

1851 (85). Пројуривши цура кроз убојну чȇту,
Натраг опет на њу добра коња врте,
Да онима већу још учини штȇту,
Који би жељели смрћу да је смртȇ.
Витешкога срца слиједећи свјȇту,
Одсијеца мачем удове им кр̏те.
Главу скиде једном дичноме по ста́су:
Труп оста у седлу, зуби траву па́сȳ.

1852 (86). Остали јурнуше на њу да је скȍлȇ,
Пуштајућ' из грла страховите звȳке.
Једнога нȁ двије пресијече пȍлȇ,
Њихове злослутне презирући гȳке:
Трбух с ногам' оста, стрмекнуше дȍле
Главурда и прса, рамѐна и рȳке.
Једног прȇполовӣ обратно по ду́жи,
Рекав: иди сада па се бȁби ту́жи! —

1853 (87). Тако би дȍ мрâка, од њега до зȍрȇ,
Могла њена славна дјела да се нӣжȳ,
Ал' неста бораца; са душом се бȍрȇ
Који њу на крӣшке хоћаху да крӣжȳ.
Пошљедње тројице јауци се ȍрȇ,
Јер тешко рањени прах и они лӣжȳ.
Видећ' да му људи не набраше мȇда,
Четовођа цуру зачуђено гледâ.

1854 (88). Њему бјеше ово још и прије јȁсно:
Да се против једног бори десет љу́дӣ,
Није, нит' икада може бити чȁсно;
Али сада и сам борити се жу́дӣ,
Видећ' како онај све обори лȁсно,
И жели доказат' присутнима ту́ди,
Да га каваљерство, не у срцу зи́ма,
Јуришат' уздржа с осталијем сви́ма.

1855 (89). Још га не окáља никакова ру́га,
Збиља је каваљер, није да се а̂чӣ.
Рече: ти усмрти девет мојих дру́га̂,
Да си већ уморан, мислим, ово зна̂чӣ.
На расположе́њу сјутра сам ти слу́га,
Дотле врела крв ти нек се мало смла̂чӣ.
С тобом, о јуначе, замореним здра̀во,
Сада се борити не би било пра̀во. —

1856 (90). Хвала на речима уљудног ти сло̏ва
(Зачу се из уста лијепе Марфи́зе̂),
Али јунацима витешког ми ко̏ва
Славних дјела гову гро́нтуље и ни́зе.
За ме борити се није ства́рца но̏ва,
Нек те дакле савест нимало не гри́зе̂,
Нити ти за моју десницу се скр̏би.
Боја она хоће, ево длан је свр̏бӣ.

1857 (91). Сунце сједа доцкан, јутром рано ра̀нӣ,
Сад су дуги дневи, ми смо усред љѐта;
Зато буди добар те на мегдан ста̀ни,
Било би до мрака љеновати штѐта. —
Рече онај: велиш још те свр̏бе дла̀ни,
Мало ти је једна потучена чѐта!
Добро, али пази, јер Бог ако хтјѐднê,
Може сунце данас рано да ти сјѐднê. —

1858 (92). Цуру, вазда жудну витештва и во̏јнê,
Та дрска пријѐтња врло мало ди̏ра̂.
Донесоше мо̀мци двије ци̏де бо̏јнê;
Најприје Марфиза себи једну би̏ра̂.
Напријед погнаше добре коње го̏јнê,
Јер да борбу почну труба веће свѝра̂.
Мегданције ци̏де убојите тр̏жу̂,
Коњи се пропињу, и вриште, и р̏жу̂.

1859 (93). Гледећи витезе, помамне и љу́те,
Цуру, гледећ' како неустрашно грѐдê
У су́срет ономе, гледаоци ћу́тê,
И од страха срца у њима се лѐдê.
Да ће удар мишке, јаке јој и кру́тê,
Борца мрког у гроб хладни да одвѐдê,
Мисли мо̏ма дижућ' онај шиљак тѐшкӣ.
Њој то исто мисли противник ви̏тѐшкӣ.

1860 (94). Копља, која бјеху од тврдога цѐра,
Прскоше сударом у сићано трȕње,
Јер тако ми чȁсти и мојега пѐра,
Грухнуше се борци ка' огњене мȕње,
А коњма се ноге ка' од косијѐра
Пресјекоше, тер ће на тле да се скȕњê.
Поскакаше борци хитро са седáлâ,
Потегоше оштре мачe од оцáла.

1861 (95). Нека се обоје тијем барем тјȅшê,
Што их је несрећа задесила ȉстâ.
Цури мислиш огањ из очију крȅшê,
Скоро не вјерује да су посла чȉста,
Чудно јој из седла искочити бјȅше,
Јер из седла баци њих досада трȉста,
Њу никада нико. Богме није свȉкô
Ни црни коњаник да га збаци ȉко.

1862 (96). Почеше мачеви оклопа им плȍче
Тесати, чим ногом на земљу су стȁли.
Вјешто сјȅк и убод умију да срȍчê,
Јер су у животу почешће се клȁли.
Час напријед јурну, час ȕ страну скȍчê,
Као вјештаци су борити се знȁли.
По тешком оклопу, штȉту и клобȕку,
Тврђем од нȁкôвња, мачевима тȕкȕ.

1863 (97). Обадвóма грози разјапљена рȁка,
Али исход борбе још небеса тáјê.
Би се од зноја им напунила сȁка,
Кроз визир ка' ватре очи им се сјáјê.
Ни његова рука није богме лȁка,
Ма да цура тешке ударце му дáјê.
Ја бројих ударце, и рачун ми кȁжê:
Примање с давањем потпуно се слȁжê.

1864 (98). Оба борца све су напрегнули жȉле,
Чак и оне што им почињу из пéтê,
Али, пошто су им подударне сȉле,
Не може ни један да дође до мéтê.
Видећи их јоште подједнако чȉле,
И да један другог не може да смéтê;
Видећи их оба пуна ватре жȉвê,
Сакупљене им се амазонке дȉвê.

1865 (99). Зајапу́рила се бјеше цура здра̏во,
И у себи рече: богме овај ба́та
Бјесни канда му је у тијелу ђа̏во,
И брани се као војник од зана́та;
Што је причекао, сада ми је пра̏во.
Иначе у њему нашла бих цела́та.
Признајем да ме је угријао ја̑ко. —
То мислећи она удара јѐднако̑.

1866 (100). На̀ зло ми дођоше ови нови го̏сти
(Црни коњик мисли), спадох јадан с но̏гу̑.
Што од ове хале и њезине зло̏сти
Јоште не погибох, благодарим Бо̏гу
Те̏шко мени ноћас да о̏дморѝ ко̏сти,
Јер бих тад у̏суду подлегао стро̏гу.
Хвала му понуду што не̏ прѝми мо̀ју.
Признат' морам да је стравичан у бо̀ју. —

1867 (101). Тако су до саме борили се но̏ћи,
Борили се славно витешки и ча̏сно,
Ал' ко има више храбрости и мо̏ћи,
Ни до тога часа не постаде ја̀сно.
Уљудни коњаник, од Марфизе кро̏ћѝ,
Тада јој овако проговори гла̏сно:
Одложити борбу, мислим, није стѝдно,
Пошто, признаћеш ми, није више вѝдно.

1868 (102). Ја мислим такође за́ те биће бо̏ље.
До дана сјутрашњег очувати бѝће,
Јер не могу дуже, поред добре во̏ље̑,
Од једне ти ноћи продужити жѝће.
Не ја, него закон земаљски те ко̏ље̑,
Зато за сјутрашње ти крвопролѝће
Сам своју несрећу и судбѝну крѝви.
Дотле пак у миру, господине, жѝви.

1869 (103). Да ја твојим месом хоћу да се ха̏лѝм,
Мислим и са̑м нећеш помислити мо̏ћи.
И тебе и друштво твоје много жа̏лѝм,
С њим код мене ноћас молим те прено̏ћи.
Многе жене плачу за друзима па̏лѝм,
И ви сте њиховој изложени зло̏ћи.
Свак од оних девет, које данас у̏бѝ,
Има жена десет, ово добро ту̏би.

1870 (104). То износи же́на̂ деведесет ра́вно,
Од њих би морао пасти на мегда́ну.
Док ноћ покривало, жалосно и та́вно,
Стере земљом буди у мојему ста́ну. —
Рече цура: срела ја нијесам да́вно
Јуначину тако часну и ваља́ну.
Издаје се какве нимало не бо̀ји̂м;
Ноћићу код тебе с друговима сво̀ји̂м.

1871 (105). Добро. Ал' господин рече, много жа̀ли̂,
Што ме убит' мора, да, жали веѐма!
Е гледај, молим те, то нијесмо зна̀ли!
Јес, ми се бојимо њега као гро̀ма,
Њега, господина, што се радо ша̀ли̂!
Ма прије но дође до мојега сло̀ма,
Мораће господин пијесак да ба̀ли̂.
И то нека знаде напријед сиро̀ма. —

1872 (106). Одложивши тако расправљање ско̀ба
Важнога овога, одоше Грифо́ну
И осталијема мегданџије о̀ба,
И сви усвојише провести у ло́ну
Сна код борца мрког до онога до̀ба,
Кад на истокову златноме балко́ну
Сунце изилази у новоме сја́ју,
Да смртнима земску осија дома́ју.

1873 (107). Двор му озарише упаљене зу̂бље,
И кад видје госте сред својега до̀ма,
Газда се клањаше што могаше ду̂бље̂,
А са главе скиде гвозден клобук о̀ма̂.
Његово је лице замишљала гру̂бље̂
Од лица хајдучког јуна̀киња мо̀ма,
Али се веома зачудила кле̂та̂,
Кад угледа момка од осамнест ље̂та̂.

1874 (108). И он сад увидје, угледав јој ко̀су,
Да му је супарник цура једна би́ла,
Што младошћу својом на̀дмаша̂ и ро̀су,
И малко у себи осјети реви́ла.
Једно друго одмах упиташе тко̀ су
И млађано момче и лијепа ви́ла.
Ко је момак био (Марфизу већ зна́те),
У пјесми што иде дознати има́те.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ДВАДЕСЕТА

Жене и дјевојке у времѐна стâрâ
Славише се много са својијех дјêлâ;
Носише оружје, имадоше дâра
Пјесничкога поред лијѐпости тêла.
Корѝна, Сафо нас пјесмом својом чâрâ,
Слава њихна лети преко света бêла.
У Камѝлê храбре и у Харпалѝцê
О бѐдру вишаше убојно оштрѝце.

1876 (2). Женска даровитост очарава мѐнê,
Јера на пољима вјештине и знâња
Од нас мушкараца госпе не црвѐнê.
Историја свјетска и разна предâња
Очуваше име многе славне жѐнê.
Што већ дâвно оне незнатног су стâња,
То је привремено, а и то ће бѝти,
Што писци жељаху имѐна им скрѝти.

1877 (3). И ја слутим да ће још у нашем вѐку
Високо се многа прославити шћѐра,
И врлином засјат' у највећем јѐку;
И да ће се наћи плѐменитѝх пѐрâ
Да једном за свагда клевете пресѐкȳ
Учињене женам' од некаваљѐрâ;
И да је долазак оних жена блѝзу,
Које ће нàдмашит' и саму Марфѝзу.

1878 (4). Вратимо се друштву цуре ове, ра̏дê
Да дочује име храброга дечáка,
Коме она своје похита те да̏де,
Јер јој радозналост бјеше тако јáка
(Зашто? Читаоци нек се о том кла̏дê.)
Познати онога младога јунáка.
Марфиза сам, рече. Ова ријеч прȍста
Незнану витезу казала је дȍста.

1879 (5). Није могла цура одговорит' кра̏ћê,
Па ипак испри̏ча поворку врли̏нâ.
Рече младић: мислим сваки од вас зна̏ће
Моју кућу, пуну витешкијех си̏нâ,
И славу мојијех рођака и бра̏ћê,
Јер се од Француије па до Еукси̏на
Дом Клермонски слави, из којега ни̏че
Рȍлâндо, и славно друго много пти̏че.

1880 (6). И Ри̏нâлда бројим међу своје рóђе,
Од јунаштва чијег и велика гњѐва
Погибе Мамбрино, Кларѐло такóђе.
Тамо гдјено Дунав у море се љѐвâ
Славни Хајмон једном путујући дóђе,
О чему и пјесма говори и пјѐвâ,
И ту ме за̏чеди̏, ту ме мати рȍди̏.
У Француију пођох, ал' белај ме згȍди̏.

1881 (7). Кретох се западу, гдје је моје плѐме,
Кȍд куће оставих остарјелу мâјку,
Јер жудјех за земљом, гдје ми ниче сјѐме,
Ал' бура дȍнесе несретну ми шâјку
У проклето ово пристаниште, тѐ ме
Нападоше жене и дигоше хâјку,
И заробише ме. Усред овог зи̏да
Зато ви видите Дивљег сада Гви̏да.

1882 (8). Са десетȍрицȍм морах да се бȍри̏м,
И сви су црвима постанули хра́на;
А како љубавним огњем вазда гȍри̏м,
И нада цурама задобих мегда́на.
То су жене красне, то нећу да спȍри̏м,
Краљем учинише својега јара́на.
Добро ми је, али ипак судбу кȍри̏м.
Од како сам овдје година је да́нâ. —

1883 (9). Витези затијем зажељеше знàти
Чудноме женскоме закону постáња,
По коме мушкарац мора да се пàтӣ,
Живећи без власти, славе и имáња.
Гвидо рече: лако одговор ћу дàти,
Јер имам о томе потпуна сазнáња,
Али мораћете подуже да бди́те,
Пошто сами причу дугачку желѝте.

1884 (10). Супругама грчких славнијех херо́ја̂,
Увјенчаних сјајем ратне дијаде́ме̂,
Којима мужеве позабави Тро́ја,
Бијаше код куће, кажу, дуго вре́ме.
Од љубави чешће хваташе их гро́ја
Самохране, тужне усред ноћи не́ме̂.
Да не би озебле у кревету са́ме,
Гријаху га љубвом остављене да́ме.

1885 (11). Пошљедица тога бјеше врло прȍста:
Вративши се кући након дваест љетâ
Туђе дјеце Грци затекоше дȍста,
Али признадоше да је Троја клетâ
Женама сувише одредила пȍста,
И опростише им. Пут бијелог свêта
Ипак разјурише те синове ту́ђе,
Јер им хранити их у рачун не у́ђе.

1886 (12). Жене попустише да избјегну свàђу.
У свијет одоше који бјеху вȅћӣ,
Матере сакрише дјецу своју млàђӯ.
Од оних живљаху некоји у срȅћи,
Неко стече кору горчу, неко слàђӯ,
Јер их разних има Бог у својој врȅћи;
Неки постадоше борци и вјешта́ци,
А неки дворани, чобани, сељáци.

1887 (13). Није боље ишло у том опћем лȍму
Ни Клитѐмнестрину млађаноме сӣну,
Јер му забранише остати на дȍму.
Он, љепотом сличан лијепоме крӣну,
А бујнијем срцем огњепоме грȍму,
На броду се своме низа море вӣнӯ.
Гусар поста силан, и у разне кли́ме
Сто младијех Грка путоваху с њи́ме.

1888 (14). Ускоро престаде та њихова шéта,
Јер Крићани храбри, успјевши да срушê
Идòмена, који живјети им смéта,
Чија грозна прса тиранством се душе,
Те бјеше цијела пропиштала Крéта.
Дозваше га с друштвом чим за њега чуше.
Најмише га да их заштити од врêда,
И да у Диктеји одржава рêда.

1889 (15). Повјерена моћном његовоме штиту,
Диктéја је љепша од многих градóвâ.
Жене у њој, љепше но игдје на Криту,
Бјеху очаране од грчких синóвâ.
Њежних очију им подлежући миту,
У куће примаху чуваре зидóвâ.
Мало недостаде па да их прèселê
У куће, те боље да их развèселê.

1890 (16). Не бјеше љепота цигли узрок тòме,
Него ту је било још и друго нêшто.
Њих су завољеле и жене и мòме
(Пјесник врло искрен мора бити гдјêшто)
Што је бујно било свако ово òме,
Те грлити знàде и снажно и вјêшто.
Све што ј' од момака најбоље ѝмало
Грчких, ту је, с тог се не чудим нѝмало.

1891 (17). По истоку рока борци од занáта
Хтједоше да иду, а тако и трêбâ,
Јер им је престала била тећи плáта,
А печене шеве не падају с нêба.
Зар бесплатно чуват' од Диктеје врáта,
Кад за новце служи и пошљедња згêба?
Противу судбѝнê, клете пакòсницê,
Завапише њихне њежне милòснице.

1892 (18). Многа госпа красна и дјевојче бâјнô
Молише их остат'. Ах тако ми чàсти
(Изговараше се сваки од њих вâјно)
Не могу, јер ваљда нећу траву пàсти. —
Зато с њима оне утекоше тâјно,
И јоште су биле принуђене крàсти:
Дрáгога камења и злата зембѝле,
Да зајазе мòмке, понеле су бѝле.

1893 (19). Наравно, кад нема печенијех шéвâ
Да падају с неба, но их ваља пѐћи,
Треба злато. Кад је од својих мужéвâ
Ил' од рòдитêљâ морало утѐћи
Много првих госпа и богатих дјéвâ,
То се њихна љубав не може порѐћи.
По дужем лутању сред мора дебѐла,
Бȕра најпослије амо их довѐла.

1894 (20). Овдје проведоше прве дане мѐдне.
Али када прође десетину дáнâ,
Жене ове (многе дотле бјеху чѐдне)
Бише остављене од својих јарáнâ,
Чија срца грозна, чије груди лѐдне,
Зàситȋ убрзо Аморова хрáна.
Додуше, признајем, ништа није гȍрê,
Но морат' љубити невољено ствȍре.

1895 (21). Не знајући љубав њихну да цȋјенê,
Оставише јадне заљубљене мàчке,
Јер будући' нарави гусарске лȋјенê
Волијаху живјет' од ȍтмê и пљàчкê.
Полазећи благо женама плȋјенê,
И остављају их голе као тàчке.
Тарент озидаше, тако прича кáжа,
Али ово можда шарена је лáжа.

1896 (22). Срамна је издаја морала потрéсти
Жене, остављене без хљеба и нáдê,
Научене само играти и вéсти,
Пјевати и пити вина која слáдê.
Изгледаху као да нису при свéсти.
Три дана лежећи на обали млáде,
Горкијем сузама вазда обливѐне,
Јер жарко љубљаху ове јадне жѐне.

1897 (23). Најпослије ће се у њима да зàчнê
Мис'о о потреби самоодржáња,
И мишљаху неке, у рачуну тàчне,
Да ће се овога избавити стáња,
Ако родитеље и мужеве плàчне
Ублаже призором искрена признáња;
Неке: да је боље у море скȍчити,
Но у кућу своју икада крȍчити.

1898 (24). Друге веле, мјесто да чупају ко̏се.
Грде лице љепше од љиљана цвѐта,
Боље им је ићи куд их ноге но̏сѐ,
А јоште имаде заљубљена свѐта,
Те неће потребе имати да про̏сѐ,
Но по свили опет свака ће да шѐтâ.
Тад се умијѐша у збор својих се́јâ
Миносово сјеме, красна Оронте́ја.

1899 (25). Она је бескрајно вољела Фала́на
(Клитемнестрин синак овако се звѐо);
Њу, којуно јоште не у̏даде на́на,
Сада осрамоти човјек онај зѐо.
Најмлађа, најљепша, без икаквих ма́нâ,
Најјаче је срама осјећала кѐо,
Али и жестину праведнога гњѐва,
И прозбори, пуна осветнога ћѐва:

1900 (26). Ја предлажем збору милих својих се́кâ
Останути овдје; пријатна је кли́ма,
А земља је плодна и препуна ре́кâ,
Биће доста хране кад настане зи́ма;
А и друго нешто донијеће ле́ка
И користовати много нама сви́ма:
У онај ће залив бу̏ра гонит' лâђе;
Што је за потребу ту ће да се нâђѐ.

1901 (27). Вјечите душманке грозном мушком ро̏ду,
Који срца нема ни за десет дра̂ма̂,
Вребаћемо сваку прилику и зго̏ду,
Да светимо љагу, што нам срце сла̂ма̂:
Чим уплове лађе у ту нашу во̏ду,
Клаћемо бродаре за наплату сра̂ма. —
Њен пријѐдлог жене усвојише, тѐрно
Поста закон, који вршиле су вјѐрно.

1902 (28). Поста им краљица. Љута као гу́ја
Пазила је добро кад ће бити бу̏рѐ.
И тако би, чим би вјетровита стру́ја
На обалу људе избацила, цу̏ре
Нападале на њих горе нег' олу́ја,
Да јадне сијеку ил' на ватри пу̏рѐ.
Да нико у свијет не однесе ја̂ва,
Нико се од њихна гњева не спа̀са̀вâ.

1903 (29). Строг је закон био; у његовој сту́жи
Много уживаше Оронтеја хо̏ла.
Ал' временом поста јасно овој ру́жи,
Да њена освета против мушког по̏ла,
С којега јој срце непрестано ту́жи̑,
С њима изумире, и да њена ро̏ла
Осветничка скоро престанути хо̏ће̑:
Немајућ' порода светити их ко̏ ће?

1904 (30). Попуштању дакле бјеху жене скло̏не,
Вољне да закону строгост ону бла̂же̑.
Заробљене људе на женидбу го̏не̑,
Међу њима десет најбољијех тра̂же̑,
Чија стална љубав не грози да кло̏не̑,
Него десет жена усрећити сма̂же̑.
Треба таких десет (нови закон то̏ је);
Свак за десет жена, којих равно сто̏ је.

1905 (31). Та тражња потраја четир' пуна љѐта.
Краљица од људи из разнијех кра̂ја̂
За̀дуго не нађе ни у једном зѐта:
Ко ће те врлине у себи да спа̂ја̂!
Најзада је била отклоњена штѐта,
Јер нађоше жене десет правих зма̂ја̂,
Којино, ступивши у то ново зва́ње,
Друге људе клати даше обећа́ње.

1906 (32). Све су ове жене остануле бре̏ђе,
А када родише, мушке су младу́не
Своје погле́дале мргодећи вје̏ђе,
Јер пошто наравно не бијаху блу́не,
Те се још сјећаху шта је било пре̏ђе,
Будуће су мушке бојале се бу́не̑.
Пружајући дјеци да̀ подоје си̏се,
Знале су ка̀кове дојиле су ри̏се.

1907 (33). Помишљајућ' на то страховити сно̏ви
Мучаху краљицу, ал' се ипак о̀на
И овоме јаду најпослије до̏ви̑
(Јамачно је томе научи сото̀на),
И опет издаде закон један но̏ви̑,
Који су по граду огласила зво̀на:
Једног сина жена (то женска слобо̀да
Тражи) смије имат'; остале нек про̀да̂.

1908 (34). Само десет оних слободом се ди̑чê,
И нешто рођене дјеце јоште тр̑пê.
Чија их се судба канда мало ти̑чê,
Јер посташе слуге, мајстори и кр̑пе.
Јоште стари закон, што освету ви̑чê,
У њиховој пизми силу своју цр̑пê;
Још једнако жене робе људе стра̏не,
Сваког убијају ко им шака па̏нê.

1909 (35). Па ипак је вољом грозних ових же́на̑,
Који људе држе у ропству и сра́му,
И у том закону наступила ме́на,
Јер сад жртвоваху робове у хра́му,
Што Богу Освете беше дар и це́на,
Чији лик држаху у златноме ра́му:
Сваког дана једног пекоше на жа́ру,
Заклавши га ножем на мрском олта́ру.

1910 (36). Пошто дуго морем непознатим лу́та,
Стиже једном амо на несретну хри̑ду
Младић један врли, изгубивши пу́та,
Елбано, потомак силноме Алци̑ду.
Стража, појуривши из једнога ку́та,
Зграби га и веза за синцир у зи̑ду
Тамнице, господо, и мра́чнê и хла́днê,
Јер вазда жртава жене бјеху гла́дне.

1911 (37). О младом и храбром овоме војни̑ку,
Који Аполону личаше по ста́су,
Коме се љепота блисташе на ли̑ку,
А нешто чаробно дрхташе у гла́су,
Краљичину ћерку, Александру ди̑ку,
Бисерово зрно у златноме кла́су,
Неко извијести. Оронтеја јо̏ште
Живљаше, већ стара, усред опће по̏штê.

1912 (38). Не и̇маде живу тад ни једну дру́гу,
Али зато бјеше мноштво њихних шће́ра̑,
Које се оружјем вјежбаху по лу́гу,
Свака од њих можда љепша но Вене́ра.
Још једнако свêтê ону женску ру́гу
Осим њих још оних десет каваље́ра̑.
Не мислите да су ово они и̑сти̑,
Јер смрт косом коси, а и метлом чи̑сти̑.

1913 (39). Александра момка, ког толико хвâлê.
Жуђаше видјети и од своје мáмê
Доби допуштење након свађе мâлê,
И походи сȕжња сред његове тáмê.
Кад му видје чарне очи које пâлê,
Запали се срце у млађане дáмê;
Кад пође осјети да јој срце ȍста,
И да робу своме робињица пȍста.

1914 (40). Њојзи Елбан рече: кад би овдје бúло,
Као што је има свуд на земну шúру,
Милости, о дјево, под твоје бих крúло
Бјеж'о да избјегнем овоме синцúру,
Јер за милост молит' анђела зацúло
Смије свак са својом савешћу у мúру;
Живота ми новог ти би била мȁти,
Који бих могао свагда за те дȁти.

1915 (41). Но пошто је земља ова осим свêта,
Пошто у њој нема мȉлоштê, ни чȍјства,
Пошто жиће моје закону вам смêтâ,
Погинути морам, о том нема двȍјства;
Али зар да вођа најхрабријих чêтâ,
Које починише толика херȍјства,
Заклан као јагње пред олтаром пȁднê!
О да страшне смрти и кончине јȁднê!

1916 (42). Моли мајку, дјево, моли своје сéје,
Да ка' јунак паднем с оружјем у рȕци. —
Одговори шћерца старе Оронтéјê:
Натраг своју ријеч опору повȕци,
Јер све жене овдје нијесу Медéје,
Још мање звјерови, илити хајдȕци:
Нашем је закону правичан почêтак;
Ал' баш и да јесу, ја сам изузêтак.

1917 (43). Најпослије да сам таква била и jâ,
Јер се одушевит' можда немах чúме,
Да ми почне милост у срцу да клȉјâ,
Пошто тебе видјех, мним било би врúме.
Моме срцу, момче, близина ти прȉјâ,
Ах кад би могао вјечно бити с њúме!
Плȅменитȍст, која из ока ти вúрȉ,
И љепота твоја, за ме су синцúри.

1918 (44). Закон, што постоји јоште од почётка
Државе нам за вас несретне дошљáке,
Не трпи никаква никад изузётка,
Нити има овдје власти тако јáкê,
Да би могла спасти црнога те пётка,
Иначе од мајке, добре старе бáкê,
Измолила бих те. Ко зна да л' за твòју
Скромну молбу мајку придобићу свòју.

1919 (45). Све ћу покушати, ал' мржња и злòба
Против мушких може кораке ми сплѐсти. —
Борити се с десет није ми тегòба,
О томе, молим те, матер извијѐсти.
Ту борбу измòли (рече он) за рòба,
Који неће у гроб, но у славу грѐсти.
Једном убих десет лâвâ сред гòрицê,
Зато се не бојим ни десетòрицê. —

1920 (46). То су доконали, и послије свѐгâ
Александра оде, али без слобòдê
И без срца свога, јер оста код њѐгâ,
Па ни туна мира нема јер га бòдê
Аморова стрела, — има и са чѐгâ.
Њезини разлози Оронтеји гòдê,
И ганута молбом лијепе принцѐсê,
Приста да сенату пријѐдлог поднѐсê.

1921 (47). Овако прозбори у женском сенáту:
По глáсу закона, строга и пријѐка,
Људима су ропства вериге на врáту.
Ипак наш бољитак захтева човјѐка,
Силна, који хоће да за добру плáту
Хвата странце штоно дођу из далѐка
Када их олуја на обалу здȳвâ;
И град овај да нам од напасти чȳвâ.

1922 (48). И зато вас питам, не би л' било бòљê
Да од сада људе ухваћене стрàне,
Прије но их дамо жрцу да их кòљê,
Прије но им крвца пред олтаром кàнê,
Изводимо одмах на убојно пòље:
Ко десеторици зада смртне рàне,
Долази до своје слободе и вòљê,
С обвезом да за то у службу нам стàнê.

1923 (49). Пôбу̑ди ме рећи ово што сте чу̑ле
Елбан, чудан дјѐтић, који је међ' ѐнӣм,
Што по тамницама нашијема тру̑лê.
Наравно, за њиме ја сузе не рѐнӣм,
Јер презирем људе ка' пошљедње ху̑ле,
Нит' им се поправци вјеровати клѐнӣм.
Али он поручи да од жеље гѐрӣ
Против десет један мачем да се бѐрӣ. —

1924 (50). Артемија рече, јер то јој не гѐвê:
Што људе, којих се гнушам као ку̑гê,
Пустити морасмо у зидине ѐвê,
Било је сасвијем из побуде дру̑гê:
Добити потомства побуда се зѐвê.
Ал' жене, којено сабље њихне ду̑гê
У рођеној руци од напасти штӣтê,
Немају потребе да мушкарце мӣтê.

1925 (51). Ја сам (вели злóћа, а пѐглêдâ тâмно),
И сада мишљења, кога бијах вȁзда,
Да ваља очуват' уређење стâмнô,
Жели л' овдје жена останути гȁзда.
Тражити од мушких помоћ, то је срâмно,
Јер нам је начело: за мушкарце мȁзда.
Ми потребујемо мушку силу јáку,
Ја вам то признајем, ал' само у брáку.

1926 (52). Имат' борца који може десет љу́дӣ
Надбит', противно је законима нȁшӣм.
Прво би му било да за влашћу жу́дӣ,
И отео би је, ја се врло плȁшӣм.
Да десет нашима та сила из гру́дӣ
Бије, шта би било са госпоством вȁшӣм?
Брани л' ти слободу од тебека јȁчӣ,
За њоме слободно унапријед плȁчи.

1927 (53). Још ово, краљице милостива, ту̑би.
Од стотину равно удѐвӣцâ, кáжи
Шта ће бит' успије л' мужеве да згу̑бӣ?
Да спасеш Елбана други начин трáжи.
Мислим има један. Казаћу га. Злу̑ би
Избјег'о ако му мушкост нешто вáжӣ:
Могне л' задовољит' (вели Артêмија)
Сто жена, слобода нек му је прêмија. —

1928 (54). Иштуђ' немогуће, ријечи јој кри̏ше
Жељу да младога убије Елба́на.
Ма да све старије као она мни̏ше,
Побијѐдила је ипак она стра́на,
Која је о ствари размишљала ти̏шê,
Јер краљица ради ћеркина јара́на
Паметних разлога навела је ви̏шê,
Тер ȳспје да спасе борца од мегда́на.

1929 (55). Од сваке дјевојке и госпође млА̀ђê
Њени су разлози прихваћени би́ли,
Јер да Елбан зна́дê од анђела слА̀ђê
Погледати, знано бјеше многој ви́ли,
И након жестоке препирке и свА̀ђê
Решише да младић у хапсу не гњи́лȋ,
Који се млађима допадаше тА̀кô,
Но да се са њиме поступи овА̀кô:

1930 (56). Ако десет људи побије, и А̀ко
Не стотину него десет само цȳрâ
Ка' супруг у браку задовољи лА̀ко,
Нек опет слободан по свету се гȳрâ,
Неће л' да остане. Том у граду свА̀ко
Радује се. На се он оружје тȳрâ,
И кад оних десет пȍгуби̏ и нА̀дби̏,
Јуначки приступи оној чудној свА̀дби.

1931 (57). Сјем шћери краљица девет њему дА̀де
Цȳрâ, да са њима градом овим влА̀дâ,
И овим законом везати га знА̀де:
Да сваки мушкарац, ког до њена грА̀да
Зла судба добаци на веље му јА̀де,
У храму ка' жртва од освете стрА̀дâ,
Не могне л' бораца десетак на брȍју
Првог до пошљедњег погубит' у бȍју.

1932 (58). Побједник остане л' на мегдану тȍме,
Он онда у браку законитом нѐка
Куша мегдан гдје су мегданџије мȍме,
А побиједи ли, краљевство га чѐкâ.
Док и сам удесу не подлегне злȍме,
Нек запȍвиједâ с пријѐстола мѐка
У женскоме царству, и то нека трА̀јê
Докле га не згуби бољи какав змА̀је.

1933 (59). Десет оних дјева муж бити имадê.
Али то витезу не треба да смêтâ,
Да новим избором друге себи дадê.
Тај закон већ траје две хиљаде љêтâ,
Колико ће јоште, то нико не знадê.
И много је овдје изгинуло свêта.
Жене сваког дана несретне бродаре
Као жртве међу на своје олтаре.

1934 (60). На првом мегдану побједником бити
Једанпут се деси у сто случајевâ,
А можда и јоште много рјеђе, нити
Дође се до брака с оних десет дјевâ.
Аргил, мој претходник, Херкул један читî.
Један од првијех славнијех мужевâ,
Доби обје борбе, ал' од мене паде.
Ја остах да живим на велике јаде.

1935 (61). Јер живјет' у злату, кадифи и свили.
Играти, пјевати, испијат' кондире,
Шта вриједи оном коме душа цвилî.
Коме само јади из очију вирê?
Без слободе срце у грудима гњилî,
Боља је слобода од царске порфирê.
Нијесам слободан пошетати свêтом;
Краљујем, ал' роб сам мјесту овом клêтôм.

1936 (62). Вара се о срећи мојој, који гôђе
Мисли да сам срећан живећи без славê.
Јер док ми рођаци војскама су вôђе,
Док узноси цио свијет ове лâве,
Мени овдје срце чамотиња глôђê,
И судба ме скреће са путање правê,
Која слави води. У Францији дâ сам
Свој бих живот дао да до славе стâсâм.

1937 (63). Гнијèзда овога проклетога вôња
Смртоносни врîјед наноси ми дûши,
Нерада и чаме убија ме тôња,
Чежња за Францијом прса мени гûшî;
Јер мјесто на Мавре да нагоним кôња,
Сржи и ре у руци десној ми се сûшî.
Не марим живјети у овакој грôзи,
Зато сјутра, дјево, мријет' ми помôзи. —

1938 (64). Уђу́та. Свакоме присутном јуна́ку
Прича ова много забаве је да́ла.
Чудише се шта је у овом буца́ку
Досад од старине почињено за́ла̂.
Када се Астолфо по извјесну зна́ку
Увјери да није била само ша́ла
Да је Гвидо синак Хајмона му ро́ђе̂,
И сам своје име каза му тако́ђе.

1939 (65). Плачућ' од радости загрли га сла̀тко.
И усхићен ово тада њему ре̂че:
Вјерујем да славни Хајмон ти је та̀тко,
Јер ће се хра́брошћу, којом ово ве̂че̂
Заблѝста, о томе увјерити сва̀тко,
И знај да у мени пријатеља сте̂че.
Ја сам Астолф Инглез, братац ти од стри́ца;
Жалим што ти прије не познадох ли́ца. —

1940 (66). Гвидо, који би се веселио мно̀го,
Да је другдје срео мила свога бра̀та,
Није му се овдје обрадоват' мо̀го̂,
И с тугом у срцу десницу му хва̀та̂,
Јер судби се свидје наредити стро̀го
Да се туна сретну сред љутога ра̀та:
Слободан је Астолф ако Гвидо па̀дне̂;
Жив остане л', зло је за дошљаке ја̀дне.

1941 (67). Чак ни тако није (размишљаше ди̇ље̂),
Да, није ни тако, но је много го̀ре̂:
Њих судба свакако у биједу ши̇ље̂,
Јер Марфизу мушким не могу да ство̀ре̂;
Нит' при другој борби може бити збѝље̂,
Нит' њих смрт његова избавити мо̀ре̂.
Њих ће црна ропства покрит' облак тма̀сти̇̂,
Марфиза у храму заклана ће па̀сти.

1942 (68). Он тако мишљаше, а са своје стра́не̂
Они, очарани врлинама Гви̇̂да,
Тог витеза правог без страха и ма́не̂,
Мњаху да би било дјело пуно сти̇̂да,
Ако смрћу момка тако славне гра́не̂
Траже себи спаса из овога зи̇̂да.
Највише Марфизи, што се с њиме бо̀ри̇̂,
То је непри̇̀јатно, те по̀че̂ да збо̀ри̇̂:

1943 (69). Ти ћеш с нама ићи, јер ми ћемо сѝлõм
Изићи из овог несретнога ку́та. —
Рече Гвидо: вашем покушају смѝлõм
Нема наде; женска моћ је врло кру́та. —
Рече цура: да се не мачем, но вѝлõм,
Борим, ја бих себи прокрчила пу́та;
И надам се биће драго Богу мѝлõм
Да те ослободим тих женскијех тру́тâ.

1944 (70). Познах силу твоју, зато наду го̀јѝм
Да ће она помоћ' и теби и нâма.
Са својијем друштвом ја ти добра сто̀јѝм,
Сјутра град овај ће бити жртва плâма;
С тобом се и с њиме никога не бо̀јѝм,
Све ће жене гробна прогутати јâма;
Сјутра ће се њихно гнијездо да зâтрê
Од наших мачева и од наше вâтрê. —

1945 (71). Он рече: мач мој ће твоме да слијѐдѝ,
Пашћу светећи се женам' овим хо̀лѝм,
Али наша храброст ништа не вријѐдѝ,
Јер узет' у обзир ово ја те мо̀лѝм:
Же́нâ десет хиљад' грâду по сријѐди
Има, а и више вјеровати во̀лѝм;
Толико на лађам' у проклетој лу́ци
Не можемо утећ', у њихној смо ру́ци. —

1946 (72). Ка' вра́гâ у паклу же́нâ ових дâ је,
Или ка' у Грчкој негда Персија́нâ,
Порушићу њихне дворове и стâје,
Нит' икаква од њих бојим се зија́на.
Грозно њихно царство, што предуго трâјê,
Уништићу, — рече љутита Дија́на.
Вели младић: има можда једно срѐство,
Да се спаса нашег изврши чудѐство.

1947 (73). Из вароши ове, крвљу обливѐнê,
Можемо цијеле изнијети ко̀же
Једино помоћу неке моје жѐнê.
Приступит' обали женска само мо̀жê.
Муж не смије ићи до воде студѐнê;
То закон зâбрâни што мо̀гаде стро̀жê.
Према том, и зато што једну има́дêм
Вјерну жену, мислим све да вас искра́дêм.

1948 (74). У ствари се овој њој повјерит', мѐни,
Господо, у срцу нимало не сту́дӣ,
Јер се хоће овој љубоморној жѐни
Да ме има сама, и за бјегством жу́дӣ.
Прије но брегови постану румѐни
Зором, чекаће нас на обали ту́ди
У лађи, коју ће сама да нам спрêмӣ,
Док у граду јоште мир царује нѐмӣ.

1949 (75). Сви ви, што сте ноћас код мене на ста́ну,
Витези, путници, трговци, лађа́ри,
Којима десницу красније ваља́ну
Убојита копља, мачи и ханца́ри,
Јурнућете за мном право к мору сла́ну,
И слободе своје постат' господа́ри.
Бог ако помогне, успјећемо дӣвно. —
На то му Марфиза одговори кӣвно:

1950 (76). Можеш како хоћеш, Гвӣдо, али за́ ме
Не приличи бјежат' из вароши та̂јно.
Прије све ће ове изгинути да́ме,
Но што ће се моћи похвалити ва̂јно
Да се бојим њихне цеве и гала́мê,
И ја ћу победит' или пасти сја̂јно.
Оружје ми пут је прокрчити мо̏ћно;
Недостојно мене бјежање је но̏ћно.

1951 (77). У опће бјежати ја не имам за̂што,
Јера само жене ове да дозна́ду̑,
Да сам женско, одмах срце њихно та̂што
Понудило би ми управу и вла́ду,
Јер жена се женом радо дичи ка̂што,
И мјесто руге бих имала пара́ду.
Ал' ја волим ићи са својијем дру́штвом,
И презирем круну, скврњену хајду́штвом. —

1952 (78). Говорећи тако око њено врѐло
Унутрашњу срдбу дало ти је зна̂ти.
Па ипак послије, расудивши зрѐло,
За друштво опасност опази и схва̂тӣ,
Ако вољу своју претвори у дјѐло,
И са ње не желећ' и други да па̂тӣ,
Пристаде да Гвидо стара се о свѐму,
А већ и она ће слиједити њѐму.

1953 (79). То је мило свјѐма, и истога трѐма,
Гвидо је љубљену Алерију звао
(То је име оне жене), па је прѐма
Договòру жељу разумјет' јој дâо.
И она похита те се сврши спрѐма
Прије но је данак на земљицу пâо.
Другијема рече, пошто своје блâго
На брод склони, да јој вòзати се дрâго.

1954 (80). Још нâрѐди Гвидо са том својом млâдôм
Спрѐмити оружје рад наоружâња
Путника осталих, и оружје крâдом
Смјести се у собе њиховога здâња.
Док неки у мислим' бавећи се рâдом
Сјутрашњим не заспа, други веће сâња.
Чешће загледаху који будни бјѐху
Да л' већ зора зâрӣ склоништа им стрѐху.

1955 (81). Сунчàнâ се зрака јоште није пѐла
На сњежне врхове високијех гòрâ,
А жене под рѐсом свечаног одѐла
Пођоше к бориштy из својијех двòрâ,
Да борца, што коња имађаше бѐла,
И што пун бијаше витешкога зòра,
И што пјешке бјеше хитар као срна,
Гледе на мегдану против борца црна.

1956 (82). Неке на капији, неке већ су сјѐле.
Из њихна држања, необично грȕба,
Вијаше се да би странце клати хтјѐле.
И опет убојна заори се трȕба.
Све путнике наше и витезе смјѐле
Већ оружје сјајно кијаше до зȕбâ.
Збише се у чету што могаху чвр̏шћȳ.
Међу путницима многи богме др̏шћȳ.

1957 (83). Њих бијаше доста, може бити двјѐста,
Ма слаба ће вајда бит' од њихна рâда.
К пристаништу води само једна цѐста
Из двора Гвидова, али он се нâдâ,
Ма да мора прећи преко оног мјѐста.
Гдјено је бориште проклетога грâда.
До пристаништа се јуначки протȕђи,
Па са својим друштвом у брод онај ȕђи.

1958 (84). У бориште дакле мораде да свр̑нê,
Ал' одмах противној капији се жу̑рӣ.
Руља, видјев' ово, пуна слутње цр̑нê,
Пут му закрчити ода свуда ју̑рӣ.
Пуче глас да странци свети закон сквр̑нê,
И море од жена стаде да се бу̑рӣ.
Да са њима двобој неједнаки дêлê,
Полетјеше жене запињући стрêле.

1959 (85). Витезови маче потегоше бо̑јнê.
Марфиза, наравно, у првоме ре́ду,
Вазда једна славе, ограшја и во̑јнê,
И свак је познаде по дичноме гре́ду.
Амазонке коње појахаше го̑јнê,
Гушећи се клете у жучи и је́ду;
Сјетише се старе ране своје гно̑јнê,
И странци у вељу западоше бе́ду.

1960 (86). О страхоти овој страшно је и пје̏ти.
Јер јунаке наше оставише бо̑зи,
Пуштајући да их женска рука што̏тӣ.
Јуришаху жене у реду и сло̑зи,
Правећи празнине у несретној че̏ти,
И већ од путника изгибоше мно̑зӣ.
Астолфо се рога чаробнога сје̏тӣ,
Јер на покоље онај душа му се згро̑зӣ.

1961 (87). Његов гње̏в описат' ја не имам ре́чӣ,
Гњев свједока тужног овијех гнусо́ба̑.
Када рог му громко започе да је́чӣ,
Којим у невољи помоћи се про́ба,
Стаде уплашена да кука и дре́чӣ
Гомила онијех женскијех руго́ба̑.
Загребоше жене на четири стра̑не,
Нити се сјећају да капију бра̑нê.

1962 (88). Мачеве и копља побацаше гњêвне,
Не пада им на ум да се више ту́ку̑,
У чему до тада бјеху тако рêвне;
Бацише и стреле запете на лу́ку.
Гром што грмне када муња небом сêвнê,
И тмасти облаци сводом се наву́ку̑,
Те сакрију зраке звијезде нам днêвнê,
Нема силе што је у чаробну зву́ку.

1963 (89). Од овога рȍга, чаробног ала́та,
Свако живо срце мора да се стра̑вӣ.
На капије градске и на кућна вра́та
Навалише плахе жене као мра̑ви:
Астолф до жељених дође резулта́та̑.
Једно друго гура, обара и гња̑вӣ;
Ноге се и руке и вратови лȍмê,
Читаво тијело оста слабо кȍмê.

1964 (90). Многи мњаху наста трѐн суђена рȍка,
Те за̏грозӣ труба анђелова сма̀ком.
Бла̀го томе који бјеше хитра скȍка,
Тѐшко дебеломе и староме сва̀кôм.
Усплахирена је бјежала и стȍка,
Свак живи на бјегство бјеше врло ла̀ком.
Пролама се небо од рике и њи̏скê,
Од лавежа, плача, кукњаве и пи̏скê.

1965 (91). Да̀, све *живо* бјежи, и ви који зна́те
Да Гриф и остали такође су *жи́ви*,
Знаћете шта чине, и да не чита́те.
О витези славни, ма да нисте кри̏ви,
Морате бјежати, јер примјер има́те
У вашој Марфизи, неустрашној ди̏ви.
Сансонет, Аквилан, Гвидо као кри̏лат
Бјежи, ма да бјеше храброшћу оби̏лат.

1966 (92). И тако бјежаху од ужасна рȍга
Који се муњиних не боје ва̀та̑ра̑,
Ни мача витешког, ни звијера злȍга,
Ни дивљачких бу́ца̑, но́жа̑ и са̀та̑ра̑, —
Никога не боје до помало Бȍга,
Јес, богме бјежаху сад преко ха̀та̑ра!
И тако Астолфо не само душма́не,
Но и своје друге разјури ваља́не.

1967 (93). Он то и не спази, и љути се зма̀јс
Жураше кроз главне варошке сока́ке,
И стравична јека непрестано тра̀јê.
Жене, дјеца, људи, дјевојке и ба́ке,
Оставише своје дворове и ста̀је,
И по шумама се скрише у шибља́ке.
Престављено све се разбјеже куд кȍјê,
И домови њихни скоро празни стȍјê.

1968 (94). Сансонет, Марфиза, Гвидо, оба бра̏та,
Еле сва дру̏жина, за којомно ка̏са
Остатак онога̀ трговачког ја̀та,
На морску обалу најпослије ста̏са,
И сваки се лађе приправљене хва̀та̂,
Којано отплови још истога ча̏са.
Њих је Алерија чекала на бро̀ду.
И тако добише опета слобо̀ду.

1969 (95). Град, који толике странце и дошља́ке
Досад покла, скупо грехе своје пла̂ти.
Астолф, обишавши скоро све буца́ке,
При којем ходању многе мачем смла̂ти,
Сјети се тражити другове јуна́ке,
И најзад и сам се на обалу вра̂ти.
Али празна бјеше обала и сте́на;
Нигдје никог нема, друго́ва̂ ни же́на̂.

1970 (96). Погледав низ воду лађу ону спа̀зи̂:
Раширила платна па се тихо ни̂ја̂,
Низ дебело море хитајући ла̀зи̂,
Барјак се Гвидонов на катарци ви̂ја̂.
Видјев шта је, љутит са обале сла̀зи̂,
Љут на рог, што зна́де̂ и шалу да збі̂ја̂,
Јер, сјем њега, сваком подједнако сви̂ра̂.
Како ће путоват' сам, нек начин би̂ра̂.

1971 (97). Криво му је било што од своје бра̀ће̂
Бијаше одвојен, али томе свѐму
Ми нијесмо криви, нека гледа шта̀ ће.
Ми без бриге с Богом рећи ћемо њѐму,
Јер он рогом свагда хаснити се зна̀ће,
Када год западне у беду голѐму.
Хајдемо његово да стигнемо дру̏ство,
Љу̏то, што бјежањем пока́за меку̏ство.

1972 (98). На те витезове, соколове, на̀ те̂
Лавове витешки пануо је гри̂јех.
Душевни болови с лица им се ча̀те̂,
С лица, гдјено мргуд за̀мијени̂ сми̂јех,
Гдје румене руже стида њихна цва̀те̂,
Јер осјећај срама бијаше у сви̂јех.
Посрамљени један од другога бјѐже̂;
Марфиза и Гвидо као мртви лѐже̂.

1973 (99). Брôд је диван био, пун свакојих згôдâ;
Њим је управљао стари онај стри́ка.
Прошав поред Кипра и острва Рôда,
И силних отока што су рêс и ди́ка
Егејскоме мору, ка Морéји хôдâ.
Откле Сицилији, па је онда чи́ка
Свратио у Луну, мјесто своје рȍдно,
Гдје је останути нашао за схȍдно.

1974 (100). И остатак онај људи и лађáрâ
Ту ће се у Луни с њиме да искр̀цâ.
Витези најмише другога бродáра,
И брод опет морем отпоче да гр̀цâ,
Па ће, након буре мале и без ћáра,
Јербо ȕспје да се из ње ископр̀цâ,
Брод, а с њим наравно и ти славни тȉћи,
У Француију, и то баш у Марсељ стȉћи.

1975 (101). Брадаманта нѐ би туна у то ври́ме,
Иначе би госте к себи у двор звáла.
Ма да видиш сада Марфизе цери́мê,
Мало јој је било претрпљених зáлâ,
Није она била укроћена ти́ме,
А доказ о томе овај нам је дáла:
Остави другове, јер на своју рȕку
Ћеф бјеше ратоват' овом женском вȕку.

1976 (102). Жељна побједнога зáноса и дȉма,
Не мари побједу с другима да дêлȉ,
И пошто љубазно опрости се с њȉма,
Алерију цмокнув', у свет оде бêлȉ.
Полазећ' вели им, а главицом клȉмâ:
Што ће друштво лаву и сокȍлу? Смê ли
Напасти их ико? У јату су чвóрци.
Пȍмоћи не траже мога кова бóрци. —

1977 (103). Ова силна цура, ватра ова жȉвâ,
У ријечима је овијема цéла.
Охола дјевојка о том тако мнȉвâ,
Али не дијели њезина начéла
Нико од онијех витешкијех дȉвâ.
Док сама отȉде храбра ова сéла,
На другу се страну друштво оно дȉже
И сјутрадан замку некаквоме стȉже.

1978 (104). Ко је газда био познато им ни̏је;
Уђоше јер тело за одмором цви̏лӣ.
Од мужа услужног и доброга, чи̏јê
Има̏ње је, красно примљени су би̏ли;
Доброг, ал' привидно, јер гори од зми̏јê,
У њихне одаје он ће да уми̏лӣ
Са мо̀мцима својим када на̀ сну би̏ше,
И — окови им се око руку сви̏ше.

1979 (105). У Морфејевоме заробљене ло̀ну
Остављам, фурије макар да ме гри̏зȳ,
Да цуру потражим, која веће Со̀ну
Ријеку преплови. Зачуди Марфи̏зу
Кад у шуми бабу, жалосну и бо̀ну,
Спази до потока некаквога бли̏зу.
Црна бјеше на њој сукња једна бо̑рна,
А она сломљена јадом и ȳмо̑рна.

1980 (106). Ви сте већ познати са одвратном сли̏ко̑м
(Сјетите се само!) грозне ове ба̑бê.
Кад Роландо њеном упозорен ви̏ко̑м
Постаде бра̀ничем Изабеле сла̑бê,
И од разбојника не допусти ни̏ко̑м
Утећи, него их згази као жа̑бе,
Баба стругну јера и њу злочин пр̑ља̑.
Одонда једнако по горама шврља̑.

1981 (107). Туда се од сваког бабȳскера кри̏ла.
Што ли? Кашње ријеч о том ће да па̑нê,
Зашто је скривена останути хти̏ла.
Угледавши борца спољашности стра̀нê,
Да је безопасан логички је мни̏ла,
И мјесто да бјежи крај потока ста̑нê,
Сишавши с врлети низ камење ло̑мно,
А цуру поздрави понизно и скро̑мно.

1982 (108). Не знајући прошлост ове змије кра̀сê,
Цура јој за молбу имала је ма̑ра,
Јер мољаше да је пренесе и спа̀сê
Преко воде. Бјеше пренесена ста̑ра̑.
Сјем тога Марфиза још узеде на̀ се
Да бабу на коњу преко неких ба̑ра̑
Донесе до друма. Ту је дикла срѐла
С дамом и сеизом борца неког смјѐла.

1983 (109). Борац, по изгле́ду, из вишега ко̀ла,
Добра коња свога поносито ја̀шê,
Којег од злата се не вијаше по̀ла,
И веома красно оружије па̀шê.
Дама је лијепа, али врло хо̀ла,
Јер дрско гледаше пут херојке на̀шê,
Коју то гледање непријатно да̀рнӯ,
Те још ближе к њима коња свога ца̀рнӯ.

1984 (110). Пина́бело то је, исти онај, ко̀јӣ
Брадаманту прије некол'ко мјесе́цӣ
У рупчагу баци, почев да се бо̀јӣ
Од ње, и да сумња, убили га све́ци!
Даму, која сада украј њега сто̀јӣ,
Спетљаше мађиски некад изуме́ци
Атлазови: бјеше у замку и о̀на,
Који старцу томе сагради сото̀на.

1985 (111). За том женом оно Пина́бело пла̀ка,
Кад га Браламанта нађе украј во̀дê.
Када замак онај, грозан као ра̀ка,
Пун краснијех дама и прве госпо̀дê,
Брадаманта сруши, особа се сва̀ка̂,
Која туна бјеше, дочепа слобо̀дê.
Дама Пинабелу, који за њом лу́дӣ,
Врати се, и с њиме по свијету блу́дӣ.

1986 (112). Кад ова госпођа бабу ону спа̀зӣ,
Стаде да се смије и зубе да кêсӣ,
Па чак и језиком на њу да се пла̀зӣ.
Марфиза, којуно спопадоше бêси,
Рече, а ближе јој преко поља га̀зӣ:
Њу већа љепота него тебе рêсӣ,
Што и бра̀ничу ти доказати жѐдним
Одмах на мегдану, под условом јѐдним:

1987 (113). Буде л' он побеђен, а биће заце́ло,
Ти ћеш, госпођице, тако добра бӣти,
Да са себе скинеш то сјајно оде́ло,
Да би могла баба њиме да се кӣтӣ
И да се поноси кад оде на пре́ло,
А теби, богами, друго ваља шӣти.
Све ћеш дат' и остат' без хаљине цӣглê;
Даћеш јој и коња, прстење и ӣгле.

1988 (114). То када учиниш онда иди ку̏ћи,
Ако ниси од ње изгубила кључе. —
Од муке хтијаше Пинабело пу̏ћи,
Јер овај пудљивац нерадо се ту̏чê.
При првом судару на земљу се пру̏ћ̂.
Госпођа мораде одело да сву̏чê.
Много се, наравно, радовала ба̀ба
Скупоцјеном руху, добивѐно̂м ца̀ба.

1989 (115). Није чисто јадна вјеровала ја́ви.
Докле је Пина́бел од удара љу́та
Онесвјешћен леж'о на зеленој тра́ви,
Баби се адиђар, сав од злата жу́та
И камења драгог, блистао на гла́ви.
С њом оде Марфиза те свијетом лу́та.
Пошто четир' дана борца среле ни́су,
Спазише једнога на једноме ви́су.

1990 (116). На помамну коњу с планинских висѝна̂
Као стријела је журио се до̀ље;
Коњ у скоковима од двает аршѝна̂
Лећаше (на жалост не мо̀гаде бо̀ље̂!).
Част ми је представит' господи Церби́на,
Најбољега међу људма добре во̀ље̂.
Јураше некога (мазде му се хтје̏ло)
Који му спри̑јечи добро једно дје̏ло.

1991 (117). Дрском, безобразном коњанику то̀ме
Жељаше па̀лошем поткресати кре̏сту,
Но коњ овог, ноге немајући тро̀ме,
Сретно га однесе у гору и че̏сту.
Дојуривши тако до бабе и мо̀ме̂,
Церби́н заустави коња на том мје̏сту.
Срце му лупаше необично бу̏рно,
А изгледао је зловољно и ду̏рно.

1992 (118). Као луд је био стао се смѝјати
Ма да љутит бјеше, када бабу ви̏ђе,
Јер да с бабе једне може се сѝјати
Младе цуре на́кит, није знао при̏ђе.
Не хајући да л' ће витезу при̑јати,
С којим се нѐ срете дотле никад ни̏ђе,
Рече: јеси мудар што оваку у̀зê;
С љубоморе нећеш пролит' једне су̀зê. —

1993 (119). Мислећи каквој ли припадаше вјѐри,
У бабу збрчкану продужи да блѐнê.
Што је више гледа, све се више цѐрӣ,
Ока не подиже са смијешне сцѐнê;
Од главе до пете једнако је мјѐрӣ,
Смијех му бијеле натјерао пјѐне.
Додуше и баба, коју бисер дâвӣ,
Била је у лицу орангутан прâвӣ.

1994 (120). И цури се шали, ал' се љута прâвӣ
И рече: госпођа лијепа је мо̀ја,
Нит' може на једну ва́гу да се ста̀вӣ
Њезина љепота и уљудност тво̀ја.
Ја бих рекла рӯмѐн образе ти пла̀вӣ,
Ма да од визира не види се бо̀ја,
Јер са̂м даме немаш, и зато се смӣјêш
Да тијем смијехом бруку своју скрӣјêш.

1995 (121). Јер кад би је смио признати за мла́ду
И лијепу, пошто сво̀јê није у̀ те,
Мор'о би је отет', али ту́ пара́ду
Не волиш, јер могу гаће да пожу́тê. —
Не д'о Бог (Цербин ће)! Зар ову кура́ду?
Пардон! Видим да си ћуди нешто љу́тê.
Не, она је млада и лијепа, зна́те,
Али, с опроштењем, канда само за́ те.

1996 (122). Једно према другом да сте врло вру́ћи
Види се, и љубав кварити вам не́ћу.
Љепотицу за се чувај, но буду́ћи
Да ми канда желиш угасити све́ћу,
Веома ћу радо са тобом се ту́ћи,
Само хоћу да се томе предузе́ћу
Тачно унапријед обиљежи цӣље:
Не желим ти отет' ово твоје мӣље.

1997 (123). Природа и шали по кашто је вӣчна,
Вас једно за друго канда она ствòрӣ:
Твоја храброст њеној љепоти је слӣчна.
За њу се борити! Да л' се ико бòрӣ
Да, побиједи ли десница му дӣчна,
Од побијеђена борца буде гòрӣ?
Зар да ме побједа с том ругобом спâрӣ?
Зар побијеђени побједом да ћâрӣ? —

1998 (124). Рече цура: добро! И том има лéка.
Погодбе нам речи нек обратно глâсê:
Ако побиједиш ти данас менéка,
Што веома лако бити може, jâ се
Не одричем даме; али иста сéка,
Коју, ка' и тебе, све врлине крâсê,
Твоја је паднеш ли, и што она вѐлѝ
Да чиниш, и да је пратиш куд пожѐлѝ. —

1999 (125). Рече он: овако право је и мѐни,
Пристајем, и ријеч теби дајем чȁсну, —
Па копље потéже према силној жѐни,
Мислећи побједу однијети лȁсну;
Али му ударци бише одбијѐни,
И слава његова тога дана сплȁснȳ,
И он ено лежи на хладној стијѐни,
Из седла избачен, и свијест му гȁснȳ.

2000 (126). Лежао је туна јадан у незнáни,
Која, Богу хвала, врло мало трȁја,
Јоште нико досад, о Боже сахрáни,
Не обори с коња страховита змâја.
Лежећ' и о баби мислећ' на тенáни
Својојзи срамоти нѐ сагледа крȁја,
Јера је у њему пратиоца стѐкла.
Помисао на то грозно га је пѐкла.

2001 (127). Смијући се цура дојури и рѐче:
Господине, молим да ме разумéте:
Трофеј, који вама усљед ове сјѐчê
Припаде по праву, красно ј' ово дéте.
У вама брȁнича дама ова стѐче,
И ви своју ријеч погазит' не смéте.
Пратит' је морате куд гоћ она ѝдê
Под окриљем ваше убојите цѝдê. —

2002 (128). Па не чекајући да одговор дáдê
Цербин, што од чуда слушајући зѝнȳ,
У гору одјури то страшно чељáде,
Пошто коња бичем по сапима шѝнȳ.
Ко тај витез бјеше желећи да знáдê
Пита бабу што га мрзи као псѝну
Јер јој се смијао. Рече баба њѐму:
Цура ти нȁнесе срамоту голѐму.

2003 (129). На мушкарце она гледа са висѝна̂;
Дође од Истока, откуда и зо̀ра,
Да против француских во̀јштѝ паладѝна̂;
У Француској цура истом је од ско̀ра. —
То грозно постидје јаднога Церби́на,
Наопако њему обрте се го̀ра.
Ру̏мѐн стида која лице обли њѐму,
Мал' се не рашири чак му и по шљѐму.

2004 (130). Не само црвѐнѝ, но у јаду то̏мê
Чини му се стид га за образе штѝпа̂.
Тужно погле́да̂ше пут охоле мо̏мê,
Која већ замаче иза густих лѝпа̂.
Најзада удесу покори се зло̏мê,
Те хитро на коња са земљице ђѝпа̂.
Баба га подсјети на нову му ду́жно̀ст,
Тражећи од њега дворбу и услу́жно̀ст.

2005 (131). Он рече уздишућ': О судбино клѐта̂!
Чељуст отровом се твоја на ме пјѐнѝ,
Јер одвоји мене од мојега цвѐта,
Што својом љепотом љепотице сјѐнѝ.
Посла ову бабу да живјет' ми смѐта̂;
Не даш да се мило милим својим жѐнѝ.
Мјесто ње зар баба уза ме да шѐта̂!
Грозна судбо, хвала на та̀ково̀ј смјѐни.

2006 (132). Дјевојчица моја, врлинама прва̂,
Јер њој не ѝмаде, нит' имаће па̂ра,
У море утону без трага и стрва,
Ах за рибе морске да лијепа да̂ра!
Док, мјесто већ да́вно да на̀хра̂ни црва,
Још хода по земљи баба ова ста̂ра̂!
Из велике, судбо, према мени зло̀бê
Ти очу́ва живот оваке руго̀бê. —

2007 (133). Колико губитак љубљенога цвѝтка
Нашега витеза несретнога цвѐља̂,
Још толико страда од овог добѝтка.
Баба, што очима пажљиво га стрѐља̂,
Присјети се одмах (не бијаше плѝтка)
Кога оплакује тужаљка му вѐља̂.
Помисли у себи: судећи по свѐму
Он је. Изабѐла прѝча ми о њѐму.

2008 (134). За њиме јадница много су́зâ прȍлӣ.
Јест, он је душе ми (у себи се кле́ла).
То је онај који Изабѐлу вȍлӣ. —
Историја баби позната је це́ла,
И зна, кад олуја цуру ову скȍлӣ,
Да је исту вода на обалу сне́ла,
Те је млађан живот јадне Изабѐлê
Спасен био близу вароши Рошѐлê.

2009 (135). Ја мислим читатељ да се свега тȍга,
Ма да бјеше да́вно, још лијепо сјѐћâ.
Зна да Изабели, од удеса злȍга
Погођеној, до́ђе од Роланда срѐћа;
Зна колико бјеше према њојзи стрȍга
Баба ова, злошћу од фурије вѐћâ;
Краљ од Галисије зашто је без шће́рцê
Ост'о, зна јер моје опи́са му пе́рце.

2010 (136). Да Церби́н овако вапије и је́чӣ,
Јер мисли да му се утопила мӣлâ,
Дознала је баба из онијех ре́чӣ.
Да је цура жива није њему крӣла,
И поче фурија овако да дре́чӣ:
Несрећа, која се Изабели збӣла,
Није ти позната, како видим, тâчно;
Иначе ти око не би било плâчно.

2011 (137). Да се утопила, то су лажне тврдње;
Дрâга ти је жива; гдје је, и то зна́дêм.
Ал' за смијех онај и за оне грдње
Ја се теби, брајко, осветит' има́дêм.
Нећу ја, пријѐдмет оне твоје спрдњê,
Никаква упуства о њој да ти да́дêм.
Можеш ме слободно сјећи, пећи, бȍсти,
Нећу ти помоћи у твојој жалȍсти. —

2012 (138). Лаје пас осјетив да се неко пу̏жê
Ноћу у авлију преко њена плȍта,
Али ако меса лопо́ви му пру̏жê,
Престануће лавеж подмићена скȍта:
И он бабу кињит' није смио ду̏жê,
Јер за њ поста јача но читава рȍта,
Пошто о милој му може дати јâва;
С тога поче баби да се умӣљâвâ.

2013 (139). Моли је да прича, љубазно је гледа,
Косу јој милује сиједу и ре́тку.
Ока пуног ватре, срца пуног ле̏да,
Оста баба каква бјеше у поче́тку.
И рече: не мисли да набереш ме̏да.
Велим ово само о твојему цве́тку:
Жива је, ал' јад јој боно срце ро̀бӣ;
Мр̂твијема с мира њиховога зло̀бӣ.

2014 (140). То твоје дјевојче у руке је па̏ло
Двадесето̀рици; чедности јој цвѣ̂та.
И да је добијеш, остаће ти ма̀ло. —
Ти бестидно лажеш, бабетино клѣ̂та!
(Грмну он и око чудно му се сја̀ло.)
Прије би се она од овога свѣ̂та
Растала, прије би престала да ди̂шѣ,
Но што би пристала да је ча̏сти ли̂шѣ. —

2015 (141). Затијем ку̂мӣ је Богом и моља̀ка̂
Да му каже гдје је, ал' што моли ви̂шѣ,
Све безобразније баба се бацàка̂.
Кад јој рече биће батина ка' ки̂шѣ,
Нѣ̏ поплашӣ бабу ни пријѐтња та̀ка̂,
И вели крв ће му на памук да си̂шѣ;
Када јој загрози завртањем ши̂јѣ,
Она му се стаде да плази и сми̂јѣ.

2016 (142). Најпослије Церби́н шта ће, но да ћу́тӣ;
Изгледи на успјех сувише су сла̀би.
Кукавац у лицу зелѐнӣ и жу́тӣ,
Јера љубомора срдашце му згра̀бӣ.
Иш'о би у огањ ако кроза њ пу́ти
Драгани му воде, ал' на жалост ба̀би,
А не Изабели, мора да слијѐдӣ,
Јер задана ријеч витешка вриј̀ѣдӣ.

2017 (143). Витезове ријеч, уже коње вѣ̂жѣ,
Те зато за бабом пѣи мора сву̀да̂.
Као нијем ћути, раменима слѣ̂жѣ,
Куд она покаса, и он каса ту̀да̂,
А јад јадно срце све јаче му стѣ̂жѣ.
Пред вече опази гдје гором криву̀да̂
У су̂срет му витез. Обећавам ча̏сно
Што иде касније испричати гла̏сно. —

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ДВАДЕСЕТ ПРВА

Јаче спо̏на чвр̑ста̂ заданога ди̑на
Врле ду̑ше ча̏шћу напојене сте̑же̂,
Него што се дрво од гвоздених кли̑на̂,
Терет од ужета дебелога ве̑же̂.
Под ко̀пренõм бјељом од белога кри̑на
Сликали су Ста̂ри̑, читатељу кне̑же,
Вје́рно̂ст: бјелоћа је дане вјере зна̀чка,
Коју прља цр̑на и најмања та̀чка.

2019 (2). Не идите преко дане вјере мо̏ста!
Да вас, као терет од хиљаду о́ка̂,
Притисне, само је једна ријеч про̏ста
Без заклетвенијех украса и шљо́ка̂
Можда усред шуме, у пећини, до̀ста,
Нити за то треба икаквих свједо́ка̂.
Не треба ни суда, јер нијесте сто̀ка,
Довољна је ријеч у четири о̀ка.

2020 (3). Колика је била у Цербина вје̏ра
Послух његов баби најбоље свједо̀чи̑:
Готов је да врши штогођ она смје̏ра̂,
Па чак и с другима за њу да се бо̀чи̑;
Куда она јаше за њом коња тје̏ра̂,
Часа је не смије испустит' из о̀чи̑.
Дана га је ријеч начинила ро̀бом.
Тер у свијет мора за оном грдо̀бо̂м.

2021 (4). Из прошасте пјесме познато је нама
Колико му мрска бабускера бјеше,
Коју, мни, хадска је избљувала јама
Да му земску срећу у корену скреше.
Пред вече опази, и то рекох вама,
Да у срет витезу незнаноме спјеше.
Хермонид холански то је био. Бака
Препаде се грозно од овог јунака.

2022 (5). Ако се препала има и са чега,
Јер он много страха стаде је и туге.
Из далека јоште познала је њега
По црноме штиту с три црвене пруге,
И махну се одмах заједања свега,
И блага постаде спрам својега слуге.
Подсјети га одмах на задану вјерност,
Не жели ли себи љаге неизмјерност.

2023 (6). Хермонид гоњаше свуда њено племе,
О чијој пропасти досад много снива,
Јер жели куће јој оборити шљеме.
Он оца јој уби ни дужна ни крива,
Једином јој брату расијече тјеме,
И мука му што је она јоште жива:
Стара се њезино све да потамани.
Цербино јој рече да ће да је брани.

2024 (7). Из далека и он познао је баку,
И дојурив одмах у брзоме касу
Овако подвикну Цербину јунаку:
Макар мегданција био ти на гласу,
Макар име твоје блистало у зраку,
На двоје ћу тебе пресјећи по пасу,
Ако ми не предаш ту проклету жену
Да јој мачем судим сад у овом трену. —

2025 (8). Уљудно је Цербин Хермониду реко:
Ја у оном гледам само једног ђиду,
Који жене сече, презирем га преко
Сваке мјере, ово нек имаш у виду.
По мушком изгледу биће ипак неко,
Који се давити не жели у стиду:
Зато одустани. Иначе у боју
Пашћеш, насрнеш ли на госпођу моју.—

2026 (9). Опомена ова бјеше бадава́де,
Очи се од гњѐва Хермо̀ниду све́тлê,
Иште да му Цербин смјеста бабу да́дê,
Која их завади као кокош пе́тле.
Морају се туђи Преко царске ца́дê
Полетјеше коњи ка' двије ракéтлê;
Јунаци су копља грчевито сте́гли,
Из пе́тнијех жила силе су напре́гли.

2027 (10). Хермонид Цербина сред лијева бо̏ка,
Овај пак онога баш у прса гâђâ.
Ономе се копље у тренутку о̏ка
Скрши; непомичан Цербин је ка' лâђа,
Док онај из седла на земљу се скљо̏ка
Као земљотресом оборена грâђа:
Ни по јада да му кроза штито са̏мо
Гвожђе прође, него и кроз десно ра̏мо.

2028 (11). Жао би Цербину, те са коња сја̀ха,
И рањеника је опростио шљѐма
Ослушкујући му изнемогла да̀ха,
Јер клонулост овог обузе голѐма.
К себи дошав рече: без мане и стра̀ха
Ти си јунак суде̏ћ' по знацима свјѐма:
Зато се не стидим што победи мѐнê,
Ал' криво ми што је баш због оне жѐнê.

2029 (12). Да заштиту своју борац као што̏ си
Оваковој жени покваренoј ну̏дӣ,
То се с правилима каваљерства ко̏сӣ,
И сваки ће витез томе да се чу̏дӣ.
Да знаш какав гријех та̂ на души но̏сӣ,
Знао би колико дружба с њом ти у̏дӣ;
Да знаш са чега сам према њојзи за̏о,
Што ме данас уби било би ти жа̏о.

2030 (13). Врло ћу ти радо испричати шта̀ је
Ова жена кадра учинити, а̏ко
Живот ми, колико за то треба, тра̀јê,
Јер мени дисати није више ла̏ко.
Ја сам из Холанде. У грчке је кра̀је,
Гдјено Ираклије, к'о што знаде сва̏ко,
Негда вла́да, брат ми отишао прӣје,
Да том цару служи и за њ да се бӣјê.

2031 (14). Младога грчкога Аргеја власни́ка
Супруга је била жена ова. С њи́ме
Мили мој Филандар, куће наше ди́ка,
Упозна се одмах јоште прве зи́ме̂:
Пријатељство споји обадва војни́ка.
У дивноме мјесту, сред пријатне кли́ме̂,
На српској граници, овај грчки мла̀ди̂ћ
Имао је замак ил' управо гра̀ди̂ћ.

2032 (15). Габри́ну, тако се ова жена зо̀ве̂,
Љубио је Аргеј жаром срца чи̂ста,
Ма не бјеше љубљен од невјере о̀ве̂,
Која је издаја и несталност и̂ста̂.
Умјесто да живи да мужу уго̀ве̂,
Употреби она мајсто̀ри̂ја̂ три̂ста
Да на себе па̀жњу брата мога сврâти̂,
И на браколомство њега обрла̂ти̂.

2033 (16). Лепа бјеше, ама ка' отровни гра́шак
Којег обавија лијепа ма̀уна.
Чешће му у вино трпа неки пра́шак,
Да чи̂нима красног опчини па̀уна.
Он ипак у ча̀сти оста, сирома́шак,
Сталнији од хри̂да Акроцера̀уна:
Ма да га љубављу и молбама ско̀ли̂
Он срамотит' не хтје друга, којег во̀ли̂.

2034 (17). Чешће би у замку походио при́ку,
И код њега више остануо да́на̂.
Једанпут се деси да моме красни́ку
Близу замка неки борац од мегда́на
У двобоју рану зададе по ци́ку,
Што случајно спази Аргеј са алта́на,
Пак одјурив к њему са висока зи̂да
Донесе га до̀ма да га туна ви̂да̂.

2035 (18). Док он још боло̀ва међутијем зби̂ се
Да послом Аргејо отпутоват' мо́ра.
Та жена, што сад јој седе косе ви̂се̂,
Мислећ' брат ми неће останути ћо́ра
Када једном види бијеле јој си̂се,
Гола к њему дође пуна страсна зо́ра:
Он ужаснут одмах оде јој из дво́ра,
Онако болестан појахавши до́ра.

2036 (19). Друга оставити било му је жао,
Ал' ипак отиде право к недођину,
Јер је, кол'ко Аргеј жену љуби, знао.
Такођер не хтједе тужит' му Габрину,
Само да му срцу удар не би дао.
У свијет одјезди на своме дорину,
На којем се болан и немоћан згурî,
Пошто на себека оружије турî.

2037 (20). Мишљаше на свагда ићи из оквира
Грчкијех земаља поради спокојства
Пријатеља свога, часна кавалира,
Чије душе дивна познаваше својства,
Али зла судбина није дала мира
Филандру, племићу пуноме херојства.
Кући се вративши Аргеј писку зачу,
И љубљену жену затече у плачу.

2038 (21). Жентурина ова, чим у двору чу се
Да долази Аргеј, одмах је расплела,
Одмах замрсила косе своје русе,
И набрала била боре преко чела.
Не могавши тића ухватит' у кљусе,
Бјеше се за мржњом толико повела,
Да је измислила гадну једну басну,
Да само досади каваљеру часну.

2039 (22). Видећ' како цвили то лукаво маче,
Муж запита шта је узрок очајању.
Она одговори: душа моја плачê,
Јер савест ме гони ка страшном признању;
Што се више браним, све ме гони јачê,
И ја сам одиста у очајну стању.
Знај да мени образ гадна љага прљâ,
Која само крвљу може да се стрљâ.

2040 (23). Ја бих подла била када бих ти крила
Шта ти за осуства на дому се збива.
Додуше мени је учињена сила,
Ал' ипак и ја сам у толико крива,
Што сам под срамотом мужа свога мила
К'о што видиш, ето, дочекала жива.
Ал' када ти знана буде моја грêшка,
Нек се на ме спусти сабља твоја тêшкâ.

2041 (24). Или нек ме вуци разнесу на зу́бу,
Јер се мени живјет' окаљаној га̏дй.
Против мене силу употребив гру́бу
Невјерни Филандар, господару, зна̏ди,
Обешчасти твоју вјереницу љу́бу,
Да ме посијечеш зато сабљу ва̏ди! —
Он рече: умаћи неће скот ми клѐтй, —
Пак одјури за њим да супругу свѐтй.

2042 (25). Неправде од ове можда никад вѐћѐ
Учиниле жене лажима нијѐсу.
Филандар је био врло худе срѐћѐ,
Јер га Аргеј стиже у једном лијѐсу,
И одмах болесног у окове мѐћѐ,
Ружећи га псовком у грозном бијѐсу.
Брат ми да је невин забадава ви́ка
Јер не хтједе Аргеј ни чути јадни́ка.

2043 (26). Заман је Филандар покушао бйо
Да себе одбрани од Аргѐја ба̂на,
Када га је овај заробити хтйо,
Заман, јер страдаше од старијех ра̂на̂.
Аргеј њему рече: отровнице змйјо,
До самртна часа од овога да̂на
Ти ћеш, који мени бјеше негда мйо,
У мојој тамници свог имати ста̂на. —

2044 (27). То рекавши руке ланцима му спу̏тй.
Онај рече: лаж је против мене пу̏ка̂
Изнесѐна, гњѐвом немој срца ду̏ти. —
Али Аргеј, бјешњи од самога ву̏ка,
Његово правдање није хтио чу̏ти,
Већ рече: и већих заслужујеш му̏ка̂
За своје невјерство, ал' ја нећу, ѐто,
Да ме крвљу каља такво једно псѐто.

2045 (28). Ма да си ми кући желио расу́ла
Ради своје гадне похотљиве во̏ље̂,
Ради засићења животињских чу́ла̂,
Друга бившег Аргеј не може да ко̏ље̂.
Док си жив стан ће ти бити мрачна ку́ла,
А мним тако ћу те и казнити бо̏ље̂. —
Још истога дана један је грому́ла
Рањеног однио у тамницу до̏ље.

2046 (29). Тамница је била и хладна и мр̏ка,
Ал' иначе добру храну је и пи̏ће
Великодушношћу племенита Гр̏ка
Брат ми добијао да тавори жи̏ће.
Жена ова која свих зала је збр̏ка,
И која сувише вољаше мушки̏ће,
Имајући кључе тајно чешће к њѐму
Долажаше већат' веће знаш о чѐму.

2047 (30). Жељна Филандрове љубави да̀ ку̏снê,
Све нове разлоге гадне своје те́мê
Изношаше; 'вако шаптаху јој у̏сне:
Мили мој, веће је наступило вре́ме
Да се курталишеш те робије гну̏снê,
И тамнице ове, студѐнê и не́мê.
Помисли, на што ти све твоје поште́ње,
Кад те издајицом зове опће мне́ње.

2048 (31). Некадању твоју гласовиту сла̏ву,
Мачем заслужену, сваки сада ху̏ли̏.
Побијѐди једном лу̏ду̏ своју стра̏ву,
За љубав нам људи никад не би чу̏ли.
Ако нећеш, теби, невину и пра̏ву,
Младост у тамници овој ће да стру̏ли̏;
Ако хоћеш, ја ћу удесити ла̏сно
Сјем слободе име да добијеш ча̏сно. —

2049 (32). Да ћу поклизнути нипошто не го̀ји
(Рече јој Филандар) никакове на́дê.
Жалосни и срамни покушаји тво̀ји
Као и досада биће бадава́де.
Макар у тамници прошли дани мо̀ји,
Ма да свак о мени зло мнење има́дê,
Доста је кад онај, што на небу сто̀ји̏,
За моју невиност и невољу зна́дê.

2050 (33). Омекшати неће тврдâ моја вјѐра,
Ма остао овдје небројено са́тâ.
Можда ће за мене боља некад ѐра
Настанут', ил' можда награда и пла́та,
Што се борим против срамнога ти смјѐра,
На небу ме чека. Не отвори л' вра́та
Аргеј обманути, већ у гроб ме стјѐрâ,
Жалиће ме можда добив тачна да́та. —

2051 (34). Кад год би му дошла свакога би пу́та
Тако пролазила гадна ова жѐна;
Филандар од сада свагда само ћу́та
Као да му гуша бјеше заливѐна.
Ал' Габрина оста у намјери кру́та,
Вјерујући' побједа биће добивѐна.
Најпослије смисли, жалосна и љу́та,
Да се према њему покаже студѐна.

2052 (35). Ма да јој без њега живот не́ма сла̂сти,
Ма да се купаше у огњеној ре́ци
Своје силовите животињске стра̂сти,
Нѐ походи̂ њега пуних шест мјесе́ци̂,
И Филандар мњаше њезине га вла̂сти
Већ ослободише милостиви све́ци.
Ал' скоро затијем њој се згода да́ла,
Да дође до свога срамног идеа́ла.

2053 (36). С Мораном бароном живљаше у сва̀ђи
Аргеј, сусјед његов, још од старих да́на̂.
Насиљу се, пљачки одават' и кра̀ђи
Бјеше од вајкада Моранова ма́на:
Отети јагањци бијаху му сла̀ђи̂.
Аргеј се ријеши намамит' Мора́на
И једном обзнани суседима сви́ма,
Да ће на хаџилук до Јерусали́ма.

2054 (37). Једнога се дана крѐте на̀ пут ја̂вно:
Да оде, мишљаше сваки с пуно збиљѐ,
Видећ' е одјезди низа поље па̂вно̂,
Па за сретна пута поздраве му шиљѐ.
Међутим сусједе он превари сла̂вно,
Јер док се не смрче у дну једне спиљѐ
Чекао је био, ал' чим дође вѐчѐ
Он се кришом опет у свом двору стѐче.

2055 (38). Само је Габрина за ту тајну зна̀ла.
Ујутру би опет отишао зо̀ро̂м,
Вребајући неће л' Мо̀ра̂н као ха̀ла
К његовоме двору појездити го̀ро̂м;
Али чим би опет тиха но̀јца па̀ла
Земљом и небеским плавијем чадо̀ром,
Дошао би кући, и ова би ба́ка
На тајна врата́нца примила дошља́ка.

2056 (39). Он се само њојзи повјерио бѝо,
Тер осим његове невјернице љу́бê
Нико није знао да с' он туна крѝо.
Да је отпутов'о слуге свуда тру́бê,
Чак Филандру кључар то је причат' смѝо.
Мозак свој мислима разрива и ду́бê,
И смисли како се тим хаснити мȍжê
Најзад ова жена. Грозна ли је, Бȍже!

2057 (40). У тамницу си́ђе к Филандру и рȇче:
Како ти не дођох по гȍда је ра́вно;
Мним о мени друго увјерење стȇче.
Ах и сама ја сам увидјела да́вно
Да ми од поправке ништа није прȇчê.
Гледај лице моје, блијѐдо и та́вно,
По њему се виде грозних су́зâ млâзи,
Види се увелост: то су гриже трâзи.

2058 (41). Према мени своју мржњу побијѐди,
Ја више нијесам морална ругȍба.
Чуј ме, помȍзи ми у вељој бијѐди:
Отиш'о је Аргеј до Христова грȍба,
Мȍрâн, и сâм знадеш колико вријѐдѝ
У људском обли́ку та хадска грдȍба,
Хоће да окаља мене и Арге́ја:
Не дај ме, теби сам одсад само се́ја.

2059 (42). Остах несретница без мужевља шти́та,
Ах Арге́ја нема да се са њим срâзѝ!
Према мени препун звјерског апети́та,
Хоће по што по то ноћас да га јâзѝ.
Мојијем слугама даде доста ми́та,
Те су моје слуге сада моји врâзи.
Задовољити га правим се да хȍћу
Пред њим, ал' се уздам у твоју врлȍћу.

2060 (43). Јест, рекох му хоћу, с тог не сумња на́ ме,
Није на опре́зу, нит' на ратној нȍзи.
Смилуј се на молбу једне слабе да́мê,
Која се налази у великој грȍзи.
Сјети се рођене сестрице и ма́мê,
Па жени бившега другара помȍзи;
Сјети се да рече већ толико ре́дѝ
Част Арге́ја да ти као своја вре́дѝ.

2061 (44). Не хтједнеш ли мене избавити са̀да,
Не будеш ли бра̀нич другареве жѐнê,
Пустиш ли да љага Аргеју се за̀дâ,
Знаћу што си пређе одбијао мѐнê:
Мучити ме само хотио си та̀дâ,
Пошто ти образи данас не црвѐнê
Помоћ одричући; незнан наш би грѝјех
Ост'о, срам данашњи биће знан од свѝјех. —

2062 (45). Он ће: да сам готов тебе спасти ѐто
Заклињем се својим мр̑твѝма и жѝвѝм.
Макар да ме Аргеј држи као псѐто,
Ја за то једино, госпо, тебе крѝвѝм;
Да је он обмахнут нисам с у̑ма смѐтô,
Његовој врлини и сада се дѝвѝм.
Казуј шта да чиним. За одбрану ча̑сти
Друга свога ја сам готов мртав па̑сти. —

2063 (46). Габрина ће на то: он ће амо стѝћи
На потајна врата вечерас по мра́ку,
Јер ја ћу буктињу с куле у вис дѝћи,
И он ће се по том управљати зна́ку.
Од највеће луде памећу је плѝћѝ
Мислећи, дећу се и таквом проста́ку,
Те ласно, јер неће бити на опре́зу,
Пашће жртва теби, храбром Холанде́зу.

2064 (47). У ложници својој ја ћу тебе скрѝти,
И дећу ти но́же чим се само смра̑чѝ.
Врло ћу љубазна према њему бѝти,
Рећи ћу му рухо са себе да свла̑чѝ,
И кад го похита да похоту сѝтѝ,
Уби га! — Тако му рече, а то зна̑чѝ
Да је, не презајућ' од најгорег дјѐла,
Мужа свог Аргеја усмртити хтјѐла.

2065 (48). Таква чудовишта као ово ствѐре
Из њедара својих пак'о само лу̑чѝ.
Пошто ђаво нити копа нити ѐрê,
Баш како је рекла тако се и слу̑чи.
Изведе Филандра из тамнице гѐре
Те јадном Аргеју нож у срце сру̑чи:
Не могав у мраку по лица му цр̑ти
Другара познати, предаде га смр̑ти.

2066 (49). Ти јамачно про́ђе многе земље стра̏не,
Али, мним, не видје нигдје таке зло̏сти.
Да ме не̏ спријечи̑, сада већ би вра̏не
Пиле очи баби, вук глодао ко̏сти.
Сад видиш какве су срца мога ра̏не,
И да су разлози моји врло про̏сти
Кад је хоћах убит'. То је тек поче́так.
Јоште је страшнији приче ми сврше́так.

2067 (50). Ах прича је моја и страшна и ду̏га,
Једном ко је чује вјечно је се сјѣ̏ћа̑.
До̏несе свијѣ̏ћу грозна ова ку̏га,
Чија страст биваше све јача и ве̏ћа̑;
И послије тога та Меде́ја дру̏га̑
Мишљаше да ће је озарити сре̏ћа.
Показа Филандру кога јадан у̏би̑,
Рекавши: што кажем сада добро ту̏би.

2068 (51). Дај ми засићења гладних мојих стра́сти̑,
И немој ме више држати за лу́ду
Нећеш ли, пошто си сад у мојој вла́сти
Ка' мучког убицу предаћу те су́ду,
И ти до вешала у вис ћеш пора́сти.
Још ово. Ја нећу да живим у блу́ду:
Бићу ти супруга. Бојиш ли се ка̑ла
Што на образ пада са танких вје̏шала̑? —

2069 (52). Кад јадан Филандар приј̏евару спа̏зи̑,
Те ријечи срамне кад му чуше у̏ши,
Којима на њега језик њен се пла̏зи̑;
Крв невину када видје гдје се пу̏ши̑,
Хтједе као црва ногама да зга̏зи̑
Зга̑д, која у понор злочинства га сру̏ши̑,
Ал' сјетив се да се налази у кру́гу
Душма́на̑, по̏мисли̑ на су̏д и на ру́гу.

2070 (53). Покидав убиством све моралне спо̏не
Са људима, панув у језеро ка̑ла,
У двије супротне мисли јадан то̏не̑.
Ка' бро̏д што се бори сред бурнога ва̑ла
С два супротна вјетра, што га морем го̏не̑,
Против оних мисли, као против ха̑ла̑,
И он се бораше: мо́ра да кора̏ча̑
За оном, што у̏спје другу да надја̏ча̑.

2071 (54). На своје витешко он по̏мисли̑ пле̏ме,
Којено блисташе од вајкад у сјáју;
Сјети се да славних јунака је сје̏ме,
Па, нагнан, изабра тад од ја̑да̑ двáју̑
Јад о коме мњаше мање биће бре̏ме,
Као што би сватко у таком случáју:
Ма да му од бола срце скоро свйште,
Реши се чинити што Габрина йште̑.

2072 (55). Испи цијел отров из пружене ча̏ше̑,
Јер јој оног часа заклети се мóра,
На са њоме кришом хитра коња ја̏ше̑,
И тако су ноћу утекли из двóра,
И најзада стигли у крајеве на̀ше,
Прејуривши много ријѐка̑ и гóра̑.
Отровница, која бјеше сва црвѐна
Од невине крви, постаде му жѐна.

2073 (56). Не чуди се томе, племенити кне̑же,
Јер заклетва, коју ова му Медéја
Изнуди, Филандра жалоснога ве̑же̑.
Убит' је не мòже да свети Аргéја,
Јер часну човјеку сви се жи́вци је̑же̑
Када га спопадне злосретна идéја
Да заклетву гази. Мрзећи је ја̑ко
Мораде са њоме живјети је̏дна̑ко.

2074 (57). Непрестано мучен од својијех ја̑да̑
Пријатеље своје походити прѐста,
Махну се свакога витешкога ра̑да,
И с лица његова осмијеха нѐста;
Од гријѐха слична и он дакле стра̑да̑.
Којино некада окаља Орѐста.
Он му душу огњем дању, ноћу па̑ли,
И најпослије га у постељу сва̑ли.

2075 (58). Габрина спрам њега све хладнија би́ва,
Јера веће бјеше засићена стра̑шћу,
И једнако о̀ злу несретника сни́ва,
Што бјеше потпуно под њезином вла̑шћу.
Зна како је мрзи, зна да му је кри́ва,
Па нов злочин смисли са пакленом сла̑шћу:
Не могући више трпјети га жи́ва,
По̏тра̑жи по̏моћи у отровном ра̑шћу.

2076 (59). Би ускоро нађен од исте Габри́нê
Један эпак љекар који чешће трòва
Болеснике своје за жуте цеки́не,
И завјеру с њиме у потаји скòва,
Обѐћа му блага пуне магаци́не
Ако јој отрује супруга крвнòва.
На расположење љекар јој се ста̀вӣ,
И отровно пиће за Филандра спра̀вӣ.

2077 (60). Када га донесе, круг другòва̂ ӯжӣ,
Међ' којима и ја, бӣ код болесни́ка.
Нестаће болести што му тело кӯжӣ,
Скрне л' из овога маленог ибри́ка, —
Рече љекар. Тада жена руку прӯжӣ,
И оте ибри́че од тога крвни́ка.
Шта је сад? И њему мрежицу је спрѐла,
Јер награде није исплатити хтјѐла.

2078 (61). Да̀, сјем многих других греха и криви́ца̂,
Габрину мучаше за богаством жѐђа.
Осмијех јој чудан летну преко ли́ца,
Сијевнуше очи испод мрких вјѐђа̂.
Рече: ја не велим да си баш уби́ца,
Нити мој поступак треба да те врѐђа̂,
Ал' да у твом пићу нема ништа ру́жно,
Госпоство је твоје доказати ду́жно:

2079 (62). Из овог ибрика ти се на̀пӣ прӣје. —
Теби је, витеже, погодити ла̀ко
Да ли се љекару из ибрика пӣјѐ.
Али не знајући извући се ка̀ко,
Он у гушу нешто пића оног слӣјѐ,
И о поштењу му увјери се сва̀ко.
Затијем жена је мужу пити да́ла,
И он добро гӯцнӯ из оног бока́ла.

2080 (63). И тако Габрина испече кола́ча
Љекару, што бјеше на цекине ла̀ком.
Смртни страх обузе надрикњигу вра́ча,
Би му тесно врату под стегнутом ја̀ко̂м:
Мњаше у њој наћи срећи си кова́ча,
Награбити злата њоме као ква̀ко̂м,
Ал' мјесто да доби у њој помага́ча,
Она ето сада за̀грозӣ му ра̀ко̂м.

2081 (64). Жени од радости чисто расте крѐста,
Што једним ударцем мухе уби двије.
Хотијаше љекар кући ићи смјѐста,
Наравно да одмах против-отров пијѐ,
Ал' она разлога йсповрти двјѐста
Да остане те да над боником бдијѐ.
Нећеш, рече, једног учинити крȍка,
Док не видим дјејство твог онога сȍка. —

2082 (65). Пошто све покуша да' ту грозну ба́ку
Приволи да одмах отпусти га ку̏ћи,
И кад већ осјети самрт у стома́ку,
Он се јаучући по патосу пру̏ћи,
И све је признао Филандру сира́ку,
Бјеснећи на судбу од звијера љу̏ћи.
Жена диже дреку необично ја́ку,
Ухваћена хтједе од пакости пу̏ћи.

2083 (66). Ал' мени се смртни приближују са̂ти
Ох како ме рана клета моја ти́шти̂!
Похитати ваља да се прича скра̂ти̂,
Што казује дјела с којих дух ми пи́шти̂.
Да за грехе своје на ломачи пла̂ти̂
Габрину, која се отима и ври́шти̂,
Везасмо; тамница постаде јој сȍба.
Умријеше она̂ отрована ȍба.

2084 (67). Смрт мојега брата огласише звȍна,
И наредих да се лијепо погрѐбѐ.
Сада све си чуо и знаш да Сотȍна
Под обликом бабе живи украј тѐбѐ. —
Хтједе причат' како утече му ȍна,
Ал' није могао јер је изван сѐбѐ,
У заносу бунца и страхоте са̂ња̂.
Сеизи справише носила од гра̂ња.

2085 (68). Сад на носилима лежао је ту́на.
Њему је Цербино разложио ја̏сно,
Кад опет у глави стиша му се бу́на,
Да је ријеч своју заложио ча̏сно
Бранити Габрину против свог рачу́на,
И мни рањеник ће увидјети ла̏сно
Колико је њему краљевићу жа̏о
Што је због ње рану часном борцу да̏о.

2086 (69). Готов је ма какву услугу му дрȕгȋ
Учинит'. Рањеник рече му да глéдȋ
Скинут' себи с врата ту смрдљиву вȕгу,
Да не буде узрок и његовој бéди.
Сјећај се да собом водиш (вели) кȕгу,
Гледај те сотону у њојзи побéди. —
Габрина, присутна том причању дȕгу,
Ћути, знајућ' да јој бранит' се не врéдȋ.

2087 (70). Она, која тако убија и трȕјêȋ,
Пóђе даље, Цербин мора да је прàтȋ,
Увјерен и њему несрећу да снȕјêȋ,
И да тога ради с ђаволом се брàтȋ.
Тек сад права мржња срце њему дȕјêȋ,
Сад, пошто потпуно подлост њену схвàтȋ,
И цијелим путем срди се и псȕјêȋ,
Што бранећ' је с њега витез онај пàтȋ.

2088 (71). Дакле, молићемо, Цербинó се згрȍзȋ
На ту баби али — пратити је мôрâ.
Да страшне задаће! Он се просто кȍзȋ!
Тргао би нóже из злаћених кôрâ
Да њима по грудма њезинијем вȍзȋ,
Ма даном се вјером не смије да шôрâ.
Ето у каквој су путовали слȍзи
Он и створ гнуснији од најгорих ствôрâ.

2089 (72). Такав створ његова дама је и ди́ка!
Већ коњи Фебови хоћаху да свȕкȋ
Зрачна кола она с плавога види́ка,
Када чу се праска. Судећи по звȕку
У близини бјеше бој љутих војни́кâ,
И Цербин појури тамо гдје се тȕку.
За њим појурити свиди се и бàби.
Доста, јер Муза ми почиње да слàбȋ.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ДВАДЕСЕТ ДРУГА

Читатељке моје, лијепо вас мо̏лӣм,
Вас, којима један пријатељ је до̏ста
(Да вас таких има вјеровати во̏лӣм,
Ал' већина није љубитељка по̏ста),
Нама пјесницима, синовима го̏лӣм,
Којима је мила истиница про̏ста,
Опростите, болан, нарочито ме̏ни,
Који кроз Габрину замјерих се же̏ни.

2091 (2). Ја сам вам причао грозна њена чу̏да,
Јер истину рећи пјеснику је ду́жно̏ст.
Срам од зала што их стрси она гу̏да,
Није ваш, вама сам готов на услу́жно̏ст.
За сребрнике је Христа изд'о Ју̏да,
Ал' Петра не каља та подлост и ру́жно̏ст;
Пуна је врлина била Хипермне̏стра,
Ма да ниска бјеше свака њена се̏стра.

2092 (3). Габрина је била проклетиња йста̂,
И ја, поштен човјек, морам да је ку̏дӣм,
Али ми вјерујте, вјера ми је чйста,
Баш и не помислих да вам тијем у̏дӣм:
За кућену једну похвалиђу трйста,
Нарочито вама перо своје ну̏дӣм.
Рекох, Цербин коња погнао је лйста
Пут ломљаве, којој ја се и са̂м чу̏дӣм.

2093 (4). Али пошто кажем да је ка' стријѐла,
Он, кога гоњаше радозналост јáка,
Улетио усред једнога ждријѐла,
Гдје смотри на земљи мртвога јунáка,
Те га сажаљење обузе цијѐла,
Пјесми ћу на Исток отворит' сокáка,
Потражит' Астолфа, храбра паладúна.
Дакле — нек очекну Цербин и Габрúна.

2094 (5). Остависмо њега у вароши гдјѐ се
Грађанке згрануше од његова рȍга,
Те се разбјегоше сред ужасне смјѐсê;
Рекох, и дрȳзи му од звука су тȍга
(Јер и храбрȋм кашто та се чуда дѐсê
Да бјеже, ма да су синци Марса бȍга),
Загребли на лађи. Он рече: тȍ ли је!
Па потјера коња пут Анàтȍлијê.

2095 (6). Путујући свагда страшни рог му чȳ се,
Када гоћ опасност какова му грȍзȋ:
Наравно, не даје главе своје рȳсê,
Ма да је хоћаху разбојници мнȍзȋ.
Бјеше с' упутио право преко Брȳсê,
Затијем га море у Европу вȍзȋ,
И кроза Тракију и Србију бâјнȳ
И Њемачку стиже на ријеку Рâјну.

2096 (7). Тамо је стигао за двaестак дáнâ,
Затијем пријѐђе вȉсокê Ардéне,
Па послије преко поносна Брабáна
Хитро скакућући од стене до стéнê,
Дȍ мора дȍтјера коња Рабикáна.
Згодом једном најми лађу у по цéнê,
Гдје на брзу руку узе једно мѐзе,
Па ће се у Довер затим да превѐзê.

2097 (8). Кад у Лондон стиже грађани Лондóна
Казаше му да је прије више лȳнâ
Париз одмамио оца му Отóна,
С којим оде много првих богатȳнâ,
И са силном војском силѐство барóнâ.
Чувши то не хтједе останути тȳна,
На Темзи на лађу истог дана сјѐде,
Јер натраг у Кàлê вратити се хтјѐде.

2098 (9). Брзо тамо стићи много га се ти́ца.
За пловидбу бјеше врло згодна о̏ра,
Имађаху доста поспјешна вјетри́ца.
Ал' ускоро бура до̏хвати̑ се мо̏ра,
Направи му бо́ре преко глатка ли́ца,
Помрчина паде да не може го̏ра̑,
А лађа по̏јури̑ немилице ју̏жно.
Момци учинише што бијаше ну̏жно.

2099 (10). Блудили су морем неколико да́на̑,
Најпослије ето у невољи сре̏ће̑:
На земљу ступише сви близу Руа́на.
Оружије Астолф одмах на се ме̏ће̑,
И појаха опет коња Рабика́на,
Који се мегдана зажелио ве̏ће.
Рог онај чаробни о бедру му ви̑си̑,
Рог, од кога бјеже и бијесни ри̑си.

2100 (11). Одмах правце по̏ђе низ цареву ца́ду.
И у подне стиже на студено вре́ло,
Које извираше у дебелом хла́ду
Из брда, штоно се под облаке пе́ло.
Ту се разузури у том божјем са́ду,
Јер од пута бјеше уморан зацѐло.
Пи̑ воде, уми се пошто коња ве́за,
И тело му мину мила нека је́за.

2101 (12). Таман он извади из свилена шпа́га
Ради поткрепљена једно парче си̑ра,
А искрсну хитро из једног шипра́га
Неко, не знам управ ка̀кова је ви̑ра,
И у трен појаха коња, сто му вра́га̑,
Па га стаде гором у трку да ти̑ра̑.
Он, скочи, махну се и јѐла и вре́ла,
Па за тим лоповом јурну као стре́ла.

2102 (13). Мач поте́же што му вишаше о па́су.
Лопов коња пусти да иде у хо̀ду,
Па затијем опет у тр̀ку и ка́су,
А каштo и стати даде му слобо̀ду.
Тамо, гдје је Атлаз, чаробник на гла́су,
У чаробном замку држао госпо̀ду,
Који замак бјеше у једноме скло̀пу,
Стигоше обадва назад у гало̀пу.

2103 (14). Сјећате се ваљда да под ову стрêху
Бјеше домамио вјéштац од зана́та
Силѐство господе. Отворена бјêху
Тада ширимице од авлије вра́та:
Там' улетје лопов предајућ' се смêху,
Који смêх имаде значење ина́та.
Астолф од умора већ поче да спјѐшâ,
А у срцу му се бјеснило комѐшâ.

2104 (15). Његово тијело у знòју се кȳпâ,
Млазеви му теку по лицу црвѐну,
Уморно му срце страховито лȳпâ.
Разбојника с коњем нестаде у трѐну.
Астолф у авлију нечастиву стȳпâ,
Ма доспјет' не може к лопову скривѐну.
По цијелу замку. у дну свију стâјâ
Тражио га журно. На́ђе ли га? Аја!

2105 (16). Пȍмислӣ, цијела тражећи га дâна,
Да је ово масло ђавољијех чи́нӣ.
Лођѝстила књигом овог нашег бâна,
Што бјеше запао у канце Алчи́ни,
Обдари кад по́ђе из њезина стâна,
Којом се свлађују дуси врагули́ни.
По регистру на́ђе, сјем другијех мјêстâ,
Да о замку збори књиге страна шêстâ.

2106 (17). Ту пише да Атлаз, та матора ра̀га,
Заробљена духа некаквога скрȳвâ
Испод врата главних и њихова пра̀га,
Духа моћнијега од највећих дȳвâ:
Чим се ослободи та паклена тра̀га,
Што дизањем прага каменога бȳвâ,
И у хад отјера к духовима злȳма,
Замак ишчезнуће као прамен дȳма.

2107 (18). Дознаде из књиге да јунаци на̀ши
Многи као сȳжњи у том замку ча́мê,
И радо се прага мраморнога ма̀шӣ,
Али тадар Атлаз искрсну из та́мê,
Који се намјере дјетићеве пла̀шӣ,
И у помоћ позва све ђаволе са́ме:
Учини да с' Астолф у разном обли́ку
Пȍјâви свакоме ту скритом војни́ку.

2108 (19). Свак од њих ўгледа онога у њѐму
Који (к'о што знате) ўчинӣ му пља̀чку:
Један од њих види витеза у шљѐму,
Други силна дӣва, трећи види зна̀чку
Човјека са села. У гњѐву голѐму
Јурнуше убити њега као ма̀чку,
Ако ли не врати оно што им о̀тê,
И богме задрхта Астолф од страхо̀тê.

2109 (20). Да̀, сви полетјеше у највећѐм ја́ру,
И он је правио жалосну грима̀су,
Ма није ни чудо, јêра Брандима́ру
Брадаманти, Руђи, Иролду, Града̀су
И јоште Празилду храброме серда́ру,
Тешко је противстат', ал' у томе ча̀су,
Пуноме нечега страшног и кôбнôга,
Сјети се својега рȍга ча̀рôбнôга.

2110 (21). Е баш ми је жао, триста ли му мȳка̂,
Што не бјеше туна, читатељу бра̂ле,
Те да видиш како од ужасна звȳка
Стругнуше, прхнуше као птице ма̂лê
Кад прхну на праску пушчанога пȳка,
Јунаци, што срцем витешким се хва̂лê:
С Атлазом заједно прхнуше куд ко̀јӣ
Онако како се борцу не прис̀тȍјӣ.

2111 (22). Па и Брадаманта, дивнија од ру́жê,
Бјегаше; и коњи што бјеху у ха́ру
Покидаше, плахи, сваки своје у́же,
А њих бјеше туна доста на ула́ру;
И сви ти бјегунци деру се и ту́жê
(Рабикан у руке паде господа́ру).
Не оста у замку миш, кучак ни ма́чак,
Јуре да од праха диже се обла́чак.

2112 (23). Да се сруши замак, у ком апс и ла̀ага
Правило бијаху на срамоту љу́дӣ,
Бӣ крајње вријеме: Астолф диже пра̂га,
Ма да тежак бјеше неколико пу́дӣ,
Па се упрепасти када видје шта̀ га
Бјеше чаролија свакојаких ту́ди.
Топузом се разби чуда тијех р̏па,
Неста замка као кад изгори кр̏па.

2113 (24). Још Астолф ȳхватӣ Хипогрифа ту́на,
Ког Атлаз Руђеру, к'о што знате, да̀де,
Кад код Алчине га скрит' и̏ма рачу́на,
И ког Лођи̏стила укротити зна̀де,
Кад уздицом златном обузда мелу́на
У коњу на веље Атлазове· ја̀де;
И на коме Руђер из Инђије ле̏тнȳ,
И стиже на Запад у Англију сре̏тну.

2114 (25). Коњ сла̀ндарӣ ȳзду и ȳтече ка̀дно
(Сјећате се ваљда) Анђелика го̀ла,
Спасена, Руђера спаситеља га̀дно
Превари, богами, као глупа во̀ла,
Ишчезнув' и срце ранивши му ја̀дно,
Нашто је на̀веде њезина охо̀ла.
Затим коњ Атлазу у тај замак ста̀са,
И с њим о̀ста туна до овога ча̀са.

2115 (26). Астолф, који много учио је шко̄ла̄,
И жели путујући' умножити зна́ње,
Зна да од тог коња нема бољих ко̄ла̄,
Па му мило што ће божије сазда́ње
Летећ' походити до обадва по̄ла,
И разних народа проучити ста́ње.
Њему, ја подсјећам благороство ва̀ше,
То није првина да крила́ша ја̀шē.

2116 (27). Знате да Астолфо с Мелисом га ја̀ха,
Кадно га Мели̏са од Алчине спа̄се,
Јер ова с Руђером и коњица пла̀ха
За̀робӣ; такође још и ово зна̄ се:
Астолфо је глед'о како се без стра̀ха
Он јахати може, и још чује гла̄се
Којима Руђера негда поуча́ва
Лођи̏стила, кад му златну ȳзду да́ва.

2117 (28). Коњ и̏згубӣ ȳзду, сад није па њѐму,
Сландари је, рекох, те на грму о̀ста,
Ал' кад човјек хоће довије се свѐму
(То искуство учи мене, Ариоста):
Астолф ȳзда̄ нађе гомилу голѐму,
Једна од њих стега Хипогрифу по̀ста.
И седло на̀ба̄ци Хипогрифу вра́но̀м,
Само не зна шта ће сада с Рабика́ном.

2118 (29). Рабикан, коњ витез дугачкога рêпа,
На супарника се Хипогрифа љу̑тӣ,
И бијесно ногом око њега чêпâ:
Да ће бит' остављен чисто му се слу̑тӣ,
Он, који Астолфа преко дугих стêпâ
Дȍнесе, и туга срце њему му̑тӣ.
Тȁ многи су коњи остављени свȉсли.
На чување Астолф њега дати мȉслӣ.

2119 (30). Тога ради не би пожалио но̀вца.
Стаде миловати коњица брза̀ка,
Те постаде опет миран као о̀вца.
Пази неће л' видјет' каквога сеља̀ка,
Или чобанина, или каква ло̀вца;
Најпослије смотри једнога јуна̀ка,
Који је јездио поносито го̀рȍм.
То је истом било другог дана зо̀рȍм.

2120 (31). Причаћу доцније о том господа̀ру,
А за сада имам нешто мало прȅчê.
Да вам сада пјевам о сретноме па̀ру,
Чија срца љубав огњѐвита пȅче, —
То јест о Руђеру, славноме серда̀ру,
И о Брадаманти, Муза мени рȅче.
Не познајући се бјежали су ду̑го.
Чим нестаде чи̑нӣ по̀зна једно дру̑гȍ.

2121 (32). О како су сретна оба ова чȅда!
Кад су се познали нијѐми су ста̀ли,
Очараним оком једно друго глȅда,
Пак у загрљај су једно другом па̀ли,
И са усана су сркутали мȅда,
Док им се образи од радости сја̀ли, —
Сјали се, ал' њени бјеху и црвѐни.
Јера се стидјела, бар се чини мѐни.

2122 (33). Те ру̑менê руже, што јој лице ру̑бê,
Уснама Руђеро својијема бȅрê;
Одморе се мало па се опет љу̑бê,
Непрестано, жарко, преко сваке мјȅрê.
То је протест био против силе гру̑бê
Коју Атлаз, човјек без срца и вјȅрê,
Употреби против њих сред оног зда̀ња,
Не дајући њима доћи до позна̀ња.

2123 (34). Руђеру, ком срце од љубави се́ва,
Све је Брадаманта допустила би́ла,
Што допустит' може часна једна дје́ва
Љубљенику своме без свога рези́ла.
Но жели ли пра́во вјенчаних мужѐва̂,
Онда нек упо̀зна̂, рекла му је ви́ла,
Њезинога оца са својијем смјѐром,
Пошто се покрсти и задахне вјѐро̂м.

2124 (35). Руђер јој одговор пољупцима пра̀ћа̂,
И грлећи мо̀му љепотицу вѐли̂,
Да су му хришћани мили као бра̀ћа,
Да, сјем ње, баш ништа толико не жѐли̂
Као вјеру које бјеше му и ћа̀ћа,
И да му се душа цијела весѐли̂,
Кад само помисли на свето крште́ње,
Које људма даје небеско поште́ње.

2125 (36). Без хришћанства, вели, свет је овај про́за;
Он из душе тежи вјечне среће ви́ру;
По тим се мислима дух му чешће во́за,
А сад му се хита пристаништу, ми́ру.
Недалеко бјеше црква Валомбро́за:
Да покрсти њега у том манасти́ру
По̀веде га дјева. У шуми је срѐла
Цуру што од јада свиснути је хтјѐла.

2126 (37). Он се налазио сад среће у ло́ну,
Па му туђа патња непријатна би́ла,
И спазивши цуру, жалосну и бо́ну,
Избачену јадну среће из кри́ла,
Запи́та је као сусјед своју ко́ну
Што ту́жи̂ када је лепа као ви́ла.
О кажи нам брже (вели), мила сна̀хо,
Шта те мори тѐ нам плачеш тако пла̀хо. —

2127 (38). Као јарко сунце кад божанским глѐдом
Умиљато гледне кроз капљице да̀жне,
Тако цура ова, испуњена јѐдом,
Кроза сузе баци погледе му вла̀жне,
И њима је дво́ма испричала рѐдом
Јад задан од судбе невјерне и ла̀жнѐ.
Ја не плачем (тијем у причање у́ђе)
Са несреће своје, бане, но са ту́ђѐ.

2128 (39). Марсилова шће́рца једнога младића
Љубљаше цијеле душе своје мо̏ћу;
Женски преобучен к њојзи овај ки́ћа
Крадимице чешће долажаше но̏ћу
У одаје блиског једнога граде́ћа,
Тер у забрањеном уживаху во̏ћу.
Он је сад ухваћен. Њега чека смр̏ца;
Ја га оплакујем веће као мр̏ца.

2129 (40). Краљ Марсил, извештен шта се збива ту́на,
Потајно у замак послао је на̀ма
Једнога својега вјештога шпију́на,
Који у постељи, сред љубавна пла̀ма,
Затече са цуром лијепа гладу́на.
Од јуче тамница, страховита ја̀ма,
Њих, ал' одвојене, мраком својим скри̑ва̑:
Данас ће младића спалит' ватра жи̑ва̑.

2130 (41). Биће кажу спаљен око сати се̏дам.
Највећег злотвора не бих жива пе̏кла,
Од саме помисли на тај ужас пре̏да̑м,
И амо сам ето из замка уте̏кла,
Јер та̀кову грозу не могу да гле̏да̑м. —
Оно двоје чувши шта је мо̏ма ре̏кла,
Која сад настави да јеца и гр̏ца̑,
Потресени бјеху у дубини ср̏ца.

2131 (42). То ће бити један од првијех кне́за̑
Мњаху. Брадаманту нарочито хва̀та̑
При ми́сли на ватру тајанствена је́за,
Као да се тиче њезинога бра̀та,
Те пламена ма̀ча грчевито сте́за
На Марсила кивна, и по̏жеље ра̀та.
Руђерове ру́ке̑ она се дота̀че,
Велећ': нећемо ли опробати ма̀че?

2132 (43). Дјево! Ако још га усмртили не́су,
И неће, па зато тугу побијѐди;
Одмах ће окови с њега да се стре́су̑,
Само што прије нас у замак уве̏ди. —
И Руђер је био у гњѐву и бе́су,
Желећи да спасе момка у бијѐди;
И радоваше се што његова мо̏ма
Па спа́су ближњега не бијаше тро̏ма.

2133 (44). Међутијем јоште непрестано пла̀ка,
И потоке су́зâ преко лица ва́ља,
Цура. Он јој рече: де поскòчи ла̀кâ,
Ми се не бојимо Марсила ти кра́ља;
Пред нама ће сила узмакнути сва̀кâ,
Хоћемо сузбити хиљаде копа́ља̂,
Да се слободи тај несретни мòмак;
Зато нас одвѐди одмах у тај дòмак.

2134 (45). Цура се не миче. Има неки ђа̀во!
Они је позваше јоште више пу́тӣ,
И њих је обоје зачудило здра̀во,
Видећи да она непрестано ћу́тӣ.
Не може се сада замку ићи пра̀во
(Најпослије рече, а у лицу жу́тӣ).
Правце замку идућ' ми би можда стӣгли
Прије но би момка на ломачу дӣгли.

2135 (46). Околишним путем преко десет са́тâ
Можда ће нам требат', а то хоће рѐћи,
Да ће Марсил дотле помоћу цела́тâ
На ломачи момка јамачно сажѐћи;
Пра̀вӣ пут води нас покрај мрских вра́тâ
Другог замка неког, а ту ће се стѐћи
За вас обадвоје незгода силѐство,
И за спас младића недостаће срѐство.

2136 (47). Марсилове шћери несретна јара́на
Ватра дакле чека у сваком случа́ју.
У том замку клетом већ од више да́нâ
Стравично правило јест у обича́ју:
Сви што туда прођу борци од мегда́на
И госпође порез морају да да́ју̑,
Порез врло чудан. Један гадан ћо́са,
Именом Пинабел, граду́ћу је го́са.

2137 (48). Ко се не покори изједе га та́ма,
Јер сила је јака у тога хајду́ка.
Не боји се нико лично њега са́ма,
Ал' њега помаже ви́ше крјепких ру́кâ.
Скинути се гола мора свака да́ма,
И свилено рухо оставити ту́ка
Сјем својега коња. Витези тако́ђе
Оружје и коње остављају во́ђе.

2138 (49). Четири витеза Пина́бела бра̂нê,
Јер заклетвом сваког ве́за као штѐне,
А овај обичај бӣ заведен, ба̂не,
Од Пинабелове неваљале жѐнê.
Зла се њихна чују веће на̀ све стра̂не,
Обоје су ду́шê врло непоштѐнê.
Праћена од мужа та је шиндиви́ла
Ту скоро допала голѐма рези́ла.

2139 (50). Недавно са мужем витеза је срѐла,
Коме дама бјеше стара нека ба́ка:
Смијати се баби та је луда смјѐла!
Витез јој обори мужа нејуна́ка,
И она од муке свиснути је хтјѐла,
Што уступит' мо́ра коњица брза́ка
И одело баби, те остаде го̀ла:
С тог на порез онај мужа је подбо̀ла.

2140 (51). Дерала се грозно, бунцала о сва̂чем,
Велећи: освете мораш мени да̀ти,
Иначе до гроба само ћу да пла̂чêм.
Не осветиш ли ме, ја ћу онда зна̀ти
Потражити мужа у витезу ја̀чêм.
Што сам препатила сад нек други па̀тӣ:
Бораца и госпа нек тисућа це́ла
Остане без коња, оружја, оде́ла. —

2141 (52). То њему изнуди несретница кле̂та̂
Пјенушећи чисто од големе зло̀ћê.
Баш истога дапа из далека свѐта
Четири витеза код њих ће да но̀ћê,
Четири витешка рузмарина цвѐта,
Далеко чувена са своје врло̀ћê:
Аквилана, Грифа, Сансонета, Гвӣда
На ноћиште прими муж онај без стӣда.

2142 (53). Пинабел и жена, љубазни и бла́ги,
Примише их радо, почастише до̀ста,
Али кад поспаше у постељи на́ги,
Везаше с момцима сва четири го̀ста.
Пошто им животи још бијаху дра́ги,
Погодба, заклетвом, учини се про̀ста,
Да ће све путнике, ма то били свѐци,
Пљачкат', како рекох, тринаест мјесе́цӣ.

2143 (54). Јака обавеза заклетва је свѐтâ,
Нарочито данас у побожном вéку.
И тако најприје свак се издевѐтâ,
Па буде опљачкан, многе и посéкȳ.
Као што видите, адет овај цвјѐтâ
Сад на друму овом у највећем јéку.
Спада им у дужност и пљачкање жéнâ,
Јер освету врши тим она хијéна.

2144 (55). Често жене овуд пиште као цр̏ви.
Она четворица прво коцку вȳкȳ:
Ко је њом погођен тај се бије пр̏вȋ;
Буде ли побеђен, остали се тȳкȳ.
То све жена она гледа па се стр̏вȋ
На коњу у мушком руху и клобȳку.
Падне л' онај први, те тројице грȳпа
На јадног путника залети се скȳпа.

2145 (56). Ето вам испричах и то све по рéду.
И, поред вашега мушког обећáња,
Не мислим да ћете отклонити бéду
Од оног младића сред ужасна стáња.
Да сте силни борци видим по изглéду,
Ал' зато сам ипак пуна очајáња:
Баш да победите, три четири чȁса
Треба за то; помоћ касно ће да стȁсâ. —

2146 (57). Рече њојзи Руђер: увјерена бȳди,
Нећемо олако на коњена клѐћи;
Да се ми простремо по зеленој грȳди,
Треба нас најприје на комаде сјѐћи;
Мислимо доскочит' оној женској лȳди,
Тврдо вјерујући ратној својој срѐћи;
И мислимо јоште стићи на вријѐме
Момку сред тамнице хлáднê и нијѐмê. —

2147 (58). Поскочи дјевојка убеђена тȋјем,
Пȍведе их правце низ путању прȁву,
И рече: пјесме ћу, витеже, да вȋјêм,
Буде л' к'о што велиш, баш у вашу слȁву. —
Пред врата, грозама нашарана свȋјем,
Да, ваљда, улије путницима стрȁву,
Стигоше. Већ ту смо, прошапȳта ȍна,
А са замка тада залупаше звȍна.

2148 (59). Кроз капију ону, преко једног мо̏ста,
Старац неки јурну на једној кура́ди:
Ни корака даље (рече), то је до̏ста,
Јер, ваљда, живјети јоште вама сла́ди̂,
Нит', можда, желите тамнице и по̏ста,
Што би штета било ако ли сте мла́ди.
Не желите л' кврг̏у и усијан жа̀ра̂ч,
Одмах ми платите дуговани ха̀ра̂ч.

2149 (60). Четири витеза пребиће вам гу̏ру
Ако с оружијем коње не преда́те,
И ако ли голу не скинете цу̏ру,
Јер ваљда обичај овај и ви зна́те.
С главе своје дакле отклоните бу̏ру,
Оружја и руха и другдје има́те,
Лако га је добит' за готове но̏вце;
Иначе бићете поклани ка' о̂вце. —

2150 (61). Руђер одговори на бесједу чи̏чѐ
Да храбро ли збориш са те своје ра̀гѐ,
Што је тако чила да се једва ми̏чѐ!
Да затвори друме, богазе и дра̀ге,
Мјесто празна з̏бора треба храбро пти̏че,
Не старац но витез без страха и ља̀гѐ.
Па гдје су ти борци? Чувају л' о̏дају?
Зови их. Оружја имам за про̏дају.

2151 (62). Ако ли нијесу од одаја кљу̏ч
У рукама њихних уплашених же́на̂,
Ти смјеста похитај те њима пору́чи,
Да није велика оружју ми це́на,
А немој лармати. — Неће он да му́чи̂,
Но вели: већ ено са градскијех сте́на̂
У руху црвеном иде један бо́рац. —
И одиста пра̀во имаде мато́рац.

2152 (63). Стрјеловито амо пре̏ко моста де̏ра
Силан један витез на добру коњи̏цу;
Јурну пољем што се пред капијом сте̏ра,
И за̀ право даде брбљивоме стри̏цу.
Вију му се бе́ла на клобу́ку пе̏ра,
И сав је буктао у бојном огњи̏цу.
Брадаманта хтједе прва да се ту́чѐ,
Ал' јој рече Руђер да с' натраг пову́чѐ.

2153 (64). Штедјети будућу жели своју жѐну,
И запита старца витез онај кȍ је.
Он рече: судећи по руху црвѐну
Сансонет је. — Већ је витезо́вâ двȍје
Спремно скобити се у првоме трѐну,
Јер обадва воле мегдане и бȍје.
Сваки свога коња наљути стрѐменом.
Коњи поскочише под тешким брѐменом.

2154 (65). Пина́бел са женом, противницом бȁбê,
Појави се праћен од више мома́кâ,
Који ће оружје и рухо да згрȁбê,
Када им Сансонет обори јуна́ка,
Те Пинабловици да га даду- цȁбе.
Оба борца носе копља врло ја́ка
Од најбољег цѐра, и врло дебѐла,
И високо држе поносита чѐла.

2155 (66). Сансонет ѝмаде овакијех ци́дâ,
У оближњој шуми сјечених, десе́так,
И каваљерски је тај витешки ђи́да
Такву једну дао пред борбе поче́так
Руђеру, што сједи на коњу ка' хри́да,
И спремаше сада њему црни пе́так.
Обојици храброст на лицу се чи̇̀тâ;
И један и други радо се цили̇̀тâ.

2156 (67). Данас више нема такијех копа́льâ,
Јер мишице крјепке нијесу нам ви̇̂шê;
Копља у војни́кâ свијетлог нам кра́ља
Лака су; стâрî се другачије би̇̂ше:
Не бацаху копља него им држа́ља
Стежућ' испод мишке крвцу они ли̇̂ше.
Штито, чекићима демонскијех ди̇̂вâ
У паклу сковано, Руђера нам скри̇̂вâ.

2157 (68). Читаоче, за те оно није нȍво:
То је штито које од Атлаза бјѐше
Поручено паклу; Сото̀на га скȍвȏ,
Сковао га богме сред највеће прѐшê,
Јер вје́шца чаробно гоњаше га слȍво.
Челик-Огледало зрȁке си̇̂лне крѐшê
С тога штита, није л' под дебелим вѐлом,
Те засјени очи и витезу смјѐлȏм.

2158 (69). То је штито било непробојно, с тòга
Сансонетов удар одскочи од њѐгâ,
Али од ударца Руђерова злòга
Штѝт онога прште (ѝма и од чѐгâ),
И по тлу се расу на парчѐта мнòгâ
Те крв обли јадна Сансонета свѐгâ.
С коња паде доље. Рањена му мѝшка.
Помр̀ча у глави свијести му жѝшка.

2159 (70). Од четворице је први дакле пâо,
И тако потресе ово понижéње
Сансонета, да је узвикнуо: јâо!
Тад у замку неко осјети се врéње,
А шта оно значи Руђеро је знâо,
Јер цура му она даде објашњéње.
Залупаше опет звона са висѝнâ,
И појавише се до три паладѝна.

2160 (71). Чета ова мала на пољàну сѝђе,
А Пинáбел тада, јер жељаше знâти
Ко је страни витез, Брадаманти прѝђе,
Неће ли му она одговора дâти.
Знате шта од овог опакога рѝђê,
Некад ова дјева мораде да пâтѝ:
На истоме коњу што јој смàче, пòсла
Бог у руке њојзи сад овога òсла.

2161 (72). Лàжи, кради, харај, убијај и сéци,
Бјеше од вајкада његово начéло;
У крви је људске купао се рéци,
У чему га досад ништа није смéло.
Како цуру баци у рупу, мјесéцѝ
Осам је и мњаше мртва је зацéло,
И зато кукавац без икаква стрâха
Њезинога коња поносито јâха.

2162 (73). Коња својег одмах познала је цȳра.
А када му боље загледа у лѝце.
Познаде и њега, и у срцу бȳра
Бјеснити јој стаде противу убѝцê.
Дóђе дакле (мњâше) стрâшнâ њему ȳра
(Тад своје пламено потрже оштрѝце);
Бѝ зуђено да га мој коњиц довѐдê
К мени, коју врже у бездан бијѐдê.

2163 (74). Дуго ми некажњен по свијету лу́та,
Ал' му казни сада ето стиже ври́ме, —
Па коња ошину, бијесна и љу́та,
Да к замку, којино бијаше за њи́ме,
Спријечи га бјежат' и закрчи пу́та.
Поражен будући Пина́бело ти́ме
И он шину коња, окрете јој ле́ђа
Па зажди да гребе гором преко ме́ђâ.

2164 (75). Ух грозно је љута, фурије ју гри́зу̂,
Рекао би жељна његова је ме̂са.
Пинабелу, срамном племићу марки́зу,
Од ужаса срце у грудма се стре̂сâ,
Јер опажа да је она веће бли́зу,
С мачем голим, пуна праведнога бе̂са.
Остали крај замка на ономе ви́су
Због Руђера ово ни спазили ни́су.

2165 (76). Већ бијаху сишли са онога дво́рца
Преко покретнога моста амо до̀ље
Гриф, Аквилан, Гвидо, три жестока бо́рца,
Са којима Руђер има да се ко̀ље̂,
Сишли жалећи се на својега тво́рца,
Што их у бој гони против њихне во̀ље̂:
Да њих троје копља против једног сла̂ма̂,
Изгледа ми дјело неправде и сра̂ма.

2166 (77). Неодлучни стоје сред равнога по̀ља,
Макар да на мегдан труба веће тру́би̂.
На клетву их она опомиње дро̀ља, —
О Пинабеловој ријеч јесте љу́би.
Гвидо, назван Дивљи, расрдив се зго̀ља,
Рече јој: слободно главу ми одру́би,
Закољи ме ножем просто као мо́рца,
Ако не победим са̂м онога бо́рца. —

2167 (78). Грифон и Аквилан то јој исто вѐле̂,
И милости просе у те грозне дру̂сне̂,
Јер се троје с једним борити не жѐле̂.
Безобразно њене прозборише у̂сне:
Види се, главе сте веома дебѐле̂,
А газећи клетву и душе сте гну̂сне̂,
Када не схватате да иштете, што̀ се
Не даје. Вјетрови ријечи вам но̀се̂.

2168 (79). Сад ми сваки прича којекакве при̂че,
И жели да нови уговор се пра̀ви̂,
Ма да зна да мене то се слабо ти̂чê:
То је треб'о када у хапсу се ба̀ви̂,
А сада је касно. — Овако им ви̂чê
Руђер, пошто пред њих јуначки се ста̀ви̂:
Шта чекате? Коња, оружија, ру̏ха
Ево! Узмите га, за њ купите кру̏ха! —

2169 (80). Руђер дакле с једне, жена с друге стра́нê,
На њих наваљујућ' у борбу их ма̂мê.
Чикање и клетва витезе ваља́не
Најзад одлучише, макар да се сра̂мê
Дијелити тако неравне мегда́не,
Јер свак вели: клетву погазити стра̂ ме.
И тако ју́рнуше сва тројица ску̏па,
И зачу те топот и звека и лу̏па.

2170 (81). Грифа с горким срцем, од чемера го̏ри̂м,
Ено видим првог, за њим Аквила́на,
А за овим Гвида са коњицем спо̏ри̂м,
Што за овај случај па и није ма́на.
У сусрет им ле̏тну̏ корацима ско̏ри̂м
Руђер да дијели свијетлог мегда́на.
Сваки копље бојно за нападај спрêма̂.
Ух ала ће сада туна да се лêма̂!

2171 (82). Милост у Вишњега Руђер сада про̏си̂,
Да њему помогне у овом бела́ју,
Јер макар да штито Атлазово но̏си̂,
Штито, у чијем је тајанственом сја́ју
Сила засјѐњива, са ча̀шћу се ко̏си̂
Да га употреби у овом случа́ју.
У крајњој невољи трипут он се слу̏жи
Досад њим, ал' сматра да то славу ру̏жи̂.

2172 (83). Иначе вазда га покрива пађѐло,
Те сјај онај силни отклања од љу́ди̂
Сасвијем, јера је веѐма дебѐло.
Ни то, што су троје против њега ту́ди,
Није храброг овог витеза навѐло
Мађијом уклањат' опасност од гру́ди̂.
У осталом вѐо, што се шти́том стѐрê,
Устреба ли може лако да се здѐрê.

2173 (84). Прво се Руђеро са Грифоном скòбӣ,
Јер овај се први истакао бјѐше.
Нѐ ранӣ га али штито њему здрòбӣ,
Па ће затим с коња доље да га скрѐшѐ.
И он удар копљем преко штита дòбӣ:
Кос је удар био, зато ће да шчѐшѐ
Вѐо с огледала. Шта је било пòтом
Причајући ја сам обузет страхòтòм.

2174 (85). Гриф учини оно што није смјѐрао.
Скоро у трен исти и Аквилан грȕнȕ,
Који је за њиме коњица тјѐрао,
На Руђера правце баш у тр́ку пȕну,
И вео је копљем сасвијем здѐрао,
Те сјај засјењиви из челика бљȕнȕ.
Сва три, осјетивши свјетлост неку врȕћу,
Онѐсвјестише се у истом тренȕћу.

2175 (86). Како се Руђеро захуктао бӣо,
И јер крв нȁ очи насјела му би́ла,
Те му пред очима дим се неки вӣо,
Нѐ спазӣ тићима да клонуше кри́ла,
Нити да је па́ћел поцијепан цӣо,
Те сјај више није заклањала сви́ла.
Тек послије смотри да борци ваља́ни
На травици мекој леже у незна́ни.

2176 (87). Чисто јунак није вјеровао ја́ви,
Погледав у окол, када сада вӣ̏ђе
Да не само они лежаху на тра́ви,
Већ и сви остали, и да нико нӣ̏ђе
Не миче се; чудно бјеше му у гла́ви
Јер се зачудио као никад прӣ̏ђе.
Све је попадало: слуге и слȕшкиње,
Хрти и коњици, жене и мȕшкӣ̏ње.

2177 (88). Но сјети се шта је, спазив да је спȁло
Са његова штита паћѐло од сви́лѐ,
Те се огледало тајанствено сјȁло,
Чија зрака боде као шиљак стри́лѐ.
Прије свега знати бијаше му стȁло,
Шта бӣ од његове Брадаманте ви́лѐ.
Не нашав је мњаше оде к оном дòмку,
Да живот избави несретноме мòмку.

2178 (89). Међ' онѐсвјеснулѝм на́ђе ону мо̏му,
Која га је била овамо довѐла.
К себи је на коња диже, па је к то̏му
Од њезина пла́шта, прилично дебѐла,
Направио застор огледалу зло̏му,
Те несвијест оде дјевојци са чѐла.
Чим ову љепојку у антрѐшељ ба̂ци,
Однијеше њега даље коњски кра̂ци.

2179 (90). У облаке сјете лице му се кри̏ло,
Невесео ми̏сли жалостиве га̂ји̏.
Оно, што се туна мало прије збѝло,
Узрок је што срце сламају му ва̂ји.
Јер не бјеше њему ни најмање ми̏ло,
Што му помогоше огледала сја̂ји.
Стиди се што мегдан добише си̏јери,
И љући је био од сваке зви̏јери.

2180 (91). Премишљаше тако у јарости жа́ру
Свакојаке мисли, па ће онда рѐћи:
Нехвала, судбино, на такоме да́ру,
Помоћу њега ћу бруку само стѐћи.
Посећ' ово штито нијесам у ћа́ру,
Јѐра осрамоћен у раку ћу лѐћи. —
То мислећи стиже ка' једном буна́ру,
И нешто му шану: тамо штито мѐћи!

2181 (92). Да ти когод благо богатога Кре́за,
Под условом да га даље носиш, нѝ̏ди̏,
Одбаци понуду. — Њега про́ђе је́за
И уплашен гла̂су тајноме се чѝ̏ди̏.
Скочи с коња одмах, камен један ве́за
За чаробно штито, што му слави ѝ̏ди̏,
Па рекав: твоји ми не требају зра̂ци,
Доста ми је сабља, — у бунар га ба̂ци.

2182 (93). Вода у бунару бијаше дубо̀ка,
И чим се склопише нада штитом ва̂ли,
Руђеру са чела спаде стида о̀ка,
И скупа са штитом у бунар се сва̂ли.
Ускоро господа, ниска и висо̀ка,
Витезови царски велики и ма̂ли̏,
Дознадоше за то, диже се гала́ма,
Јер у рог о томе свирала је Фа́ма

2183 (94). Све што на свијетлом мегдану турни́ру
Ради славе своје бори се и р̀вê,
Чувши за тај случај не оста на ми́ру,
И витези многи ода свуда вр̀вê,
Да потраже штито у дубоку ви́ру,
Желеħ' очи сјенит' мјесто да се кр̀вê.
Ал' цура причајуħ' дубраву не ка́за
Гдје је бунар, зато свак узалуд ба́за.

2184 (95). Курталисавши се ратног адиħа́ра,
Који сјајем својим сваку силу сла̂ма̂,
Али и срамо̀тӣ свога господа́ра,
Јер таке побједе препуне су сра̂ма,
Руђер оде даље од оног буна́ра,
Јуреħ' преко жбуња, ча̀пӯрја и ја̂ма̂.
Они у незна́ни, кад нестаде зра̀кê,
Усташе опета сви на ноге ла̀ке.

2185 (96). Цијела се дана међу њима збо̀рӣ
О зракама, које вид очињи кра́дӯ.
Желе знати како то се чудо ство̀рӣ,
Али објашњења не знају да да́дӯ.
Да срамни Пина́бел, од ђавола го̀рӣ,
Погибе, истог ће дана да дозна́дӯ.
Ко њега усмрти не дознаше; чӯ се
Једино без главе да остаде рӯсê.

2186 (97). Веће горски вуци грозише мртва̀цу,
Када вијест дође до његова гра̂да.
Брадаманта стиже у једном тјесна̀цу
Њега, што је стаде големијех ја̂да̂,
Па мачем прободе груд овом подла̀цу,
Да свијет опрости његовога смра̂да.
Узевши му коња с бријега је си̇шла
Дјевојка, и журно даље је оти̇шла.

2187 (98). На враћена коња пошто опет сјѐде,
Да задовољења себи даде ти́ме,
К Руђеру, наравно, вратити се хтјѐде,
Ма залу́та гором, не нађе се с њи́ме.
Криво бјеше њојзи, јад јој срце јѐдê,
Довикује драгог, али горе ни́мê.
Уморан сам. Више ни једнога сло̀ва.
Да спавамо сада. Сјутра ћемо сно̀ва.

БИЈЕСНИ РОЛАНДО

СПЈЕВАО ЛОДОВИКО АРИОСТО

ПРЕПЈЕВАО ДРАГИША СТАНОЈЕВИЋ

ПЈЕСМА ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА

Улагати труда за бољитак бра̀ће̑,
К том светом начелу сватко се узви́си.
За добро ти дјело награда се да̀ће,
Не да ли се, ништа изгубио ни́си.
Зло чинећ', за време дуже или кра̀ће̑,
Дочекаћеш мазду, која грозно ки́сй.
Там' остају гдје су пла̀нине и бр̑да,
А састају с' овце из људскога кр̑да.

2189 (2). Човјек, зло чинећи често много љсто
Некажњен, замишља нема божјег су́да,
Али да се вара као доказ сто
Пинабел је, кога стиже срећа ху́да,
Јер га Брадаманта уби као пссто.
Да је злора́ђсње политика лу́да
У томе се, мислим, сви мудра̀ци сла̑жу̑:
Бог је спор ал' ипак дстйжан је, ка̑жу̑.

2190 (3). Ра̑чуна̑ше лудо гадна она ху̑ла
Да особа, коју он у̑ рупу ба̑ци,
Ту и сада лежи већ одавно ту̑ла,
И да његов злочин покривају мра̑ци;
Али су небеса за недјело чу̑ла,
Те Правде га бр̑зй достигоше кра̑ци.
Не помо̑же њему што је у близйни
Двор оца његова на једној висйни.

2191 (4). У замку Хотри̏ву отац његов ста̑рӣ,
Именом Анзелмо, становао та̏д је.
Има смисла што вам причам ове ства̑ри:
Требаће касније. Сваки пјесник ра̏д је,
Који за коректност у пјевању ма̑рӣ,
Не рећи излишно ништа. Еле са̏д је
У близини замка очева ле̏жа̑о
Син, што испред моме залуд је бје̏жа̑о.

2192 (5). Пошто је убила срамна каваље́ра,
Ком дерњава бјеше сваколика бра́на,
Да Руђера тражи Хајмонова шће́ра,
К'о што рекох, по̀гна коња од мегда́на.
Ах што није птица лаганијех пе́ра̑
Да полети брже, и нађе јара́на!
Не̏ полетје она но залу́та че̏сто̑м,
Будући с овијем непозната мје̏стом.

2193 (6). Једна од најљепших љетнијех вече̏рӣ
Просу хлад послије силна жара ље̏тна.
Дјева, понајљепша од Евиних шће̏рӣ,
Оста ту да ноћи, жалосна и сје̏тна.
Гледајући сјајни Марс како трепе̏рӣ,
Ил' сањајућ' драгог, ипак бјеше сре̏тна.
Бди ли или спава пред очи јој Ру̏ђер
Изилази вазда, њега види сву̏ђер.

2194 (7). У срцу јој же́ља̑ слађанијех вре̏ва,
Чу́ла јој се драже од њихове гра̑је̑.
Што јој слапша љубав од онога гње̏ва
На Пинабла бјеше, сад се љуто ка̑је̑,
И у себи вели: рад осветна ће̏ва,
Који сада мене тако скупо ста̑је̑,
Јурнух, не пазећи куд остаје дра̑гӣ.
Ух ала сам била луда, Боже бла̑гӣ!

2195 (8). Бело јој се лице у сузама ки̏ша̑,
Док са својим срцем она тако збо̏рӣ,
И мјесто кајање јаде да јој сти̏ша̑,
Постајаху јади све јачи и го̏рӣ.
Грижа јој на бону савијест јури̏ша̑,
У бунилу свијет паклом јој се ство̏рӣ.
Када рујна зора опет небом си̏нӯ,
Узе оба коња па се гором ви̏нӯ.

2196 (9). Пошто дуже тако, жалосна и љу́та,
Тражећи залуду гла̀вну̑ царску це̏сту,
По густој дубрави тамо амо лу́та,
За собом остави најпослије че̏сту,
И стиже, случајног држећи се пу́та,
Некадашњег замка чаробнога мје̏сту,
Гдје спази Астолфа с Хипогрифом, ко̀ји̑
Не знајући с коњем шта ће, збуњен сто̀ји̑.

2197 (10). У незгоду бјеше запао голѐму
Не нашав сељака, борца, ни пасти́ра.
Познаде га дјева (не бјеше у шљѐму),
Па још из далека здрави кавали́ра,
И радосна паде у загрљај њѐму,
Пошто се опрости тешкога визи́ра.
И он се ра̀дова црте њена ли́ца
Видјев, јер она је сестра му од стри́ца.

2198 (11). Није ју видио веће много да́на̑,
И баш му је сада добродошла би́ла,
Јер не̏ знаде коме предат' Рабика́на,
А сада наравно та лијепа ви́ла
Примиће његова коња од мегда́на,
Он појахат' оног што имаде кри́ла,
И с њим полетјети преко Пирене́ја̑:
Као поручена дошла му је се́ја.

2199 (12). Пошто су се пу́та̀ загрлили ви̑ше̑,
Јер он је волио много своју се́ку;
Пошто пољубаца паде као ки̑ше̑,
Који силни бјеху, судећи по зве́ку;
Пошто се за здравље упитали би̑ше,
Причајући судбу, и добру и пре́ку,
О Хипогрифу јој објашњење да̑ва̑,
Велећ' да на њему летјет' намјѐра̑ва̑.

2200 (13). Од радости момче чисто бјеше пја̀но,
Јер то је милина летјети по зра́ку.
Хипо̀гриф је био за њу ствО̀ре зна̀но:
Њу Атлаз нападе на томе брза́ку;
На њему к Алчини у царство је стра̑но
Испало за руком чаробном вјешта́ку
Послати Руђера, што са срцем сти̑слим
Она посматраше. То вам причах, ми̑слим.

2201 (14). Затијем Астолфо Брадаманту пи̂та̂,
Пошто је извести о својему пла́ну
Да на Хипо̀грифу по ваздýху ски̂та̂,
Хоће ли да буде газда Рабика́ну,
Док он се не врати из белога сви̂та,
И причува коња у Монтеалба́ну.
Дјева радо коња на чување при̂ми
И оружје, које он са себе сни̂ми.

2202 (15). Јер пошто Астолфо сад у име Бо̀га
Мисли предузети по ваздýху ше́ту,
Не̂ понесе ништа сјем мача и ро̀га,
Да би лакши био крилашу при ле́ту.
Да̀де јој и копље, које чуда мно̀га̂
Већ по̀чини̂, копље једино у све́ту,
Оно копље златно, које кога та̀кне̂
Ма најмање, одмах са коња га сма̀кне̂.

2203 (16). Од овога копља злаћенога па̀де
На̀ ледину много славнијех мужéва̂.
Брадаманти Астолф руку своју да̀де,
И пошто се са њим опростила дјéва,
Захуктават' он се на крилашу ста̀де,
Па најзад одлетје као лака шéва.
Ускоро ка' црна тачка на зрени́ку
Виђаше се, па га неста на види́ку.

2204 (17). Нека му је сретна та ваздушна шéтња!
За дјевојку по̀ста, кад одлетје дýка,
Пусат и Рабикан једна нова смéтња.
Та̀ њезино срце за Руђером кýка!
У Монталбан ићи с путање је скрéтња!
Умало је јадну не препаде мýка.
У Валомбрози је надала се е̂ ће
Руђера застати. Ту је можда ве̂ће.

2205 (18). У разнијех мисли колѐба се бýри,
Не могућ' извршит' обадва зада́тка,
Кад једног сељака случај посла цýри,
Што пред њу искрсну из горскога хла́тка.
Да на Рабикана оружије тýрѝ
(О том Турпинова држим се пода́тка),
И за коња веже, и потјера о̀ба
Коњица, рече му, јер крајње је до̀ба.

2206 (19). К Валомбрози пóђе, јер ова идéја
Одржа побједу. Сéљо коње вòдӣ.
Али ево муке, Риналдова сéја
Не умије пута прâвòга да згòдӣ,
А што је најгоре не зна га ни гéја,
Макар да се туна у близини рòдӣ.
Пут узе који јој прâвӣ се чӣњâше,
Гоњена љубављу што у њој тӣњâше.

2207 (20). Ишла је онамо куд јој случај кáза,
И никакав путник није цуру срѐо,
Те да је упути лавиринтом стáзâ,
У којима би се и вичнији сплѐо.
Пошто тако дуго по дубрави бáза,
Спази бријег што се под облаке пѐо,
И на њему замак; зâчудӣ се дӣкла,
Јер то је Монталбан гдје је она нӣкла.

2208 (21). Ту јој мати с браћом, и запрепашћéње
Обузе је силно, нит' јој бјеше мӣло.
Овдје вам дугујем једно објашњéње:
Дјевојче од браће брижљиво се крӣло,
Над Руђером желеђ' извршит' крштéње,
Те сада се њему кући није хтӣло:
Од мајке ил' браће онажена мòма,
Морала би сада останути дòма.

2209 (22). То би за њу била страховита прóза,
С тога пóђе тражит' милога другáра,
А одавде знâде гдје је Валомбрóза,
Али је правила рачун без крчмáра,
Јер низ бријег један чим се доље срóза
Изненада срете брата свог Алáра,
И није од њега сакрити се мòгла.
Шта ће, пред судбѝнòм главицу је пòгла.

2210 (23). Он је сада био у послу голѐму:
Дизао је војску, коњике, пјешáке,
Јер тако је Карло наложио њѐму,
И сад по селима смјѐштâше јунáке.
Сестрицу је своју познао по шљѐму,
Када промицаше кроз неке шибљáке.
Пољубив се с њоме латише се пýта
У Монталбан. Он се махнуо регрýтâ.

2211 (24). Мајка јој је сузе од радости лйла,
Јер дуго је заман по Францији трâжи
(Јурећ' за Руђером дјевојка се крйла),
И мајчину тугу срећа сада блâжй.
И од браће доби пољубаца сйла,
Који за њу бјеху без велике дрâжи,
Јер се Руђерових пољубаца сјѐћâ,
Чија сласт бијаше друкчија и вѐћâ.

2212 (25). С намјером се њеном случај овај кȍсй,
Не да јој крштење извршит' по пла́ну,
Те зато дјевојка са мишљу се нȍсй,
Е не може доћи да јави јара́ну,
Но нек се покрсти и нека је прȍсй
У мајке, код које сада је на ста́ну.
Јавиће му да би сретна била кȁд би
Ускорити хтио рок њиховој свȁдби.

2213 (26). Још послаће њему по истом гласни́ку,
Што за њега радост неће бити мâлâ,
Коњица Фронтина, коњаничку ди́ку
Каквог у Мавара нема ни у Гâлâ,
Дурашна по срцу, красна по обли́ку,
Бржега од самих змајева и хâлâ.
Нема коња бољег од његова до́ра,
Сјем само Бајарда или Бриљадо́ра.

2214 (27). Сјећате се кадно Хипогрифа лȁка
Пȍјаха Руђеро па се до висйнâ
Небескијех диже као птица свȁкâ,
Да му драга собом ȍдведе Фронти́на,
Пошто гледећ' у вис дуго јадна плȁка.
На великој њези држаше дори́на,
Те је сад гојазан и сја му се длȁка
С тијела и с гриве, коњскога перчи́на.

2215 (28). С дворкињама својим, јатом лепих сна́шâ,
Даде се на пос'о, и једну аба́ју,
Једну од најљепших злаћенијех ха́шâ,
Изве́зла је те се коњ блист'о у сја́ју
Као коњи првих царских велика́шâ.
Хипалци, чију је остарјелу ма́ју
Сисала некада, дозвавши је к сѐби,
Рече: знаш колико ја вјерујем тѐби.

2216 (29). Ти си моја мила сестрица по млéку,
Која моју љубав ка Руђеру знáдê,
Јер јој никад ништа не тајих у вéку. —
Затијем кáза јој какав смјêр имáдê,
И о свему тачно извијести сéку,
Тер она Руђеру хабера да дáдê.
Није могла наћи бољег поклисáра
Да у манастúру походи сердáра.

2217 (30). Гдје је Валомбрóза објаснивши мȍми,
Рече јој: тамо се хитро пољем вúни,
Краци коња твога нек не буду трȍми.
Мој му изостанак лијепо извúни,
Кажи му да чежња велика ме слȍмî,
По срцу му моје ријечи расплúни.
Вјероваће теби мој Руђеро крâснî
Да не могу доћи, кад му се ȍбјâснî. —

2218 (31). Затим ју попела Брадаманта дáда
На једног маторог и мирног буúна,
Јер не знајућ' јахат' за њу је курáда,
И пружи јој китне ȕзде од Фронтúна,
Рекавши нека се не поплаши млáда,
Сретне ли дрскога каквог врагулúна
Што би коња хтио: коме принадлèжî
Нек му само каже, па ће он да бјèжî.

2219 (32). Јер Руђера сваки борац од занáта
Познаваше добро, и њега се стрâшî.
Хипалка јежђаше веће више сáтâ,
И не срете никог вȍљна да се мâшî
Узде Фронтинове и прави инáта,
Бар тако причају љетописи нâши.
Не срете никаква грабљива барóна,
Али око подне срете Родомóна.

2220 (33). У теснâцу једном, баш када је хтјêла
Да се спусти доље низ некакву хрúду,
Срете Родомона, кога љубав врêла
Гоњаше да спасе своју Дорали́ду,
Чијено је срце грозна туга јêла,
Јер код Мандрикара живљаше у стúду.
К'о што знате ово Родомону мáња,
Који га спроводи, достави до знáња.

2221 (34). Заклео се био, читатељ се сјѣ̑ћâ,
На првога коња, којег могне срѣ̑сти
(А овај је први, тако хтједе срѣ̑ћа,
И то баш Руђеров) да ће јунак сјѣ̑сти.
Забуна његова све биваше вѣ̑ћâ,
Јер од једне жене, саме у тој чѣ̑сти,
Отимати коња мњаше није чȃсно.
Ах да му је госа туна, рече глȃсно.

2222 (35). Да је госа туна, Хипалка му рѣ̑че,
Ти би ȍд стрâ брзо очистио чу́ства. —
Он: па које ли је то ужасно мѣ̑че? —
Бољи је од тебе и твојега дру́ства
(Ова ће), Руђер је који славу стѣ̑че
Помоћу витештва и ратног иску́ства. —
Он ће: тако ли је! Од таква јуна́ка
Баш хоћу да имам овога брза́ка.

2223 (36). Његов коњ одиста много има дра́жӣ
За ме. Реци, дјево, господину тȍме,
Ако ли заиста као јунак ва́жӣ,
Нека к мени дође и нек узме ȍме;
Плаћам и кирију што га јашем, ка́жи.
Не дам ли, његове руке нек ме слȍмѣ̑.
Родомона лако наћи ће по зра́ку,
Који њега прати на сваком кора́ку.

2224 (37). Куда моја нога једном само крȍчӣ.
Вјечито остају трагови ми слȃвѣ̑. —
Затим ȕзду зграби и на коња скȍчӣ,
И даље га погна тај афрички лȃве.
Хипалка јадница избечила ȍчи,
Препуна љутине а мало и стрȃвѣ̑,
Дере се и плаче и грозно га псȕјѣ̑.
Он оде с кепецом, неће ни да чȕјѣ̑.

2225 (38). За њим идућ' виче: лопов си по чи́ну,
Јер се китиш перјем туђега има́ња. —
Он одјаха мирно даље на Фронти́ну
Онамо куда га води онај ма́ња.
Сад је овдје било по вољи Турпи́ну,
Чијега, пишући, држим се преда́ња,
Вратити се тамо гдје крај једног ста́бла
Остависмо мртва на земљи Пина́бла.

2226 (39). Онај што је људе мучки радо клâо,
С откинутом главом лежи као врáбац.
Путујући, тамо случајно је пâо
Цербино, којега прати онај бáбац.
Кад видје мртвâца, кога није знâо,
Не слутећи ко је тај погани жáбац,
Момку срца добра бјеше много жâо,
И леш онакажен гледати је стâо.

2227 (40). Осјечена бјеше њему руса глáва,
Добио смртнијех рана барем стô је.
Крвава је била око њега трáва,
Види се, убица бјесомучно бô је.
Цербин, сузе лијуђ' као из рукáва
И леш гледајући најзад рече: тô је
Гнусно! — Пак одјури по цурину трáгу,
Рекав баби ту га чекат' у шипрáгу.

2228 (41). Он ће одмах доћи (тако њојзи вѐлӣ)
Чим оног убицу мртва с коња срӯшӣ.
Баба к лешу прӣђе, срце јој весѐлӣ
Врела крвца која с мртваца се пӯшӣ.
Ал' и друго нешто бабӯскера жѐлӣ,
А не само с лѐша свјежу крв да њӯшӣ.
Прилика је згодна, ах просто дивòта,
Да се с мр̀ца штогођ драгоцјено смòтâ.

2229 (42). Амишност велика бјеше у те гњидê,
Која радо туђе пр̀етреса пртљáге
Само ако госе не могу да вӣдê.
Прстење са мр̀ца потр̀па у шпáге,
Такођер и пас му драгоцјени скӣде,
Па га испод сукње вѐза око снáгê.
Узе оно само, што може да скрӣјê.
То није првӣна. Крала је и прӣје.

2230 (43). Све то чини она без икакве грӣжê,
Громом је убила божја сила jâкâ!
Ускоро затијем и Церби̇но стӣже
Не нашавши цуре, еле празних шâкâ.
Одатле се даље путовати дӣже,
Јер мало бијаше до ноћи и мрâка,
И праћен од бабе и њезине злòћê
Тражи стрâњу какву гдје могу да нòћê.

2231 (44). Уз једну путању, узану и криву,
Идоше уз брдо преко једног сата,
И нађоше ноћни станак у Хотриву,
Замку на стијени с неколико катâ.
Собе тога двора тону у кадиву,
И све се блистају од сухога злâта.
Истом се Цербино на постељу пруђи,
А зачу се писка у цијелој кући.

2232 (45). Рекоше Цербину, јер за то је питô,
Да вијест Анзелму страховита дóђе:
Син му је Пинабел, племена му штито,
Мртав нађен. Сјети онога се рóђê,
Кога видје мртва кад је гором скитô,
Цербино, али је ћутао такóђе,
Не желећи причом кôби своје òвê.
Против себе сумњу злу да изазòвê.

2233 (46). Не зна шта почини Пинабело зáлâ,
Хватајући ближње он у своје мрêже.
Кад на носилима уз пуно машáлâ
Донијеше њега пуна крви свјêжê,
Сви су закукали, јечала је сáла,
Ал' оцу, наравно, од свију је тêжê.
Пошто сан и умор мучише Церби́на
Оде спаватʼ. Оста у сали Габри́на.

2234 (47). Док за катàфалак правила се би́на,
Гдје ће изложити онога јадни́ка,
По налогу оца, сали из дуби́нâ,
Зачу се гласина грлата гласни́ка:
Анзелмо ће дати хиљаду цеки́нâ
Ономе, који му прокаже крвни́ка,
Да би осветио грозно ово клáње;
Даће му цекине и своје признáње. —

2235 (48). Сви су Анзелмово обећање чули.
Оно се допало нарочито бâби,
Којој људско жиће бјеше равно нули
Вазда, кад јој треба што масно да згрàбй.
Било што су мржња и беси је дули
Противу Церби́на, или било дà би
Уцјену добила, смисли да òтворй
Раку и овоме, и на њ да пòтворй.

2236 (49). Бијах вјѐрна дама ноћашњег ти го̏ста
(Анзелму је рекла) све до ових ча̑са̑.
Он ти уби сина, и ја веће до̏ста
Трпјех од савести и њезина гла̑са.
Да га уби ево доказа ти про̏ста, —
Пак испод сукања одријеши па̑са,
Који када видје Анзелмо се ја̏дни̑
Увјери, да Церби̏н убица је га̏дни̑.

2237 (50). На њега се старац ојађени згро̏зи̑;
Богу на освету заклео се бр̏же̑:
Одјекнуше двором налози му стро̏зи
Капије затварат'; мача затим тр̏же;
Бјеху момци уза њ оружани мно̏зи̑,
И Церби̏на одмах у окове вр̏же.
Ухвати витеза када тврдо спа́ва,
Да над њим изврши кр̏вна̑ своја пра́ва.

2238 (51). Не могући да се с многијема бо̀чи̑
Без оружја, Церби̏н судби̏ни се да̀де.
Неће њему крвца мачем да се то̀чи̑,
Грозније злосретник доживјеће ја̀де;
За њ, противу кога па̑с онај свједо̀чи̑,
Грђу казну старац измислити зна̀де:
Растргнут од ко́ња̑ изгубиће жи́ће
На истоме мјесту гдје бјеше уби́ће.

2239 (52). Ноћ про̏веде мучен сновима и мо̀ро̏м.
Сјутрадан је би́ла стравична пара́да,
Јер су из тамнице извадили зо̀ро̏м
Борца, кога свака већ остави на́да,
И под јаком стражом пове̏ли га го̀ро̏м,
А носила га је мршава кура́да,
За њиме бијесна дерала се ру̏ља:
Коњма за репове нек се веже ху̏ља. —

2240 (53). Ја погађам мисли, читаоче, тво̀је:
Да се невин казни противан си то̏ме.
Исто је та̀ково̏ и мни̏јѐње мо̀је,
И добру се надам, јер удесу зло̏ме
Бог не остављајућ' угоднике сво̀је
Посла оног чије руке ће да сло̏ме̑
Вериге с невина: шуме ова ба̑нда
Баш тада је крила витеза Ро̀ла̑нда.

2241 (54). Да с' отклони страшнâ од Цербина ȳра
Божја га је воља овамо довѐла.
Са њиме је била још и једна цȳра:
Галисије краља шћерца Изабѐла,
Коју је некада избацила бȳра
На обалу гдје се подиже Рошѐла.
Цербинову драгу Роландова ру́ка
Затим у пећини спâсе од хајду́кâ.

2242 (55). Избављену мȍму сад Роландо прâтӣ.
Она пита ко су они тамо љȳди,
Што наравно јунак није мог'о знâти.
Нису чиста посла, он у себи сȳдӣ,
И да би јој мог'о одговора дâти
Стићи ону руљу на коњу се трȳдӣ.
Пришав ближе видје момка часна ли́ца
Кога су везали к'о да је уби́ца.

2243 (56). Роландо му при́ђе и упита штâ га
Дȍведе у ово страховито ста́ње,
Да га ȍкована носи једна рâга.
Цербин рече да му подметнуше кла́ње
Пина́бла, и да му баца ова љâга
Тијело у раку, дух у очаја́ње.
Питач увјери се из његових ре́чӣ,
Да сушта истина из уста му је́чӣ.

2244 (57). И других разлога Роландо има́дê
Вјероват' у оно, што чу од Церби́на.
Између Клермо́на, као што се зна́дê,
И Мајнца завада траје од стари́нâ;
Роланду ће сада згода да се дâдê
Да наплати много старијех крвни́нâ.
Када чу за име Анзелма баро́на,
Гњѐвом букну страшни витез од Клермо́на.

2245 (58). Дријѐшите одмах овога јуна́ка,
Викну, или ће вам доћи црни пе́так. —
Вођ руље рече му: тебе се дивља́ка
Не бојим да ти је сам сотȍна те́так. —
То рекав на коњу тамо амо ска́ка, —
Што је ваљда спрема за борбе поче́так.
Јоште једном псовком безобразно гр̏мнȳ,
Па с пруженим копљем ка Роланду стр̏мнȳ.

2246 (59). Штит, оклоп, оружје Цербиново њему
(Што ноћас присвоји) убојна је брана.
Ролан иду своју, тешку и голему,
Напријед потјерав коња од мегдана,
Потеже и лупи лупежа по шљему,
Што му читав оста јера је без мана,
Али од ударца врат ономе пуче,
Те се с коња сруши то лајаво куче.

2247 (60). Затијем другоме, кога првог срете,
Копље убојито усред груди забиј.
Остави га туна па се даље крете,
Пошто шаком мача пламенога зграбиј.
Отпори цијеле оружане чете
Против таква борца сувише су слаби.
Полијећу зраком ноге, руке, главе, —
Тако ваљда вуци јадна стада даве.

2248 (61). Јес, тако ће бити када низ пртину
Прикраду се тихо до онога мјеста
Гдје су овце. Турпин вели четвртину
Ролан посијече, а бјеше их двјеста,
Те курјаци многу добише дртину.
Остале је скрила непроходна честа.
Бјежећи јадници лелекаху љуто.
Бачено оружје пољем је расуто.

2249 (62). Томе се не чудим. Тако вазда биваа
У боју с Роландом кад је ћуди рићеа.
Да види да ли се когод јоште скрива
У близини, ову у трку обиђе.
Затијем к Цербину, којему се слива
Поток низ образе. јуначина приђе.
Би Цербин пред њиме на коњена пао.
За коња је везан. Оков није дао.

2250 (63). Одријешив њега поможе му да се
Наоружа опет оружијем своји̂м,
Што вођ оне руље у зле своје часе
Присвојио бјеше, и на жалост кои̂м
Хтједе бранит' права клете оне расе.
Читаоче, нека и у грудма твои̂м
Сада сине радост, коју Изабела
Осјети, што судба драгог јој довела.

2251 (64). Сада мислиш одмах у наручја њему
Пашће, чим образе лијепе му зглѐда̂.
Не. Не познаде га: лице му у шљѐму.
Када Цербин спази главу свога чѐда
Мниш загрлиће га. Вараш се у свѐму.
Са срца му спаде грдна пла̏са лѐда,
Блага роса сад је гдје бијаше и̏ње,
Јер мишљаше море прогу̏та је си̏ње̂.

2252 (65). Па што је не грли, што слатке ри̏јечи
Не тепа љубљеној голубици; што̀ ли
Оклијева срце боно да ли̏јечи̏?
Мисао га једна чу̏дновâта ско̀ли̏,
Излити јој љубав она га при̏јечи̏,
Ах она отровом срдашце му по̀ли̏:
Уобрази да је ли̏јепâ му ви̏ла
Избавитељу му љубавница би̏ла.

2253 (66). Такве јаде ништа не може да то̀ли̏,
Волио би да је сад у мору сла̀ну,
И баш та околност највише га бо̀ли̏
Што је с борцем што га спâсе на мегда̀ну.
Не може тешкоме јаду да одо̀ли̏,
Клецају коњена витезу ваља̀ну.
Свакога би другог про̀бо̂ врхом ци̏дê:
Против спаситеља оружје не и̏дê.

2254 (67). Дјевојка, праћена од ове госпо̀дê,
Јежђаше. Кад бише у дебелом хла̀ду,
Сјахаше да хладне напију се во̀дê.
Ролан скиде кло̀бу̏к и изјави на̀ду
Да ће и другар му те исте слодо̀дê
Уживати плоде у цвјетноме ка̀ду.
Шта зна, и Цербин се растави са шљѐмом,
И — цура се нађе у чуду голѐмо̂м.

2255 (68). Преблијѐдјела је, жиле јој се мр̏зну̏,
Мисли полудјеће, и истога ча̏са
За̀мало па капља срдашце јој кр̏зну̏,
Али брзо ледна растопи се пла̏са,
И опет јој срце снагом својом ср̏зну̏,
И једнијем ско̀ком до дра̀гана ста̏са,
И у наручија миљенику па̏де,
И да ј' ово Цербин Рлоан одмах зна̏де.

2256 (69). Изабела њежна материна ма́за
Једва к себи дође од потреса то̀га.
Да ју спасе Ролан вјеренику ка́за,
Спа̂се из гнијѐзда хајдучкога зло̀га.
Он се пред Роландом на коњена спла́за,
И обожа́ва̂ше њега као Бо̀га.
Ма и како не би, та Роландо два̂ је
Живо̀та му спас'о, утолио ва̂је.

2257 (70). Није л' то истина до пошљедњег сло̀ва?
Ту су дуго оба заљубљена зла̂та
Захвалношћу храброг засипали гро̀ва,
И то би трајало преко једног са̂та,
Али сада опет нуто чуда но̀ва:
Зачу се из горе јек од коњског ба̂та!
Скочише на коње, гвожђем главе скри̑ше.
С госпом јунак ба̂ну̑ чим на коњма би̑ше.

2258 (71). Сјећате се можда дивљег Мандрика́ра,
Којино се за̀кле не има̀ти ми̑ра,
Докле не освети храброг Манила́ра,
Кога Роланд уби, као и Алци̑ра.
Међутијем срце речѐна серда́ра
Дорали̑дино̀га допаде синци̑ра,
Тер од кад јој срче са усана сла̂сти,
Канда заборавља да грофу о̀дма̂сти̑.

2259 (72). То, мислим, потпуно и ви разуме́те.
Пришав одмах око на Роланда ба̂ци,
Према коме Цербин бјеше као де́те;
Знани му бијаху витезови зна̂ци,
И чим га одмјери од главе до пе́те̑,
Као да му разум обасјаше зра̂ци,
Рече: тражећи те већ одавно ски̑та̂м;
Кудгођ идем свуда за тебека пи̑та̂м.

2260 (73). Биће веће ваљда да́на̂ десѐтина
Како пратим траг ти који прави Фа́ма,
Причајући' да многа погибе свјѐтина
Пред градом Паризом од тебека са́ма;
Једва се, вељаше, избави пѐтина,
Док остале покри вјечна смртна та́ма.
По̀ту̑че, растјера као руљу же́на̂,
Војску, којомно се ди̑чи Тремизе́на.

2261 (74). Никад по̏гибија са толико сти̑да
Није запамћена, нити сјеча го̏ра̑.
Љага, мишљах, ова треба да се ски̑да̑;
Тражећ' те нијѐсам кра̑ка био спо̏ра.
Да ти опис немах, имао бих ви̑да
За изглед витешки дивскога ти ство̏ра.
У хиљаду људи оног по изгле́ду
Познао бих, који баци нас у бе́ду. —

2262 (75). То зборећ' јунака погледима стре́ља.
Роландо му рече: Истина је су̏шта̑
Да десница моја као црве сме́ља
Сарацена ваших убојитих ту̏шта.
Што се тиче твојих похвалнијех же́ља̑,
Знак су да не гледам сад пред собом пу̏шта.
Еле, да ме видиш зато сад си ту́ка:
Да те задовољим, подижем клобу́ка.

2263 (76). Видје ме. Лијепо. То је жѐља пр̏ва̑.
Сад испуни другу. Немој да се ка̑жѐ
Да без ње побјеже без трага и стр̏ва.
Да ли ми се снага са изгледом сла̑жѐ
Знаћеш ако са мном пробаш мало р̏ва. —
Рече Татар кога речи ове дра̑жѐ:
Доста! Није овдје мјесто гра́ји ду̏го̑ј.
Прва жеља ту је. Приступимо дру̏го̑ј. —

2264 (77). Загледавши Ро̀ла̑н Мандрикара бо̏љѐ,
Чуди се како ће дијелит' мегда́на
Татарин, кад нема чи́ме да се ко̏љѐ,
Јер не носи мача нити буздова́на.
Па ти (рече) ништа, сјем копља и во̏љѐ,
Немаш! — Обрецну се онај на Рола́на:
Гледај своја посла. То је моја бри̑га.
Да се само копљем борим мени сти̑га̑.

2265 (78). Заклех се да мача опасати не́ћу,
Све докле једанпут на љутом мегда́ну
Витезу Роланду не угасим све́ћу,
И не отмем њему сабљу Дуринда́ну,
Пак ето вјѐран сам својему закле́ћу.
Мој шљем и остало Хектору ваља́ну
Припадаше негда, ал' мача му нѐма̑м:
Роланду га отет' одавно се спрѐма̑м.

2266 (79). Куд год идем питам за Роланда свȕда̂,
Тражим га узалуд већ толико да́на̂,
Тер изгледа да ми с путА̀њê кривȕда̂,
Макар да га зову витезом без ма́на̂.
Да ли га познајеш? Да ли знадеш кȕда̂
Оде? Он ми уби оца Агрика́на.
Крвник исти ноћу прикраде се вȕчкӣ,
И родитеља ми ȕсамртӣ мȕчкӣ. —

2267 (80). На потвору таку страшни витез плА̀нȕ,
Јер у част, у оно, што ј' ȍд свега дрА̀жê,
ТА̏че му језиком и начини рА̀ну.
У мах први хтједе с коња да га смА̀жê,
Али се савла́да рекав борцу стрА̀ну:
Часно убих њега. Син му просто лА̀жê.
Он је само један бȅзочан врагȍлА̀н.
Ево Дуриндане. Ја сам главом РȍлА̀н.

2268 (81). Моја је по праву сабља ова брӣтка,
О томе истину казујем ти це́лу,
Па ипак пристајем да ријеши бӣтка
На чијем од сада сјаће се оде́лу.
Дотле њу нек носи грана ова вӣтка,
Јер ево је вјешам о танану је́лу.
Док се ми тучемо нека туна вӣсӣ. —
Да мегдан дијеле спремају се рӣси.

2269 (82). За те вичне борце мало трА̀ја спрȇма.
Делили мегдане хиљаду су пȕта̂.
Када на стрјелȍмет бјеху један прȇма
Другом, оба коња, бијесна и љȕта,
Ц̑арнуше, љевицом пуштајући ђȇма,
Док мушка десница, као гвожђе крȕта,
Управљаше ц̑ӣдȍм. Севнуше ка' мȕње.
Копља од судара постадоше трȕње.

2270 (83). У седлу оставши оба као хрӣде,
ПА̀трљем од копља, пуни грозна зо́ра,
КӣјА̂чкӣ се млатит' они се не стӣдê,
Као да се туђи без оружја мо́ра,
Налик на сеоске којекакве ђӣде,
Кад се тојагама туку због сино́рА̂,
Ил' када, држећи над њивама смȍтре,
Поцевȅљајȕ се због стоке и пȍтрê.

2271 (84). Поломише брзо и ова држа̏ља,
Здробише с' и она у најмање чѐсти.
Роландо противу татарскога кра̏ља,
Овај против њега, све се више жѐстӣ.
Ударају јаче од каквога ма̏ља
По визиру тврдом гвоздене им пѐсти,
Те им пред очима светла̀ци блијѐштѐ,
А стежу, хватајућ', боље но клијѐште.

2272 (85). Би рекао мо̏зак испила им сврâка,
Или би мислио да су врло про̏сти,
Јер шта може гвожђу наудити шâка!
Ухватише с' ено у јуначке ко̏сти
На коњма сједећи; вуче као квâка
Француза Татарин, пун једа и зло̏сти.
Ни мање ни више но хтио би чо̏ва
Да стӣском удави дику витезо̏вâ!

2273 (86). Далеко се маша и много се дȓзâ,
Куша што кушаху залуд бољи бâни.
Рукама објѐма противника тȓзâ,
Који само једном од њега се брâнӣ.
Док челичност оном све више се кȓзâ,
Лукавство извршит' Роландо се кâнӣ:
Десницом коњу му кришом очи та̀че,
Па му ђѐм и у̀зду неопажен сма̀че.

2274 (87). Глупо мисли Татар стӣском да га згњѐчӣ;
Он га навлаш пушта нека снагу та̀рѐ,
Јер челик оклопа угушење прѐчӣ.
Стругне л' коњ без у̀здѐ, татарски ће ца̏ре,
С напора малаксав, поштѐнѐ ми рѐчи,
Франку у наручју остат' као ја̏ре.
Ал' овом баш тада на седлу је ко̀лан
Пук'о, и на земљу тресну о је Ро̀лâн.

2275 (88). Витеже, лијепо предвидио свѐ си, —
Изузевши ово, и у своме па̏ду
Звекнуо си, сличан гвожђа пуној кѐси.
Страва разузданy обузе кура̏ду,
И са Мандрикаром, кад се ово дѐсӣ,
Бијесно по̏ју̑ри низ цареву ца̏ду,
И зажди у̑ гору преко клада, ру̑пâ,
Док Татар у гњѐву песницом је лу̑пâ.

2276 (89). Тȳча и дерњава сва је бадава́де,
Јер је преструављена животиња глȳпâ
(Шта је коњ уплашен читатељ ми зна́дê),
И што јаче коњик песницама бȳпâ,
То су све хитрије ноге у кура́дê,
Која са у пјени и у знoју кȳпâ.
Докле тако Татар кроз дубраву јȳрӣ,
За њим се на коњу Доралида жȳрӣ.

2277 (90). Потресена бјеше та лијепа да́ма
Непри́лико̂м овом што се њему слȳчи.
Није смјела туна останути са́ма,
Страх од људи страних срдашце јој скȳчи,
Те за оним јурит' имаде рака́ма,
Чији коњ у једну рупчагу се срȳчи.
Не бјеше Мандрикар природе млӣтавê,
Но чврсте: кости му осташе чӣтаве.

2278 (91). Преко једног сата јурио је до̀ тê
Рупчаге. Немиран коњ је као жӣва,
Али га татарске ручетине кро̀тê,
Јер му се у њима налажаше грӣва.
Татар узде нема, да веље срамо̀тê!
Не зна шта да ради. Гњѣ̂в осваја дӣва.
Узми ȳзду моју (помо̀ћи му про́ба
Цура), јер кротка је ова моја ко́ба. —

2279 (92). Он то није хтио, и смӣшља од чѐгâ
Могла си се једна уздица да здêпâ,
Кад послије овог окршаја свѐгâ
Њему стиже помоћ од случаја слêпа:
Хтједе да пројури туда покрај њѐгâ
Коњ са једном дамом, ал' кад он се рêпа
Његова дчѐпа, сташе му ц̏ла̂пи.
Габрину носише коња тога са̂пи.

2280 (93). Откад ослободи Роландо Церби́на,
Штоно ријеч видећ' е је њена са́са
Обрана, бјежаше пакосна Габри́на
Као курјачица од ловца и па́сâ.
Јоште је јахала онога ђоги́на,
И рухо носила змија ова кра́са,
Од Пинабловице које она до̀бӣ,
Кадно се Цербино с Пинабелом ско̀бӣ.

2281 (94). Бјежи баба да је не сустигне грѝјех,
И када искрсну, мајмун по облѝку,
У сјајном украсу, заори се смѝјех,
Ма да је до плача храброме војнѝку
Било сад послије непрѝлѝкâ свѝјех.
Њезинога коња удари по цѝку,
Пошто му је ỳзду сландарио дȍље,
И коњ с бабом зажди опет низа пȍље.

2282 (95). Коњ, као ђавóлâ да га јури рȍта,
Уз брдо, низ брдо тамо амо скâчê,
Лети преко шибља, потока и плȍта,
А баби се очи од ужаса дрâчê.
Али оставимо сад овога скȍта,
Цербин и Роландо за нас више знâчê,
Нарочито овај врли витез, кȍјѝ
Колан већ оправи. Седло тврдо стȍјѝ.

2283 (96). Кад се опет нáђе на коњу, на ждрáлу,
Чекајућ' онога сѝлно ỳ рȍг дỳјê
Да би, залỳта ли, по томе сигнáлу
Вратио се одмах чим звукове чỳјê.
Ал' пошто не дóђе да самртну шáлу
Настави, Роландо љути се и псỳјê,
И одлучи пóћи његовијем трâгом,
Не би ли с гдјегоћ сукобио с врâгом.

2284 (97). Изабѐла мнȍго и Цербино жàлê
Што их он оставља. Како не би, брàте,
Када би им главе већ одавно пàле,
Да не бјеше њега. Желе да га прàтê.
Он рече: јер тражим траг од оне хàлê
Ради борбе, људи могли би да схвàтê,
Видећи ме с друштвом, е се од ње плàшѝм,
С тога се не слажем с пријѐдлогом вàшѝм.

2285 (98). Знате, свијет радо нагважда и жвâћê
О послима туђим да ближњима шкȍдѝ.
Сретнете л' онога, кажте, днѐва двâ ће
Лутат' овуд Ролан, затим ће да хȍдѝ
Пред Париз да Мавре коси као влâће,
И да онај може туна да га згȍдѝ,
Ако борбе жели. Знајући му жѝвȍст
Мним хитаће тамо. То иште учтѝвȍст. —

2286 (99). Затијем љубазно расташе се ȍни.
Он на једну, Цербин на другу ѣе стра̂ну
С драгом. Од несреће, Боже, их саклȍни,
И обзира имај на младост им ра̂нȳ,
Па не дај у канце да падну сотȍни.
Одоше шаљући руком поздрав ба̂ну,
И квасећи лице потоцима сȕзê.
Оде и Роландо пошто сабљу ȕзê.

2287 (100). Он, ком судба спрема сада много ра̂нâ,
Јурио је шумом исто као стре́ла
Нешто мало више од два пуна да̂на,
И најзад дојаха до једнога вре́ла
Хлађанога близу чобанскога ста̂на,
А желеħ' одмора мало и посе́ла,
Када код извора, бистрога кристȁла,
Одјахао не би, био би будȁла.

2288 (101). Уморан је. Клȍбȳк чело му сијѐчê.
Коњ му малаксао. Једва још ба̂ља̂.
Озго сунце зра̂ко̂м усијаном пѐчê,
Док из оног мјеста хладовина кȕља̂,
Гдје поточић онај из стијене тѐчê,
И к њему жуборе́ħ' по шљунку се сȕља̂.
Красно мјесто збиља, ал' витеза ди̂вна
Баш туна ѣе судба ојадити ки̂вна.

2289 (102). Туна ѣе фурије у́ма да га ли̂шê,
Ту свијетли разум покриѣе се мра̂ком,
Те неѣе Француију, за којуно ди̂шê,
Моћи више бранит' мишком својом ја̂ко̂м.
Спази грм на којем чудно нешто пи̂шê,
Смотри много стабло са истијем зна̂ком,
Зачуди се када са сваке јѐликê
Сину му рукопис миле Анђѐликê.

2290 (103). „*Медор, Анђелика*“ чита са стаба́ла̂,
Та од тих име́на̂ свуд се вију ви̂нци,
Јера Анђелика крај свог идеа́ла
Ту пла̀ндова негда у дебелој си̂нци,
Топећи с' од свога силнога севда́ла.
Та су слова ишла ка' шиљасти кли̂нци
У срце јунаку, ал', душе поштѐнê,
Мњаше, то је име друге неке жѐнê.

2291 (104). Па ипак (мишљаше) то су њена слòва,
Око моје добро ручицу јој знáдê.
„*Медор!*“ То је можда шáлица јој нòва:
Хтјело јој се да ми такво име дáдê! —
Видите ли како муж гвоздена кòва
Себе лажуђ' испред истине се крáдê!
Ма да веће сумња душа ова мȳшкâ,
Јоште се у нади жалосница љȳшкâ.

2292 (105). Све се већма сумња шири и крȉјепȉ,
Што је више јадни сузбијају љȳди;
Борба с њоме очи духовне слȉјепȉ,
И нове разлоге за сумњање бȳдȉ:
Птица се на лѐпак све више лȉјепȉ,
Кад лепршањем се избавити трȳдȉ.
Уз извор јашући ка пећини дóђе,
Гдје се оно двоје љубљаху такóђе.

2293 (106). Ту гдје Анђелика уживаше мȉља,
Његово је срце дрхтало у грòзи.
То бијаше једна од најљепших спȉљâ,
С уласком обраслим у виновој лòзи
Поред осталога лијѐпôга бȉља:
Ту Роландо сјаха, Боже, му помòзи!
Ту тек бјеше пуно записа и шáрâ
На спољним странама пећинских дувáрâ.

2294 (107). Угљеном дувари, при уласку глàтки,
Исписани бјеху, или у камѐну
Стихови су ножем урезани слàтки,
Који прослављаху љепòтицу жѐну,
Жалећи што часи среће бише крàтки.
Голем јад је био у томе угљѐну
За витеза, који сад је ову шáру,
Између осталих, чит'о на дувáру:

2295 (108). О пећино мрâчнâ као црна смòла,
Хвала ти на хлáду; гòро, на вјетрȉцу;
Хвала, мека траво, нијѐси ме бòла
Кад ми Анђелика, анђео по лȉцу,
Лежећи у моме наручију гòла,
Даде дјевојаштво пламтећ' у огњȉцу;
Цвет Медору пружи Галфронова шћѐра,
За којим жуђаше много каваљѐрâ.

2296 (109). Пећино, поточе, горо, мека тра̂во,
Цвеће, чије главе ода свуда ви́ре̂,
Нек вам наклоњено буде небо пла̂во̂,
И молим путнике, госпе, кавали́ре,
Нек вас благослове; рајско племе пра̂во̂,
Ви̂ле, молим нека одгоне пасти́ре,
Прочитавши свако моје ово сло́вце,
Те да вас поштеде од козе и о́вце̂. —

2297 (110). Пјесму ову, пуну љубавнога ѣ̏ева,
Посвећену једној од најљепших же́на̂,
Медор на језику арапскоме спје̏ва,
Ком у поезији голема је це́на.
Роландо, дршћући од велика гњѐва,
Који добро зна̏де језик Сараце́на̂,
Све је разумио, а како му бје̏ше,
Каже огањ што му из очију кре̏ше̂.

2298 (111). Пјесму, које му се цела душа гну̏ша̂,
Прочит'о је ваљда десетину ре́ди̂,
И ȳзалȳд јадан увјерит' се ку̏ша̂
Да је тла́пња оно, што очима гле́ди̂.
Поче му на разум спуштати се тму̏ша,
Срце му се сте̂же̂, а лице му бле́ди̂.
Од оне стијѐне̂, с големога ва̂ја
Сам стијена постав, ока не о̀два̂ја̂.

2299 (112). Мним ду̏бину ране, читаоче, ти̂ му
Измјерит' не можеш, ал' се мени мо̏же̂,
Јер исте грознице и ватру и зи̂му
Осјећах, и једва остах целе ко̏же̂.
Срце му се мрзне док у мо̀згу врѝ му,
А када се такве противности сло̏же̂,
Најтеже је ду̏ши, шапље мени Му́за.
Нијем стоји туна, нити лије су́за̂.

2300 (113). Вели Турпин одмах плакао је ки́ћа,
Али ово лаж је сасвијем пријѐсна.
Су̏за с болом оста сва ȳ дну му би́ћа
С тог што нагло хтједе, силна и бијѐсна,
Сва ју́рнут'. И крчаг велик, ал' грли́ћа,
Куд би вода хтјела, вео̀ма тијѐсна,
С тог јер о излазак отимљу се ка̏пље,
Једва пушта воду. И то Муза ша̏пље̂.

2301 (114). Природа је силна у тога јуна́ка,
Бедем такав тешко рони се и кру̑нӣ.
Зар да повјерује га̑ци оних зна́ка̑?
Душа се његова против тога бу̑нӣ.
То је (мисли) дјело злобна проклетња́ка,
Који, презрен цуром, чистоту јој тру̑нӣ;
Ил' од његова је смишљено крвни́ка,
Те да љубо̀моро̀м убије јадни́ка.

2302 (115). Пријѐлаз у пак'о из рајскијех вр̑та̑
Није лак. Рукопис (још је размишља́во̀)
Ако сличност има њезинијех цр̑та̑,
Значи да је хуља вјешто подража́во̀. —
Оде даље. Чу се глас па́са̑ и хр̑та̑:
Да су људи близу он је хабер да́во̀.
Ту је дом пастирски. Преноћиће ту́на,
Јер већ увелике сијала је лу́на.

2303 (116). Мо̀мци су из тога сиротињског дво́ра
Оклоп и оружје прихватили њѐму,
И у хар одвели коња Бриљадо́ра.
Вечеру му нуде: захвали на свѐму,
Јер послије оног душевнога зо́ра
Сит бјеше, ал' јада. Потребу голѐму
Спа̑т' ѝмаде. Дође он под ону стрѐ̑ху
Гдје ономад Медор и драга му бјѐ̑ху.

2304 (117). Не мо̀же да заспи, из постеље скѐ̑чӣ,
По кући тума̀ра̑, јер свуд по дува́ру
У његовој соби спазише му ѐ̑чи
Записе, цртеже, ону исту ша́ру,
Коју су гледале на пећинској плѐ̑чи.
Шћаше се обратит' кутњем господа́ру,
И о том запитат', али није смӣо,
Да не буде јасно што би скрити хтӣо.

2305 (118). Ал' сама од себе проговори ру́га,
Јер домаћин, срца доброга и прѐ̑ста,
Видећи да мори некакова ту́га
Његова отмјена, непозната гѐ̑ста,
И знајућ' да јаду пријатна је дру́га
Весела причица, ону коју дѐ̑ста
Пута је причао гостима, и њѐму
Испри́ча. Тако га извести о свѐму.

2306 (119). Каза како кући Медора младића
Рањена донесе с Анђеликом; ка̀ко
Она му постаде спаситељка жи́ћа;
Испри́ча да Амор, о ком знаде сва̀ко
Да живјет' не може без крвопроли́ћа,
И њу тешко рани, те је појмит' ла̀ко
Страховиту ону и огњену бу̏ру
Љубавну, која је запалила цу̏ру.

2307 (120). Вељаше, подлегла Амору је ки̏вну
Уљушкана пи̏ром кри̏ла̂ му и пе́ра̂,
Што је можда штета за ту цуру ди̏вну,
Јер она је краља инђиског шће́ра.
Затијем показа драгоцјену гри̏вну,
На велики ужас јадна каваље́ра,
Којом је његову обдарила жѐну
За гостопримство јој и дворбу поштѐну.

2308 (121). Роланду на главу као буца па̀де
Страховите приче грозни заврше́так,
Јер познаде гривну што јој негда да̀де,
И клону му глава ка' увео цве́так,
Утону му срце у бездане ја̀де:
Ту можда и стра̂шне̂ бо́ље̂ је заче́так.
Куша домаћину болове да скри̏је̂,
Ал' заман, јер око бујне сузе ли̏је̂.

2309 (122). Чим је сам остао излива је да̀о
Боловима својим без ограниче́ња.
На постељу своју саломљен је па̀о,
Бучала му глава од крвнога вре́ња.
С десна на лијево ваљаше се ка̀о
Да бјежи од бола и осрамоће́ња.
У постељи овој све му горе би̏ва̂,
Као да је пуна трња и ко̀при̏ва̂.

2310 (123). У њојзи му бјеше и врело и сту̏дно;
Час мрзне, час мисли у ватру се прѐ̏ѣ̂.
Мучећи се тако, сна желећи жу̏дно,
Од једном се сјети да у крилу срѐ̏ѣ̂
Драга му с Медором ту лежаше блу̏дно,
Па као бијесан са постеље слѐ̏ѣе.
Муњама сијевну око њему др̏ско,
И све у тој кући постаде му мр̏ско.

2311 (124). Понајвише они на дувáру знâци.
Што је у тој кући видјев е грйјешй,
На се одијело и оружје бâци,
Јер одлазит' отле брзо се рйјешй,
Ма да још с истока не падаху зрâци.
Од јасала коња витеза дрйјешй,
Журно га узјаха и појури мрâком
Гȍру потресајућ' писком својом јâкȍм.

2312 (125). Зло такво никада не деси се нйкȍм,
Највећи паћеник патњу пати мâњȳ.
Плачем и ридањем и ужасном вйкȍм
Пуњаше дубраве и ноћу и дâњу.
Свуд је био праћен издајнице слйкȍм,
Нит' сан му падаше на уморну кâњу.
Бол га је стезао непрестано жȇшћȇ,
И бесједе чудне зборио је чȇшћȇ.

2313 (126). Усне су му сȳхȇ једном ово рѐкле:
То више нијесу сузе мојег ȍка,
Још у пола бола оне су истѐкле,
Но то су капљице животнога сȍка:
Ране, које су се на срцу ми спѐкле,
Дају га од себе. И том биће рȍка,
Скоро ће сокови жића да исцȳрȇ,
На свагда ће очи тада да зажмȳрȇ. —

2314 (127). Затијем зâ косе поче себе вȳћи,
Као човјек који почиње да лȳдй,
Велећ': то нијесу уздисаји врȳћи,
Но бȳра огњена из мојијех грȳдй,
Јер Амор ме крилом не престаје тȳћи
Распирујућ' ватру која бјесни тȳди.
Ма да огњем срце једнако ми мȍрй,
Не да му пакосник да једном сагȍрй.

2315 (128). Гривну откад видјех ја од тога трȇнка
Роландо нијесам; он је већ у грȍбу,
А ја само тужна Роландова сјȇнка.
Невјерна је жена, ах њезину злȍбу
Не познаје лава ни мајмуна жȇнка;
Бог човјеку само даде ту грдȍбу.
Оном, који тражи срцу усрећѐња
Од Амора, ја сам примјер застрашѐња. —

2316 (129). Говорећи тако језик му се сплѣћê,
Јер магла по кашто на душу му пàнê.
Лутајући гором он ће зоре трѣћê
Случајно пред ону пећину да бàнê,
Гдје је оно двоје уживало срѣћê,
И позлијѐдише његове се рàне.
Спазив опет запис поче да се стрêсâ,
И топуз потрже да излије бêса.

2317 (130). Појурише псовке из његове гу̏шê
Налик урлицима бијесне хијѐнê,
И на далѐко се у околу чу̏ше.
Ударци топуза, велике цијѐнê,
Стихове и слова Медорова ру̏шê,
Полијеће парчад од оне стијѐнê.
Мачем коси кивно пред пећином цвêће,
Са натписом оним сијече дрвêће.

2318 (131). Тад више грмова стољетнијех пàде,
И ломљава њихна дубравом се ѐрî.
И поточићу се осветити знàде:
Забрани му даље да туда жубѐрî
Набацав у њега стијене и клàде,
Па истрошен огњем што у њему гѐрî
На један мах као под ударцем грòма
На црну се земљу стропòшта сирòма.

2319 (132). Савладан силином властитога гњѐва,
Гледао је ћутећ' укоченим глѐдом
Небо, што на њега срцбу своју љѐвâ,
И осјећао је све болове рêдом.
Без сна, пића, хране три је тако днѐва
Изгубљена љубав појила га јêдом,
Док четвртог дана није био ру̏шен
Ум његов силени, он постао му̏шен.

2320 (133). Бјеснилом памет му помрачи се лêпâ,
Тер од сад по свету бесан ће да лу̏тâ.
Баца штит и оклоп, одијело цêпâ,
Види му се трбух пун дугијех ру̏тâ.
Шљем и рухо гази, и ногама чêпâ;
Далеко одлетје Дуриндана љу̏тâ.
Свијетло оружје, Богом њему дàно,
По шуми је мрачној свуда рàзбацàно.

2321 (134). Издрачила му се у очима тјѐна,
Чули му се гласи животињски, му́кли,
На уста му бела ударала пјѐна,
Песнице и нокти прса су му ту́кли:
Постао је човјек без својега сјѐна,
У тијело му се демони уву́кли.
Орјашки мишићи са стру̂ка му на́га
Казиваху откуд џиновска му сна́га.

2322 (135). Горо̀стаса тога витешкога зо̂р је
Голем, ужасне су мишице му бѐлѐ;
По њима се шири мускулозно чво̂рје,
По њима, рођеним да мегдане дѐлѐ,
А сада чупају из корена бо̂рје,
И храстове, букве, јаблане и јѐле.
Не уздише више, нит' плаче, нит' ри̏да̂,
Веће само руши, цијепа и ки̏да̂.

2323 (136). У бјеснилу на́ђе сад излаза бо́ља.
Ломљава и рика необично ја́ка
Продрије из шуме до оближњих по́ља̂,
И намами пуно пастира, сељáка̂,
Пред које искрсну страховити го́ља.
Сад оставит' морам лу́до̂га јуна́ка,
Јер за њиме душа сувише ме бо̀ли̏.
Наставићу, јаду кад она одо̀ли̏.

ПРИМЕДБЕ

(По Грису)

Песма Тринаеста

Строфа 15. Монца — предгорје у бискајском заливу.

Строфа 36. У издању са којега сам преводио стоји Карон место Хирон, као и у многим другима, али ће то бити погрешно, јер Грис вели: оба издања, која је прегледао сам песник, и која су угледала света у годинама 1516 и 1532 стоји Хирон. Ариосто циља на песму 12 Дантеова Пакла, где се тирани и насилници казне у језерима кључале крви. Кентаур Хирон и његови другови бичем сатерују у валове осуђенике, чим се помоле.

Строфа 40. По старим причама овај Турпин био је архиепископ од Ремса за доба Карла Великога. Хроника, за коју веле да је он написао, била је некада главни извор романима и песмама о Карлу и његовим витезовима. На њега се песник чешће позива, велећи да је у њему црпао податке за свој спев, али биће да се шали, бар по кашто.

Строфа 42. О баби овој наставиће се у песми 20, ст. 105.

Строфа 44. О Роланду и Изабели наставак у песми 23, ст. 53.

Строфа 59. Ова је Изабела најстарија ћерка Херкулу I војводи од Фераре, а сестра Хиполиту и Алфонсу.

Строфа 60. Кнез од Мàнтовê Ђан Франческо Гонцага, муж Изабелин, тȳче Французе под Карлом VIII на реци Тáру, и помòже да се истерају из Неапоља.

Строфа 63. По смрти Беàтричинбј Луј XII зàробй Сфорцу, лиши га државе и одведе у Француску.

Строфа 64. Друга једна Беàтрица од Есте бејаше жена Матије Корвина; трећа опет нека била је калуђерица у једноме манастúру у Пàдови, и кад је умрла прогласише је за светитељку.

Строфа 67. Рићàрда је кћи кнеза од Салȳца, а супруга Николе од Есте. Бејаше још у животу кад јој син Херкул I једва најпосле седе на очев престо.

Строфа 69—71. Лукреција Борција друга је жена Алфонсу I, а сама је пре њега имала два мужа и много љубазника, међу којима је било и таквих, да је гнусно именовати их. Може ли се временом, у којем је писао, извинити Ариосто, што ову неваљалицу у звезде кује? Не може. Мањ ако се у самој претераности похвале не крије иронија, што није немогуће.

Строфа 73. Ова „лијепа Лїпа“ значајна је по томе, што је била кћи Јакова Ариоста, једног од предака песникових. Обицо од Есте заљуби се у њу и доведе је у Ферару, па пошто је с њом двадесет година невенчан живео, у години 1347 венча се њоме на њеној самртној постељи. Тројица од њених синова попеше се на престо један за другим. За Липом пресели се и племе Ариостово из Болоње у Ферару.

Песма Четрнаеста

Строфа 2. Битка код Равѐнē била је на Ускрс 1512 године између Француза, уз које бејаше Алфонсо, и удружене шпанске и папине војске. Веће се победа била клонила последњима, кад на њих грухну с бока Алфонсо са својим топовима и разби их, те претрпеше велики губитак у људима, оружју и пртљагу.

Строфа 6, 7. Победна радост би помућена Французима губитком врлога им врховнога војводе Гастона де Фоà (Gaston de Foix), који јурећи непријатеље погибе од пушке. Гвиђардини мисли да је тада пало укупно најмање 10.000 људи (по другима много више), и да трећина тога броја долази на Французе. Осим тога победиоци изгубише тако много других ваљаних предводника и јунака, да је њихова победа личила на пораз.

Строфа 8, 9. Због тих губитака Французи су били јако огорчени, те док се с посадом у Равени још преговарало о предаји, део њихове војске кроз један продор у бедему јурне у варош, и ту почини грозна зверства. Мало времена пре тога није боље прошла ни Брешја. Римино, Фаенца и многе друге околне вароши, заплашене тиме, без боја се предадоше Французима. Познато је да је француска војска са разузданости и силеџилука била од вајкада озлоглашена у Италији, као и то, да је та своја безакоња чешће скупо испаштала, јер је страдала од мучких убистава и завера, као нпр. сицилијанско вечерње.

Строфа 19. Како је Брадаманта Брунелу прстен отела прича се у почетку песме 4.

Строфа 31. Како је Мандрикар задобио Хекторово оружје прича Бојардо у „Заљубљеном Роланду“, књ. 3, пес. 1, 2.

Строфа 64. О Мандрикару и Доралиди наставак у пес. 23, ст. 71.

Строфа 88. Питàгора и његов ђак Архитас захтеваху од својих ученика ћутање као најозбиљнију дужност.

Песма Петнаеста

Строфа 2. Франколино — место, 40 итал. миља удаљено од ушћа реке По.

Строфа 9. Наставак о бици код Париза у пес. 16. ст. 16.

Строфа 17. Златни Херсонез — полуострво с оне стране Гангеса; у Старих: Chersonesus aurea. Тапробана — острво Цејлон; Кори — предгорје Коморин према Цејлону; Кохин — варош у малабарском приморју.

Строфа 22. Они први су — Португалци по Васком да Гама; они други — Шпанци под Колумбом и његовим последницима.

Строфа 24. Тих седам столећа означавају време између Карла Великог и Карла Петога.

Строфа 25. Леве Рајнине обале односе се на варош Ган (Гент) у Фландрији, где је Карло V рођен од оца Филипа Аустриског и мајке Јоване, ћерке Фердинанда арагонскога.

Строфа 28. Проспер Колòна и Фердинандо Пескара, — два супарника у ратној слави и војводе Карла V.

Строфа 30. Андрија Дорија, из једне старе породице ђеновске, би најпре адмирал Франье I, али кад га овај увреди, ступи у службу Карла V. Беше то један од првих поморских јунака свога времена, и прослави се нарочито чистећи од гусара средиземно море. Истера Французе из Ђенове, и у место да њихову тиранију замени својом, даде народу слободу, те га из захвалности прозваше оцем отачаства.

Строфа 58. Канопа, Canopus — варош у Египту на једном ушћу Нила.

Строфа 67. Оливије, кнез од Бургоње, један од најславнијих паладина Карла Великог, ако и не игра никакву важну улогу у овоме спеву.

Строфа 98. Свети витез Ђорђе, о којем је овде реч, ослободио је, прича се, ћерку некаквога либискога краља, која је била изложена змају да је поједе.

Песма Шеснаеста

Строфа 16. О Грифону и Ориђили наставак у пес. 17, ст. 17.

Строфа 33. Краљ енглески Отон опсађен је у Паризу заједно с царем Карлом.

Строфа 36. У Риму награђиваху венцем од дубова лишћа (corona civica) онога, који је спасао живот римскоме грађанину.

Песма Седамнаеста

Строфа 2. По Виргилу Меценције (Mecentius), тиранин у Агили (Етрурија), бејаше звер човек (Енеида, књ. 8).

Строфа 4. Папа Јулије II позва Швајцарце у Италију после пораза код Равѐнê.

Строфа 17. Наставак о опсади Париза у пес. 18, ст. 8.

Строфа 62. Како су Мандрикар и Градас (управ први сâм) ослободили Лучину прича Бојардо у „Заљубљеном Роланду“ књ. 3, пес. 3.

Песма Осамнаеста

Строфа 7. Наставак о Грифону у пес. 18, ст. 59.

Строфа 9. Данац Огијѐро — један од најбољих Карлових паладина.

Строфа 38. Наставак о Родомону у пес. 23, ст. 32.

Строфа 59. Наставак о бици код Париза у ст. 146 ове песме.

Строфа 65. Хорације Коклес бо̏рӣ се сам на тибарскоме мо̀сту против навале етрурске војске под Порсѐнӧм.

Строфа 99. Марфи̏за, краљица персиска и (као што ће се после дознати) Руђерова сестра, још у „Заљубљеном Роланду“ важно је лице.

Строфа 103. Старац Аурорин. То је Титон (Tithonus), син Лаомедона, краља тројанског, у којега се „за младости и лепоте“ његове заљуби Аурора. Она ӣзмолӣ за њега бесмртност од Јупитера, али при том заборави и вечну младост измислити му, те га мораде љубити и кад остари.

Строфа 108, 109. Брунѐло, онај што украде прстен Анђелици, некад у тр̏ку пројахујући поред Марфизе ненадно јој истрже мач из руке и побеже. Четрнаест дана јурила га је девојка (шестога дана паде јој коњ), и бацала је са себе оружје да би брже трчала, али га не стиже. Види „Заљубљенога Роланда“ књ. 2, пес. 5, 15, 16.

Строфа 135. Лупа — стара нека, сад потпуно разорена варош у Италији на западном приморју, недалеко од Караре.

Строфа 146. Наставак о Марфизи и њеним друговима у пес. 19, ст. 42.

Строфа 147. Роландо, који је убио Алмона (или Алмонта), оца Дардинелова, носио му је шлем и бо̏је (ратне знаке). Но како је, наравно, и син продужио красити се убојним знацима свог оца, то су он и Роландо имали исте знаке; а како је Риналдо познавао Роландове, и знао њихову историју, познао је по сличним знацима и Дардинѐла.

Строфа 151. Капа Мамбри̏нова. Упо̀реди са ст. 28 песме 1 и примедбом на њу.

Строфа 158. Би̏зѐрта — у туниском приморју престоница Аграманова. Она не само постоји и данас, него су је Французи јако утврдили, те отуда сузбијају талијански утицај на Тунис.

Строфа 165. Очевидно у овој епизоди угледао се Ариосто на Виргилова Ни̏за (Nisus) и Еврија̏ла (Euryalus) у књ. 9. Енеиде.

Строфа 184. По старима месец је троличан, јер се појављује у три облика: на небу је Луна, на земљи Дијана, у подземноме царству Прозерпина или Хеката.

Песма Деветнаеста

Строфа 12. Креон је био краљ у Тиви (Те́би, старогрчки: Τῆβαι) и ујак браћи Етеоклу и Полинису. Кад ова обојица, отимљући се о врховну власт, у двобоју падоше, не даде Креон погребсти тело Полиниса, јер се борио против свога роднога града.

Строфа 38. Чаробница Моргана држаше Цилијана, сина Моноданова (Монодан је био краљ од Дагоми́ра), у свом дворцу испод воде заробљена, одакле га Роланд ослободи („Заљубљени Роландо“ књ. 2, пес. 42).

Строфа 42. Наставак о Медору и Анђелици у пес. 29.

Строфа 46. Саталија је варош у Анатолији; реч „лимски“ односи се на Лимис (Limissò), варош на Кипру; „триполски“, на Триполис у Сирији.

Строфа 50. Зрак свете Јеле, Јеленина, Илијина, Светога Хермуса ватра. То је, веле, нека сјајна ваздушна појава, која се у облику пламена по кашто вија на катаркама. Њу бродари поздрављају као добро знамење да ће бура престати.

Строфа 74. У вароши Гордијуму (Велика Фригија) налажаху се од вајкада некаква кола, на чијој руди каиш један бејаше тако вешто у чвор завезан, да га нико раздрешити не мòже. Оракул један беше објавио да ће онај, који чвор одреши, завладати Азијом. Александар Велики исече га мачем и тако одреши.

Песма Двадесета

Строфа 1. Харпали́ца, кћи једнога краља тракиског, истера Неоптоле́ма, сина Ахилова, из своје државе, који је био у њу с војском упао, разбивши ову. Виргил је описује (Енеида књ. I) као једну од витешких жена. Такође и Ками́лу, што владаше над Волсцима (Енеида књ. VII). Са̀фо и Корѝна две су славне песникиње грчке.

Строфа 14. Идо̀мѐн, краљ острва Кри́та (Кре́тѐ), удружи се с Грцима противу Троје. При повратку сколи га грозна бура, и он се завѐшта Непту́ну, ако га избави, принети му на жртву прво створење човечије које сретне, кад на земљу ступи: то беше његов син. — Вароши „Диктеје“ на Криту нема, нити је било. Но под њом песник јамачно разумева Кандију, која је на подножју брега Дикте.

Строфа 58. То женско царство — град — јамачно је данашња Александрѐта у Сирији на мору.

Строфа 101. Брадаманту је био поставио цар Карло за намесницу Провансе (Види пес. 2, ст. 64).

Строфа 105. Наставак о четворици витезова у песми 22, ст. 52.

Строфа 129. О Марфизи у пес. 26.

Песма Двадесет Прва

Строфа 16. Акроцераун (или Акрокераун) — предгорје у Албанији на јонскоме мору.

Строфа 57. Он у толико личи на Ореста, што је као и овај, који је убио своју матер Клитемнестру, Агамемнонову жену, и њена љубазника Егиста, био гоњен фуријама, мучен савешћу.

Песма Двадесет Друга

Строфа 2. Хипермнѐстра, једна од педесет кѣрӣ Данаја, краља од Аргоса, спâсе живот мужу своме Линкѐју, док све њене сестре, на заповест очеву, побише своје у првој брачној нȍћи.

Строфа 4. Наставак о Цербину и Габрини у пес. 23, ст. 39.

Строфа 6. Брӯса, варош у Анатолији, престоница турскога царства до освојења Цариграда.

Строфа 30. Наставак о Астолфу у пес. 23, ст. 9.

Строфа 95. О Руђеру у пес. 25.

Песма Двадесет Трећа

Строфа 17. Наставак о Астолфу у пес. 33.

Строфа 31. О Брадаманти у пес. 30.

Строфа 38. О Хипалци у пес. 26.

Строфа 38. О Родомону у пес. 24.

Строфа 78. Када Мандрикар задоби остало оружје Хекторово, закле се не понети мача, док не отме Дуринданy, мач Хекторов, који беше у Роланда. Види „Заљубљенога Роланда“ књ. 3, пес. 2.

Строфа 79. Двобој Роландов с Агриканом и смрт овога описује Бојардо у „Заљубљеном Роланду“ књ. 1, пес. 19.

Строфа 95. Наставак о Габрини у пес. 24.

Строфа 99. О Цербину и Изабели у пес. 24.

РЕЧНИК

аба́ја, ха̀ша (на се̏длу).
а̂ве, ave Maria! Здраво Марија! (католичка молитва)
аксио́ма, признато правило, начело.
а̀лдума̂шче, напојница, бакшиш.
антрѐшељ, оно што се на натоварена коња метне озго међу стране.
аре́на, борште.

ба̂нда, страна.
ба̏хат, 2 пад. ба̏хата и ба̏хта, ба̂т нпр. коњски.
бёса, задана реч, вера.
блу̏на (у Хрв.), глупак.
брёђа (жена), тру̏дна.
брѝзгати, као штрцати.
бу̏ин, велики, јак, тром коњ.
булу̏ме̂нта, руља, гомила.

ва̀са̂л, поданик.
ви̏гови, ви̏го̂ва̂ (м. множ.) омче, замке.
вла̏ка, ла̂ка, до̀лина.
вр̑г, тиква за воду.
ву̏лати се, ву̏ла̂м се, фу̏лати се, улати се, ићи, промицати, вуца̀рати се.

га̏ан, победник.
гла̀ду̑н, кицош.
гња̂т м., голен.
го̀рила м., врста мајмуна.
грёб (у Дубр.), гроб.
грѐд, ход.
гро̀ја, грозница.
грому̏ла, врло велик човек.
гро̀ња, као кита.
грцати, грца̂м, газити.
гу̏ра, грба.

да̀жнѝ, кишни.
де̏рле, дериште.
дра̏ча, трн, трње.
дру̏сна, крупна женска, нарочито девојка.

Еу̏кисѝн, Црно Море.

жрѐбати, жрѐба̂м, извлачити коцку.

за̏дно, дно.
за̏лих, залишан.
збо̂нцати се, измршавити.
зѝђу̑, зидају.
зѝјан̂, штета.

ѝндат̂, помоћ.

ка̏жа, прича, гатка.
ка̀са̂рма, касарна.
ква̏ка, значи и кука.
ке̏сити се, ке̏зити се.
ки̏ша, ну̏шка, ћу̏ша, рѝло, су̏рла.
кѝшати се, кѝша̂ се, киселити се, распадати се у води.
ко̀нтен, контѐна, контѐно, пристаје на нешто, задовољан.
кра̏са, змија.
крвно̂в, крвник.
кр̑до, кр̑д, кр̑д, стадо.

ла̂п м., гипка земља у риту.
ло̏но, крило.
ло̂нцати, ве̏ћати.
лу̏ка, пољана; пристаниште.

мани̏ри (м. мн.), понашање, држање.
ма̏нца, ма̂нца, јело.
мѐлу̑н (у Босни, Херцеговини, Дубровнику), ђаво.
мнѝвати, мнѝва̂м, мислити.

мо̀шљи̑н, трно̀коп, бу̏да̑к.
мусевѐда, беда.

на̏узна̑ко, натрашке.
недо̀ђи̑н, неврат.

о̏бље, обе.
о̏ме, о̏мета, ждребе преко године.
о̀сал, о̀сла, магарац.

пала̀ди̑н, витез, јунак, борац.
па̑рије (м. мн.), људи најнижега сталежа.
паћѐло, па̑ћел, па̑ћео, вѐо, ко̀прена, ду̀вак.
пѐст, пѐсти, песница. Тако у Даничића. У Вука: пѐст.
пла̑са, комад, парче, део.
поклисар, посланик, изасланик.
по̏ра, рупица на кожи куда зној пролази.
прѐпѐти, прѐпнѐм, прѐпѐт, нпр. коња, везати.
пр̏пор, су̀прашица, пра̀шина, песак.
пр̏ уг, нпр. коњ, дугачак.
пу̏ша, мушко дете од 5—6 година.
пу̏шт, нитков.

ра̀ка̑м, рачун.
ра̑нац, врста торбе.
раскома̀дати се, раскома̀да̑ се, напрасно и јако разјарити се.
ра̀хт, коњски накит.
ренѐга̑т, отпадник.
ро̏зга, тојага, батина.
ро̏та, чета.

саркофа̑г, велик, украшен мртвачки сандук.
сѐвда̑л, љубавни ћеф.
сигнал, знак, нарочито трубом.
си̏нор, синдра, синбра̑, мѐђа.
сјѐнит (у Босни) нпр. човек, велик, јак, крупан.

ско̏ба, кука, квака.
скр̏б, скр̏би, брига.
Спа̀с, Свети Спа̀с, Спаситељ (разликуј од спа̑с).
спјѐшати, спјѐша̑м, ослабити, малаксати.
ср̏г, мотка.
ср̏знути, ср̏знѐм, напрегнути све силе: Рсом ср̏зни, руком врзи, људски р̏су!
сро̀чити, сро̀чи̑м, сложити.
сто̀лац, сто̏ца, сто̏; столица.
стр̏уга, де̑ра, продор на пу̀ту.

та̑лих, та̑лија, срећа; судба.
тѝма̑р, врста спахилука.
ти̑р (у Дубр.), мах: од првога ти̑ра, доброга сина — честитање младенцима.
тјѐна, нпр. на јајету, танка кожица, о̏пна, мембрана.
тма̑ст, та̑ман.
то̀ња, као тегоба; натуштеност.
трака̑нац, траг.
трѐм (у Боци), трѐн, тренутак.
три̏бу̏т, данак, порез, при̏нос.
ту̀рни̑н, њушка.
ту̀рни̑р, јавно светковање јуначких игара̑.

ћо̏па, хром човек.
ћу̏ла, буца, кијача.
ћу̏ша, њушка.

ча̏пра (у Ц. Гори), кожа.
чи̏ти̑, исти, сушти: чити он.
човјек без својега сјѐна. У Боци човек сенòвит зове се онај, који изгуби свој сѐн, па као луд тумара по свету без сена, као и сен без њега.
чу̀лта̑н, покровац.

цѐвер, показао цѐвер тј. какав је.
цо̏ка, као гуњ.

ИСПРАВКЕ И ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ

СВЕСКА I

(ДОПУНА)

Без мало свуда, где се у овим исправкама и штампарским погрешкама ставља запета место тачке, била је запета у слогу, али при штампању те запете, нешто нагризене, нису тачно изишле, те не личе ни на тачку ни на запету. Ове исправке и још друге неке мање чине се само ради што веће потпуности, и ако би их и сам читалац могао исправити.

СТРОФА	СТИХ У СТРОФИ	СТОЈИ	ТРЕБА
10	3	Дȍчепа	Дочѐпа
19	1	Нѐ прокопса	Не прокȍпса
26	5	твога	твојег
27	4	ȍбеђа	обѐђа
31	6	стр̑ва. —	стр̑ва.
37	2	стрȅха.	стрѐха,
50	7	ниједнога	ни једнога
76	2	лѐпа̑.	лѐпа̑,
82	3	смѐље	смѐљѐ
83	3	у гру́ди	из гру́ди̑
132	1	нѐ отвори	нѐ отвори̑
132	5	нѐ обори	нѐ обори̑
139	3	Па	Пак
196	2	Рецо	Рѐцјо
209	7	Медеа	Медеја
219	7	ниједне	ни једне
228	1	ȍбеђа	обѐђа
246	6	пȍсија	посија
272	5	пȍлу̑па	полу́па
277	3	раши́рив	раши́ри̑в
279	3	ку̑дѐ.	ку̑дѐ,
288	2	скйта̑,	скйта̑.
316	1	нѐ пренОћи	нѐ пренОћи̑
323	8	йзравна	изрàвна
330	3	ства́ри.	ства́ри,

СТРОФА	СТИХ У СТРОФИ	СТОЈИ	ТРЕБА
432	6	нѐ избави	нѐ избавѝ
433	3	стра̏но.	стра̏но,
434	6	удну	у дну
444	4	на̏ десно ни	дѐсно нити
453	8	па	пак
460	6	цента̀ури	кента̀ури
485	5	по̏куља	покуља
519	1	зна̏тну	зна̏тну,
524	1	по̏жеље	пожѐље
582	1	за̀једно	за̀једно
599	7	ту̏жно.	ту̏жно
601	5	смелији	смјелији
605	7	њом	И њом
605	8	азнити	Казнити
612	4	по̏вце.	по̏вце,
618	3	стѐне	стéне
622	3	свијетла	свијетлог
650	1	по̏пада	по̏пада
659	3	лу̏ке.	лу̏ке,
668	7	шиље	шаље
678	5	свйће	свйћѐ
683	2	ско̏та.	ско̏та,
690	7	до̀би	до̀бй
696	7	ја̂мчй	ја̂мчй
704	2	Тиранин	тиранин
709	5	на̏праву	на́праву
719	3	на̏смија	насмйја
719	6	Бла̏говоље	Благово̏ље
720	1	за̀једно	за̀једно
728	7	гр̏лй,	гр̏лй,
728	8	вр̏лй.	вр̏лй.
730	3	успети	успјети
732	1	Нек'	Нек
733	5	на̏право	на́право
733	6	Нек'	Нек
759	3	падалѐко	на далѐко
764	2	у свом	баш у
806	3	гру̏ди. —	гру̏ди.
837	2	тр̏же.	тр̏же,
855	5	йде	йде
859	7	учйни.	учйни,
860	6	нек'	нек
863	1	ва̀ла.	ва̀ла,
870	6	Оборну зеграби	Оборену зграби
879	4	па̀ко̏. —	па̀ко̏.
885	7	стѐне	стéне
895	6	ства̂ри.	ства̂ри,
896	1	пла̏чѐ	пла̏чѐ;
897	1	мнѳзй.	мнѳзй
909	6	преставља	представља
910	4	стѐне	стéне
911	6	скочи.	скочи,

СТРОФА	СТИХ У СТРОФИ	СТОЈИ	ТРЕБА
931	6	тра̑ву	тра́ву
972	1	тѐке.	тѐке,
973	8	Саветујем	Савјетујем
975	7	Де му ти	Ти му свој
977	3	те хо̀ла	т' охо̀ла
995	3	Па	Пак

СТРАНА	ВРСТА	СТОЈИ	ТРЕБА
219	46	до̏чепа	дочѐпа
223	1	њенога	њена
225	8	вјѐтрни	вјѐтрнӣ
225	18	пло̀ту	пло̀ту
225	35	здȕха̑ћ	здȕха̑ч
225	50	ка́нура	ка̀нура
225	54	ка̀тил	ка́тил
226	47	пла́то̑	пла̀то̑
226	70	свѐтња̑к	свѐтња̑к

СВЕСКА II

СТРОФА	СТИХ У СТРОФИ	СТОЈИ	ТРЕБА
1029	1	из времена	у времѐна
1037	4	а	и
1037	8	Ходи!	Оди!
1046	7	Про̏гута	Прогȕта
1056	7	ȕвећа	увѐћа
1074	5	гȕје	гу́је
1087	6	Гонцагу	Гонца́зи
1088	5	Гонцаго	Гонца́га
1095	3	Ричàрда	Риħàрда
1096	8	Алфонсо, Хипо̀лит.	Алфонс и Хипо̀лит.
1122	6	љута	љутог
1127	5	брза̑ке;	брза́ке;
1130	5	савјест	савест
1131	7	ја̑ко.	ја̑ко,
1150	5	Па	Пак
1150	8	ја́рост	ја́ро̑ст
1151	1	рѐче.	рѐче,
1154	2	згра̀бӣ.	згра̀бӣ,
1176	6	љу́ту.	љу́ту,
1200	4	блуд	Блуд
1205	1	че́чӣ.	че́чӣ,
1226	7	сти́ди	сти́дӣ
1244	1	пȕшӣ.	пȕшӣ,
1248	4	згра̀бӣ.	згра̀бӣ,
1249	1	двадесет и	седамдесет
1251	2	ту́ди.	ту́ди,
1253	6	Са Уђером	С Огиjѐром
1268	6	добу	доба
1272	5	храбра	храбре
1276	1	ħеса̑рство.	ħеса̑рство,
1281	7	до̀вила	до̀вӣла

СТРОФА	СТИХ У СТРОФИ	СТОЈИ	ТРЕБА
1285	1	кана́ла.	капа́ла,
1290	1	прѐпао.	прѐпао,
1304	8	ðтпетља	отпѐтља
1305	1	бу̏ди.	бу̏ди,
1307	7	жи̏ви	жи̏ви̑
1323	7	је.	је,
1350	3	лѐжē.	лѐжē.
1361	3	за	ја
1375	7	је	си
1436	8	нē дожи̏вје.	не дожи̏вје.
1452	6	угледаше.	угледаше,
1445	2	запазио.	запазио,
1455	7	тешку	тешком
1477	1	За̀витла	Завѝтла
1477	5	жи̏шка	жи̏шка
1501	7	Манд икар	Мандрикар
1551	3	вичē	ви̏чē
1560	7	серда́ра̑.	серда́ра̑,
1577	2	Па	Пак
1594	1	сли̏једа.	сли̏једа,
1596	1	Крвнòву	крвнòву
1609	1	ца́па̑	ца̑па̑
1610	8	Па	Пак
1619	3	мегда́на.	мегда́на,
1628	1	Луркана Дарди̏нел	Дарди̏нел Луркана
1628	6	дебелу	дебелом
1637	6	свједо́ка̑	сведо́ка̑.
1643	6	пријатѐљски	пријатѐљскѝ
1652	1	издалѐка	из далѐка
1676	3	Астофо	Астолфо
1704	1	4 (130)	1704 (130)
1719	1	тму̏ша.	тму̏ша,
1727	6	сувишну	сувишњем
1752	1	гла̑ди.	гла̑ди,
1763	1	кðња̑ка̑	коња̑ка̑
1812	6	нашем	своме
1819	7	дòвио	дòви̑о
1822	5	бôјѝ	бòјѝ
1843	2	сту̏пѝ	сту̏пи
1866	4	Бо̏гу	Бðгу.
1871	7	ба̑лѝ.	ба̑лѝ,
1939	1	сла̑тко.	сла̑тко,
2014	2	цвēта.	цвēта,
2020	7	рòбом.	рòбом,
2033	6	Акроцерàуна	Акрокерàуна
2039	5	јàчē.	јàчē,
2042	7	ви̏ка	ви̏ка,
2068	2	лу̏ду	лу̏ду.
2100	1	ца̑ду.	ца̑ду,
2101	2	поткрепљена	поткрепљења
2102	4	даде	даје
2131	6	пðжеље	пожѐље

СТРОФА	СТИХ У СТРОФИ	СТОЈИ	ТРЕБА
2138	5	нȁ	нȁ
2150	1	чȉчê	чȉчê:
2151	1	кљу	кљу́чи
2162	2	лȉце.	лȉце,
2179	4	вȃјц.	вȃјц,
2234	1	бȉна.	бȉна.
2252	4	скдлȉ.	скдлȉ,
2255	8	Рлоан	Роланд
2274	8	и	и
2282	2	брдо.	брдо,
2293	6	Боже.	Боже
2304	2	дувару	дува́ру
2307	5	грȉвну.	грȉвну,
2317	4	цијѐнê.	цијѐнê,

СТРАНА	ВРСТА	СТОЈИ	ТРЕБА
271	6	по Васком	под Васком

ИЗДАЊА СРПСКЕ КЊИЖЕВНЕ ЗАДРУГЕ

I коло (1892)

1. Живот и Прикљученија Димитрија Обрадовића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Ж. Поповић. Цена 2 дин.

2. С мора и са сува, црте др. Милана Јовановића. Цена 2 дин.

3. Даворје Ј. С. Поповића, за штампу приредио и речник и предговор написао Љубомир Стојановић. Цена 2 дин.

4. Бакоња Фра-Брне, написао Симо Матавуљ; с речником и предговором Љуб. Јовановића. Цена 3 дин.

5. Драматски Списи Косте Трифковића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Данило А. Живаљевић. Цена 2 дин.

6. Истинска Служба, написао И. П. Потапенко, превео М. Ђ. Милићевић. Цена 2 дин.

7. Историја Српскога Народа с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара, написали Љуб. Ковачевић и Љуб. Јовановић, свеска I. Цена 2 дин.

II коло (1893)

8. Живот и Прикљученија Димитрија Обрадовића, свеска II, за штампу приредио и поговор и речник написао Ж. Поповић. Цена 2 дин.

9. Мемоари Проте Матије Ненадовића, за штампу приредио и предговор, регистре и речник написао Љубомир Ковачевић. Цена 4 дин.

10. Два Идола, написао Богобој Атанацковић, за штампу приредио и предговор написао Андра Гавриловић. Цена 3 дин.

11. Камено Доба, написао Јован Жујовић. Цена 3 дин.

12. Прве Жртве, приповетка из српске прошлости, написао Андра Гавриловић. Цена 2 дин.

13. Из Природе, мањи списи др. Јосифа Панчића, за штампу приредио и предговор написао Ж. Живановић. Цена 3 дин.

14. С Француског Парнаса, преводи Владимира М. Јовановића. Цена 3 дин.

III коло (1894)

15. Антологија Дубровачке Лирике, за штампу приредио и предговор и речник написао Милан Решетар. Цена 2 дин.

16. Тамо амо по Истоку, црте др. Милана Јовановића, свеска I, с речником и с картом Индиског Океана и околних земаља. Цена 3 дин.

17. Песме Јована Илића, за штампу приредио Љуб. Стојановић. Цена 3 дин.

18. Драматски Списи Косте Трифковића, свеска II, за штампу приредио и предговор написао Дан. А. Живаљевић. Цена 2 дин.

19. Воденица на Флоси, написао Џорџ Елиот, превео с енглескога Андра Николић, свеска I. Цена 3 дин.

20. Воденица на Флоси, написао Џорџ Елиот, превео с енглескога Андра Николић, свеска II. Цена 3 дин.

21. Историја Српскога Народа, с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара, написали Љ. Ковачевић и Љ. Јовановић, свеска II. Цена 2 дин.

IV коло (1895)

22. Басне Доситеја Обрадовића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Андра Николић. Цена 2 дин.

23. Друга Певанија Змаја Ј. Јовановића, свеска I, за штампу приредио и предговор написао Милутин К. Драгутиновић. Цена 3 дин.

24. Низ старијих приповедака, за штампу приредио и предговор написао Андра Гавриловић. Цена 3 дин.

25. Тамо амо по Истоку, црте др. Милана Јовановића, свеска II, с речником. Цена 3 дин.

26. Бијесни Роландо, спјевао Лодовико Ариосто, препјевао Драгиша Станојевић, свеска I, с предговором, напоменама и речником. Цена 3 дин.

27. Тартиф и Тврдица, комедије од Молијера, превели Јован Ђорђевић и др. Владан Ђорђевић, за штампу приредио и предговор написао Јован Бија. Цена 2 дин.

28. Из науке о светлости, написао Ђорђе М. Станојевић, с предговором и 158 слика. Цена 3 дин.

V коло (1896)

29. Басне Доситеја Обрадовића, свеска II, за штампу приредио и поговор написао Андра Николић. Цена 2 дин.

30. Друга Певанија Змаја Ј. Јовановића, свеска II, за штампу приредио Милутин К. Драгутиновић. Цена 3 дин.

31. Слике из сеоскога живота, написао Јанко М. Веселиновић, свеска I. Цена 2 дин.

32. Тодор од Сталаћа, трагедија у пет чинова, написао Милош Цветић. Цена 2 дин.

33. Бијесни Роландо, спјевао Лодовико Ариосто, препјевао Драгиша Станојевић, свеска II, с напоменама и речником. Цена 3 дин.

34. Девајтис, роман од Марије Рођевичевне, превео с пољскога Никола Манојловић. Цена 3 дин.

35. Књига о здрављу, превео др. Милан Јовановић —Батут, са 53 слике у тексту и 2 засебне таблице у боји. Цена 3 дин.

Свако засебно коло књига може се добити преко поверенника или непосредно од Управе Српске Књижевне Задруге по цену од 10 динара.

PQ 4583 S8A36 sv.2

Ariosto, Ludovico
Bijesni Rolando

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY